

Α. ΑΛΑΒΑΝΟΣ - Κ. ΦΙΛΙΝΗΣ - Γ. ΔΡΟΣΟΣ

ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΚΑΙ ΕΚ

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ «4»

ΑΡΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ: 10 ΧΡΟΝΙΑ

ΜΗΔΑ: ΕΚΤΟΣ ΠΑΙΔΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ 71, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1988, ΔΡΧ 300

ΣΟΜΑΤΗ

**KASTRI
C'EST FINI**

Εξώφυλλο:
SERRE, από το
άλμπουμ VICE COMPRIS

□ Από τη στιγμή που σε παίρνει η κάτω βόλτα, φυσικό είναι όλα να πηγαίνουν ανάποδα. Ακόμα κι ο πιο πετυχημένος αντιπερισπασμός («νάτοι, αυτοί είναι που τα πήραν από τον Κοσκωτά») πέφτει τελικά στο κενό. Γιατί από τότε που βρέθηκε «ο ίδιος» τα πράγματα ξανασοβάρεψαν. Θα 'ρθει; δεν θα 'ρθει; Θα μιλήσει; δεν θα μιλήσει; Να τα καυτά ερωτήματα που απασχολούν σήμερα την κοινή γνώμη. Ο χοντρός σε νέο ρόλο, λίγο προς το φιλμ-νουάρ. Τα μυαλά στα κάγκελα, ο Αντρέας στο τηγάνι, το ΠΑΣΟΚ στο 20% και εν μέσω όλων αυτών οι σλαβομακεδόνες να μας προπηλακίζουν τον κ. Πρόεδρο. Δεν πάμε καλά... □ Κι όμως, καλά πάμε! Μετά 14 μήνες αναίτια προφυλάκιση η Βαγγελιώ Βογιατζή κι ο Μάκης Μπουκουβάλας είναι πάλι ελεύθεροι. Οι τέσσερις γύρισαν από την 'Αγκυρα νικητές, αφού συμπαραστάθηκαν με τον καλύτερο τρόπο στους συντρόφους της άλλης πλευράς του Αιγαίου. Κι ο Σχολιαστής; Ε, ο Σχολιαστής γίνεται ξανά μηνιαίος. Ανανεωμένος μετά την πεντάμηνη διακοπή επιχειρεί ν' αντισταθεί με το δικό του τρόπο στην ισοπέδωση της «νέας εποχής» που, έστω και χωρίς τον Κοσκωτά, εξακολουθεί να μας περιβάλλει. □ Ο ισχυρισμός μας «διακόπτουμε, αλλά δεν πάμε διακοπές» αποδείχτηκε ανιστόρητος. Ζητάμε συγνώμη για την καθυστέρηση της επανέκδοσης, που οφείλεται εκτός των άλλων και σε αναγκαστικές εσωτερικές ανακατατάξεις. Ο Σχολιαστής θα κυκλοφορεί πλέον τακτικά την τελευταία Παρασκευή κάθε μήνα. Το επόμενο τεύχος ειδικά θα κυκλοφορήσει *πριν τα Χριστούγεννα* □ Μέχρι τότε γεια σας και να αποφεύγετε τους «τελευταίους πειρασμούς».

3 Kastri c' est fini, **6** Το παιχνίδι του μεγάλου πειρασμού, **8** Σκαν-
δαλάκια, σκάνδαλα, το μεγάλο σκάνδαλο, **11** Η άλλη προσέγγιση Ελ-
λάδας - Τουρκίας, **19** Κύμβαλα και σουρντίνες, **20** Στην Ελλά-
δα, **23** Χθεσινή, **24** Αποστολή στα Σκόπια, **31** Η σκευω-
ρία Βογιατζή - Μπουκουβάλα, **32** Το AIDS και οι φίλοι του Κοσκωτά,
33 Οι κυανόκρανοι και το Νόμπελ, **34** Στον κόσμο, **36**
Παλαιστίνη: ώρα μηδέν, **37** Οι εξελίξεις στην ΕΣΣΔ, **39** Τσόν-
τες, **41** Τα γελοία ονόματα, **42** Αναβαθμίσεις και εξυγιάνσεις,
44 Η μάστιγ του Θεού, **45** Πολιτισμός, **48** Gate 48,
49 Γυμνασθείτε με τον Σάμαρανκ, **50** Μικρές αγγελίες,
52 Η συμπαράταξη περνά απ' τις Βρυξέλλες.

15 Μικρό αφιέρωμα στα δέκα
χρόνια από το θάνατο του Άρη Αλε-
ξάνδρου, με φωτογραφικό υλικό
από το αρχείο του Ηλία Πετρόπου-
λου.

27 Εκτός παιδιάς: Ο περίφημος
Γιουγκοσλάβος κομίστας Enki Bilal
παρουσιάζει σε μια μοναδική σειρά
τον «θάνατο του ποδοσφαίρου». Το
κείμενο είναι του Patrick Cauvin.

KASTRI C' EST FINI

Όλοι συμφωνούν ότι η υπόθεση Κοσκωτά υπήρξε το «μέγα σκάνδαλο» που παρασέρνει στη δίνη του την κυβέρνηση. Όμως, τι είδους σκάνδαλο είναι αυτό, σε τι ακριβώς διαφέρει από προηγούμενα, και για ποιους λόγους η αποκάλυψή του έγινε μ' αυτόν τον τρόπο;

Η κατάρρευση της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ σηματοδεύεται ασφαλώς απ' την έκρηξη του «σκάνδαλου Κοσκωτά», είναι όμως και κατάληξη μιας φθίνουσας πορείας που έχει αρχίσει από το 1985. Αυτή η φθορά κλιμακώνεται μετά τη ρήξη στη ΓΣΕΕ και την ολοκλήρωση της αντιλαϊκής πολιτικής της «σταθεροποίησης». Αυτή η πολιτική είχε κύριο στόχο να στερεώσει την εμπιστοσύνη των επενδυτικών κύκλων προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κρίση του εκσυγχρονισμού που επιδεινώνεται από τις διεκδικήσεις και κατακτήσεις (ΑΤΑ, αυξήσεις) της λαϊκής συνιστώσας των δυνάμεων που έφεραν το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση το '81.

Τα πρώτα δείγματα σκλήρυνσης που εκδηλώνονται με τα θεσμικά μέτρα Αρσένη ήδη από το 84 (άρθρο 4) αντιπαρέρχεται το ΠΑΣΟΚ με τους αντιδεξιούς προεκλογικούς πολιτικούς χειρισμούς του '85 και την υφαρπαγή ψήφων που κατορθώνει σ' εκείνες τις εκλογές με την υποσχέση για καλύτερες μέρες. Η απώλεια της λαϊκής συναίνεσης εμπεδώνεται, καθώς εφαρμόζεται η πολιτική Σημίτη για λιτότητα, ενώ η λαϊκή δυσφορία αντιμετωπίζεται με ένταση του αυταρχισμού στο συνδικαλιστικό και το κοινωνικό πεδίο. Οι δημοτικές εκλογές του '86, η παρατεινόμενη κρίση στη ΓΣΕΕ και η δυσκολία της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας να ελέγξει τις κινητοποιήσεις που πολλαπλασιάζονται είναι σαφείς ενδείξεις της φθίνουσας δυναμότητας του ΠΑΣΟΚ να παίζει τον εννοποιητικό του ρόλο στη διαχείριση της κρίσης. Αυτές οι ενδείξεις γίνονται βεβαιότητα τη φετινή άνοιξη, όταν φαίνονται να αποτυγχάνουν οι προσπάθειες που καταβάλλει το ΠΑΣΟΚ για την πολιτική του ανασυγκρότηση.

Παράλληλα, και σαν αποτέλεσμα των δυσκολιών που προκαλεί η εντεινόμενη λαϊκή δυσφορία στην υλοποίηση των τακτικών τουλάχιστον επιλογών των κυρίαρχων μερίδων του αστισμού τις οποίες έχει αναλάβει να διεκπεραιώσει το ΠΑΣΟΚ, η ανοχή της άρχουσας τάξης προς αυτό αρχίζει να κλονίζεται. Η σταθεροποιητική πολιτική και η λιτότητα, η εξυγίανση και ιδιωτικοποίηση των προβληματικών, τα θεσμικά μέτρα, είναι πολιτικές που μόνον το ΠΑΣΟΚ μπορούσε να περάσει σε βάρος των εργαζομένων, είναι συζητήσιμο όμως κατά πόσο θα είχε την ικανότητα να διαχειριστεί την κρίση στη νέα φάση που ανοίγεται, στην πορεία δηλαδή προς το 1992. Δεν πρέπει εξάλλου να ξεχνάμε τις δευτερεύουσες τριβές που υπήρχαν καθ' όλη τη διάρκεια της πασοκικής διακυβέρνησης

εξαιτίας επιμέρους μέτρων ή δεσμεύσεων που αυτό αναλαμβάνει καθώς και εξαιτίας των παραδοσιακών σχέσεων ομίλων μεγάλων συμφερόντων με τη δεξιά.

Κατά την άποψή μας λοιπόν η υπόθεση Κοσκωτά εντέλει επισφραγίζει τη λήξη της χρησιμότητας του ΠΑΣΟΚ και έρχεται να προσανατολίσει οριστικά και ενεργά την άρχουσα τάξη προς τη διακυβέρνηση από την Ν.Δ.

Απ' τη Γαλήνη στην Παλλήνη

Η κρατική μηχανή δουλεύει καλύτερα όταν είναι καλολαδωμένη. Το ΠΑΣΟΚ ανέχτηκε αν δεν προώθησε τη μίζα και το λάδωμα σαν όρο για τη λειτουργία της διοίκησης σε όλα τα επίπεδα. Ο χρηματισμός και η εξαγορά στη δημόσια ζωή, στοιχείο κάθε καπιταλιστικού κράτους, αυτονομήθηκε σαν πρόβλημα τα τελευταία χρόνια, καθώς μερίδες μικροαστικών ιδιαίτερα στρωμάτων πιεζόμενες από την ανεπάρκεια του μισθού και εκμεταλλευόμενες τις διοικητικές αυθαιρεσίες της κυβέρνησης θα γλείφουν το κόκκαλο ως το μεδούλι. Ακυρώνεται έτσι η συμμαχία με τους εργαζομένους που είχε αναδείξει το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση και γίνεται οριστική η έκπτωση των όποιων οραμάτων συλλογικότητας και κοινωνικής αλληλεγγύης τα οποία, σε ηγεμονευόμενο οπωσδήποτε ρόλο, είχαν στηρίξει τον ιδεολογικό λόγο των πρώτων πασοκικών χρόνων. Η αναίρεση αυτής της συμμαχίας γίνεται μάλιστα ιδιαίτερα αισθητή σε επί μέρους χώρους εργαζομένων όπου πολλές φορές ο απεργοσπαστισμός ή η απάθεια συναγωνίζονται την ένταση των κινητοποιήσεων.

Η παροχή κρατικών δανείων των οποίων μέρος ή το όλο διοχετεύεται στις τσέπες του επιχειρηματία ή χρησιμοποιείται για σκοπούς άλλους από αυτούς για τους οποίους αρχικά χορηγήθηκαν είναι ένα σταθερό χαρακτηριστικό της ελληνικής οικονομίας. Το ίδιο και η προμήθειες αποτελούν μόνιμο συστατικό της ζωής οποιασδήποτε καπιταλιστικής οικονομίας. Η «διασπάθιση του δημοσίου χρήματος» δεν συνίσταται σε κάτι από τα παραπάνω, παρά μόνον σε περιπτώσεις που οι τριβές των συμφερόντων ή/και το πολιτικό παιχνίδι επιβάλλουν την επίκληση της ηθικής και της «τιμότητας». Η υπόθεση Κοσκωτά έγινε σκάνδαλο επειδή οι κανόνες του παιχνιδιού παραβιάστηκαν, ενώ η πολιτική εξουσία δεν ήταν σε θέση να διατηρήσει τις ισορροπίες και να ξαναμοιράσει την τράπουλα

συμψηφίζοντας κέρδη-ζημιές.

Η ουσία του σκανδάλου Κοσκωτά πιστεύουμε ότι συνίσταται στην ανατροπή ισορροπιών στο νευραλγικότερο κέντρο του ιδιωτικού κεφαλαίου: τον τραπεζικό και χρηματιστηριακό τομέα. Πρόκειται για επιλογή του ΠΑΣΟΚ, σε συμμαχία με κάποιους οικονομικούς κύκλους, να συγκροτηθεί ένας ισχυρότατος πόλος συμφερόντων σταθερού πασοκικού προσανατολισμού με ολοένα μεγαλύτερη συμμετοχή στη μοιρασιά της πίπτας του ελληνικού καπιταλισμού. Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε την πρωταγωνιστική διείσδυση αυτού του πόλου σε δυο στρατηγικούς τομείς: την πληροφόρηση και την πολεμική βιομηχανία/εμπόριο όπλων.

Το ΠΑΣΟΚ είχε εξασφαλίσει την ανοχή ακόμα και τη συνεργασία της άρχουσας τάξης χωρίς όμως ποτέ να καταφέρει να ξεπεράσει τις επιφυλάξεις της. Η καθαρότερη ένδειξη γι' αυτό είναι η απροθυμία επενδύσεων καθ' όλη την περίοδο της σταθεροποιητικής πολιτικής Σημίτη, πράγμα που ξεπερνά τον εκβιασμό, μια και η κυβέρνηση ενδίδει συνεχώς στις πιέσεις του ΣΕΒ, των εφοπλιστικών κύκλων κλπ. Η προώθηση Κοσκωτά, τα «νέα τζάκια», όσον αφορά το ΠΑΣΟΚ, συνιστούν την προσπάθεια να υπερκερασθεί το πρόβλημα αυτό με τη δημιουργία και προσεταιρισμό ερεισμάτων στο χώρο του μεγάλου κεφαλαίου.

Η διείσδυση στον τύπο είναι η πιο έκδηλη αποκάλυψη και ταυτόχρονα το τολμηρότερο ίσως βήμα αυτού του εγχειρήματος. Η στήριξη που παρέχουν στο ΠΑΣΟΚ οι συμπολιτευόμενες εφημερίδες είναι μια αντιφατική - χρειάζεται ένα βαρύτερο αντιστάθμισμα. Αυτό αποτέλεσε και τον πιο ευδιάκριτο στόχο της αγοράς του Ολυμπιακού και της εξαγοράς τόσων άλλων σωματειών.

Αποτελούν όμως όλα τα παραπάνω «σκάνδαλο»; Η «απάτη» σε τί συνίσταται; Η ειδοποιός διαφορά του εγχειρήματος Κοσκωτά από αντίστοιχες πολιτικο-οικονομικές πρωτοβουλίες έγκειται στο ότι χρηματοδοτείται σχεδόν αποκλειστικά από δημόσιους πόρους με τη διαμέσολάβηση της πολιτικής εξουσίας.

- Οι καταθέσεις των δημοσίων οργανισμών χρησιμοποιούνται από τον Κοσκωτά για να στήσει την αυτοκρατορία του.
- Το κράτος συνεταιρίζεται σαν ιδιωτικός καπιταλιστής, με τον Κοσκωτά π.χ. στην εταιρία Αιγαίου.
- Τα αντισταθμιστικά οφέλη από τις αγορές πολεμικού υλικού διοχετεύονται στην ίδια ομάδα συμφερόντων.

Η υπόθεση Κοσκωτά έγινε σκάνδαλο επειδή οι κανόνες του παιχνιδιού παραβιάστηκαν.

Το παιχνίδι μοιράζεται έτσι μονόπλευρα.

Το σκάνδαλο λοιπόν δεν είναι η παραβίαση των κανόνων της τυπικής νομιμότητας, είναι η παραβίαση των κανόνων σύγκρουσης και επίλυσης ενδοαστικών αντιθέσεων.

Η απάτη δεν είναι οι αντιλαϊκές επιλογές που προωθούνται και δημιουργούν όρους αποκάλυπτης στήριξης κεφαλαιοκρατικών συμφερόντων, είναι η άνοδος μιας αστικής μερίδας (νέα τζάκια) σε βάρος ζωτικών συμφερόντων μιας άλλης (παλιά τζάκια) με την στήριξη της κυβέρνησης. Μ' άλλα λόγια η υπόθεση Κοσκωτά είναι πρόκληση και σκάνδαλο για τα άμεσα θιγόμενα συμφέροντα παρά για τα λαϊκά στρώματα που καθημερινά αντιμετωπίζουν το σκάνδαλο της εκμετάλλευσής τους. Στο τέλος βέβαια θα κληθούν και πάλι να πληρώσουν το λογαριασμό.

Η βιασύνη και η ένταση των μεθοδεύσεων καθώς και το μέγεθος του στοιχήματος δημιούργησαν εκρηκτικές εσωτερικές αντιθέσεις στο χώρο του τύπου που πυροδότησαν και την αποκάλυψη του σκανδάλου. Σ' αυτό το σημείο μας φαίνονται χαρακτηριστικά: α) η ετερόκλητη συμμαχία Βουδούρη και συμπολιτευομένων εκδοτών.

β) το γεγονός ότι οι εκδότες δεν διστάζουν μπροστά στην τηλεσϊδική πτώση του ΠΑΣΟΚ που προκαλούν.

Τα μπρόκολα και τα λάχανα

Μέσα από το σκάνδαλο σε συνδυασμό με την ογκούμενη λαϊκή δυσάρεσκα μετατρέπεται η επιφύλαξη των επιχειρηματιών που υπήρχε μέχρι το '88 σε πλήρη απώλεια εμπιστοσύνης. Ο κύκλος ΠΑΣΟΚ εκλείνει ούτως ή άλλως οριακά υπέρ της ΝΔ. Μετά το σκάνδαλο, η ΝΔ καλείται να αναλάβει τη ηγία της διαχείρισης χωρίς αντίπαλο.

Για όσους μένουν στο ΠΑΣΟΚ το μόνο που παίζεται είναι το ποιος, με όρους κομματικής νομιμοφροσύνης και έξωθεν καλής μαρτυρίας, θα διαχειριστεί ένα χώρο κεντρώς δήθεν αντιπολίτευσης, αναγκαίο άλλωστε κοινοβουλευτικό άλλοθι του αστισμού. Η ΝΔ βέβαια δεν επιθυμεί την πολιτική διάλυση του ΠΑΣΟΚ, διαφαίνεται όμως μια ρεθανιστική διάθεσή της να περιορίσει αν όχι συντρίψει τις σχέσεις εκπροσώπησής του με οικονομικά συμφέροντα. Δεν νομίζουμε ότι είναι μόνον δημαγωγικές οι δηλώσεις του Μητσotάκη ότι τα «νέα τζάκια» θα λογοδοτήσουν στη δικαιοσύνη. Φαίνεται ότι τα «παλιά τζάκια» έχουν οριστικά κερδίσει το παιχνίδι.

Είναι χαρακτηριστικό ότι η ρευστότητα της πολιτικής σκηνής δεν συνεπάγεται πολιτικό κενό, με την κλασική έννοια της απώλειας συνοχής του κυρίαρχου πολιτικού κόσμου

Τα πολιτικά σκάνδαλα στη χώρα μας πολύ λίγο εξαρτώνται από το λειψό ηθικό έρμα και τη διαφθορά του ενός ή του άλλου πολιτικού προσώπου. Κάθε κυβέρνηση έχει τα τρωτά της· όλοι είναι σίγουροι πως κάποιος, από κάπου, κάτι θα έχουν αρπάξει. Τα σκάνδαλα όμως δεν είναι ηθικές κατηγορίες, αλλά πολιτικά γεγονότα· όταν αποκαλύπτονται. Κι αναγκαίος όρος γι' αυτό είναι μια απορρύθμιση, ένα χαλάρωμα των συνεκτικών δεσμών στον συνασπισμό εξουσίας, κάποια κρίση:

Είτε ιδεολογική (εξασθένιση έως κατάρρευση του ιδεολογικού λόγου που τον κρατούσε), είτε πολιτική (διαφωνία στη μοιρασιά της πίτας ή των υποθηκών εκλιπόντος ή ελλείποντος Αρχηγού), είτε απλά οργανωτική κρίση του μηχανισμού εξουσίας. Δυστυχώς για το ΠΑΣΟΚ, η καλοκαιρινή συγκυρία του '88, όπου και τα τρία αυτά χαρακτηριστικά ήταν παρόντα, το έκαψε: Το ΠΑΣΟΚ αδυνατεί πια να συγκρατήσει την έκρηξη του σκανδάλου.

Από την άλλη πλευρά βέβαια ο τρόπος που η ΝΔ θα επιλύσει τις εκρηκτικές αντιθέσεις που έχουν προκύψει και σε ποια σημεία θα παγιωθούν οι νέοι συσχετισμοί είναι πράγματα που δεν διαγράφονται ακόμα καθαρά. Σε κάθε περίπτωση θα πρόκειται για *μπρόκολα ή λάχανα*.

Ο Μητσοτάκης δεν κερδίζει πολιτικά οφέλη από την υπόθεση Κοσκωτά επειδή είναι πιο «καθαρός» από το ΠΑΣΟΚ. Με τόσα πολιτικά και οικονομικά εγκλήματα που τον βαρύνουν και τα απείρως πολλαπλάσια που του καταμαρτυρούν θα ήταν ο τελευταίος που θα μπορούσε να πετύχει κάτι τέτοιο.

Κερδίζει επειδή εκπροσωπεί την άρχουσα τάξη και εισπράττει το μεγαλύτερο μέρος της λαϊκής δυσανεξικίας κατά του ΠΑΣΟΚ, η οποία είναι δεξιόστροφη εξαιτίας των πολιτικών και ιδεολογικών χρεώσεων της Αριστεράς στην Αλλαγή.

Αριστερά: ηθική, απλή και άδολη

Η αριστερά, πελαγωμένος θεατής των ραγδαίων εξελίξεων, αντιμετωπίζει αμήχανα την κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ με προβολή της... ολοκληρωμένης πολιτικής γραμμής *κάθαρση-απλή αναλογική*.

Η απάτη της κάθαρσης: Η ηθική διάσταση της «κάθαρσης» δεν μπορεί να αποτελέσει βάση πολιτικής γραμμής. «Κάθαρση» ζητούν κάποιος από τον Γιακούμπ-Παπανδρέου, «κάθαρση» υπόσχεται κι ο Μητσοτάκης, «κάθαρση» επιχειρεί και η *Αυριανή* αποκαλύπτοντας ποίους πλήρωνε ο Κοσκωτάς. Πόσο δε μάλλον όταν η πραγματική κάθαρση στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει και την έννοια της επιστροφής στη *νομιμότητα* των καπιταλιστικών σχέσεων, η οποία βέβαια ενδιαφέρει κυρίως τους μεγαλοεπιχειρηματίες και όχι τόσο τους εργαζόμενους. Ακόμη, σε μια φάση ανόδου της δεξιάς, του νεοφιλελευθερισμού κλπ. ο ρόλος της εξυγίανσης μπορεί πολύ εύκολα να ανατεθεί στην «ελεύθερη αγορά» με τις γνωστές συνέπειες για τα λαϊκά στρώματα. Η πρόσφατη διεθνής πείρα έχει να προσφέρει διάφορα παραδείγματα εξυγιάνσεων.

Η αυταπάτη της απλής αναλογικής: Το δεύτερο σκέλος της συνθηματολογίας της αριστεράς αποτελεί αποπροσανατολισμός στο ανέφικτο. Η παραχώρηση της απλής, ιδιαίτερα μετά το σκάνδαλο Κοσκωτά, θα σήμαινε πλήρη κατακερματισμό του ΠΑΣΟΚ, ομαδοποιήσεις και επενδύσεις σε αυτόνομο πολιτικό μέλλον, αντί για περιορισμένες καθώς πρέπει αποχωρήσεις. Η αντίθεση εξάλλου της Ν.Δ. στην απλή αναλογική είναι δοσμένη. Η παγίδα του εκλογικού συστήματος λειτουργεί άλλη μία φορά καταλυτικά για την αριστερά. Με το μόνιμο σύμπλεγμα καταλήστευσης των ψήφων της προβάλλει ένα

Η Αριστερά πέφτει και πάλι θύμα του «κυβερνητισμού».

σύνθημα-άλλοθι.

Σε μια στιγμή όπου η δυνατότητα να εγκαταλειφθούν οι δεσμεύσεις στήριξης της Αλλαγής είναι πιο ανοιχτή παρά ποτέ η Αριστερά πέφτει πάλι θύμα του «μεγάλου πολιτικού παιχνιδιού», του *κυβερνητισμού* που σφράγισε την πορεία της την τελευταία οκταετία. Η υποστολή των έστω και περιορισμένων, χωριστικών πρωτοβουλιών ενάντια στο ΠΑΣΟΚ έχει σαν φιλόδοξο στόχο τη διεκδίκηση του «μπλοκ Αλλαγής» για λογαριασμό της Αριστεράς. Κάτι τέτοιο όμως παραγνώνει τον νέο συσχετισμό των δυνάμεων, όπου σημαντικά μικροαστικά στρώματα έχουν προσανατολιστεί στα δεξιά ενώ ο λόγος της Αλλαγής, σε οποιαδήποτε εκφορά του είναι πια διάτρητος.

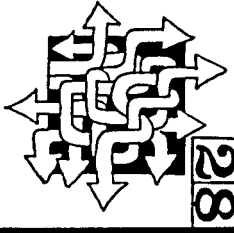
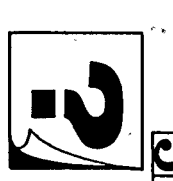
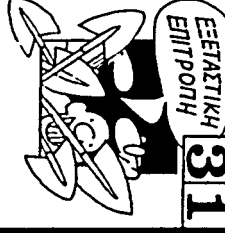
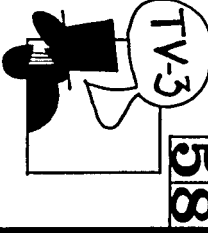
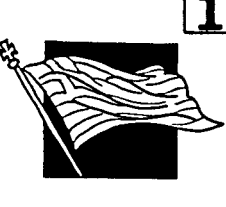
Η σημερινή αμηχανία και ο πεσμένος τόνος των αριστερών κομμάτων απέναντι στο ΠΑΣΟΚ οργανώνεται και αποτελεί επίπτωση της γραμμής *κάθαρση-απλή αναλογική*. Το σταθερό βλέμμα προς το ΠΑΣΟΚ είχε σαν αφετηρία την αντίληψη για τον *απελευθερωτικό* ρόλο του κράτους, της συνδιοίκησης κλπ. Όμως, μετά από την εμπειρία που ξεκίνησε από τις κοινωνικοποιήσεις Αρσένη και κατέληξε στον Κοσκωτά και το εμπόριο όπλων, ο *κρατισμός της Αριστεράς δεν έχει να αντιμετωπίσει μόνον το αδιέξοδο του μεταρρυθμισμού*: καλείται να λογοδοτήσει για το ίδιο το ΠΑΣΟΚ. Η γραμμή *κάθαρση-απλή αναλογική* περιορίζει έτσι μοιραία τον αντιπολιτευτικό της ρόλο απέναντι στην Ν.Δ., εφόσον δεν καθίσταται ευδιάκριτος ο διαχωρισμός της αριστεράς από το ΠΑΣΟΚ.

Η Αριστερά μπορεί βέβαια να καρπωθεί κάποια μικρά εκλογικά οφέλη αν παραμείνει στην άνευρη γραμμή της «αληθινής» κάθαρσης και της απλής αναλογικής. Θα συνεχίσει ωστόσο να είναι έτσι κομπάρσος του πολιτικού παιχνιδιού. Το χειρότερο μάλιστα είναι ότι η εξάντληση του οριζοντία των μεταρρυθμίσεων θέτει σε συζήτηση την ίδια την ύπαρξη του ιδεολογικού της λόγου. Τι θα ζητά δηλαδή η Αριστερά; Συμμετοχή των εργαζομένων και αυτοδύναμη ανάπτυξη μπροστά στη λαίλαπα του νεοφιλελευθερισμού;

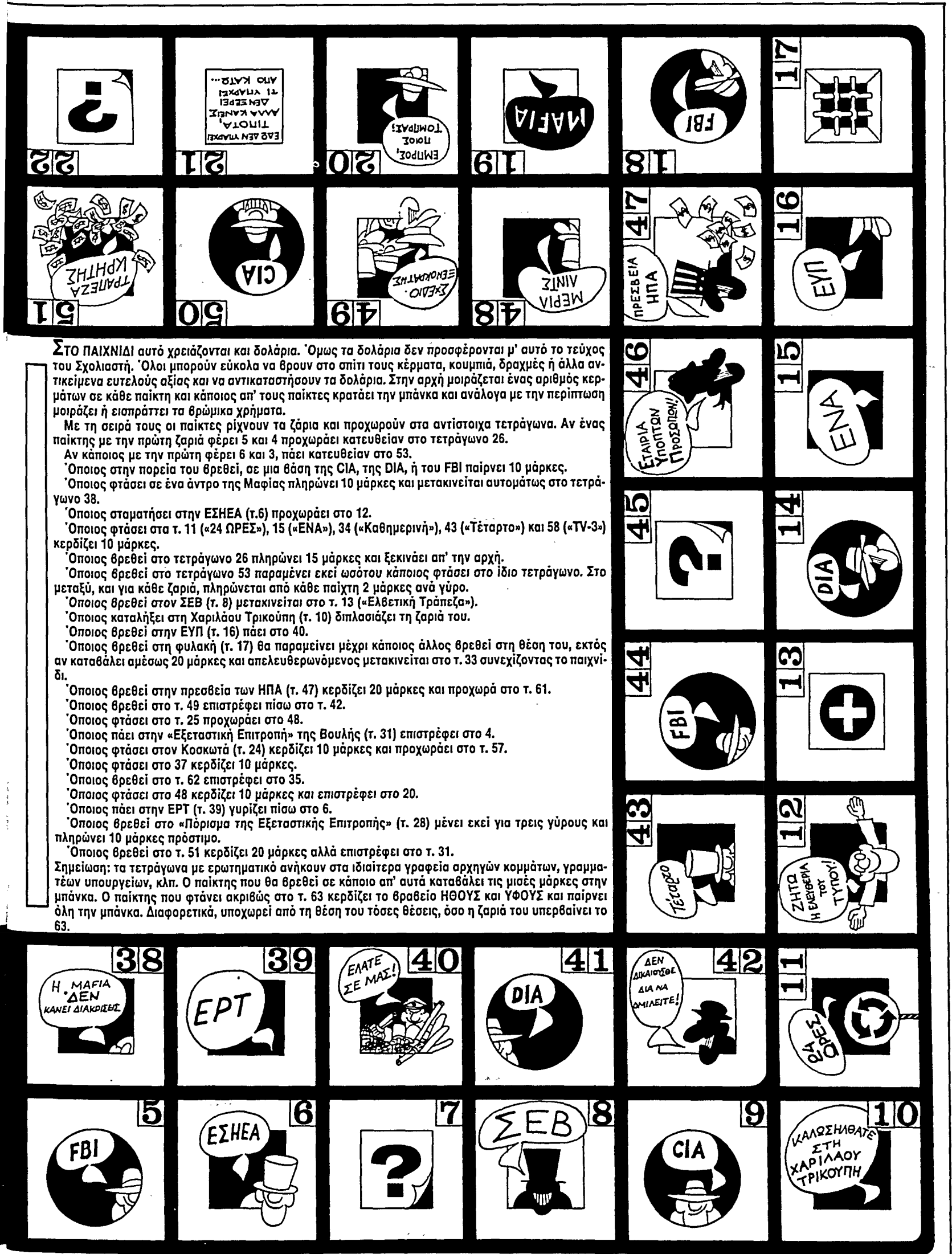
Η συνάντηση με τα επαναστατικά υποκείμενα, παλιά είτε νέα, στην οποία τόσο αρδσκονται να την εγκυλούν, φαίνεται σίγουρα μακριά από τις δυνατότητες και ίσως ακόμα και τις προθέσεις της. Θα μπορούσε όμως η Αριστερά να κερδίσει ουσιαστικά από την επικείμενη ανατροπή του πολιτικού σκηνικού αν συνέβαλε στην ανάπτυξη ενός μαζικού κινήματος των εργαζομένων που θα παρενέβαινε στους υπάρχοντες πολιτικούς συσχετισμούς κατακτώντας την πολιτική του αυτονομία, απαλλαγμένο απ' τις αγκυλώσεις του «μπλοκ της Αλλαγής».

Δημήτρης ΚΑΡΥΔΑΣ
Αντώνης ΜΑΟΥΝΗΣ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΠΕΡΙΠΑΣΜΟΣ

 27	 26	 25	 24	 23
 28	 55	 54	 53	 52
 29	 56	 ΒΡΑΒΕΙΟ ΗΘΟΥΣ & ΥΦΟΥΣ 63		
 30	 57			
 31	 58			
 32	 59	 60	 61	 62
 33	 34	 35	 36	 37
 1	 1	 2	 3	 4

Το παιχνίδι αυτό βασίζεται σε μια ιδέα του Alfredo Chiappori

ΣΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ αυτό χρειάζονται και δολάρια. Όμως τα δολάρια δεν προσφέρονται μ' αυτό το τεύχος του Σχολιαστή. Όλοι μπορούν εύκολα να θρουν στο σπίτι τους κέρματα, κουμπιά, δραχμές ή άλλα αντικείμενα ευτελούς αξίας και να αντικαταστήσουν τα δολάρια. Στην αρχή μοιράζεται ένας αριθμός κερμάτων σε κάθε παίκτη και κάποιος απ' τους παίκτες κρατάει την μπάνκα και ανάλογα με την περίπτωση μοιράζει ή εισπράττει τα θρώμικα χρήματα.

Με τη σειρά τους οι παίκτες ρίχνουν τα ζάρια και προχωρούν στα αντίστοιχα τετράγωνα. Αν ένας παίκτης με την πρώτη ζαριά φέρει 5 και 4 προχωράει κατευθείαν στο τετράγωνο 26.

Αν κάποιος με την πρώτη φέρει 6 και 3, πάει κατευθείαν στο 53.

Όποιος στην πορεία του θρεθεί, σε μια θέση της CIA, της DIA, ή του FBI παίρνει 10 μάρκες.

Όποιος φτάσει σε ένα άντρο της Μαφίας πληρώνει 10 μάρκες και μετακινείται αυτομάτως στο τετράγωνο 38.

Όποιος σταματήσει στην ΕΣΗΕΑ (τ.6) προχωράει στο 12.

Όποιος φτάσει στα τ. 11 («24 ΩΡΕΣ»), 15 («ΕΝΑ»), 34 («Καθημερινή»), 43 («Τέταρτο») και 58 («TV-3») κερδίζει 10 μάρκες.

Όποιος θρεθεί στο τετράγωνο 26 πληρώνει 15 μάρκες και ξεκινάει απ' την αρχή.

Όποιος θρεθεί στο τετράγωνο 53 παραμένει εκεί ωστόσο κάποιος φτάσει στο ίδιο τετράγωνο. Στο μεταξύ, και για κάθε ζαριά, πληρώνεται από κάθε παίκτη 2 μάρκες ανά γύρο.

Όποιος θρεθεί στον ΣΕΒ (τ. 8) μετακινείται στο τ. 13 («Ελβετική Τράπεζα»).

Όποιος καταλήξει στη Χαριλάου Τρικούπη (τ. 10) διπλασιάζει τη ζαριά του.

Όποιος θρεθεί στην ΕΥΠ (τ. 16) πάει στο 40.

Όποιος θρεθεί στη φυλακή (τ. 17) θα παραμείνει μέχρι κάποιος άλλος θρεθεί στη θέση του, εκτός αν καταβάλει αμέσως 20 μάρκες και απελευθερωνόμενος μετακινείται στο τ. 33 συνεχίζοντας το παιχνίδι.

Όποιος θρεθεί στην πρεσβεία των ΗΠΑ (τ. 47) κερδίζει 20 μάρκες και προχωρά στο τ. 61.

Όποιος θρεθεί στο τ. 49 επιστρέφει πίσω στο τ. 42.

Όποιος φτάσει στο τ. 25 προχωράει στο 48.

Όποιος πάει στην «Εξεταστική Επιτροπή» της Βουλής (τ. 31) επιστρέφει στο 4.

Όποιος φτάσει στον Κοσκωτά (τ. 24) κερδίζει 10 μάρκες και προχωράει στο τ. 57.

Όποιος φτάσει στο 37 κερδίζει 10 μάρκες.

Όποιος θρεθεί στο τ. 62 επιστρέφει στο 35.

Όποιος φτάσει στο 48 κερδίζει 10 μάρκες και επιστρέφει στο 20.

Όποιος πάει στην ΕΡΤ (τ. 39) γυρίζει πίσω στο 6.

Όποιος θρεθεί στο «Πόρισμα της Εξεταστικής Επιτροπής» (τ. 28) μένει εκεί για τρεις γύρους και πληρώνει 10 μάρκες πρόστιμο.

Όποιος θρεθεί στο τ. 51 κερδίζει 20 μάρκες αλλά επιστρέφει στο τ. 31.

Σημείωση: τα τετράγωνα με ερωτηματικό ανήκουν στα ιδιαίτερα γραφεία αρχηγών κομμάτων, γραμματέων υπουργείων, κλπ. Ο παίκτης που θα θρεθεί σε κάποιο απ' αυτά καταβάλει τις μισές μάρκες στην μπάνκα. Ο παίκτης που φτάνει ακριβώς στο τ. 63 κερδίζει το βραβείο ΗΘΟΥΣ και ΥΦΟΥΣ και παίρνει όλη την μπάνκα. Διαφορετικά, υποχωρεί από τη θέση του τόσες θέσεις, όσο η ζαριά του υπερβαίνει το 63.

ΣΚΑΝΔΑΛΙΑ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 88

ΚΑΤΑΡΕΥΣΗ

ΕΛΛΑΔΑ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ

Ο ελληνικός τύπος που εξαντλήθηκε όλο το καλοκαίρι και το φθινόπωρο με το «ρομάντζο του Αντρέα», δεν μπορεί να διεκδικήσει τα πρωτεία. Η φυλλάδα BILD, ο πιο ωμός εκφραστής του δυτικογερμανικού τύπου είχε ήδη περιλάβει τον Βίλι Μπραντ και το δικό του αίσθημα. Και όπως εδώ, έτσι κι εκεί, το μεγάλο σκάνδαλο κρυβόταν κάτω απ' το μικρό.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ του Γκύντερ Βάλραφ για τη γερμανική εφημερίδα Bild είναι ήδη γνωστό στους αναγνώστες του Σχολιαστή από το τεύχος 58 όπου παρουσιάζαμε τον νεόκοπο γενικό γραμματέα του ΝΑΤΟ Βέρνερ με την «υπόθεση των στρατηγών». Σήμερα δημοσιεύουμε το 3ο κεφάλαιο του ίδιου βιβλίου που έχει τίτλο «Ο Βίλι και το Μπριζιτάκι» και περιέχει τα πρωτοσέλιδα της εφημερίδας Bild γύρω απ' το θέμα του τελευταίου γάμου του Βίλι Μπραντ.

«Παρακαλώ μην ξεχνάτε καθώς τα διαβάσετε ότι η Bild δεν είναι σατιρική εφημερίδα», προειδοποιεί δικαιολογημένα ο Βάλραφ τον αναγνώστη. Και εμείς συμπληρώνουμε: με μια έκδοση 5 εκατομμυρίων φύλλων υπολογίζουμε ότι παρόμοια πρωτοσέλιδα διαβάζονται κάθε μέρα από 20 εκατομμύρια Γερμανούς. Αλλά και αναρίθμητους Έλληνες: παντού όπου πουλιούνται ξένες εφημερίδες, οι τίτλοι της Bild προβάλλονται στην πρώτη θέση.

Πρόκειται για «σκανδαλάκια», που ρόλος τους είναι να μας κάνουν να λησμονούμε τα πραγματικά σκάνδαλα. Ο Σχολιαστής τα τελευταία 2.5 χρόνια έφερε κατ' επανάληψη στη δημοσιότητα το πραγματικό σκάνδαλο στην περίπτωση του Βίλι Μπραντ και της «σοσιαλδημοκρατίας», της οποίας είναι ακόμα σήμερα διεθνής εκπρόσωπος. Θυμίζουμε τις ανοιχτές επιστολές στον Χέλμουτ Σμιτ και τον Γκένσερ, τα κείμενα με αφορμή την επίσκεψη Βαϊτοζέκερ στην Ελλάδα και πρόσφατα στο τεύχος 69: «Το Βιετνάμ αμύνεται στο Βερολίνο». Εδώ απλώς σημειώνουμε ότι η άνοδος και η πτώση του Μπραντ ως «πολιτικού» συνοδεύτηκε από «σκανδαλάκια» παρόμοιου τύπου μ' αυτό που δημοσιεύουμε σήμερα.

● Τον τελευταίο χρόνο αναγκάστηκε να παραιτηθεί από τη θέση του προέδρου της SPD επειδή ήθελε να ορίσει ως εκπρόσωπο τύπου την ελληνίδα Μαθιοπούλου η οποία επιπλέον παντρεύτηκε ένα στέλεχος του αντίπαλου κόμματος. Κατά περίεργο τρόπο τον Μπραντ διαδέχθηκε ο Χ. Γ. Φόγκελ – του οποίου ο αδελφός είναι εδώ και πάνω από δέκα χρόνια πρωθυπουργός της CDU στη Ρηνανία-Παλατινάτο – και ο προηγούμενος εκπρόσωπος τύπου των Σοσιαλδημοκρατών ανήκε κι αυτός μέχρι το 1982 στο «αντίπαλο κόμμα», δηλαδή το FDP. Μένει λοιπόν μόνο ο ρατσισμός εις βάρος των Ελλήνων που επικρατεί ακόμα στη Δυτική Γερμανία (έστω και πιο

αδύνατος απ' ό,τι π.χ. εις βάρος των Τούρκων), κι αυτός υποχρέωσε τον Μπραντ να παραιτηθεί.

● Το 1974 υποχρεώθηκε ο Μπραντ να παραιτηθεί από ομοσπονδιακός καγκελάριος, διότι οι γερμανο-αμερικάνοι γορίλλες του ενδιαφέρονταν πολύ περισσότερο για το πότε, το πού και πόση ώρα έμενε μόνος του με ποιες γυναίκες, παρά να τον προστατέψουν από τους εικαζόμενους «τρομοκράτες» ή κατασκόπους.

● Τη δεκαετία του 60 η ύποπτα βραχνή φωνή του χρησίμευε σαν επιχείρημα για να τον στιγματίσουν σαν μέθυσο με ούισκι.

● Σταθερός στόχος των επιθέσεων κατά του Μπραντ τη δεκαετία του 50 και του 60 ήταν ότι υπήρξε εξώγαμο παιδί και ότι μετά το 1945 διατήρησε το όνομα που είχε δώσει στον εαυτό του κατά τη διάρκεια της αναγκαστικής αυτοεξορίας του, την εποχή των ναζιστών. «Ποιος είναι επιτέλους αυτός ο Χέρμπερτ Φραμ, ή Βίλι Μπραντ», ρωτούσε διαρκώς ο χριστιανοδημοκράτης καγκελάριος Αντενάουερ στους προεκλογικούς του λόγους. Και το διεθνές σύμβολο του επερχόμενου φασισμού που πέθανε πρόσφατα, ο Φραντς Στράους: «Γνωρίζουμε όσα εμείς πράξαμε με τη γερμανική στολή. Τι έκανε όμως ο Βίλι Μπραντ με τη νορβηγική στολή;» (Εννοεί την εποχή των ναζί). Τις γνώσεις του από τη δράση του ως πολιτικού αξιωματούχου «για την εθνικο-σοσιαλιστική κοσμοθεωρία» (!!!) τις φύλαξε πάντως ο Στράους για τον εαυτό του και τις πήρε μαζί στον τάφο του. Το μόνο που μας αποκάλυψε είναι ότι τότε ένιωθε μια «εσωτερική αντίσταση» και γι' αυτό το λόγο τον απάλλαξε ένα βαυαρικό δικαστήριο απ' την κατηγορία ότι ήταν ναζί. Ακριβώς όπως σήμερα, που με την ευκαιρία του θανάτου του τα δυτικογερμανικά και διεθνή μέσα πληροφόρησης δεν λένε λέξη για το ναζιστικό παρελθόν του Στράους και προτιμούν όπως η «Ελευθεροτυπία» να θαυμάζουν που ένας τόσο ηλικιωμένος και χοντρός άνθρωπος πηγαίνει ακόμα για κυνήγι όπου πέθανε με αξιοπρέπεια. Ας αναπαυθεί εν ειρήνη!

Το μεγάλο διεθνές σκάνδαλο που αποτελεί η ίδια η SPD τουλάχιστον από την αρχή του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου –όταν υπερψήφισε στο Κοινοβούλιο τις πολεμικές πιστώσεις – το εξέφρασαν καλύτερα οι Γερμανοί με το σύνθημα της αγανάκτησης: «Ποιος μας πρόδωσε; Οι σοσιαλδημοκράτες!»

«Δεν έχω τίποτα να πω, σ' αυτόν που από μόνος του δεινώνεται καυτό το έδαφος κάτω απ' τα πόδια του».

Μπ. Μπρεχτ

Brandt lässt sich scheiden

Jetzt zum **Probiertpreis.**

Banjo

In jedem Banjo zwei tolle leichte Walzen!

Neue Liebe zum Leben an Cote d'Azur entdeckt

9.3.79
Ο Μπραντ ζητάει διαζύγιο – ανακάλυψε νέα αγάπη για να ζήσει στην Κυανή Ακτή.

11.3.79
Η καινούργια ευτυχία με το «Μπριζιτάκι». Ο αρχηγός της SPD μετακομίζει απ' το σπίτι του. Η Μπριγκίτε Ζέεμπαχερ μιλάει στην BILD: Δεν αποκλείεται ο γάμος.

Das neue Glück mit „Brigittchen“

SPD-Chef zieht zu Hause aus!

Brigitte Seebacher zu BILD am SONNTAG: Heirat nicht ausgeschlossen

Όλοι οι γερμανικοί τίτλοι είναι από την εφημερίδα BILD

Με απίστευτη δημαγωγία καμώνεται ότι υπερασπίζει τα συμφέροντα του λαού και επιχειρεί να κρύψει ότι στην πραγματικότητα εκπροσωπεί τα συμφέροντα του μεγάλου κεφάλαιου και από το 1945 τα συμφέροντα των μεγάλων τραπεζών ΗΠΑ με τους στρατούς, τις αστυνομίες και τις μυστικές υπηρεσίες τους κλπ.

Και το μεγάλο σκάνδαλο για τον Μπραντ από το 1945 που ανέλαβε εκπρόσωπος των Σοσιαλδημοκρατών ήταν το γεγονός ότι από τότε αποκέρυξε το δημοκρατικό και αντιφασιστικό παρελθόν του και έγινε άνθρωπος της CIA. Το 1932 είχε αποχωρήσει από την SPD γιατί αυτό το κόμμα προετοίμασε το έδαφος στο φασισμό με την αιματηρή κατάπνιξη της επανάστασης του 1918 και ακόμα το 1932 θεωρούσε τους κομμουνιστές ως «κύριο αντίπαλο» (όπως αντιστρόφως και οι κομμουνιστές τους σοσιαλδημοκράτες και όχι τους φασίστες)...

Σήμερα που η «Μερτσέντες-Μπεντες» με ηγέτη τον «σύντροφο» του Μπραντ Ρόιτερ (ο πατέρας του ήταν προκάτοχος του Μπραντ στη θέση του δημάρχου του Δυτικού Βερολίνου) εξελίσσεται στο μεγαλύτερο εξοπλιστικό τραπεζ της Ευρώπης, διαθέτει ο Μπραντ το θράσος να εμφανίζει τον εαυτό του και τη σοσιαλδημοκρατία ως «ειρηνοποιούς» του παρελθόντος και για τα επόμενα 100 χρόνια (π.χ. στην τηλεοπτική συνέντευξη στην ΕΤ-1, 12.11.88).

Προτού ν' αρχίσει πάλι την περί ειρήνης φλυαρία του, ο «Βίλι-Μπλα-Μπλα-Μπλα», όπως τον ονομάζαμε εμείς οι «68άρηδες», καλά θα κάνει να μας αποκαλύψει όλα αυτά που συζητούσε ως δυτικογερμανός καγκελάριος κατά την επίσημη υποδοχή του Νίξον με τον τότε αρχιπράκτορα της CIA που καθόταν δίπλα του στο τραπέζι. Πού να θρεθεί όμως σήμερα, μέσα στο κυρίαρχο σύστημα πληροφόρησης ένας δημοσιογράφος που να αποτολμά μια τέτοια ερώτηση; Το 1974 δημοσιεύτηκε αυτή η λεπτομέρεια στο βιβλίο των Μαρκς-Μαρκέτι «Inside the CIA» που κυκλοφόρησε ακόμα και στη Δυτική Γερμανία, χωρίς όμως να κατονομάζεται το πρόσωπο. Λογοκρισία «για προστασία των συμφερόντων εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ». Για τους σχετικά μνημένους στα δεδομένα της δυτικογερμανικής μεταπολεμικής πολιτικής ήταν εύκολο να συμπεράνουν ποιο ήταν αυτό το πρόσωπο. Ωστόσο χρειάστηκε να μεσολαβήσουν θεαματικά διεθνή γεγονότα όπως η δίκη του Σταμχάιμ εναντίον του Μπάαντερ, της Ένολιν, της Μάινχοφ και του Ράσπε, ή ακόμα η διαδικασία έκδοσης εναντίον μου, το 1976 και τα δύο, ώστε να αναφερθεί το όνομα. Ανεξάρτητα ο ένας απ' τον άλλο, πρώτα οι φυλακισμένοι του Σταμχάιμ κατέθεσαν αυτή τη λεπτομέρεια σαν αποδεικτικό στοιχείο στο δικαστήριο, και εγώ την περιέλαβα στη δήλωσή μου ενώπιον του Αρείου Πάγου στην Αθήνα. Έτσι δημοσιεύτηκε αυτή η λεπτομέρεια ακόμα και στην Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, η οποία φυσικά σήμερα σε καμιά περίπτωση δεν θα απασχοληθεί με παρόμοιες ασημαντες λεπτομέρειες... αλλά όχι! Στα ελληνικά διάβασε στο δικαστήριο τη δήλωσή μου ο τότε δικαστής Χρήστος Σαρτζετάκης και αν ο σημερινός κύριος Πρόεδρος της Δημοκρατίας θυμάται ακόμα το θαρραλέο του παρελθόν ως δικαστής, και αν ίσως υποδεχτεί καμιά φορά τον Μπραντ «της ειρήνης»... τότε μπορεί αυτός να τον ρωτήσει;

Ακόμα κι αυτή η ιστοριούλα είναι μόνο ένα «σκανδαλάκι». Ας αναλογιστούμε μόνο ότι τώρα έχουμε τον Πρόεδρο των ΗΠΑ και της CIA Μπους, που είναι χωμένος ως το λαιμό στα σκάνδαλα με τον πράκτορά του και Πρόεδρο του Παναμά και της CIA, με τον ηγετικό του ρόλο στο σκάνδαλο Ιράν/Κονί που είναι ταυτόχρονα εμπόριο όπλων και ναρκωτικών Κι όλα αυτά ακόμα κι αν ο «καθαρός» πράκτορας ρεπόρτερ της «Ουάσιγκτον Πόστ» Μπομπ Γούντγουορντ, αυτός που «αποκάλυψε το Γουότεργκейт», περί ναρκωτικών δεν λέει λέξη σε 700 ολόκληρες σελίδες (που κατόρθωσα να τις διαβάσω στα γερμανικά το καλοκαίρι, ουφ!) («Απόρρητος κώδικας VEIL, ο Ρίγκαν και οι μυστικοί πόλεμοι της CIA», στα γερμανικά απ' τις εκδόσεις Droemer-Kranz, 1987).

Και πριν πνιγούμε στα σκανδαλάκια και τα σκάνδαλα που κάθε μέρα μας βομβαρδίζουν κατά τρόπο που φτάνουμε να απορούμε πώς εξακολουθεί να υπάρχει ο κόσμος, κλείνουμε σήμερα με μια απλή σύντομη διαπίστωση:

Το πραγματικό σκάνδαλο που μ' αυτό ζούμε και πεθαίνουμε είναι το καπιταλιστικό σύστημα δηλαδή εκείνη η σκέψη κι εκείνες οι πράξεις για τις οποίες το χρήμα έχει μεγαλύτερη σημασία από τους ανθρώπους και τη φύση.

Ρολφ Πόλε

Η ΚΡΥΦΗ ΓΟΗΤΕΙΑ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

5.7.79
Οι κυρίες της Βόννης θέλουν να σώσουν το γάμο του Μπραντ.

**Bonner Damen wollen
Brandts Ehe retten**

21.7.79
Απότυχε η συμφιλίωση με τη Ρουθ.
Ο χωρισμός του Μπραντ.

**Versöhnung mit
gescheitert
Die Brandt-
Scheidung**

6.6.81
Με την Μπριγκίτε στην τηλεόραση - ο νέος Βίλυ Μπραντ.

**Mit Brigitte im
TV-der neue
Willy Brandt**

10.12.82
Λόγω του χωρισμού:
Ο Μπραντ «ακτώνει» τα δώρα που πήρε
ως καγκελάριος.

**Wegen Scheidung:
Brandt versilbert
Kanzlergeschenke**

3.11.83
Μπραντ και Μπριγκίτε:
Ένα σπιτάκι στη Γαλλία

**Brandt &
Brigitte
Ein Häuschen
in Frankreich**

19.11.83
Μπραντ: Να παντρευτώ τη Μπριγκίτε; - Α, μπα!

**Brandt:
Brigitte
heiraten?
Nee!**

14.12.83
Μπραντ (70), Μπριγκίτε (37)
Παντρεύτηκαμε

**Brandt (70)
Brigitte (37)
Wir haben
geheiratet**

3.9.84
Μπραντ: Περισσότερη Μπριγκίτε,
λιγότερη πολιτική.

**Brandt:
Mehr
Brigitte
weniger Politik**

και έχουν επιλεγεί απ' τον Γκίντερ Βάλραφ.

Η ΑΛΛΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΚΥΡΑ

Αυτά που ακολουθούν είναι δυο μαρτυρίες. Η μια μέσα από τα κάγκελα και η δεύτερη απ' έξω. Οι δύο περιγραφές είναι χωριστές, σε μια προσπάθεια να φανεί η αδυναμία επικοινωνίας των δύο πλευρών, που μερικές ώρες γινόταν βασανιστική. Ας αρχίσουμε, λοιπόν, από το πρώτο χρονικό...

ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ...

Τρίτη 1 Νοέμβρη: Η ελληνική αντιπροσωπεία, που έχει σταλεί από την «Κίνηση» για να παρακολουθήσει τη δίκη της «DEV YOL», φτάνει στην Άγκυρα. Το βράδυ, οργανώνεται από την «Ένωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων» συνεστίαση στο ξενοδοχείο «Ερσάν» στο εντευκτήριο των προοδευτικών δημοσιογράφων. Πρόκειται για μια μεγάλη νόμιμη οργάνωση, που συσπειρώνει ένα σημαντικό κομμάτι της τουρκικής αριστερής αντιπολίτευσης. Στη συνεστίαση παίρνουν μέρος οι διοικήσεις του Τεχνικού Επιμελητηρίου και του Ιατρικού Συλλόγου, το συνδικάτο των εκπαιδευτικών, δικηγόροι και γονείς πολιτικών κρατούμενων, καθώς και έξι βουλευτές του Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος του Ινονού. Η ατμόσφαιρα είναι ιδιαίτερα θερμή.

Τετάρτη 2 Νοέμβρη: Επίσκεψη στα γραφεία της «Ένωσης». Η συζήτηση με μητέρες κρατούμενων είναι πράγματι συγκλονιστική. Παρά το κλίμα τρομοκρατίας που υπάρχει στην Τουρκία, δεν διστάζουν να μιλήσουν στους έλληνες για τα βασανιστήρια και τις δολοφονίες. Την ίδια ώρα, 1000 πολιτικοί κρατούμενοι κάνουν απεργία πείνας και μερικοί είναι ήδη νεκροί.

Μια μητέρα καταγγέλλει ότι ο γιος της τυφλώθηκε, μετά από την εισβολή αστυνομικών και φαντάρων στη φυλακή. Κάθε μαρτυρία μπορεί να γίνει ολόκληρο βιβλίο...

Αργότερα, η ελληνική αντιπροσωπεία συναντά τη συντακτική επιτροπή του περιοδικού «Προς το 2000» και μέλη του υπό ίδρυση «Σοσιαλιστικού Κόμματος Τουρκίας».

Πέμπτη 3 Νοέμβρη: Οι 16 έλληνες δίνουν συνέντευξη τύπου στα γραφεία της «Ένωσης». Στο ακροατήριο βρίσκονται πολλοί δημοσιογράφοι και δεκάδες συγγενείς πολιτικών κρατούμενων. Γίνονται επαφές με σωματοεία και φοιτητές. Η ενημέρωση είναι πολύ αποκαλυπτική. Τα πανεπιστήμια βρίσκονται κάτω από καθεστώς τρομοκρατίας. Η έννοια του ασύλου είναι άγνωστη και όποιος μπει σε άλλη σχολή από αυτή που φοιτά, υφίσταται τις σχετικές περιποιήσεις. Τα ελληνικά ΜΑΤ πρέπει να θεωρούνται βουτυρόπαιδα μπροστά στους Τούρκους συναδέλφους τους.

Παρασκευή 4 Νοέμβρη: Η ελληνική και η γερμανική αντιπροσωπεία, που θα παρακολουθήσει κι αυτή τη δίκη της «DEV YOL», συναντούνται στις πύλες των στρατιωτικών φυλακών Μαμάκ. Περνάνε από σωματικό έλεγχο, παραδίδουν τα διαβατήρια, παίρνουν κάρτα παρατηρητή και μεταφέρονται στο χώρο που θα διεξαχθεί η δίκη. Το κτίριο είναι ζωμένο από αστυνομικούς με προτεταμένα όπλα.

Είναι πολύ δύσκολο να γράψει κανείς αντικειμενικά για κάτι που αισθάνεται δικό του. Για μένα είναι αδύνατο. Όχι μόνο επειδή συμμετείχα ενεργά σαν μέλος της «Κίνησης για την υπεράσπιση των πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων», αλλά επειδή είμαι αδελφός του ενός από τους τέσσερις και φίλος των άλλων τριών. Παραιτούμαι λοιπόν, εξ αρχής, από οποιαδήποτε προσπάθεια αντικειμενικότητας...

Στα έδρανα των κατηγορουμένων κάθονται 70 άτομα. Οι υπόλοιποι από τους 723 της «DEV YOL» βρίσκονται στα κρατητήρια και περιμένουν τη σειρά τους. Στο διάλειμμα της δίκης, και ενώ σηκώνονται οι στρατοδίκες, κάνουν την εμφάνισή τους δυο πανό. Το ένα, το άσπρο, γράφει με κόκκινα γράμματα ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥΣ. Οι στρατοδίκες παγώνουν. Μισό λεπτό αργότερα, ξεδιπλώνεται ένα δεύτερο, κόκκινο αυτό, με το κόκκινο αστέρι της «DEV YOL».

Ο στρατιωτικός επίτροπος παθαίνει υστερία. Αρχίζει να κραυγάζει. Οι δυο αντιπροσωπείες φωνάζουν «ΓΕΝΙΚΗ ΑΜΝΗΣΙΑ», στα τουρκικά. Τους υποδέχονται ενθουσιώδη χειροκροτήματα του ακροατήριου. Μετά από μια αρχική αμηχανία, οι φαντάροι περικυκλώνουν τις αντιπροσωπείες και αρχίζουν να τις σπρώχνουν προς την έξοδο. Τα πανό εξαφανίζονται κάτω από την απειλή των αυτομάτων. Οι Γερμανοί διαμαρτύρονται. «Είμαστε κρατούμενοι;» ρωτούν στην αυλή, ενώ στέκονται όρθιοι μέσα σ' ένα κλειό κρανοφόρων. «Όχι δεν είστε», απαντάει ο Τούρκος αξιωματικός.

Στις 2 το μεσημέρι, οι 24 κρατούμενοι των δύο αντιπροσωπειών μεταφέρονται με τέσσερα μικρά πούλμαν. Μέσα στο αυτοκίνητο πέφτουν οι αρμόζουσες για την περίπτωση φιλοφρονήσεις. Τους οδηγούν στο υπόγειο γκαράζ της Γενικής Ασφάλειας στο Ισκιτέρ, όπου τους αφήνουν σ' έναν τεράστιο χώρο 600 τ.μ. με μοναδικό έπιπλο ένα μικρό γραφείο με μια γραφομηχανή.

Γύρω, υπάρχουν γύρω στους 40 ασφαλίτες. Κάποια στιγμή χτυπούν μια γερμανίδα βουλευτίνα. Οι υπόλοιποι κρατούμενοι παρεμβαίνουν και το ξύλο γενικεύεται. Δεν θα είναι άλλωστε η μοναδική φορά. Το απόγευμα που ανεβαίνουν για ανάκριση, δέχονται αρκετά χαστούκια και γροθιές.

Από τους αεραγωγούς του γκαράζ ακούγονται ουρλιαχτά. Οι Έλληνες υποψιάζονται ότι ακούν μαγνητοταινία για να «σπάσουν». Δυστυχώς, οι κραυγές είναι πραγματικές.

Σάββατο 5 Νοέμβρη: Μετά το τέλος της ανάκρισης ελευθερώνονται 12 Έλληνες και 8 Γερμανοί. Οι 4, που θα κατηγορηθούν αργότερα, κρατούνται μετά από υπόδειξη ενός στρατιωτή και ενός αξιωματικού.

Οδηγούνται κουκουλωμένοι με τα μπουφάν τους σ' ένα διάδρομο. Προχωρούν πιασμένοι ο ένας από τη ζώνη του άλλου. Σε λίγο σταματούν. Θα μείνουν κουκουλωμένοι 7 ώρες, χωρίς να ξέρουν ότι βρίσκονται δίπλα-δίπλα!

Στις 12 το μεσημέρι τους μεταφέρουν σ' ένα βρώμικο, παγωμένο κελί. Εκεί θα μείνουν όλη τη μέρα χωρίς φαγητό και θα κοιμηθούν το βράδυ πάνω σ' εφημερίδες.

Κυριακή 6 Νοέμβρη: Οι συνθήκες φαίνεται πως βελτιώνονται. Τους δίνουν λίγα τσιγάρα, ψωμί και τυρί. Παραμένουν όμως στο κελί μέχρι το βράδυ, χωρίς να πουν σταγόνα νερό.

Τα ξημερώματα αρχίζει η ανάκριση. Παρουσιάζονται σε κάποιον 65άρη που δεν μοιάζει με αστυνομικό, μιλάει άπταιστα ελληνικά και είναι ιδιαίτερα ενημερωμένος. Από τις ερω-

ήσεις φαίνεται πως θέλουν να τους μπλέξουν με το Ρ.Κ.Κ. (Εργατικό Κόμμα Κουρδιστάν). Η ανάκριση γίνεται σε ήπιους τόνους, αλλά ο χώρος είναι γεμάτος με σύνεργα βασανιστηρίων.

Αργότερα ακούγονται ουρλιαχτά γυναικας. Κάποια βασανίζεται. Μαθαίνουν, με νοήματα, ότι είναι μια γυναίκα από το Κουρδιστάν που είχε συλληφθεί σαν μέλος του Ρ.Κ.Κ.

Δευτέρα 7 Νοέμβρη: Οι καταθέσεις ολοκληρώνονται. Οι αρχές αρνούνται στους 4 να δουν τους συγγενείς τους ή να επικοινωνήσουν με την πρεσβεία. Αρνούνται, επίσης, να τους δώσουν επίσημο μετάφραστή. Δεν ξέρουν τι γίνεται στον έξω κόσμο. Μαθαίνουν, απλώς, ότι το επόμενο πρωί θα μεταφερθούν στον εισαγγελέα.

Τρίτη 8 Νοέμβρη: Ο εισαγγελέας τους ανακρίνει έναν-έναν, στις 12 το πρωί. Τους μεταφέρουν πάλι στις φυλακές. Τους βάζουν στην πτέρυγα 14 των ποινικών. Ο Κουβίδης πάει μαζί με τον Νικηφοράκη και ο Γιαννόπουλος με τον Μπελαβίλα.

Οι υπόλοιποι κρατούμενοι τους φέρονται πολύ ζεστά. Ο Κουτλού και ο Σαργκίν, που κρατούνται στην ίδια πτέρυγα, τους αγκαλιάζουν μόλις τους συναντούν.

Οι 4 Έλληνες μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν γνωρίζουν τίποτα, ούτε για τους 25 Έλληνες που έχουν φτάσει στην Άγκυρα, για να τους συμπαρασταθούν, ούτε για τις διεθνείς αντιδράσεις που έχουν εκδηλωθεί.

... ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΕΣ

Κυριακή 6 Νοέμβρη: Στις 11 το πρωί φτάνουν στην Άγκυρα 25 άτομα. Συγγενείς, φίλοι, σύντροφοι των 4, καθώς και εκπρόσωποι διαφόρων κοινωνικών φορέων και συλλόγων. Μαζί τους κι εγώ. Πηγαίνουμε στην Ασφάλεια, σ' ένα τεράστιο γκριζό κτιριακό συγκρότημα. Δεν μας αφήνουν να τους δούμε...

Το μεσημέρι γίνεται ενημέρωση από τον πρόξενο κ. Χρονόπουλο και το θράδυ από τον πρέσβη κ. Μακρή στο ξενοδοχείο. Είμαστε καμιά τριανταριά άτομα, όταν ξαφνικά μπαίνει η Ασφάλεια και μας δηλώνει πως κάνουμε παράνομη συγκέντρωση. Ζητάμε από την πρεσβεία να οργανώσει, την επόμενη μέρα, συνέντευξη τύπου.

Δευτέρα 7 Νοέμβρη: Το 48ωρο κράτησης, που προβλέπεται απ' το νόμο, λήγει. Η κράτηση όμως των 4 Ελλήνων συνεχίζεται.

Στις 11, πέντε από μας πηγαίνουν στην Ασφάλεια και οι υπόλοιποι 20 στον εισαγγελέα. Η συνέντευξη Τύπου αναβάλλεται. Περιμένουμε μέχρι τις 6 το απόγευμα, αλλά η προσαγωγή δεν γίνεται, παρόλο που είχαμε μάθει ότι θα τους φέρουν στον εισαγγελέα. Δεν έχουμε ιδέα τι πρόκειται να συμβεί...

Στις 10 το θράδυ, ο πρέσβης μας λέει, ότι ο Γιλμάζ έχει καλέσει όλους τους πρέσβεις των χωρών της ΕΟΚ, εκτός από τον ίδιο, και ισχυρίζεται ότι η ελληνική κυβέρνηση συνωμοτεί εναντίον της Τουρκίας. Το πολιτικό παιχνίδι που παίζεται είναι πια προφανές.

Τρίτη 8 Νοέμβρη: Ειδοποιούμαστε ότι οι 4 προσάγονται στον εισαγγελέα. Η συνέντευξη Τύπου αναβάλλεται και πάλι. Περιμένουμε μέχρι τις 2.30 στο δρόμο, περικυκλωμένοι από ΜΑΤ με αυτόματα.

Κάποια στιγμή εμφανίζεται η κλούβα. Ξεσπάμε σε αυθόρμητα συνθήματα. «Κάτω η Χούντα». Αρχίζουμε να τρέχουμε πίσω από την κλούβα. Τα ΜΑΤ αιφνιδιάζονται...

Οι 4 ανακρίνονται. Τους απαγγέλλεται κατηγορία για «βοήθεια σε ένοπλη παράνομη οργάνωση». Στο δρόμο μας γίνονται συστάσεις να μη φωνάζουμε όταν θα βγαίνουν.

Τετάρτη 9 Νοεμβρίου: Φτάνουν στην Άγκυρα ο Φιλίνης, ο Μαγκάκης και ο Μπανιάς. Στις 3 το απόγευμα γίνεται το πρώτο επισκεπτήριο. Μπαίνουμε στις φυλακές και συναντάμε τα παιδιά στο γραφείο του υποδιευθυντή. Η συγκίνηση είναι αναπότρεπτη. Τα παιδιά, αν και είναι πολύ ταλαιπωρημένα, δείχνουν να έχουν καλό ηθικό.

Στο ξενοδοχείο δίνεται ήδη συνέντευξη Τύπου, παρουσία λίγων Τούρκων δημοσιογράφων και αρκετών χαφιέδων. Από την πρεσβεία και από τον δικηγόρο που έχει ορίσει η πρεσβεία μας γίνονται πιέσεις να μην πολιτικολογούμε και να μην απευθυνθούμε σε γνωστούς δικηγόρους που αναλαμβάνουν, συνήθως, πολιτικές υποθέσεις.

Πέμπτη 10 Νοέμβρη: Στις 11 το πρωί γίνεται το δεύτερο

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ

Ένας Τούρκος πολιτικός πρόσφυγας μέλος της «DEV YOL», μας λέει τη γνώμη του για την ενέργεια των τεσσάρων Ελλήνων στο δικαστήριο της Άγκυρας.

■ Η πράξη των τεσσάρων Ελλήνων συνδέει την Τούρκικη και την ελληνική Αριστερά.

Οι έμποροι των δύο χωρών συναλλάσσονται. Τα δύο κράτη, μέσω Παπανδρέου-Οζάλ, έχουν τις δικές τους σχέσεις. Το ίδιο κάνουν και ο Θεοδωράκης και οι τούρκοι συνομιλητές του. Για πρώτη φορά η επαναστατική Αριστερά των δύο χωρών βρήκε τον τρόπο να επικοινωνήσει.

Όταν οι Έλληνες έφτασαν στην Άγκυρα είχε ξεσπάσει η απεργία πείνας των Τούρκων πολιτικών κρατουμένων. Ζητούσαν να μη φορούν πια τις ριγωτές φόρμες, να μπορούν να διαβάζουν εφημερίδα, να ακούν ραδιόφωνο, να μην τρώνε σάπια τρόφιμα. Οι τέσσερις βοήθησαν να δημοσιοποιηθούν αυτά τα αιτήματα σ' ολόκληρη την Ευρώπη. Ακόμη και ο Τούρκικος Τύπος, εκτός από τις ακροδεξιές εφημερίδες, αντιμετώπισε με συμπάθεια την υπόθεση. Ήταν σαν να περίμεναν κάποιες τέτοιες ενέργειες...

Ο αγώνας μας έχει ανοίξει πια κι ένα μέτωπο στην Ελλάδα. Χτυπάμε το φασισμό του Εβρέν και του Οζάλ με τη βοήθεια των Ελλήνων δημοκρατών. Κι αυτό είναι πολύ σημαντικό για μας.

Η σκηνή του δικαστηρίου. Φωτογραφίες αδημοσίετες. Η ποιότητά τους οφείλεται στις συνθήκες διεξαγωγής της δίκης.

επισκεπτήριο. Η ψυχολογική κατάσταση και των δυο πλευρών είναι πολύ καλύτερη. Ενημερώνουμε τους τέσσερις για τη διεθνή κινητοποίηση που δημιουργεί η υπόθεσή τους.

Εν τω μεταξύ, ο Γιάννης Μπανιάς συναντάει τον αρχηγό της Κοινοβουλευτικής ομάδας του Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος και τον ενημερώνει, παίρνοντας κάποιες θετικές δηλώσεις.

Το ίδιο θράδυ φτάνουν ο Νέστωρ και ο Μανιτάκης.

Παρασκευή 11 Νοέμβρη: Στις 7 το θράδυ, οι συγγενείς των 4 ενημερώνονται απ' το δικηγόρο που έχει διοριστεί για το περιεχόμενο της δικογραφίας. Πάντως, με τους Τούρκους δικηγόρους δεν τα πάμε και τόσο καλά είτε γιατί δεν ξέρουν τι ακριβώς γίνεται είτε γιατί μας αντιμετωπίζουν με καχυποψία.

Σάββατο 12 Κυριακή 13 Νοέμβρη: Συνεχίζουμε τις επαφές με Τούρκους δικηγόρους. Δυστυχώς, δεν μπορούν να μας διαβεβαιώσουν για την έκβαση της υπόθεσης.

Δευτέρα 14 Νοέμβρη: Τρίτο επισκεπτήριο. Αυτή τη φορά δε γίνεται στο γραφείο του διευθυντή, αλλά στο χώρο των φυλακών, εκεί που οι Τούρκοι, μετά από χίλιες-δυο διαδικασίες, βλέπουν – τρόπος του λέγειν – τους συγγενείς τους.

Τα παιδιά ξέρουν ότι θα δικαστούν την επόμενη. Συναντάω έναν Τούρκο φοιτητή που έχει έρθει να δει τον κρατούμενο καθηγητή του. Η συνενόηση γίνεται μετ' εμποδίων. Μου ζωγραφίζει στο ντοσιέ που κρατάω το σήμα της «Ένωσης ανθρωπίνων δικαιωμάτων», ένα Λουλούδι που βγαίνει μέσα από τρεις κρίκους αλυσίδας...

Τρίτη 15 Νοέμβρη: Γίνεται η δίκη. Διαβάζονται τα κατηγορητήρια μέσα σε μια κατάμεστη αίθουσα από Έλληνες εκπροσώπους. Αποφυλακίζονται.

Άγριος και βαρύς. Και με το δαχτυλάκι του εκεί που δεν πρέπει.

Τους περιμέναμε μέσα στη βροχή μ' ένα μπουκέτο τριαντάφυλλα. Στις 9 το βράδυ βγαίνουν επιτέλους από τη φυλακή. Η κλούβα της αστυνομίας τους πάει στο τμήμα αλλοδαπών. Τους συναντάμε αργότερα στο ξενοδοχείο. Συνάντηση χωρίς σχόλια.

Τετάρτη 12 Νοέμβρη: Το πρωί δίνουν το παρών στο «αλλοδαπών». Προς γενική έκπληξη δεν τους δίδονται τα διαβατήρια. Η αγωνία παρατείνεται...

Οι εξελίξεις των επόμενων ημερών είναι γνωστές, αφού δημοσιεύτηκαν λεπτομερειακά στον Τύπο. Αυτό που ίσως δεν δημοσιοποιήθηκε, είναι ότι οι συμπαραστάτες των τεσσάρων Ελλήνων αποφάσισαν να διαφοροποιηθούν από τη διακριτική στάση που κρατούσε η ελληνική πρεσβεία και αποφασίσαμε να εντείνουμε τις πιέσεις μας.

Αθήνα 26 Νοέμβρη: Επειδή το προηγούμενο χρονικό ίσως φανεί λίγο στεγνό πρέπει να εξηγήσουμε ότι μαγνητοφωνήθηκε στην Άγκυρα, σε πολύ συγκεκριμένες συνθήκες πίεσης και σε χρονικές στιγμές που δεν μας επέτρεπαν να προβλέψουμε το αίσιον τέλος της ιστορίας ετούτης. Αυτός λοιπόν είναι ο λόγος που έλειψαν και τα πιο ουσιαστικά και ενδιαφέροντα σημεία...

Ουσιαστικές Νο 1. Οι σχέσεις με την πρεσβεία και το ΥΠ.ΕΞ. Η ελληνική πρεσβεία στην Άγκυρα, παρ' όλους τους εσωτερικούς πολιτικούς ανταγωνισμούς της, έτρεξε και βοήθησε πάρα πολύ στο θέμα. Φυσικά ό,τι έκανε το έκανε ύστερα από τις σχετικές οδηγίες του υπουργείου – έτσι κι αλλιώς δεν μπορούσε να αυτενεργήσει – αλλά αν σκεφτούμε ότι όλες αυτές τις μέρες υπήρχε μία τρομερή πολιτική κρίση στην Ελλά-

Τρίτη 8 Νοεμβρίου. Στο Ανώτατο Δικαστήριο. Ο αντιπρόεδρος της Ένωσης Ανθρώπων Δικαιωμάτων (στη μέση με το μουστάκι) περιμένει μαζί μας να παρουσιαστούν στον εισαγγελέα οι 4 Έλληνες.

δα, όπου επικρατούσε το κλίμα «ο σώζων εαυτὸν σωθήτω», μου φαίνεται ότι πάλι καλά που έγιναν κι αυτά τα λίγα. Η στάση του Υπουργείου Εξωτερικών ήταν σκανδαλωδώς αδιάφορη, τουλάχιστον μέχρι το Σάββατοκύριακο της 20 Νοέμβρη. Με την έλλειψη πρωτοβουλίας και επιθετικότητας που έδειχνε, αποδεχόταν την εμπλοκή της ιστορίας αυτής στις «ελληνοτουρκικές σχέσεις» και μάλιστα με αρνητικό τρόπο. Δεν είμαι της άποψης, βέβαια, ότι έπρεπε να εναποθέσουμε τις ελπίδες μας στο υπουργείο για να απελευθερωθούν οι 4 σύντροφοι· κάτι τέτοιο θα λειτουργούσε αναίρετικά στην όλη απόπειρα καταγγελίας του στρατοκρατικού καθεστώτος από το κίνημα, αλλά πιστεύω ότι το υπουργείο αφέθηκε να παρασυρθεί στις διάφορες παγίδες που του έστηνε η Τουρκική διπλωματία, με πρώτη και κυριότερη την κίνηση του Γιλμάζ να καταγγείλει ότι η όλη κίνηση είχε ενθαρρυνθεί από κυβερνητικούς κύκλους και δεύτερη την υπόθεση της στέρησης των διαβατηρίων, όπου η κυβέρνηση δεν τολμούσε να αναλάβει πρωτοβουλία έκδοσης ταξιδιωτικών εγγράφων και έδινε συνεχώς αλληλοαναιρούμενες οδηγίες στην πρεσβεία, δημιουργώντας ένα τρομερό κλίμα αβεβαιότητας.

Τελικά εκείνο (ή τουλάχιστον όπως νομίζω) που έδωσε το «εναρκτήριο λάκτισμα» για την ευαισθητοποίηση λαϊκής συμπάραστασης και η κινητοποίηση του ελληνικού κινήματος (με πρωτεργάτες βέβαια τους τρομερούς Χανιώτες), αφετέρου δε η διατύπωση από τους εν Άγκυρα υποχρεωτικώς παρεπιδημούντες ότι «είναι κι αλλού πορτοκαλιές που κάνουν πορτοκάλια, ξέρετε ότι έχει παρουσιαστεί ενδιαφέρον από άλλη ευρωπαϊκή χώρα για την προστασία μας, οπότε αν δεν μπορείτε εσείς δεν πειράζει...» Θα ήταν τρομερή σφαλιάρια για την κυβέρνηση και θα λειτουργούσε σαν επισφράγισμα των υπόλοιπων σκανδάλων, αν οι τέσσερις Έλληνες ζητούσαν την προστασία άλλης πρεσβείας.

Ουσιαστικές Νο 2: Η τουρκική Ασφάλεια (και όχι μόνον αυτή). Από τις διάφορες συναντήσεις που κάναμε στην Άγκυρα τις πρώτες δυο τρεις μέρες (6,7,8 Νοέμβρη) όσο ακόμα ψάχνουμε για τους τέσσερις συντρόφους μας αποκτήσαμε μια πολύ ενδιαφέρουσα εικόνα για την Ασφάλεια της Τουρκίας. Ψάχνοντας και ρωτώντας φτάνουμε στο όνομα του Mehmet Koyar, ηγετικού στελέχους της Ασφάλειας. Μας δέχεται στο γραφείο του, μας διαβεβαιώνει ότι η Ελλάδα βρίσκεται στην καρδιά του (αμάν, ρε μεγάλε!), λέει διάφορα διπλωματικά αλλά τελικά είναι και ο μόνος που έδωσε σαφείς πληροφορίες για το πού βρίσκονται οι τέσσερις και πότε θα παρουσιάζονταν στον εισαγγελέα. Ο Mehmet Koyar είναι ένας τύπος θγαλμένος απ' την «Κατάσταση Πολιορκίας» του Γαβρά. Στην ταινία αυτή αν θυμάστε, παρουσιάζεται ένα σεμινάριο βασανιστηρίων που το παρακολουθούν στελέχη από τις αστυνομίες όλων των δικτατοριών. Κοντός, νευρώδης με τεράστια χέρια, με αμερικάνικο στυλ στην προφορά, το ντύσιμο και τη συμπεριφορά, με διπλώματα από αμερικάνικα σεμινάρια (!) στον τοίχο του γραφείου του δίπλα σε εμβλήματα της πολεμικής αεροπορίας των ΗΠΑ, αποδεικνύει ότι είναι ένας από αυτούς που κινούν τα νήματα στον περίπλοκο μηχανισμό του τουρκικού καθεστώτος. Είναι φανερό ότι τόσο αυτός όσο και άλλοι όμοιοί του (που ευτυχώς δεν τους γνωρίσαμε) συγκροτούν τον έναν από τους πολλούς εξουσιαστές που ανταγωνίζονται για το «πάνω χέρι» στη διακυβέρνηση της χώρας.

Εκτός όμως απ' αυτόν τον εκλεκτό κύριο είχαμε και άλλα δείγματα της παντοδυναμίας των μυστικών υπηρεσιών της Μ.Ι.Τ. (της τουρκικής ΚΥΠ δηλαδή) που είχαν προστεθεί στη δικογραφία. Αυτές οι αναφορές έκαναν σαφές όχι μόνο το ότι οι Τούρκοι πολιτικοί πρόσφυγες στην Ελλάδα παρακολουθούνται ασφυκτικά αλλά ότι παρακολουθούνται και οι ελληνικές οργανώσεις που έχουν σχέση με αυτούς. Στο έγγραφο που συνόδευε τη δικογραφία υπήρχαν σαφείς αναφορές για τις επαφές που είχαν στην Ελλάδα οι δεκάξι Έλληνες προτού πάνε στην Τουρκία για την υποστήριξη της DEV-YOL. Υπήρχαν αναφορές του στυλ «Ο τότε ηγέτης της DEV-YOL τους συνόδευε στο αεροδρόμιο του Ελληνικού και ύστερα τους τηλεφώνουσε στην Άγκυρα παρουσιάζόμενος με το δεινό ψευδώνυμο». Υπήρχαν αναφορές για τον καθένα από τους τέσσερις Έλληνες, με μπόλικες ασάφειες βέβαια, αλλά και με μερικά στοιχεία που έδειχναν ότι η Μ.Ι.Τ. φακλώνει και τους Έλληνες αριστερούς. Πώς αλλιώς μπορούσαν να ξέρουν ότι οι δύο γιατροί, ο Κουβίδης και ο Νικηφοράκης είχαν συμμετάσχει παλιά (μαζί με άλλους) στην Αντιπυρηνική Κίνηση Γιατρών;

Αριστείδης ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 88
ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΑΡΗΣ

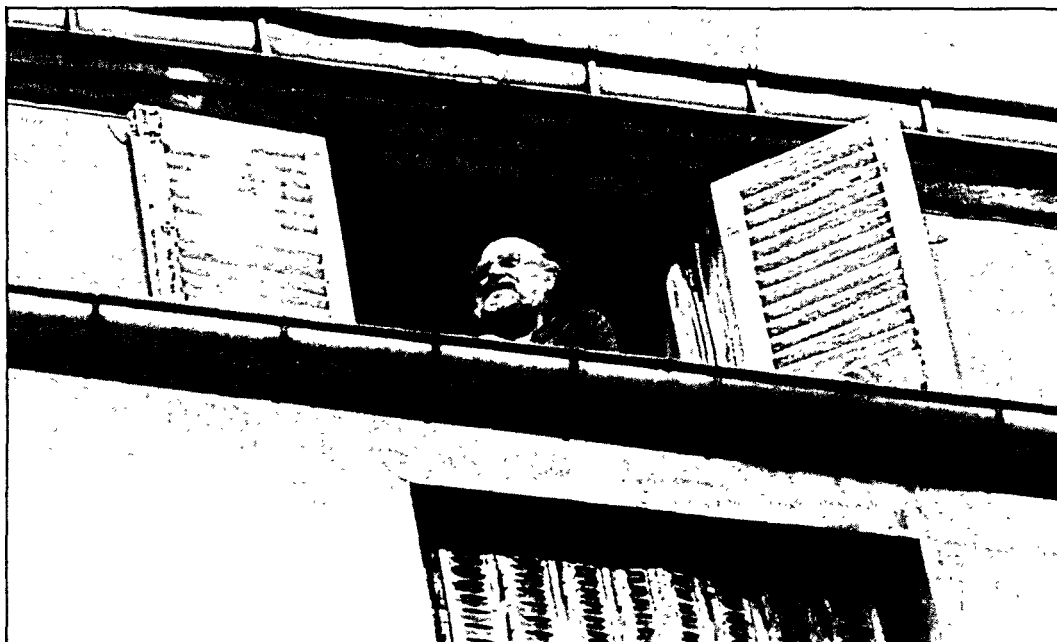

1922-1978

Η Καίτη Δρόσου με τον Άρη Αλεξάνδρου στο Sceaux (17 Ιουλίου 1976).

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ
ΤΟΥ ΑΡΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
ΜΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ
ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

**28
Ιουλίου
1976**

Ο 'Αρης στο παράθυρο της σοφίτας του.

**Μια βραδιά
του 1977.**

Αριστερά. Η πόρτα του σπιτιού του 'Αρη Αλεξάνδρου: 8, Rue du Fbg. Poissoniere, απέναντι στην Humanité!
Δεξιά: Η Καίτη Δρόσου και ο 'Αρης Αλεξάνδρου είναι χαρούμενοι.

**13
Φεβρουαρίου
1976**

**5
Απριλίου
1977**

Αριστερά: Ο 'Αρης στο σπίτι της Μαίρης Κουκουλέ. Δεξιά: Η Μαίρη Κουκουλέ με τον 'Αρη.

ΕΧΟΥΝ περάσει δέκα χρόνια από τό θράδι της Κυριακής πού ξεψύχησε ό Άρης Άλεξάνδρου στό Παρίσι. Δέν πρόκειται νά γράψω τή νεκρολογία του, γιατί αυτός ό θάνατος μέ πλήγωσε άνεπανόρθωτα. Ίσως, κάποτε, νά διηγηθώ τίς σχέσεις μας καί τά όσα (άθελά του) μέ δασκάλεψε. Άλλωστε, γιά τα βιβλία του έχουν δημοσιεύσει πολλά ό Δημήτρης Ραυτόπουλος, ή Ρέα Γαλανάκη, ό Σπύρος Τσακνιάς, ό καθηγητής Δημήτρης Μαρωνίτης, ό Άλέξανδρος Άργυρίου, ό Περικλής Κοροβέσης, ό Τάκης Σινόπουλος, ό Γιάννης Δάλλας, ό Άλέξανδρος Κοτζιάς, ό Κίμων Φράιερ, ό Ρόμπερτ Κρίστ, ή Τατιάνα Μιλλιέξ, ό Κώστας Σταματίου, ό Δημήτρης Άναλις, ό Τάσος Βουρνάς καί άλλοι. Όσο γιά μένα θά ήθελα νά προσθέσω πώς ό,τι χαρακτήριζε τόν Άρη Άλεξάνδρου ήτο το ΗΘΟΣ ΤΟΥ.

Παρίσι, 21-6-1988.
Η.Π.

Πέθανε ό λογοτέχνης Άρης Άλεξάνδρου

Πέθανε τήν περασμένη Κυριακή στό Παρίσι ό ποιητής καί πεζογράφος Άρης Άλεξάνδρου. Ό Άλεξάνδρου γεννήθηκε τό 1921, κι από νωρίς άσχολήθηκε μέ τό γράψιμο - ποίηση, πεζογραφία, δοκίμιο. Παράλληλα διακρίθηκε καί γιά τό μεταφραστικό του έργο, κυρίως Ρώσων κλασικών, συγγραφέων καί ποιητών. Στό Παρίσι έμενε μόνιμα από τό 1967.

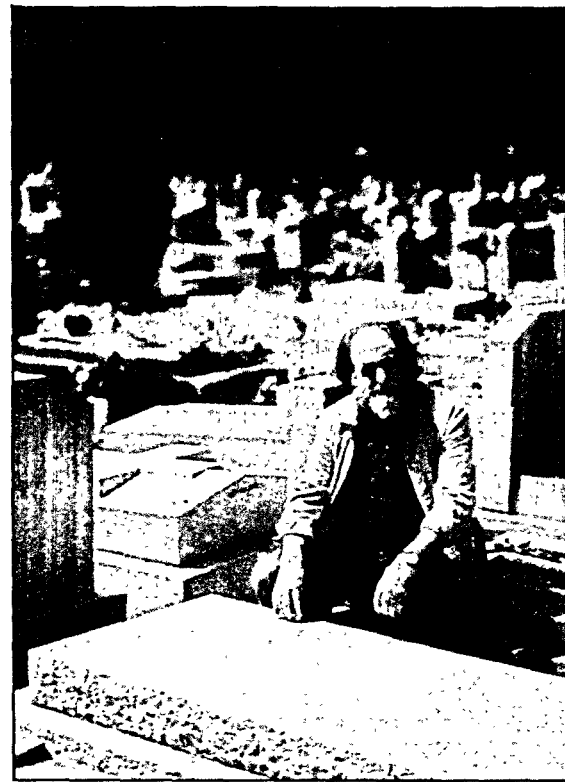
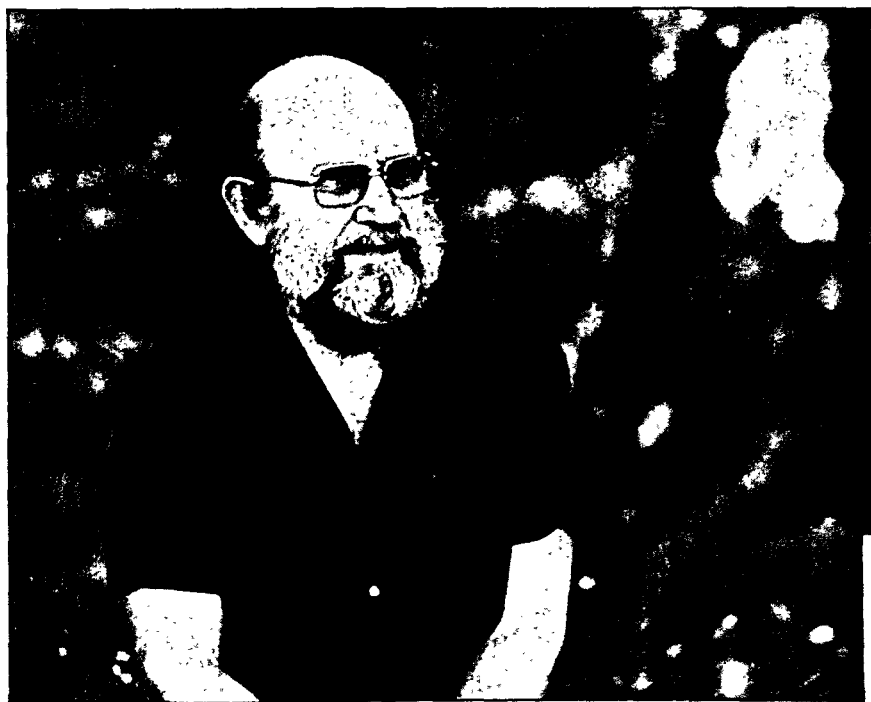

6
Ιουλίου
1978

Αριστερά: Μ' αυτό το μονόστηλο ανακοίνωσε ο «Ριζοσπάστης» τον θάνατο του Άρη Αλεξάνδρου. Ούτε λέξη για το «Κιβώτιο»... Δεξιά: Ο Άρης στο φέρετρο: Φωτογραφία του Ηλία Πετρόπουλου τραβηγμένη χάρη στην παρέμβαση του Κορνήλιου Καστοριάδη, που έδωσε ένα γενναίο φιλοδώρημα στον φύλακα του νεκροταφείου...

Ύστερόγραφο (14-10-1988).

Στήν Εύρώπη δολοφονούν τούς συγγραφείς μέ τίς περίφημες Συνωμοσίες Σιωπής. Στήν Ελλάδα, άπλώς, τούς λησμονούν. Ό έλληνικός τύπος «ξέχασε» τά Δεκάχρονα του Άρη. Η «Λέξη» είναι τό μόνο περιοδικό που αφιέρωσε ένα ντισέ στόν Άναρχικό καί Άθεο καί Άπατρι συγγραφέα μας...

1988. Προσκύνημα στον τάφο του Άρη...

4
Ιουλίου
1976

ΣΕΙΡΑ ΕΧΕΙ ΤΩΡΑ Ο ΕΠΟΜΕΝΟΣ ΦΥΓΑΣ

ΠΛΗΘΑΙΝΟΥΝ καθημερινά εκείνοι, που πιστεύουν ότι, έτσι όπως εξελίχθηκαν τα πράγματα, ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν θα είναι επικεφαλής του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στην επικείμενη εκλογική μάχη. Ένα εντυπωσιακό ποσοστό (40%) των ερωτηθέντων, σε πρόσφατη συγγυμνέτρηση της ΕΥΡΩΔΗΜ, εκφράζει την πεποίθηση ότι προσωπικά θα αποφύγει να εκτεθεί στη θεβαιότητα μιας εκλογικής συντριβής.

Το πρόσχημα για να αποχωρήσει από την ενεργό πολιτική ζωή του το παρέχει η επισφαλής υγεία του: Μία πειστική ιατρική γνωμάτευση θα του έλυνε το προσωπικό αδιέξοδο. Θα μπορούσε να αποσυρθεί στον μοντέρνο Όλυμπο της Πολιτείας, αυτό το καταφύγιο των επίγειων θεών της πολιτικής ζωής μας, και από εκεί να δίνει εντολές και οδηγίες σ' ένα κομματικό διευθυντήριο - διατηρώντας την ελπίδα ότι, αν ζήσει ως το 1990, μπορεί να παίξει το ρόλο του Κικινάτου.

Λογική μια τέτοια εξέλιξη, δεν σημαίνει ότι είναι και η πιο πιθανή, μέσα στο θέατρο του παραλόγου που ζούμε. Για το αντίθετο πείθουν οι τελευταίες κινήσεις του, που αποκαλύπτουν ότι όσο η πολιτική καριέρα του πλησιάζει στο τέρμα της, τόσο και πιο πεισματικά γαντζώνεται στην εξουσία, τόσο και πιο επικίνδυνος γίνεται: Το εφεύρημα της «αποστασίας» και η «φολαγγίτικη» κινητοποίηση των κομματικών δυνάμεων προς... αποτροπή της. Η πρόκληση του κυβερνητικού ανασχηματισμού, με την επιβράβευση όσων φέρονται χωμένοι ως το λαιμό στο σκάνδαλο Κοσκωτά - στους οποίους και ανατίθεται η «κάθαρση». Και η όλο και πιο απροκάλυπτη κινδυνολογία, με την επίκληση ξένων και ντόπιων κέντρων αποσταθεροποίησης και προ παντός, του στρατού, ως φρουρού όχι πλέον των συνόρων, αλλά της συνταγματικής νομιμότηας.

Καθόλου δεν αποκλείεται, βέβαια, ότι δεν πρόκειται για ψυχρά υπολογισμένες κινήσεις, αλλά για σπασμωδικές αντιδράσεις, μπροστά στο φάσμα όχι της εκλογικής ήττας, που προσωπικά μπορεί να την αποφύγει, αλλά του αναπόφευκτου εξευτελισμού και της ταπείνωσης:

Κάθε πτυχή του πολυδιάστατου σκανδάλου Κοσκωτά, που έρχεται στο φως, προβάλλει ανάγλυφα την προσωπική ανάμιξη και τις ευθύνες του Ανδρέα Παπανδρέου. Όσο προχωρούν οι ανακρίσεις και οι δημοσιογραφικές αποκαλύψεις, το απυρόβλητο του πρωθυπουργού χάνεται. Ο ένας μετά τον άλλο οι εκτεθειμένοι για άμεση συμμετοχή στη συναλλαγή από τον Μένιο Κουτσόγιωργα ως τον Π. Βάλη, οχυρώνονται πίσω από τη δικαιολογία ότι ενεργούσαν κατόπιν εντολών του Ανδρέα. Οι καταγγελίες για τις θαλίτσες με τα εκατομμύρια, που ταξίδεψαν στο Λονδίνο, έμειναν αναπάντητες. Οι προσωπικές επαφές του πρωθυπουργού με τον απατεώνα είναι πλέον αδιαμφισβήτητες. Υπό την καθοδήγησή του (μέσω Μένιου) και όλες οι προσπάθειες για συγκάλυψη του σκανδάλου - με νομοθετικές τροπολογίες και με επεμβάσεις στο ανακριτικό έργο της δικαιοσύνης και το ελεγκτικό της Τράπεζας της Ελλάδας. Οι προθέσεις του για άμεσο έλεγχο του τύπου αποδεδειγμένες - μετά και τις καθυστερημένες αποκαλυπτόμενες ανατριχιαστικές λεπτομέρειες για το «σκάνδαλο Πόππια». Τα πολιτικά σχέδια του για «τα νέα τζάκια» και τους «νέους δυναμικούς επιχειρηματίες» δεδηλωμένα. Εξ απορρήτων του και οι μεσάζοντες στις επαφές με τον Κοσκωτά:

Ο περιώνυμος Γ. Λούβαρης, τώως τσάτσος των Τσάτσων και νυν επίλεκτο μέλος της πρωθυπουργικής αυλής και σκοτεινό πρόσωπο στην «αγορά του αιώνα». Και ο άλλος «συμπαθητικός χοντρούλης», που τα κατάφερε ως τώρα να αναμειχθεί ελάχιστα το όνομά του στο θόρυβο της σκανδαλολογίας: ο τώως οικονομικός σύμβουλος του πρωθυπουργού και νυν του υπουργείου Εθν. Οικονομίας Γ. Παπανικολάου. Ο άνθρωπος, που έφερνε όλα τα μεγάλα «κελεπούρια» στο Καστρί: από τον Κοσκωτά, ως τον Κασόγκι και τον Άλεξ Σπάνος,

Κάθε πτυχή του σκανδάλου προβάλλει την ανάμιξη και τις ευθύνες του Ανδρέα Παπανδρέου

Ο μεταφορέας της εντολής να περιέλθει και η Κεντρική Τράπεζα στον Κοσκωτά. Ο γόνος γνωστής οικογενείας βασιλοφρόνων, που επιβιβάστηκε καθυστερημένα στην πρώτη θέση του τρένου της «Αλλαγής»: ως φοιτητής, στη δικτατορία, ήταν, λένε, συγκάτοικος του διορισμένου στη «Θέμιδα» Μουρκογιάννη, διευθυντικού-στελέχους τώρα της «Τζένεραλ Νταϊνάμικς», όπου και η μερίδα του λέοντος στην «αγορά του αιώνα»...

Καταλύτης των πολιτικών εξελίξεων το σκάνδαλο Κοσκωτά, δεν αποκλείεται να αποδειχτεί και ο μίτος της Αριάδνης για πολύ χοντρές «μπίζνες» στην εποχή του πασοκικού μικρομεσαίωνα: Ονόματα νεόπλουτων, που εμφανίζονται ξαφνικά στη λεηλασία όσων άφησε πίσω του ο Κοσκωτάς μπλέκονται όλο και περισσότερο με σκανδαλώδεις προμήθειες και αναθέσεις έργων και με μαύρο εμπόριο όπλων, ακό-

μη και ναρκωτικών. Οι πρώτες καταγγελίες για επίσημο λαθρεμπόριο όπλων άρχισαν να βγαίνουν στο φως. Υπαινικτικά άρχισαν να δίνονται και οι εξηγήσεις στα αναπάντητα μεγάλα ερωτήματα τι έκρυβε εκείνη η πομπώδης αποκήρυξη των μεσαζόντων στην «αγορά του αιώνα» και γιατί το Νταβός έρχεται όταν οι παραγγελίες του γιγάντιου εξοπλισμού έχουν πια ολοκληρωθεί.

Προϋπόθεση είναι, βέβαια, ότι θα αποτύχει η επιχείρηση «κουκούλωμα» με την κατ' ευφημισμό «κάθαρση». Ότι δεν θα φτάσουμε σε υψηλού επιπέδου συναλλαγή, στην οποία κατατείνει η προσπάθεια του Μένιου Κουτσόγιωργα, μέσα κι έξω από τη Βουλή, να διευρυνθεί ο κύκλος των ενεχομένων, μέχρις ότου αγκαλιάσει το σύνολο των πολιτικών δυνάμεων. Ότι οι ανακρίσεις δεν θα εξαντληθούν στην αποκάλυψη μικρομεσαίων κορπιναδόρων και στο κυνηγητό αποδιοπομπαίων. Ότι οι περαιτέρω αποκαλύψεις δεν θα οφείλονται, όπως οι μέχρι τώρα, στα περίφημα «αν».

Αν ο Κοσκωτάς δεν έμπαινε στο ρουθόφι των κατεστημένων εκδοτικών συμφερόντων. Αν η ραγδαία επέκταση των δραστηριοτήτων του σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής και η προκλητική σπατάλη χρημάτων δεν προκαλούσε τη γενική υποψία. Αν δεν αντιστεκόταν ο Χαλικιάς. Αν δεν έπαιρνε ολιγοήμερη άδεια ο Βλάχος - έτσι ώστε να βρει την ευκαιρία ο Τσεβάς να διοχετεύσει στον τύπο το πόρισμα Κουβέλη. Αν η Μέριμν Ληντς, για δικούς της λόγους, δεν απεκάλυπτε τον απατεώνα. Και αν δεν υπήρχαν οι εσωκυβερνητικές αντιθέσεις.

Το μόνο «αν» που αιωρείται αυτή τη στιγμή αφορά το νέο υπουργό Δικαιοσύνης: Αν δηλ. ο Β. Ρώτης θα λειτουργήσει ως ενεργούμενο του Κουτσόγιωργα, που τον επέλεξε, ή ως άτεγκτος δικαστής, όπως υποσχέθηκε - για να γράψει τη δική του ιστορία, κατά το προσφιλές του πρότυπο του Κωνσταντίνου Ρακτιβάν.

Αυτά, ως προς το εύρος των αποκαλύψεων και τις ποινικές συνέπειες. Για τις πολιτικές ευθύνες και τα μέχρι τώρα γνωστά στοιχεία είναι επαρκή.

Τόσο, ώστε να αποκαλύπτεται εξαιρετικά ευάλωτη συλλήβδην η πολιτική ηγεσία στη συναλλαγή με τον τυχαίο αλεξιπτωτιστή, που, με δέλεαρ αποκλειστικό το εύκολο κέρδος, εισβάλλει απαιτητικά στο πλέγμα εξουσίας.

Τόσο, ώστε συνολικά η κυβερνητική παράταξη να εμφανίζεται κατευσθόμενη όχι από αρχές, οράματα, στρατηγικές επιλογές και συλλογικά όργανα, αλλά από τις φιλοδοξίες, τις διαθέσεις και τα συμφέροντα ενός απολυταρχικού ηγεμόνα, περιβαλλόμενου από μία εξαχρειωμένη αυλή και συναλλασσόμενου, σε επίπεδο συνέργειας, με αδίστακτους και άπληστους καιροσκόπους.

Τόσο, ώστε να είναι ορατή η καταθάρσωση, υπό το βάρος των ανομημάτων του, του πράσινου μικρομεσαίωνα.

Τόσο, ώστε να διαφαίνεται ήδη ποιος θα είναι ο επόμενος, μετά τον Κοσκωτά, φυγάς...

Γ.Β.

Πάγκαλος εναντίον Τζαφέντα

Πολλαπλώς αποκαλυπτική ήταν η απάντηση του Θ. Πάγκαλου, στον Κ. Φιλίνη (Στρασβούργο 15.11.88). Επι-
στρατεύοντας την αλαζονεία του αλλά και τα ψευδή στοιχεία
της προπαγάνδας του απαρτχάιντ αλλά και της ομογενειακής
ηγεσίας ο Πάγκαλος είπε: «Ο κ. Φιλίνης πρέπει να το πάρει
απόφαση και να εγκαταλείψει τον Τζαφέντα. Καταρχάς διότι
δεν είναι Έλληνας υπήκοος, αλλά πορτογάλος άρα δεν δι-
καιολογείται το ειδικό ενδιαφέρον του κ. Φιλίνη. Δεύτερον,
δεν κρατείται σε φυλακή, αλλά είναι έγκλειστος σε ψυχια-
τρείο. Ο λόγος δε για τον οποίο βρίσκεται στην ψυχιατρική
κλινική είναι γιατί προ 25ετίας σκότωσε τον πρωθυπουργό
της Ν. Αφρικής Χένρυκ Φέρβουρντ, επειδή τον θεωρούσε φι-
λελεύθερο και θα έδινε δικαιώματα και ελευθερίες στους εγ-
χρώμους».

Ιδού η εκπληκτική δεινότητα του Παγκάλου να αντιστρέφει
την αλήθεια! Ιδού η θρασύτητά του ως και πρόεδρο του Ευ-
ρωπαϊκού Συμβουλίου και η αποτελεσματική χρήση των δια-
δικαστικών εξουσιών που του παρέχει ο κανονισμός του Κοι-
νοβουλίου να ακούγεται χωρίς αντίλογο.

Για όσους θυμούνται, ο Σχολιαστής (20.6.88) έδωσε την
πραγματική ιστορία του Δ. Τζαφέντα που σήμερα περνάει τις
τελευταίες του μέρες στην απομόνωση των φυλακών του
απαρτχάιντ, όπως μαρτυρούν λίγοι, δυστυχώς, συμπατριώτες
μας εκεί, οι σύντροφοί του του αντιρατσιστικού κινήματος,
η ηγεσία του ANC, ο επαναστάτης συγγραφέας και συγκρα-
τούμενος του Μπρέιτενμπαχ και άλλοι. Επί πλέον, όπως τό-
νισε και ο Κ. Φιλίνης, ο Πάγκαλος αποκαλύπτεται αφού αρ-
νείται να εξηγήσει γιατί ο ΟΗΕ από τις 11.10.88 στην επίσημη
καμπάνια του για την απελευθέρωση των αγωνιστών κατά του
ρατσιστικού καθεστώτος, περιλαμβάνει τον Δ. Τζαφέντα
στην ίδια λίστα με τον Νέλσονα Μαντέλα, δεκαοκτώ άλλα
μέλη του ANC και τέσσερα μέλη του PAC.

Ίσως ο Πάγκαλος να θεωρεί τον ναζιστή και στυλοβάτη του
απαρτχάιντ Φέρβουρντ αρκετά φιλελεύθερο και φιλέλληνα,
όσο και τον άλλο πρωτεργάτη ρατσιστή Γιαν Σματς του οποί-
ου ο ανδριάντας κοσμεί την ελληνική Βουλή.

Εκείνο όμως που σίγουρα θεωρεί ο Πάγκαλος σαν πολύτι-
μο, και αγωνίζεται να περισωθεί, είναι η αρραγής ενότητα
των 12 της ΕΟΚ ως προς την Ν. Αφρική, δηλαδή η χλιαρή και
παραινεντική τακτική προς το καθεστώς του Μπότα, με το
οποίο οι εμπορικές, στρατιωτικές και άλλες επιχειρηματικές
σχέσεις εξελίσσονται άριστα. Ακριβώς γι' αυτό το λόγο ο
θρασύς υπουργός μας στο γραπτό κείμενο της απάντησής
του προς τον Κ. Φιλίνη, αφήρεσε όχι μόνο την ελληνική κατα-
γωγή, αλλά και την πορτογαλική του Δ. Τζαφέντα, που προ-
φορικά - όπως διαβάσατε ήδη - είχε αποδώσει στον κρατού-
μενο του απαρτχάιντ. Έτσι, χάριν της ενότητας της ΕΟΚ, ο
Τζαφέντας πρέπει να είναι απλά ένας τρελός δολοφόνος,
άξιος να σαπίζει στη φυλακή, αφού εκτέλεσε ένα... φιλελεύ-
θερο.

Δ.Τ.

Τουρκικά και γαλλικά μαθήματα στην Ελ-
ληνοτουρκική Ένωση, Σολωμού και
Μπότση 25Α, τηλ. 3625.821 & 9813.923

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Το Κυπριακό, η Ιστορία και οι Τουρκοφάγοι

■ Οι συνθήκες ζωής των Τούρ-
κων και Κούρδων πολιτικών
προσφύγων στη χώρα μας είναι
λίγο-πολύ γνωστές. Αυτό που
δεν είναι ίσως γνωστό είναι ότι
η ελληνική δικαιοσύνη έχει απο-
δωθεί σ' έναν αγώνα οικονομικής
τους εξόντωσης, επιβάλλοντας
με διάφορες δικαιολογίες ποινές
που μεταφράζονται σε δυσβά-
στακτα έξοδα εξαγοράς. Τελευ-
ταίο κρούσμα: Σε 3 και 7 μήνες
καταδικάστηκαν ο Αλή Κ. και ο
Ιλχάν Ου. επειδή «μνήκαν λα-
θραία στο στρατόπεδο προσφύ-
γων του Λαυρίου και παρέμειναν
μέσα κοιμώμενοι επί 4 μέρες». Το
πιο περίεργο στην υπόθεση
είναι ότι η καταδίκη τους έγινε
ερήμην επειδή κρίθηκαν «αγνώ-
στου διαμονής», ενώ τα χαρτιά
τους είναι στη διάθεση των αρ-
μόδιων υπηρεσιών, και οι διευ-
θύνσεις τους δηλωμένες...

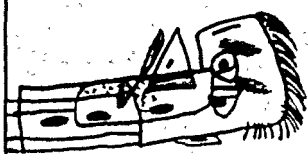
■ Εκτός των άλλων, η περιπε-
τειώδης σύλληψη Κοσκωτά απο-
κάλυψε και την ύπαρξη χωρι-
στών κυβερνητικών σχημάτων
μέσα στην Κυβέρνηση του ΠΑ-
ΣΟΚ. Έτσι, τον Κοσκωτά σύμφω-
να με τα ΝΕΑ συνέλαβε η κυβέρ-
νηση Λαμπράκη μέσω του αν.
υπουργού Καψή ενώ ο αρμόδιος
υπουργός Δ. Τάσης εκοιμάτο τον
ύπνο του δικαίου. Όπως είναι
φυσικό στα παραπάνω διαφώνη-
σε δια του εκπροσώπου της η κυ-
βέρνηση Ταύρου-ΕΡΤ. Η κυβέρ-
νηση Μπόμπολα φαίνεται πως
έχει πλέον παραιτηθεί...

■ Οραιο του Κ. Χούντα της ΕΡΤ:
Αναγγέλλοντας την επικείμενη
αναχώρηση των 4 Ελλήνων από
την Άγκυρα συμπλήρωσε: «στη
συνέχεια το τουρκικό υπουργείο
εξωτερικών χαρακτήρισε - και
καλά έκανε - τους 4 Έλληνες
ανεπιθύμητα πρόσωπα και ζήτη-
σε να αναχωρήσουν το γρηγο-
ρότερο».

■ Εναλλασσόμενοι χουντάρες
στην ευρωβουλή. Μετά τον
Χρυσόστομο Δημητριάδη το Ε.Κ.
υποδέχτηκε στη σύνοδο του Σε-
πτέμβρη έναν άλλον «αστέρα»
της φασιστικής δεξιάς. Ως το τέ-
λος του 1988 θα απολαμβάνει
των ευρωπρονομίων ο Αριστ. Δη-
μόπουλος, που στο βιογραφικό
του προβάλλει τη χουντική του
υφυπουργία (71-73) στο Υπουρ-
γείο Οικονομικών, την «αξιολό-
γευτη» θέση του Γ. Γραμματέα
του υπουργείου Συντονισμού
(69-71), και την «συνδικαλιστική»
του πλευρά, ως «Πρόεδρος» του
ΤΑΠ ΟΤΕ... (1969).

Αυτό το προϊόν... του «στιγι-
αίου», θα διαδεχθεί στο Στρα-
σβούργο από 1ης του νέου
έτους (1989) μια άλλη «φυσιο-
γνωμία» της νεότερης ιστορίας
του έθνους... ο ΖΟΥΡΝΑΤΖΗΣ!!!
Κάποιοι σκέφτονται τα γισούρ-
τια.

Δ.Τ.

■ Φέρνουμε σήμερα στη
δημοσιότητα ένα σημαν-
τικό ντοκουμέντο που αφορά
στο «εθνικό μας θέμα» το Κυ-
πριακό. Δεν πρόκειται ούτε για
απόρρητο χαρτί που καταφέ-
ραμε με κάποια ανταλλάγματα
να εξασφαλίσουμε χάρη στην
κυβερνητική εύνοια, ούτε για
«διαρροή» από δυσαρεστημέ-
νο και αντιπολιτευόμενο δι-
πλωματικό υπάλληλο που σκο-
πεύει να πολιτευθεί. Πρόκειται
για μια έκδοση που κυκλοφο-
ρεί σε χιλιάδες αντίτυπα σ' ό-
λο τον κόσμο. Μιλάμε για το
τομίδιο «Basic facts about the
United Nations» που εκδίδεται
απ' τον ΟΗΕ κάθε δύο χρόνια
και είναι η επίσημη συνοψη
της δραστηριότητας και της
πολιτικής του διεθνούς οργα-
νισμού. Μ' άλλα λόγια είναι κα-
τά κάποιο τρόπο η συνοπτική
έκφραση όλων των αποφά-
σεων, των θέσεων, και της
πραγματικής δράσης του ΟΗΕ.

Ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο 5
σελίδων είναι αφιερωμένο
στην Κύπρο. Το ενδιαφέρον
βρίσκεται στη σύγκριση αυτού
του κεφαλαίου στην τελευταία
έκδοση που κυκλοφόρησε πριν
λίγο καιρό με στοιχεία έως τις
30 Ιουνίου 1987, με την προη-
γουμένη έκδοση πριν δυο
χρόνια. Οι αλλαγές είναι ση-
μαντικότερες, και δεν εν-
νοούμε βέβαια τις προσθήκες
για τις νεότερες εξελίξεις,
μας τις αναγκαίες συντομεύ-
σεις των παλιότερων δεδομέ-
νων. Πρόκειται ουσιαστικά για
αναθεώρηση της ιστορίας του
Κυπριακού από το 74 μέχρι
σήμερα εις θάρος των επίση-
μων ελληνικών θέσεων. Στα-
χυολογούμε:

1. Στην παλιότερη έκδοση
αναφέρεται ότι το πραξικόπη-
μα του Ιουλίου 1974 πραγμα-
τοποιήθηκε «από ελληνοκυ-
πριακά και ελληνικά στοιχεία
που αντιτίθενται στον Πρόε-
δρο Μακάριο». Η σύγχρονη έκ-
δοση μιλά για «ελληνοκυπρια-
κά και ελληνικά στοιχεία που
υποστήριζαν την ένωση με την
Ελλάδα».

2. Η έκδοση του 1985 ανα-
φέρει ρητά ότι στις συνομιλίες
του 1975 συμφωνήθηκε ότι με-

τά τις μετακινήσεις πληθυ-
σμών «αυτοί οι ελληνοκύπριοι
που αποφασίζουν να μείνουν
στο βορρά θα βοηθηθούν να
ζήσουν κανονικά και θα έχουν
ελευθερία μετακινήσεων».
Όλη αυτή η πρόταση περιέρ-
γως έχει εξαφανιστεί από την
έκδοση του 1987.

3. Εξίσου περίεργα έχει
αφαιρεθεί απ' την επόμενη πα-
ράγραφο η διευκρίνιση ότι η
Δημοκρατία της Κύπρου θα
διαθέτει «μια κεντρική ομο-
σπονδιακή κυβέρνηση με τέ-
τοιες εξουσίες και λειτουργίες
ώστε να εξασφαλίζει την ενό-
τητα της χώρας».

4. Το κείμενο του 1985 εξη-
γεί ότι οι διακοινοτικές συνο-
μιλίες τον Ιούνιο του 1979 δια-
κόπηκαν λόγω της «τουρκοκυ-
πριακής θέσης που αφορούσε
την ασφάλεια της τουρκοκυ-
πριακής κοινότητας». Στην
πρόσφατη έκδοση η διακοπή
οφείλεται γενικά σε κάποιες
«δυσκολίες».

Δεν χρειάζεται να συνεχι-
σουμε. Είναι, νομίζουμε, σα-
φές η μεταλλαγή. Άλλωστε
είναι γνωστό ότι η «ιστορία»
στα επίσημα κείμενα των διε-
θνών οργανισμών γράφεται
από τους εκάστοτε πολιτικούς
συσχετισμούς. Και φαίνεται
ότι το πνεύμα που επικρατεί το
1987 στον ΟΗΕ είναι λιγότερο
ευνοϊκό για τις ελληνικές θέ-
σεις παρά το 1985. Μας κάνει
μόνο εντύπωση η αποσιώπηση
του σοβαρού αυτού ντοκου-
μέντου από ολόκληρο τον ελ-
ληνικό τύπο και ιδιαίτερα
εκείνους που ψάχνουν μανιω-
δώς για διεθνείς επιτυχίες της
Τουρκίας ώστε να θεμελιώ-
σουν τον από ανατολές κίνδυ-
νο και να αποδείξουν ότι η «δι-
πλωματία των μπουνταλάδων
δουλεύει ρολόι».

Μήπως αυτή η διστακτικότη-
τα έχει να κάνει με το γεγονός
ότι Έλληνας αντιπρόσωπος
στον ΟΗΕ εκείνη την περίοδο
που ετοιμαζόταν το φυλλάδιο
ήταν ακόμα ο κ. Μιχάλης
Δούντας, γνωστός προστα-
τευόμενος των «τουρκοφά-
γων» της δημοσιογραφίας;

Δ.Ψ.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Στην υπηρεσία της καταστολής

Τα επεισόδια που διαδραματίστηκαν κατά τη διάρκεια της φετινής επετείου του Πολυτεχνείου, δεν φάνηκε να ξεπερνούν σε έκταση ανάλογες καταστάσεις προηγούμενων χρόνων.

Όμως, ο τρόπος αντιμετώπισης της κατάστασης, από τις αρχές, φάνηκε να στηρίζεται σε ένα καλά οργανωμένο σχέδιο, στο οποίο συνέβαλαν και τα κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης και ιδιαίτερα η τηλεόραση που φρόντισε για πρώτη φορά να καλύψει σχεδόν λεπτομερώς τα επεισόδια, έστω και μέσα στα πλαίσια της επιτηδευμένης παραπληροφόρησης που τη διακρίνει.

Έτσι, το απογευματινό δελτίο ειδήσεων της ΕΤ-2, δείχνει πλάνα από το σημείο που βρίσκεται εκείνη τη στιγμή η πορεία, παρμένα από τις κάμερες της αστυνομίας. Ο δημοσιογράφος που καλύπτει το γεγονός, βρίσκεται μπροστά από τις οθόνες της Γενικής Ασφάλειας Αθηνών και μοιάζει να είναι έτοιμος να καλύψει μια αναμέτρηση μεταξύ αντίπαλων ομάδων. Παράλληλα γνωστοποιούνται οι «επίμαχες» θέσεις που έχει καταλάβει η αστυνομία.

Στις 7.30 μ.μ. η ΕΤ-1 παίρνει το λόγο και σε δημοσιογραφική εκπομπή με τον λακωνικό τίτλο «Επετειακό πρόγραμμα», παρουσιάζονται «οι καταστροφές που έχουν γίνει από τις συχνές καταλήψεις του Πολυτεχνείου». Οι ερωτήσεις της δημοσιογράφου που έκανε το ρεπορτάζ, μέσα στα γνωστά πλαίσια της κονσερβοποιημένης δημοσιογραφικής έρευνας, έδωσαν την ευκαιρία στους συνεντευξιαζόμενους καθηγητές του Ε.Μ. Πολυτεχνείου, να θρηνησουν για τις «καταστροφές έργων τέχνης», για «τα εγκληματικά στοιχεία» που «διαπομπεύουν την πανεπιστημιακή κοινότητα», και για την «προστασία του πανεπιστημιακού Ασύλου». Κατά τη διάρκεια της «δημοσιογραφικής έρευνας» επιδείχτηκαν καταστημάτων της οδού Στουρνάρη που αναρωτιόνταν «πού είναι το κράτος» και «τα ΜΑΤ γιατί υπάρχουν», καθώς και μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής κατάληψης του Πολυτεχνείου του '85, του οποίου τα λεγόμενα περιορίστηκαν στο γυαλί στα 3 λεπτά αντί των 8 που στην πραγματικότητα ήταν. Παράλληλα, πλάνα από καταστροφές προβάλλονταν σε όλη τη διάρκεια των συνεντεύξεων, ενώ μουσικά κομμάτια από την ταινία «Φράουλες και αίμα» συμπλήρωναν ένα καλοστημένο και συνάμα κακόγουστο ρεπορτάζ.

Η προετοιμασία των ακροατών για ό,τι θα ακολουθούσε είχε σχεδόν ολοκληρωθεί, όταν στις 7.50 μ.μ. η αστυνομία επιτέθηκε στους διαδηλωτές, ενώ σύμφωνα με τα κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης «ομάδες αναρχικών επιτέθηκαν στις αστυνομικές δυνάμεις». Την ώρα της αστυνομικής επίθεσης, πολυάριθμες σειρήνες μοτοσυκλετιστών της ομάδας «Ζήτα» έσπερναν πανικό σε όλη την περιοχή γύρω από την αμερικανική πρεσβεία. Πολλοί από τους διαδηλωτές αναγκάστηκαν να καταφύγουν σε πολυκατοικίες για να γλιτώσουν από τη βιαιότητα των ΜΕΑ, ενώ κατά τα δελτία ειδήσεων των καναλιών της Ε.Τ. «γύρω στα 50 άτομα εισέβαλαν σε πολυκατοικία της περιοχής».

Στη συνέχεια και αφού ο στόχος της απο-φασιστικής παρέμβασης της αστυνομίας είχε επιτευχθεί, ο υφυπουργός Δημόσιας Τάξης Σήφης Βαλυράκης εμφανίζεται να δηλώνει για το πώς ακριβώς είχαν τα πράγματα (ΕΤ-2, 12.00 μ.μ.).

Τα γεγονότα, έτσι όπως εξελίχθηκαν από την ώρα της επίθεσης των ΜΕΑ έως την ώρα της διάλυσης και πάταξης των διαδηλωτών, δείχνουν ότι δεν είχαμε μια απλή επίδειξη της αστυνομικής ισχύος, αλλά ένα οργανωμένο σχέδιο αντιμετώπισης διαδηλωτών, ο εμπνευστής του οποίου θα παραμείνει προς το παρόν άγνωστος, όπως «άγνωστοι» συνεχίζουν να παραμένουν και οι δράστες των φασιστικών προτροπών που ακούστηκαν και πάλι να παρεμβάλλουν στους ασύρματους της Αστυνομίας.

Τάσος ΣΑΡΑΝΤΗΣ

ΜΕΤΑ

ΤΟΥΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

Οι μηχανικοί

Στις 28 Νοεμβρίου άρχισε η απεργία διαρκείας των μηχανικών του Δημοσίου. Πρόκειται για ύστατη προσπάθεια αντίστασης ενός μαζικού κλάδου (πάνω από 5000 εργαζόμενοι) που υπέστη το σημαντικότερο πλήγμα από την εφαρμογή της πολιτικής της λιτότητας από τους τότε υπουργούς Αρσένη-Τσοβόλα. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι μηχανικοί πρώτοι πρόδωσαν και κατάγγελλαν τις εξοντωτικές επιπτώσεις του ψευδώνυμου Ενιαίου Μισθολογίου σε βάρος όλων των εργαζόμενων στο Δημόσιο. Κόντρα στο ρεύμα προχώρησαν το '84 στη γνωστή απεργία των 2,5 μηνών.

Σε κείνη την περίπτωση και απομονωμένοι από το σύνολο του τύπου γνώρισαν μια σοβαρή ήττα. Η πείρα όμως από αυτόν τον αγώνα ίσως αποδειχτεί σήμερα πολύτιμος οδηγός. Πράγματι, η συζήτηση ανάμεσα σ' αυτούς που προετοιμάσαν την απεργία προσανατολίστηκε σε μορφές αγώνα (καταλήψεις δημοσίων κτιρίων, μαζικές κινητοποιήσεις, επιτροπές περιφρούρησης) δυναμικές και αποτελεσματικές.

Στη σημερινή συγκυρία, όπου η κοινή γνώμη προσανατολίζεται σε μια αμήχανη παρακολούθηση σκανδάλων μια τέτοια τροπή της απεργίας ίσως αποδείξει ότι η πρωτοβουλία των εργαζομένων μπορεί να δημιουργήσει πολιτικά γεγονότα στη δική τους προοπτική. Οψόμεθα...

A.M.

ΕΞΑΡΓΥΡΩΣΗ

Μπαλάντα για λαμπρά παιδιά

■ Η νεκρόφιλη εμμονή στο ετήσιο μνημόσυνο του Πολυτεχνείου εκφράζει την κοινωνική ενοχή για την ουσιαστική απουσία λαϊκής αντίστασης στη δικτατορία, μέχρι τη στιγμή που κάποια απροσδιόριστα παιδιά, κατά κανόνα άσχετα απ' τις ενοχές και τις δεσμεύσεις της ηττημένης αριστεράς, βρεθήκαν καθάλα στο κύμα.

■ Εξ αιτίας αυτής της ενοχής η κοινωνία κι η πολιτεία στάθηκαν ιδιαίτερα απλόχερες στην παροχή μερίδιου εξουσίας, πολιτικής, κοινωνικής, οικονομικής, στα παιδιά του Πολυτεχνείου.

■ Τα παιδιά του Πολυτεχνείου υπήρξαν με τη σειρά τους εξαιρετικά επιρρεπή προς την εξουσία.

■ Είναι ψέμα ότι καμιά μετοχή δεν εξαργυρώθηκε. Πολλές μετοχές εξαργυρώθηκαν προς κάθε κατεύθυνση.

■ Τα καλύτερα παιδιά, λυπήθηκαν πολύ και φύγαν.

■ Η ιστορία του Πολυτεχνείου δεν γράφτηκε ποτέ. Η απουσία ιστορίας καλύφθηκε από μία μυθοπλασία. Όλες οι απόψεις χωρέσαν στο τσουβάλι.

■ Η μεταπολίτευση μετέτρεψε εξ αιτίας της απουσίας ιστορίας, μίαν εξέγερση, σε τραγούδι για λαμπρά παιδιά. Οι εξεγέρσεις γίνονται όμως πάντα από κακά παιδιά.

■ Το Π.Α.Σ.Ο.Κ. είχε σαν κυβέρνηση τη δυνατότητα να δώσει όχι αφηρημένα εξουσία αλλά

ένα υφυπουργείο στα πρώην κακά και νυν λαμπρά παιδιά. Το έργο είχε happy end και όλοι χειροκρότησαν.

■ Η Κοσκωτα-land μετέτρεψε τα πρώην λαμπρά παιδιά ξανά σε κακά, αλλά με την έννοια του αρχιεκδότη, του γραμματοκομιστή και του καταχραστή. Ιερά φρίκη συνήγειρε τα πλήθη.

■ Θέση: Δεν μας αφορούν τα πολιτικά και ηθικά πτώματα. Μπορούν να σταδιοδρομήσουν στη δεξιά ή όπου αλλού κάνουν μεταγραφή.

■ Κανείς δεν αναρωτήθηκε για τη διαδικασία που παράγει τέτοια πρώην λαμπρά και τώρα κακά παιδιά.

■ Πλάι σ' αυτά τα πολύ κακά παιδιά αναπτύχθηκαν κάτι άλλα πολύ έξυπνα που καταλά-

βαν ότι ο πολιτικός αμοραλισμός μπορεί να είναι το αντίπαλο δέος της νεκρόφιλης εξαργύρωσης μετοχών. Πρόκειται για παιδιά που δεν έχουν ούτε ιερό, ούτε όσιο.

■ Σκεφτήκανε ότι αυτή η παλιά ιστορία απ' την οποία μπουχτίσε όλος ο κόσμος θα γινόταν «in» αν της δίνανε τον φανταζι τίτλο Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης.

■ Πλουραλισμός. Πολυτεχνείο και blue velvet. Ας χαλαρώσουμε τώρα. Τι θα προτιμήσετε; Μια ανάμνηση που ξύνει πληγές ή τον 'Ακη Έβενη;

Αναστασία ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ

Έφη Σκλήρη

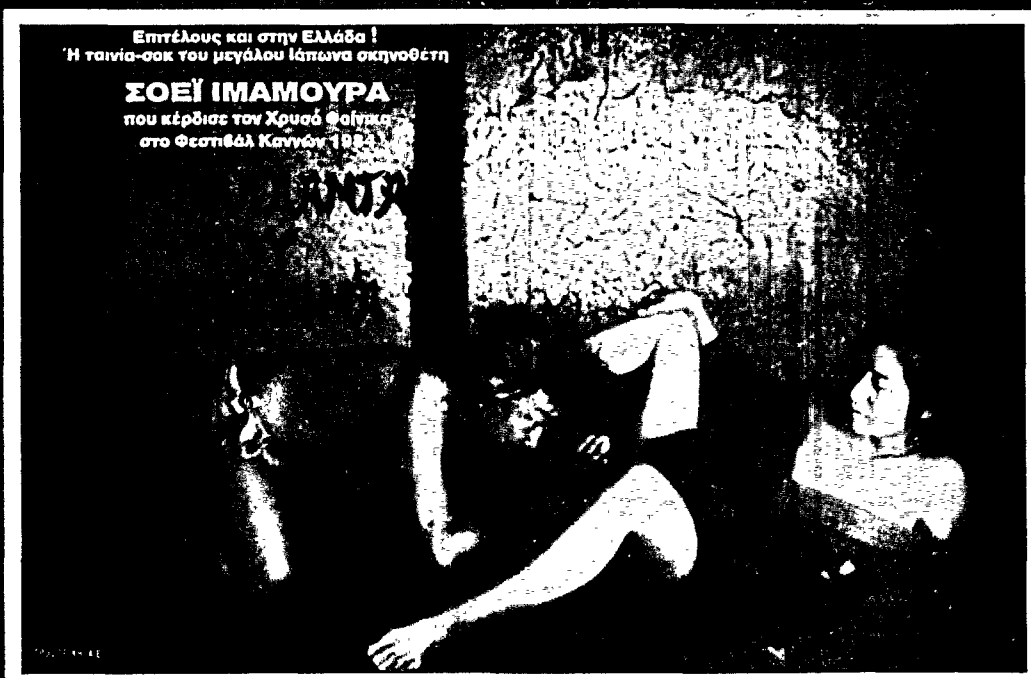
6.7.53 - 10.11.88

Όταν πριν λίγους μήνες η Έφη έγραφε στο Σχολιαστή για τον πρόωπο θάνατο της νικαργουανής Νόρας Αστόργκα γνώριζε και το δικό της τέλος που πλησίαζε. Η σύγκριση της σαντινίστριας ηρωίδας με την απεγνωσμένη Τόσκα, από την αγαπημένη όπερα της Έφης, ήταν ένα μέτρο για τη δική της αντίσταση και το δικό της πάθος για ζωή. Αντιστάθηκε μ' όλες της τις δυνάμεις και με την παραπάνω αντοχή που της έδινε ο ίδιος ο αγώνας και με αξιοπρέπεια, που τόσο άγρια την αντιπάλεψε η αρρώστια.

Οι δικοί της άνθρωποι, οι τρελοί στη Λέρο και το Δαφνί, οι συνάδελφοί της στο συνδικαλιστικό κίνημα και τα Τετράδια Ψυχιατρικής, οι φίλες και οι φίλοι της έχουν πολλά να θυμούνται από τη σύντομη ζωή της. Μακάρι το μάθημά της να μας συντροφεύει όσο ζούμε.

Στη μνήμη της Έφης πρόσφεραν στο Σχολιαστή ο Γ. Γιανόπουλος 20.000 και η Μαρία Θεοφιλάτου 5.000 δραχμές.

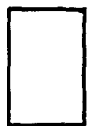
ΟΙ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΟΥ ΜΗΝΑ
από την
ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.

ΣΤΙΣ 8 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ
ΣΟΕΪ ΙΜΑΜΟΥΡΑ
Η ΜΠΑΛΑΝΤΑ ΤΟΥ ΜΑΡΑΓΙΑΜΑ

ΣΤΙΣ 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ
ΝΙΚΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ
Η ΓΥΝΑΙΚΑ
ΠΟΥ ΕΒΛΕΠΕ ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ

Η ΧΘΕΣΙΝΗ

Η εκδοτική συμπαράταξη

□ Όταν τελειώσει το συναρπαστικότερο αστυνομικό θρίλερ της τελευταίας δεκαετίας και οι εκδότες επιστρέψουν στα ειρηνικά έργα τους, τότε ίσως έρθει η ώρα να συζητήσουμε πάλι για το... χρώμα του Τύπου. Και όχι μόνο γι' αυτό. Μπορούμε να μιλήσουμε ξανά για τους θεράποντες του ύφους και του ήθους, που, μέσα στο γενικό ενθουσιασμό, ξέχασαν να υπερασπίσουν τη «διαφορετικότητα» των γραφίδων τους.

Οι ευκαιρίες δεν πρόκειται να λείψουν. Άλλωστε, όπως λέει μια παλιά εκδοτική παροιμία, «τα κοκκόρια μαλώνουν επειδή μοιάζουν μεταξύ τους». Τώρα, όμως, θα μοιάζουν ακόμη περισσότερο. Σε λίγο καιρό, όταν η αποκάλυψη των επιτυχιών του Δρος της Παλλήνης θα έχει κάνει τον κύκλο της, η «συμπαράταξη» θα διαλυθεί στα εξων συνετέθη. Εκεί θ' αρχίσουν τα δύσκολα. Ποιος, αλήθεια, θα καταγγείλει τον αμοραλισμό του ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΤΥΠΟΥ, χωρίς να γελάσουν και οι πέτρες; Ποιος θα κατηγορήσει ξανά την ΑΥΡΙΑΝΗ ότι κατεβάζει το επίπεδο της πολιτικής ζωής κάτω από τη μέση των πρωταγωνιστών της, όταν όλοι σχεδόν πουλούσαν την ψυχή τους για μια αποκαλυπτική φωτογραφία της Μιμής;

Περισσότερο όμως κι απ' αυτά, ίσως θα πρέπει στο άμεσο μέλλον να αντιμετωπίσουμε μια σκόπιμα υποθαμμένη πλευρά της υπόθεσης. Ο Κοσκωτάς δεν ήταν μόνο απατεώνας. Ήταν ταυτόχρονα εκδότης. Κι ένας εκδότης, μάλιστα, φιλόδοξος, δυναμικός και καινοτόμος, που οραματιζόταν ένα ειδησεογραφικό μονοπώλιο. Έτσι, όπως ακριβώς το οραματίζονται για τον εαυτό τους και οι υπόλοιποι έντιμοι Κοσκωτάδες: έντυπο, εφημερίδα, ραδιοσταθμός, αύριο τηλεόραση, μεθαύριο VIDEOTEXT-TELETEXT και τράπεζες ελεγχόμενης πληροφόρησης.

Το ασυμβίβαστο εκδότη-τραπεζίτη είναι ένα επίκαιρο αίτημα. Μήπως, όμως, όσοι δεν ενδιαφέρονται απλώς για την προέλευση των κεφαλαίων, την καθαρότητα του επενδύόμενου χρήματος και τη υγιή επιχειρηματική δραστηριότητα, οφείλουν να διεκδικήσουν και το ασυμβίβαστο στην πολλαπλή ιδιοκτησία των μέσων ενημέρωσης; Διαφορετικά, υπάρχει ο κίνδυνος όπου κι αν καταλήξει ο Κοσκωτάς, να χτυπάει το κεφάλι του που τους άνοιξε τα μάτια...

Χρήστος ΜΑΧΑΙΡΑΣ

■ Σε περίοπτη θέση δημοσιεύσε στις 17/11 ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, επιστολή με την υπογραφή «Ομάδα Α/συνέχεια», όπου εκθειάζεται ο ρόλος του Στάλιν στην καταπολέμηση της πορνείας, της ομοφυλοφιλίας και της εγκληματικότητας, καταγγέλεται η αντισταλινική ουτερία των δια-

δόχων του και ασκείται πολεμική σε επώνυμες οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς.

Πρόκειται για πλαστή επιστολή, που έδωσε για μια ακόμα φορά την ευκαιρία στον κ. Μαρίνο να εκφράσει τα αντιολοκληρωτικά του φρονήματα. Όπως αναφέρεται στη διά-

ψευση που μας έστειλε η «Α/συνέχεια» «η επιστολή είναι εξ ολοκλήρου κατασκευασμένη, περίεργη, γελοία και υπόπτη. Ο κ. Μαρίνος έχει αρκετή πείρα και θα έπρεπε να φροντίσει να πληροφορηθεί καλύτερα... Από επαφή που είχαμε μαζί του στις 18/11 δεν μπορέσαμε να διευκρινίσουμε ούτε πότε ακριβώς έλαβε ο Ο.Τ. την επιστολή αυτή, ούτε καν αν στάλθηκε με το ταχυδρομείο ή με άλλο τρόπο. Ο κ. Μαρίνος, όπως μας δήλωσε, φρόντισε να μάθει μέσω ενός κλητήρα (!) για το ακριβές της διεύθυνσης και, αφού δεν είχε κανένα άλλο στοιχείο, βασίζομενος στην αρχή ότι 'όλα δημοσιεύονται' (!!), προχώρησε στη δημοσίευσή της».

Υ.Γ. Μερικές μέρες πριν (δεν είμαστε σε θέση να μάθουμε πότε ακριβώς, και με ποιον τρόπο) έφτασε στα γραφεία του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ επιστολή, η οποία υποστηρίζει την «αδήριτη αναγκαιότητα επιβολής ειδικών καθεστώτων όταν κινδυνεύει η ελεύθερη ανταγωνιστική οικονομία και οι νόμοι της αγοράς από μαρξιστικά κινήματα». Την επιστολή υπογράφει κάποιος Γιάννης Μαρίνος, οικονομολόγος-δημοσιογράφος. Ήδη το περιοδικό έχει κινήσει τη διαδικασία πρόσληψης κλητήρα, ώστε να επιβεβαιώσει τη διεύθυνση του αποστολέα.

■ Μόλις μαθεύτηκε στην ΕΤ ο θάνατος της Χριστίνας Ωνάση έγινε πανζουρλισμός. Αρχισυντάκτες, δημοσιογράφοι και εκφωνητές έκαναν λες και θ' ανακοίνωναν γάμο. Επιτέλους! Μια πρώτη είδηση χωρίς τη λέξη Κοσκωτάς...

■ «Σας προσφέρει αυτό που σας χρειάζεται» η νέα εφημερίδα ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ, κατά το διαφημιστικό σλόγκαν της ιδίας. Με άλλα λόγια, τέτοιοι που εισάσете, καλά να πάθετε ή, όπως θα 'έλεγε και το ΑΚΕΠ, οι λαοί έχουν τις εφημερίδες που τους ταιριάζουν.

■ Στις 5/11 η ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ ανακοίνωσε τη διεξαγωγή του πανεπιστημιακού συνεδρίου για την «πρόληψη» και ανάπτυξη των ιδεών του Καρλ Μαρξ. Μετά την επιτυχή πρόληψη των ναρκωτικών, αστυνομικοί, γονείς και πανεπιστημιακοί γρηγορείται!

■ Ανέστειλε την έκδοσή του το «Καλάμι» μετά από 116 φύλλα. Σε οικονομικούς λόγους αποδίδει η εφημερίδα την απόφαση αυτή. Και βέβαια η στήριξη στην κρατική διαφήμιση δεν αρκεί. Φαίνεται όμως ότι πλέον δεν αρκούν ούτε οι πολύτιμες συμβουλές του συνήγορου του κ. Κακαουνάκη

που δεν είναι άλλος απ' τον γνωστό «ταχυδρόμο» κ. Γ. Μαντζουράνη.

■ Λυπούμαστε, αλλά όλη αυτή η «μυθοποιητική» εικόνα που παρουσιάστηκε απ' τις εφημερίδες για την «αυτοκρατορία Ωνάση» με αφορμή το θάνατο της κληρονόμου του

ξαναγυρίζει τον τύπο στην «ηρωική» δεκαετία του '50. Είπαμε να καταγγείλουμε τα «νέα τζάκια», αλλά ας μην ξεχνάμε ότι οι τρόποι που δημιουργήθηκαν και τα «παλιά» βασίζονται στις ίδιες αν όχι χειρότερες συνταγές.

ΥΠΕΡΒΑΛΛΩΝ ΖΗΛΟΣ;

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ
ΜΑΡΞ ΕΡΝΣΤ

Ο αντι-καλλιτέχνης που έγινε κλασικός

Από υπερβάλλοντα ζήλο, μάλλον, το πολιτιστικό τμήμα του Κυριακάτικου Ριζοσπάστη αναφέρθηκε στον «ΜΑΡΞ ΕΡΝΣΤ», τον «αντικαλλιτέχνη που έγινε κλασικός». Ευτυχώς που η ομάδα επαγρύπνησης καιροφυλακτούσε. Στις επόμενες εκδόσεις ο τίτλος επιδιορθώθηκε.

SCRIPTA MANENT

Επιστήμονες επί ποδός...

Ο Γ. Παπαμιχαήλ μας έχει συνηθίσει σε πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις για κρίσιμα και ευαίσθητα κοινωνικά προβλήματα όπως η καταστολή, τα ναρκωτικά και η αναβάθμιση των Εξαρχειών.

Στην επιφυλλίδα του όμως τα «Νέα» της 5/11 («Επί της πυράς!»), συνηγορεί για τις κοινωνικές επιστήμες και συγκεκριμένα για την κοινωνική ψυχολογία, «υπανάπτικτη ακόμα και παραγνωρισμένη» στον ελληνικό χώρο, η οποία στο πρόσωπο των ερευνητών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης σύρεται στα δικαστήρια για την υπόθεση των πειραμάτων στο στρατό.

Έχει δίκιο ο Γ. Παπαμιχαήλ να καταγγέλλει το ρόλο του τύπου στην υπόθεση αυτή, όχι όμως για την «δημοσιογραφική περιφρόνηση των μεθόδων και των αντικειμένων που συγκροτούν τις κοινωνικές επιστήμες», την οποία του προσάπτει. Να λοιπόν πάλι, που στο όνομα των καλών προθέσεων, της δεοντολογίας και της επιστήμης – για τον κοινωνικό ρόλο της οποίας οι επιστήμονες κάνουν κατά κανόνα το παγώνι – θεωρείται αυτονόητα θετική και προοδευτική η παρέμβαση σ' ένα χώρο όπως ο στρατός, όπου μια αυξημένη ευαισθησία θα απαιτούσε μεγαλύτερη περισκεψη τουλάχιστον για το ποια πλευρά εξυπηρετούν τελικά τα όποια επιστημονικά πειράματα. Αντί ο Γ. Παπαμιχαήλ να αναρωτηθεί για την ουσία και την εγκυρότητα των πειραμάτων αυτών (βλέπε και Σχολιαστής, 70, 24.6.88) προτιμά να συστήσει στους σκανδαλοθήρες δημοσιογράφους και τους σκοταδιστές φοιτητές να αφήσουν τους δημοκρατικούς επιστήμονες να κάνουν την δουλειά τους, ιδιαίτερα αφού το πρόβλημα αυτό είναι κάπως τεχνικό!

Ας μην ανησυχεί όμως. Δεν πρόκειται να καταδικαστούν οι ερευνητές του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Όσο για την υπόληψή τους, για την οποία φοβάται ο αρθρογράφος ότι δεν πρόκειται να αποκατασταθεί, τέτοιος φόβος όσον αφορά την Επιστημονική Κοινότητα, δεν υπάρχει: η κινητοποίηση της άλλωστε για την στήριξη των διωκόμενων το αποδεικνύει. Μακάρι η ίδια ευαισθησία να υπήρχε και σε άλλες περιπτώσεις, όπου οι διωκόμενοι δεν διαθέτουν επιστημονικό κύρος. Όσον αφορά όμως τη γνώμη όλων αυτών για τους οποίους το πρόβλημα στο στρατό ξεπερνά κατά πολύ τις μεθόδους και το αντικείμενο της κοινωνικής ψυχολογίας, η υπόληψη των εν λόγω ερευνητών είναι οριστικά χαμένη. Πριν κάνουν πειράματα στου κασιδή το κεφάλι, ας πρόσεχαν.

Δημήτρης ΚΑΡΥΔΑΣ

ΣΠΟΡ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ 4^{ης} ΔΙΕΘΝΟΥΣ

Η πρόσφατη αρθρογραφία γύρω απ' το Μακεδονικό Ζήτημα παρακίνησε το Σχολιαστή να ασχοληθεί μ' αυτό το θέμα σε μια σειρά άρθρων. Στόχος μας είναι να φωτίσουμε, πέρα από κάθε σωβινισμό και στείο δογματισμό, ορισμένες πλευρές που ενδέχεται να είναι άγνωστες στο ελληνικό κοινό. Πιστεύοντας ότι, για να τοποθετηθούμε πιο ψύχραιμα, θα πρέπει να εξετάσουμε και την άλλη πλευρά του νομίσματος, αποφασίσαμε να πάμε επί τόπου και να ακούσουμε τις απόψεις των Σλαβομακεδόνων στις δύο πλευρές των συνόρων. Στις πρώτες δυο συνέχειες θα σχολιάσουμε τα όσα είδαμε και ακούσαμε στα Σκόπια και στα χωριά της Φλώρινας.

ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΟΙ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

Επισκεφθήκαμε τα Σκόπια με την ευκαιρία της «Πρώτης Διεθνούς Συνάντησης των Παιδιών Προσφύγων από τη Μακεδονία του Αιγαίου», που πραγματοποιήθηκε από τις 30 Ιουνίου ως τις 3 Ιουλίου. Η εκδήλωση αυτή οργανώθηκε από τη Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας, σε συνεργασία με τους συλλόγους των Σλαβομακεδόνων πολιτικών προσφύγων στη διασπορά. Σύμφωνα με επίσημες εκτιμήσεις συμμετείχαν γύρω στις 11.000 άτομα, και συγκεκριμένα: γύρω στις 7.500 από τα Σκόπια, 1200 από τον Καναδά, 600 από την Αυστραλία, 1200 από τις άλλες ανατολικές χώρες και 100 από τις Η.Π.Α.. Το πρόγραμμα της εκδήλωσης περιλάμβανε μια φωτογραφική και καλλιτεχνική έκθεση, λογοτεχνικές βραδιές, μια κεντρική εκδήλωση με ομιλίες και καλλιτεχνικό πρόγραμμα, ένα πικνίκ στη λίμνη των Σκοπίων, και μια συζήτηση στοργυλλής τραπέζης με συμμετοχή επιστημόνων, λογοτεχνών και προσφύγων.

Ο ρόλος και η συμμετοχή των Σλαβομακεδόνων στην ελληνική αντίσταση και στον εμφύλιο πόλεμο είναι θέμα ανοιχτό ακόμη για έρευνα. Γενική μας διαπίστωση ήταν ότι η συμμετοχή αυτή υπερεκτιμάται από τους Σλαβομακεδόνες. Έτσι, δεν αναφέρθηκε ότι ένα τμήμα των Σλαβομακεδόνων συνεργάστηκε με τον κατακτητή και λέχθηκε ότι στον εμφύλιο πόλεμο ήταν γύρω στους 30.000, ενώ αυτός ήταν ο συνολικός αριθμός των παιδιών που φυγαδεύτηκαν την εποχή εκείνη. Πάντως, για να φέρουμε τα πράγματα κάπως στη θέση τους, με τα λίγα στοιχεία που έχουμε σήμερα στη διάθεσή μας, το ποσοστό συμμετοχής αυτό ήταν αρκετά σημαντικό. Σύμφωνα με το Ριζοσπάστη (31.1.1946), οι αντάρτες του ΣΝΟΦ (σλαβομακεδονικό τμήμα του ΕΛΑΣ) ήταν γύρω στις 6.000 (από συνολική δύναμη 70.000), ενώ το ΝΟΦ (το αντίστοιχο τμήμα του Δημοκρατικού Στρατού), σύμφωνα με τις πιο μετριοπαθείς εκτιμήσεις αποτελούσε το 30% του συνόλου (Ε. Κωφός, Nationalism and Communism in Macedonia, Θεσσα-

λονίκη 1964, σελ. 176). Ως προς τα παιδιά, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ερυθρού Σταυρού, κατά το 1949 είχαν φύγει γύρω στα 28.000 παιδιά, από τα οποία περίπου 5.000 προέρχονταν από περιοχές όπου κατοικούσαν Σλαβομακεδόνες (Φλώρινα, Καστοριά, Κοζάνη, δεν υπάρχουν στοιχεία για Έδεσσα). Σ' αυτούς τους αριθμούς πρέπει να προστεθεί και ο άμαχος πληθυσμός που πέρασε τα σύνορα στο τέλος του εμφυλίου πολέμου. Ο συνολικός τους αριθμός υπολογίζεται σε 80-100.000, αλλά δεν ξέρουμε πόσοι απ' αυτούς ήταν Σλαβομακεδόνες. Πάντως, αν λάβει κανείς υπόψη ότι οι Σλαβομακεδόνες αποτελούσαν μικρό ποσοστό του πληθυσμού της Ελλάδας, και ότι, ιδιαίτερα στον εμφύλιο πόλεμο, τα κύρια γεγονότα του πολέμου διαδραματίστηκαν στις βόρειες περιοχές, δεν χωράει αμφιβολία ότι τα σλαβομακεδονικά χωριά επωμίστηκαν δυσανάλογο βάρος στον αγώνα του Δημοκρατικού Στρατού.

Το επίμαχο θέμα του «παιδομαζώματος» θέτει ακόμα πολλά ερωτήματα και απ' αυτήν την άποψη είναι κρίμα ότι δεν προσκλήθηκαν αντιπρόσωποι των ελληνόπουλων προσφύγων, που, μέχρι

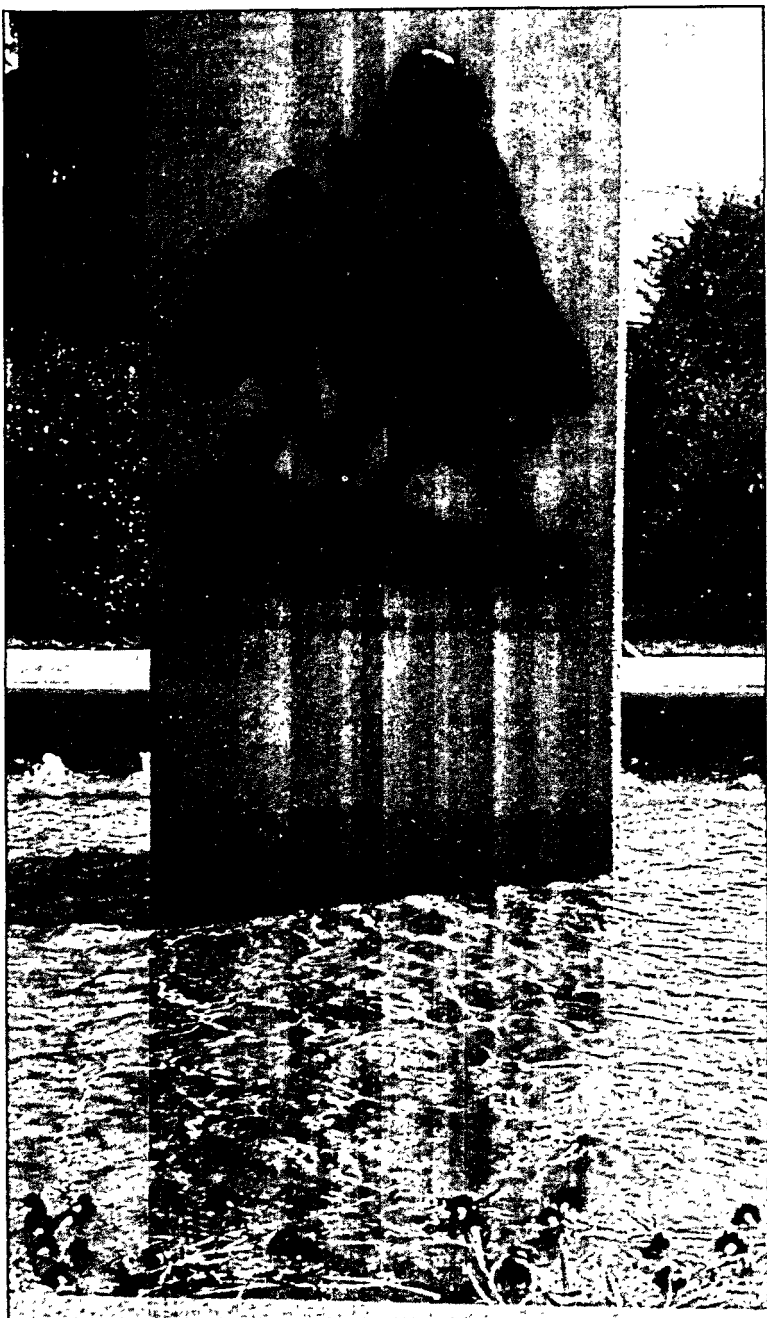
στεύουμε ότι η συμμετοχή ελλήνων – εάν θέβαια αποδέχονταν την πρόσκληση, πράγμα που δεν είναι καθόλου σίγουρο – θα μπορούσε να συμβάλει σε μια μεγαλύτερη κατανόηση στην ομάδα αυτή για τα σημερινά προβλήματα των Σλαβομακεδόνων.

Αντί γι' αυτό οι διοργανωτές της εκδήλωσης προτίμησαν να δώσουν έμφαση στο ανθρωπινό δράμα αυτών των παιδιών που αναγκάστηκαν να χωριστούν από τους γονείς τους και από τα χωριά τους λόγω του πολέμου που τους επιβλήθηκε από τους μεγάλους. Επιλογή καθ' εαυτή σωστή, γιατί μέσα στις πολιτικές διενέξεις που συνήθως συνοδεύουν τις συζητήσεις για το «παιδομαζώμα» ξεχνάμε συχνά τη διάσταση αυτή. Έτσι το κύριο μήνυμα που βγαίνει από την εκδήλωση συνοψίζεται στη φράση «ποτέ πια πόλεμος». Η αναβίωση των δραματικών γεγονότων του παρελθόντος δημιούργησε συχνά στιγμές έντονης συγκίνησης. Ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του καλλιτεχνικού προγράμματος (θεατρική αναπαράσταση της εξόδου, συνοδευόμενη από βιντεοταινία με προσωπικές αφηγήσεις μαρτύρων), το ακροατήριο ξέσπασε σε ομαδικό κλάμα.

Πέρα από τις συγκινήσεις και τις αντιπολεμικές διαθέσεις του ακροατηρίου, τίθεται εύλογα το ερώτημα εάν η συνάντηση αυτή εξυπηρετούσε και κάποια πολιτική σκοπιμότητα. Ναι, πράγματι υπήρχε και ένα δεύτερο μήνυμα από τη συγκέντρωση αυτή – για μερικούς μάλιστα μπορεί να ήταν και το κύριο μήνυμα – αλλά δεν ήταν αυτό που ίσως περίμενα να ακούσω. Επηρεασμένη από τα όσα γράφονται καθημερινά στον ελληνικό τύπο, τέντωννα το αυτί μου πότε θα ακούσω τη λέξη «αυτονομία» ή το σύνθημα «να πάρουμε τη Σαλονίκη». Οι συνθήκες ήταν κατ'άλληλες για τέτοιου είδους εκδηλώσεις: η ατμόσφαιρα ήταν συναισθηματικά φορτισμένη, η αίθουσα ήταν κατάμεστη από 3-4.000 άτομα, όλοι Σλαβομακεδόνες, πολλοί από τους οποίους αντιπρόσωποι των πιο θερμόαιμων συλλόγων της Αυστραλίας και του Καναδά. Κι όμως, δεν ακούστηκε τίποτε

**Θέμα του
περασμένου
αιώνα;**

πρόσφατα τους συνέδεε μια κοινή μοίρα με τους συνομηλικούς τους Σλαβομακεδόνες. Η δικαιολογία που προβλήθηκε από τους διοργανωτές ήταν ότι από το 1985 η μοίρα τους έπαψε να είναι κοινή, γιατί οι μεν έλληνες πολιτικοί πρόσφυγες αποκαταστάθηκαν, ενώ το ίδιο δεν ισχύει για τους Σλαβομακεδόνες. Παρόλ' αυτά, πι-

Μνημείο για τα παιδιά-πρόσφυγες από την Ελλάδα, που εγκαινιάστηκε σε κεντρική πλατεία των Σκοπίων στις 4.7.1988. Το φιλοτέχνησε ο Νάσο Μπεκιαρόφσκι, από το χωριό Ανταρπικό της Φλώρινας.

στις ελληνικές προξενικές αρχές των Σκοπίων. Μίλησα με πολλούς ανθρώπους οι οποίοι προσπάθησαν να επισκεφθούν το χωριό τους στην Ελλάδα και δεν τους επιτράπηκε η είσοδος. Μέχρι πρόσφατα χρειαζόταν, και για τους ντόπιους Μακεδόνες, πιστοποιητικό γεννήσεως και του ενδιαφερόμενου και του πατέρα του, για να πάρουν βίζα για την Ελλάδα, κι αν ο τόπος γεννήσεως ήταν στην Ελλάδα, συνήθως η αίτηση απορριπτόταν. Εξάλλου, η απαγόρευση ίσχυε, και ισχύει ακόμα, και για τους Μακεδόνες με ξένο διαβατήριο (από Αυστραλία, Καναδά). Μετά από ορισμένα δραματικά γεγονότα (άνθρωποι που παρακαλούσαν τον τελωνειακό υπάλληλο να επισκεφθούν την ετοιμοθάνατη μητέρα τους και δεν τους επιτράπηκε η είσοδος), το ελληνικό προξενείο υιοθέτησε μια κάπως πιο ελαστική στάση. Το Πάσχα του 1985 δόθηκε πενήνήμερη άδεια για όλους, ενώ τώρα επιτρέπεται τριήμερη επίσκεψη σε όσους έχουν άρρωστο συγγενή, εφόσον ο ενδιαφερόμενος προσκομίσει βεβαίωση ιατρού. Η κατάσταση αυτή αναστατώνει πολύ τους Σλαβομακεδόνες που ζουν στα Σκόπια. Μια γυναίκα από τον Άγιο Γερμανό, με θείο και πατέρα αντάρτες του Δημοκρατικού Στρατού, μου είπε τα εξής:

«Είμαστε οι Παλαιστίνιοι των Βαλκανίων! Τι κακό κάναμε εμείς και τα παιδιά και δεν μας αφήνουν να δούμε το χωριό μας;»

Η ίδια έκανε δυο φορές αίτηση να έρθει στην Ελλάδα, χωρίς αποτέλεσμα. Αλλά η αγανάκτηση είναι ιδιαίτερα έντονη στους Σλαβομακεδόνες που αγωνίστηκαν μέχρι το τέλος, μαζί με τους Έλληνες, για ένα καλύτερο μέλλον της Ελλάδας, πιστεύοντας ότι μέσα σε μια ελεύθερη Ελλάδα θα λυθούν και τα ιδιαίτερα προβλήματά τους. Ένας απ' αυτούς είναι ο Βάσκο Καρατζάς από το Δενδροχώρι Καστοριάς. Ο αδελφός του Τάσος ήταν μέλος του ΚΚΕ από το 1928, Ακροναυπλιώτης που δολοφονήθηκε από τους Γερμανούς το 1942. Ο ίδιος μπήκε στην παράνομη οργάνωση της ΟΚΝΕ σε ηλικία 15 χρονών. Αρ-

τέτοιο. Το κέντρο βάρους των ομιλιών έπεφτε, πέρα από το αντιπολεμικό μήνυμα που προαναφέραμε, στη διατήρηση του στάτους κβο στις διαβαλκανικές σχέσεις και στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έτσι, ο Γκρηγκόρ Γκογκόφσκι, πρόεδρος του Εκτελεστικού Γραφείου της Συνέλευσης της ΣΔΜ, είπε τα εξής:

«Η χώρα μας προσπαθεί να συνεργάζεται με όλες τις χώρες και τους λαούς στη βάση της αρχής της ισότητας, της εθνικής κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας, που σημαίνει διατήρηση των συνόρων και μη ανάμειξη στις εσωτερικές υποθέσεις των άλλων χωρών, και στα πλαίσια αυτά επιδιώκει τις καλές γειτονικές σχέσεις και τη συνεργασία με πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων των εθνικών μειονοτήτων».

Το ίδιο πνεύμα εκφράζει και το ψήφισμα που εγκρίθηκε από τους παρόντες και δημοσιεύουμε σε διπλάνες στήλες.

Θεωρούμε ότι η διακήρυξη αυτή αποτελεί σημαντικό ντοκουμέντο για τις απόψεις της πλειοψηφίας των Σλαβομακεδόνων που έφυγαν από την Ελλάδα μετά τον εμφύλιο πόλεμο. Ταυτόχρονα όμως, πρέπει να διατυπώσουμε μια κριτική παρατήρηση για ένα συγκεκριμένο σημείο της διακήρυξης: Πρόκειται για την παράγραφο που αναφέρεται στην απαγόρευση στους Σλαβομακεδόνες να γυρίσουν στην Ελλάδα. Εδώ το κείμενο αναφέρεται στο νόμο 1540/85 που ψηφίστηκε από το ΠΑΣΟΚ και ρυθμίζει τα περί περιουσιακών στοιχείων των πολιτικών προσφύγων. Ο νόμος αυτός δεν απαγορεύει στους Σλαβομακεδόνες να «επισκεφθούν τους φίλους και συγγενείς τους στην Ελλάδα». Ενδεχόμενα θέτει άλλα προβλήματα, τα οποία όμως θα σχολιάσουμε σε άλλο άρθρο.

Το πρόβλημα στο οποίο αναφέρεται η διακήρυξη υπάρχει όμως. Δεν πρέπει να αποδοθεί στο νόμο 1540/85, αλλά

Η θέση του ΚΚΕ

Επιτέλους πήρε θέση και ο κ. Φλωράκης, αναφωνεί ο Οικονομικός Ταχυδρόμος (13.10) σε ανυπόγραφο σχόλιο που συνοδεύει το κύριο άρθρο του κ. Γιάννη Μαρίνου περί «Μακεδονικού». Όπως σπεύδει να μας εξηγήσει «Μέχρι τώρα, και πριν τη δήλωση Φλωράκη ίσχυε φυσικά η δήλωση του διάσημου και πολύ φίλτατου προκατόχου του Νίκου Ζαχαριάδη και της 5ης Ολομέλειας της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ... που είχαν τον Ιανουάριο του 1949 ταχθεί υπέρ της αυτοδιάθεσης των Σλαβομακεδόνων ...» Λυπούμαστε, αλλά στην προκειμένη περίπτωση ο Ο.Τ. συνελήφθη αδιάθετος. Ήδη από το 1950 στην ανασκόπηση της δράσης του ΚΚΕ όλα τα μέλη της Κ.Ε. εκτός από τον Ζαχαριάδη επέκριναν την αλλαγή της 5ης Ολομέλειας στο Μακεδονικό, και από το 1957 υπάρχει η επίσημη καταδίκη της γραμμής Ζαχαριάδη στο Μακεδονικό δια στόματος του νέου γραμματέα Κ. Κολιγιάννη. Έχουν ακολουθήσει επανειλημμένες επίσημες αναφορές, όλες στο πνεύμα αυτό. Μια απλή ανάγνωση των «Επισήμων Κειμένων» του ΚΚΕ το επιβεβαιώνει. Όστε πλανήθηκε – και παραπλανά και τους αναγνώστες του – ο συνήθως προσεκτικός Ο.Τ. Η εμπάθεια και η προκατασκευασμένη άποψη δεν είναι καλός οδηγός όταν επιχειρούμε να προσεγγίσουμε ένα ιστορικό ζήτημα. Πολύ περισσότερο όταν καταγγέλλουμε τους «από θορράν» διαστρεβλωτές της ιστορίας». Δ.Ψ.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ

γότερα ήταν στέλεχος της ΕΠΟΝ και στον εμφύλιο πόλεμο ήταν ασυρματιστής στο Γενικό Αρχηγείο του ΔΣ μέχρι την ήττα. Είναι λογοτέχνης και έχει δημοσιεύσει στην Ελλάδα ποιήματα δικά του και λογοτεχνικές μεταφράσεις.

«Ελπίζαμε ότι με το ΠΑΣΟΚ θα γίνει κάποια συνεννόηση, αλλά ορισμένα μέτρα είναι χειρότερα από ωριότερα. Εγώ που αγαπάω την Ελλάδα, με συνδέουν και οι αγώνες, οι συναγωνιστές μου, οι σύντροφοί μου είναι εκεί κάτω, και γενικά αγαπάω... Ο αδελφός μου για ποιον θυσιάστηκε, για την Ελλάδα, για την πατρίδα, για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αγωνίστηκε μαζί με τους έλληνες. Και τώρα, να μην έχω το δικαίωμα να βάλω δύο λουλούδια στο μέρος που εκτελέστηκε... Άμα ρωτήσεις, σου λένε, α, είναι το Μακεδονικό η αιτία...».

Ποια είναι λοιπόν τα κύρια συμπεράσματα από το ταξίδι μας στα Σκόπια; Πρώτον, η επίσημη στάση της κυβέρνησης της ΣΔΜ για το «Μακεδονικό Ζήτημα» δεν είναι η διεκδίκηση της ελληνικής Μακεδονίας, η αλλαγή των

συνόρων, αλλά η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Σλαβομακεδόνων που ζουν στην Ελλάδα και στη Γιουγκοσλαβία. Αυτό δεν φαίνεται μόνο από τις ομιλίες της συγκέντρωσης, αλλά μου επιβεβαιώθηκε από συνομιλία που είχα με κυβερνητικούς εκ-

λεμμο δεν τον θέλει κανείς». Κι εμείς συμπληρώνουμε: με ποιο στρατό θα κάνει πόλεμο η Γιουγκοσλαβία; Αν λάβει κανείς υπόψη την κρίση εμπιστοσύνης στο στρατό που χαρακτηρίζει τη σημερινή Γιουγκοσλαβία, την αναζωπύρωση της εντάσεων μεταξύ των διαφόρων εθνοτήτων και Δημοκρατιών της Ομοσπονδίας, το οικονομικό χάος και την κρίση πολιτικής ηγεσίας, καταλαβαίνει κανείς ότι η Γιουγκοσλαβία έχει πολύ διαφορετικά προβλήματα στο κεφάλι της.

Εξάλλου, κι αυτό είναι το δεύτερο συμπέρασμα, οι ντόπιοι Μακεδόνες, και ιδιαίτερα οι νέοι, δεν φαίνονται να ενδιαφέρονται πολύ για το μακεδονικό ζήτημα, το οποίο θεωρούν «θέμα του περασμένου αιώνα». Έχουν τα μάτια τους στραμμένα στην Ευρώπη, είναι περισσότερο διεθνιστές, παρά εθνικιστές – αν εξαιρέσουμε την ένταση που χαρακτηρίζει τη σχέση τους με τους Αλβανούς – και στην καθημερινή τους ζωή οι μακεδονικοί χοροί και τραγούδια αρχίζουν σιγά-σιγά να εκτοπίζονται από την ντίσκο και την ποπ. Μπορεί βέβαια να αισθάνονται κάποια συμπάθεια προς τους ομογενείς τους στην Ελλάδα, αλλά τα προβλήματα που τους απασχολούν περισσότερο είναι η ανεργία, το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης και η κακή διαχείριση της κοινωνίας.

Τρίτο συμπέρασμα: η ομάδα που έχει πιάσει πιο ζεστά το θέμα και αντιμετωπίζει συγκεκριμένα προβλήματα στις σχέσεις τους με το ελληνικό κράτος είναι οι Σλαβομακεδόνες πρόσφυγες από την Ελλάδα. Αλλά ούτε και σ' αυτούς δεν φαίνονταν να υπάρχουν (πλέον) αυτονομιστικές τάσεις. Έχουν κι αυτοί στραμμένα τα μάτια τους στην Ευρώπη, από την οποία περιμένουν κάποια υποστήριξη στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Λένε χαρακτηριστικά: εδώ η Ευρώπη πάει να καταργήσει τα σύνορα, θα φτιάσουμε εμείς κι άλλα; Το όραμα της αυτόνομης Μακεδονίας σημάδεψε την ιστορία τους και η μνήμη του δεν μπορεί να σθησεί εύκολα. Είναι γεγονός ότι υπάρχουν ακόμα μερικές αυτονομιστικές ομάδες, ιδιαίτερα στην Αυστραλία και στον Καναδά. Αλλά για την πλειοψηφία των Μακεδόνων η εποχή αυτή ανήκει οριστικά στο παρελθόν και αυτό που τους καίει σήμερα πάνω απ' όλα είναι η επίλυση ορισμένων συγκεκριμένων προβλημάτων.

Ελευθερία ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ

(*) Οι διενέξεις για το Μακεδονικό εστιάζονται συχνά στο όνομα με το οποίο αυτοπροσδιορίζονται οι εθνικές ομάδες της Μακεδονίας. Καταλαβαίνουμε ότι η χρήση του όρου «Μακεδόνες» εκ μέρους των σλαβόφωνων συνδέεται με την ανάγκη που αισθάνονται να αναγνωριστεί η ιδιαίτερη ταυτότητά τους. Από την άλλη μεριά όμως και οι ελληνόφωνοι κάτοικοι της Μακεδονίας έχουν το δικαίωμα να αυτοπροσδιορίζονται ως «Μακεδόνες». Για λόγους σαφήνειας και πιστεύοντας ότι το πρόβλημα αυτό θα θυθεί από μόνο του, όταν θα λυθούν τα ιδιαίτερα προβλήματα των Σλαβομακεδόνων, χρησιμοποιούμε τον όρο «Σλαβομακεδόνες» για το σλαβόφωνο τμήμα του μακεδονικού πληθυσμού.

Ανθρώπινα δικαιώματα

ή
σκοπιμότητες;

προσώπους της ΣΔΜ. Συγκεκριμένα μου δήλωσαν τα εξής: «Δεν θέλουμε την αλλαγή των συνόρων. Για να γίνει αυτό, χρειάζεται πόλεμος, και τον πό-

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

Εμείς, τα παιδιά της Μακεδονίας...

Εμείς, τα παιδιά της Μακεδονίας του Αιγαίου, αναγκασμένοι λόγω των άσκημων συνθηκών του εμφύλιου πολέμου στην Ελλάδα να εγκαταλείψουμε το 1948 τη γενέτειρά μας, συγκεντρωθήκαμε μετά από 40 χρόνια στα Σκόπια, πρωτεύουσα της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Μετά από τόσα χρόνια χωρισμού από τους δικούς μας, τους συντρόφους μας, τα σπίτια μας, ήρθαμε εδώ να συναντηθούμε, να ανταλλάξουμε τις εμπειρίες μας στο νέο περιβάλλον των χωρών όπου ζούμε σήμερα.

Στο όνομα των στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εμείς τα παιδιά της Μακεδονίας του Αιγαίου, σήμερα πολίτες πολλών χωρών ανά τον κόσμο, υψώνουμε τη φωνή μας κατά κάθε παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κατά κάθε μορφής διακρίσεων (πολιτικών, εθνικών, φυλετικών, θρησκευτικών, πολιτιστικών). Ζητάμε να καταργηθούν οι διακρίσεις σε βάρος των Μακεδόνων και των στενών συγγενών μας που ζουν στην Ελλάδα.

Στο όνομα της γενικής διακήρυξης του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι και κάθε άλλης διεθνούς πράξης για την προστασία του ανθρώπου, ζητάμε να καταργηθεί η απαγόρευση που στερεί σε μας τους Μακεδόνες του Αιγαίου το δικαίωμα να γυρίσουμε στην Ελλάδα, επειδή δεν είμαστε «έλληνες το γένος». Μας στερείται το δικαίωμα να δούμε τους συγγενείς και κοντινούς μας φίλους, την ιδιαίτερη πατρίδα μας και τα σπίτια μας, και ό,τι αγαπάμε περισσότερο. Δεν μπορούμε να επισκεφθούμε τα νεκροταφεία μας, όπου είναι θαμμένοι οι γονείς και οι παππούδες μας, τις εκκλησίες μας και τους φίλους μας στην Ελλάδα. Μια τόσο απάνθρωπη συμπεριφορά απέναντί μας, προσβάλλει τα αισθήματά μας και εκείνα της προοδευτικής κοινής γνώμης στην Ελλάδα, λίκνο του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Ζούμε στον αιώνα στον οποίο οι χώρες και οι λαοί οικοδομούν τις σχέσεις τους με βάση το νόμο, αλλά όχι με βάση τη θεία. Γι' αυτό ζητάμε να γίνουν σεβαστά όλα τα δικαιώματα της μακεδονικής μειονότητας, το δικαίωμα της ισότητας ενώπιον του νόμου, το δικαίωμα της προστασίας της εθνικής και πνευματικής ακεραιότητας των Μακεδόνων, το δικαίωμα των Μακεδόνων να μαθαίνουν τη μητρική τους γλώσσα και κάθε άλλο στοιχειώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Δεν ευχόμαστε σε κανένα παιδί ανά την υφήλιο να έχει τη μοίρα μας. Δεν φταίμε εμείς που είμαστε παιδιά των ηρώων που χάθηκαν αγωνιζόμενοι χέρι με χέρι με τους πιο προοδευτικούς γίους του ελληνικού λαού κατά του φασισμού και των φορέων του κακού και της φρίκης. Οι εθνικές μειονότητες που ζουν στα Βαλκάνια προσφέρουν μια πλούσια και ιστορική ευκαιρία να χτίσουν, μέσω του πολιτιστικού συναγωνισμού των λαών, γερά θεμέλια της αδελφότητας, της συνεργασίας και για ένα πιο ανθρώπινο μέλλον των λαών. Είμαστε βέβαιοι ότι τα προβλήματα των Βαλκανίων θα λυθούν με τη συνεργασία, την κατανόηση, την επικοινωνία, την ανοιχτή στάση και τη δημοκρατική ελεύθερη ανάπτυξη των λαών και μειονοτήτων σε όλες τις χώρες. (...)

Σκόπια, 1.7.1988

Η συγκέντρωση των παιδιών πολιτικών προσφύγων
από την Μακεδονία του Αιγαίου.

Η πεζογραφική μας
παράδοση

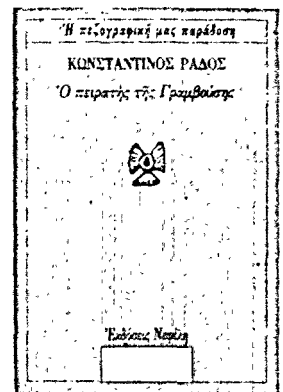
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

ΕΜ. ΡΟΪΔΗΣ
Αφηγήματα

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΑΔΟΣ

Ο πειρατής
της Γραμβούσης

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΛΥΛΑΣ

Διηγήματα

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΕΤΑΞΑΣ
ΒΟΣΠΟΡΙΤΗΣ

Σκηναί της έρημου

ΔΗΜ. ΒΙΚΕΛΑΣ
Λουκής Λάρας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομυχάλη 9 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 360.77.44

Το έτος 075 οι διευθυντικές βαθμίδες αποφάσισαν να καταργήσουν την μπάλα. Από τη στιγμή αυτή, η είσοδος του ίδιου του παίχτη μέσα στο τέρμα μέτραγε σαν ένα γκολ... Το όνομα «ποδό-σφαιρο» εξαφανίστηκε: δεν ανταποκρινόταν πλέον σ' αυτό το καινούριο παιχνίδι... Πιστεύω ότι είμαι απ' τους τελευταίους που το θυμούνται... Κρίμα... Ήταν πραγματικά ένα ωραίο σπορ....

ΕΚΤΟΣ

enki bilal
patrick cauvin

ΠΑΙΔΙΑΣ

ΤΟ όνομά μου είναι Σκάλεβιτς, Σταν Σκάλεβιτς. Και είμαι πα πολύ γέρος. Απ' όλες τις συμφορές που μπορεί να τύχουν στον άνθρωπο πιστεύω ότι τα γηρατιά είναι η πιο ανόητη κι η πιο άχρηστη. Πριν τρεις ημέρες αυτή η διαπίστωση αποδείχτηκε ανακριβής. Την Τρίτη το πρωί χτύπησε το τηλέφωνο. Ήταν αυτοί από το Delta Work 3. Δεν βλέπω ποτέ τα κανάλια τους. Πιάνω Ευρώπη μερικά βράδια, ή και τους Σύριους. Ποτέ δε δούλεψα απευθείας για λογαριασμό τους, αλλά νομίζω ότι έχουν αναμεταδώσει κάποιο απ' τα παλιά μου ρεπορτάζ. Έναν προκριματικό αγώνα στην Αφρική. Οι παίχτες έρχονταν απ' τις ερήμους του Κορντοφάν. Στο τέλος του ημιχρόνου όλοι αιφνιδιαστήκαν με το γκολ της Υερένης. Κανείς δεν μπόρεσε να δει το σουτ, παρά τις κατευθυνόμενες κάμερες. Το πλάνο με το θρυματισμένο δοκάρι επλήχθηκε για την ανασκόπηση της αθλητικής χρονιάς. Η φωνή μου ακουγόταν πάνω απ' τις εικόνες. Εισέπραξα δικαιώματα για κάθε μετάδοση. Ένα άθλιο ματε, μέχρι εκείνο το σοκ στο 43^ο λεπτό. Η τέλεια επίθεση! Αναπόφευκτη, και αόρατη. Η συνέχεια ήταν καλύτερη...

Τέλος πάντων. Μου τηλεφώνησαν λοιπόν απ' το Delta Work 3. Δυσκολεύτηκαν να με βρουν και τους καταλαβαίνω. Έχουν περάσει είκοσι χρόνια και επτά μήνες από τότε που παράτησα τα ακουστικά και το μικρόφωνο, στο τέλος ενός αγώνα του πρωταθλήματος Α κατηγορίας. Θεωρητικά ήταν οι καλύτεροι αγώνες. Ο δείκτης ακροαματικότητας ήταν 0.37. Πιο χαμηλός απ' τις επαναλήψεις των ταινιών του βωβού κινηματογράφου που μετέδιδε απ' τις 3 ως τις 5 το Old Movies Network. Δεν έγινε καμιά ποδοσφαιρική συνάντηση από τότε. Κατά κάποιο τρόπο ήμουν τυχερός που εγκατέλειψα το επάγγελμά μου τη στιγμή ακριβώς που δε θα μπορούσα πλέον να το

ασκώ. Ήταν 12 Δεκεμβρίου. Η μέρα που εξαφανίστηκε το ποδόσφαιρο.

Χτες ήρθε να με δει ο Καρσέλο. Είναι ένας φίλος. Ένας γεροανήθικος. Λιγότερο γέρος από μένα αλλά σχεδόν το ίδιο ανήθικος. Έχει ορισμένες απόψεις γι' αυτόν το θάνατο. Πιστεύει ότι η αν-

θρώπινη φυλή έχει αλλάξει... Υποστηρίζει ότι πριν μερικούς αιώνες τα παιδιά στους δρόμους κλωτσούσαν κάθε τι: κουτιά, καρπούς, κουρέλια... Μεσολάβησαν άλλα πράγματα κι εξαφανίστηκε αυτή η διασκέδαση. Ίσως είναι κι έτσι... Όμως υπάρχει και κάτι άλλο... Γι' αυτό μου μίλησαν απ' το Delta Work 3. Θέλουν να συμ-

μετάσχω στο μηνιαίο τους πρόγραμμα. Είναι στο τρίτο νούμερο. Πρόκειται για μια «νεκρο»-εκπομπή, που προγραμματίζεται για τις 6 το απόγευμα. Έχουν ήδη γυρίσει το «Θάνατο του Σινεμά» και το «Θάνατο της Μουσικής». Θέλουν να γυρίσουν και το «Θάνατο του Ποδοσφαίρου». Σε 80 λεπτά εξηγούν πώς και γιατί εξαφανίζονται τα μαζικά φαινόμενα: ο κινηματογράφος, η μουσική, το ποδόσφαιρο. Μου ζήτησαν να επλέξω ντοκουμέντα και να προτείνω ερμηνείες... Αυτό είναι που έλεγα στην αρχή: με διάλεξαν επειδή είμαι γέρος: ο τελευταίος επιζών αθλητικός σχολιαστής.

Μπορώ να κερδίσω πολλά απ' αυτή την υπόθεση... Όμως θα χρειαστεί να βουτήξω μέσα σ' ένα σωρό παλιά πράγματα... Όλα έγιναν τόσο γρήγορα... Ήδη έχω ξεχωρίσει τις κασέτες και μάζεψα τις φωτογραφίες... Ωστόσο, ακόμα δεν έχω αποδεχτεί την πρόταση...

Πρέπει να οργανωθώ.

Έχω τόσα να πω...

Πρέπει να τους μιλήσω για τον Σιντρόνς... Για τον Βάνσα Σιντρόνς... Ίσως τον μεγαλύτερο απ' όλους... Είναι η πρώτη εικόνα...

Η ΠΕΡΙ ΒΑΙ ΣΙΝΤΙ

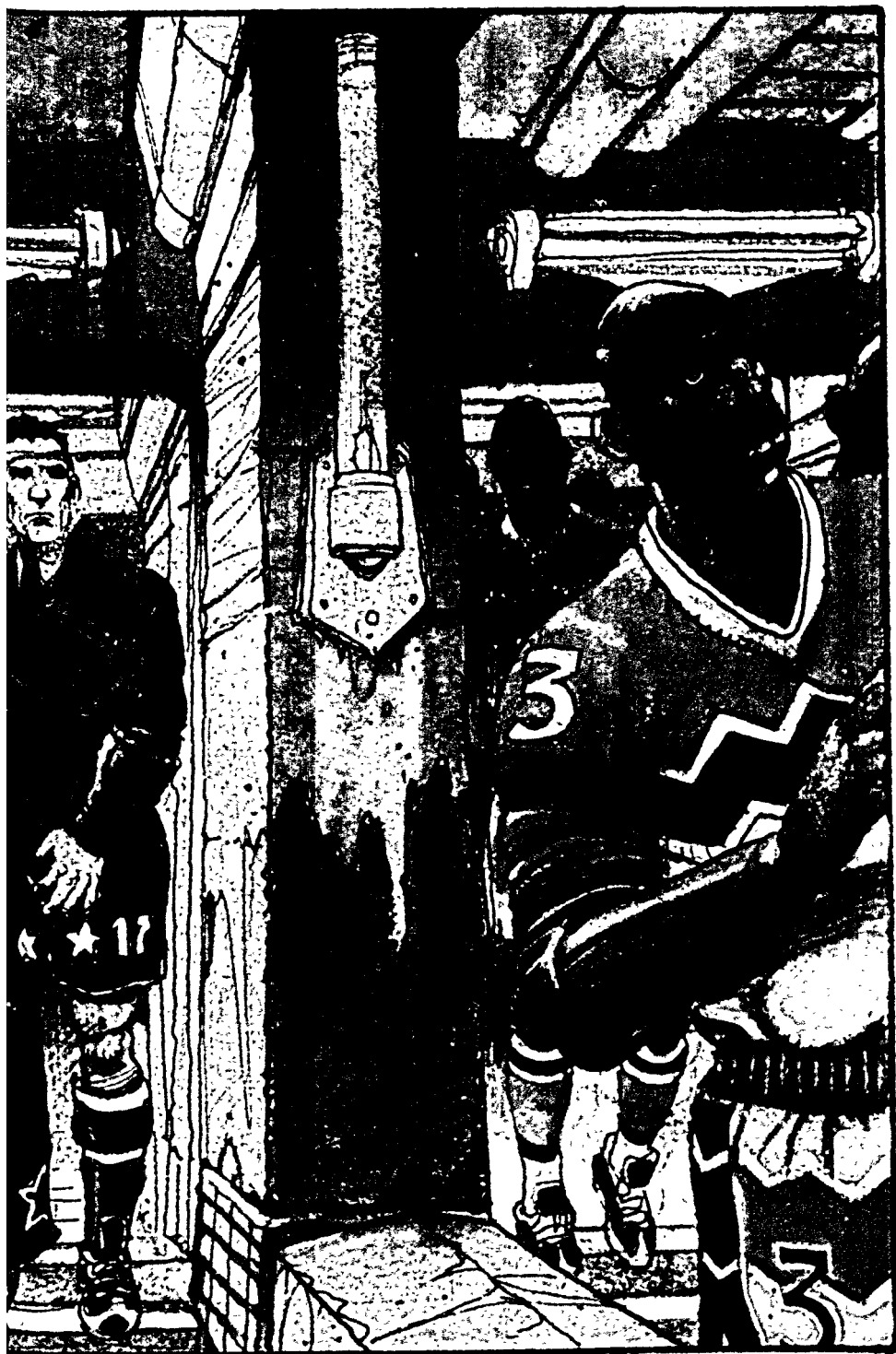
ΟΙ πληροφορίες γύρω απ' τον Βάνσα Σιντρόνς διίστανται. Για πολύ καιρό πιστεύαμε ότι κατάγεται απ' τις παγωμένες ομίχλες της Νταλεκάρλιε, στην πραγματικότητα όμως γεννήθηκε στη Βίκνα, ένα νορβηγικό νησί στα ανοιχτά του φιορντ Φόλντα, και πέρασε τα πρώτα του χρόνια σε μια περιοχή της υδρογείου όπου αγνοούσαν ακόμα και το όνομα του ποδοσφαίρου. Στα δεκατέσσερά του και με μισή καρδιά, καταλήγει σ' ένα στάδια έξω απ' το Μουρμάνσκ όπου κατέφυγε ο πατέρας του μετά την κατάλυση της σκανδιναβικής ειρήνης. Παίζει έξω δεξιά και κάνει αισθητή την παρουσία του με τη διορατικότητά του και με το αστραπαίο σουτ που αργότερα εκμηχρήθηκε απ' τα μηχανήματα ανίχνευσης ως ένα απ' τα πιο ξερά και βίαια σουτ που έχουν ποτέ καταγραφεί (268 χλμ/ώρα δεξιά πόδι χωρίς φόρα, 272 χλμ/ώρα αριστερό πόδι χωρίς φόρα). Ο Ντόνεβερ που εκείνη την εποχή σχηματίζει το πιο μεγάλο στρατόπεδο παικτών στο βόρειο ημισφαίριο τον προπονεί με τις μεθόδους του Σπράν και του Τζιμπαζόρν. Πολύ γρήγορα εξελίσσεται σ' ένα απ' τα καλύτερα οχτάρια του κόσμου. Η καριέρα του σταμάτησε τη μέρα που τραβήχτηκε αυτή η φωτογραφία. Βρισκόμαστε στα αποδυτήρια του Σταντιουνίκ. Οι στατιστικές και τα νούμερα του ποδοσφαίρου έχουν κιόλας πάρει τον κατήφορο, αλλά υπάρχουν ακόμη σχεδόν 317 εκατομμύρια οπαδοί σ' όλον τον κόσμο. Ο Σιντρόνς έχει αγοραστεί πριν 14 μήνες από τους υπεύθυνους του αθλητισμού στην ΕΣΣΔ και έχει γίνει ο ηγέτης της εθνικής ομάδας. Ο Σάντρο Σαπερίνι, στη φωτογραφία με το νούμερο 17, είναι ο περίφημος σκόρερ της. Η ομάδα της ΕΣΣΔ θα αντιμετωπίσει σε λίγα λεπτά την ομάδα της Μοζαμβίκης. Ο Σιντρόνς είναι αρχηγός της ομάδας, όπως δείχνει το τρίγωνο στο λοβό του αριστερού του

Ι Ν Γ Κ

ΠΤΩΣΗ ΝΣΑ ΡΟΝΣ

ΤΗΛΕΜΑΧ

αυτού. Ο Κουρτ Βρόμσκι, που φαίνεται η πλάτη του σε πρώτο πλάνο, είναι ο τρίτος μασέρ της σοβιετικής ομάδας. Κανείς δεν μπορεί να αντιληφθεί ότι τη στιγμή ακριβώς που τραβήχτηκε η φωτογραφία καρφώνει στον αυχένα του Σιντρόνς μια μικρο-βελόνα ιριδίου που περιέχει έναν κρυφό ιό τετάνου με σκοπό να πλήξει τα ανώτερα κέντρα του εγκεφαλικού φλοιού, τριάντα λεπτά αργότερα. Η χημική σύνθεση του δηλητηρίου δε θα γίνει ποτέ γνωστή, παρά το γεγονός ότι έγινε ιστολογική ανάλυση των εγκεφαλικών κυττάρων του παίκτη. Ο Βρόμσκι σκοτώθηκε από αφγανούς εκτελεστές δεκαεπτά μήνες αργότερα στην αποβάθρα της Τοκοπίλα την ώρα που επιβιβαζόταν σε πλοίο για τα νησιά Σαν Φερνάντες. Ο Βάνσα Σιντρόνς ήταν γραφτό να τελειώσει τη ζωή του στη νευρολογική κλινική ενός νοσοκομείου στα σύνορα Ρωσίας-Κορέας. Με την αφθονία των φαρμάκων που προκαλούν το θάνατο ή την παράλυση, με τη μεγάλη δραστηριότητά τους καθώς και με τις τεχνικές εγχύσεων από απόσταση – που εκείνη την εποχή άρχισε να γίνεται πρακτικά αδύνατη η αποκάλυψή τους – έπαψε πλέον να εξασφαλίζεται η σωματική ακεραιότητα των παικτών. Κατά περίεργο όμως τρόπο, με την άνοδο των πριμ κινδύνου διαπιστώθηκε ραγδαία αύξηση των υποψήφιων παικτών στην αγορά εργασίας, και οι εφεδρείες των δύο ημισφαιρίων συμπληρώθηκαν και πάλι. Ο κίνδυνος ξανάδωσε στο ποδόσφαιρο μια ψεύτικη ώθηση για λίγους ακόμα μήνες. Είναι η εμφάνιση αυτών που ονομάστηκαν απ' τα μέσα ενημέρωσης «οι νέοι Μονομάχοι».

Το ποδόσφαιρο των μισθοφόρων είχε αρχίσει. Ο Σιντρόνς υπήρξε ίσως ο τελευταίος των γιγάντων, ήταν ένας τίμιος μαχητής... Ένα απ' τα πρώτα θύματα.

ΜΑΣ ΣΥΓΧΩΡΕΙΤΕ, ΛΑΘΟΣ!

□ Να λοιπόν, που οι δυο από τους τέσσερεις «τρομοκράτες» της Καλογρέζας κυκλοφορούν πια ελεύθεροι. Η δεκατετράμηνη περιπέτεια της Βαγγελιώς Βογιατζή και του Μάκη Μπουκουβάλα έφτασε στο τέλος της, αφού το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων δεν πήρε στα σοβαρά τα στοιχεία που, με τόσο κόπο, είχε «συγκεντρώσει» η Ασφάλεια.

Η απόφαση, ως προς το καθαρά νομικό της μέρος, ήταν μια υποχρεωτική κίνηση αφού τα «αποδεικτικά στοιχεία» που προσκομίστηκαν ήταν αδύνατο να στηρίξουν την ενοχή των κατηγορουμένων. Ανεξάρτητα όμως απ' αυτό, η αθώωσή τους είχε μια προφανή πολιτική λειτουργία. Μπορεί να μην αποτυπώθηκε εγγράφως, αλλά, όπως τόνισε ο συνήγορός τους Δημήτρης Ζώτος, «η απόφαση απογύμνωσε τα άλλοθι της αντιτρομοκρατικής επιλογής και ως προς τον πολιτικό εμπνευστή τους, την κυβέρνηση και ως προς τον διεκπεραιωτή τους, την αστυνομία».

Βέβαια, κανείς δεν μπορεί να παραγνωρίσει ότι η δίκη συνέπεσε με μια ειδική πολιτική συγκυρία, στα πλαίσια της οποίας το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να ελέγξει ούτε τις συνθέσεις των δικαστηρίων. Όπως επίσης δεν μπορεί να αγνοηθεί ότι η συμβολή όλων των κομμάτων και των εντύπων της Αριστεράς, που κατήγγειλαν την υπόθεση σαν σκευωρία, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην αθώωση της Βογιατζή και του Μπουκουβάλα. Το αρχικό σχέδιο δεν προέβλεπε αυτή την εξέλιξη. Η εξάρθρωση των «τρομοκρατών» της «Αντικρατικής Πάλης» δεν διαφημίστηκε για να προκαλέσει μόνο έναν βραχυπρόθεσμο εντυπωσιασμό. Αναζητούσε από την αρχή μια δικαστική επικύρωση, που θα δημιουργούσε ένα εντελώς διαφορετικό κλίμα που θα νομιμοποιούσε τις «αντιτρομοκρατικές» επιλογές.

Η έκβαση της δίκης δεν μπορεί παρά να επηρεάσει και την τύχη των υπολοίπων «τρομοκρατών» που περιμένουν να δικαστούν. Αν και το δικαστήριο δεν επικύρωσε τυπικά την άποψη της υπεράσπισης των κατηγορουμένων για τις «γιάφκες-μπλόφες» που υποτίθεται ότι ανακαλύφθηκαν, εντούτοις η πεποίθηση που δημιουργήθηκε στην κοινή γνώμη είναι ότι η περίφημη «Αντικρατική Πάλη» αποτελεί μια κακότεχνη κατασκευή της Ασφάλειας. Μια οργάνωση φάντασμα, που

Επιτέλους. Η Βαγγελιώ Βογιατζή και ο Μάκης Μπουκουβάλας είναι ελεύθεροι. Μετά την υπόθεση Σερίφη, τους «τρομοκράτες» των Χανίων και αρκετά ακόμη αστυνομικά μυθιστορήματα του ιδίου φυράματος, η ανακάλυψη της «Αντικρατικής Πάλης» αποδείχτηκε ένα κακοσκηνοθετημένο σενάριο. Θα είναι όμως το τελευταίο;

**Η αναζήτηση
των
απωλεσθέντων
απαγορεύεται**

εμφανίστηκε για να παρουσιάσει την πρώτη αντιτρομοκρατική επιτυχία των δικαστικών αρχών και να καλύψει το – ανοικτό ακόμα – ζήτημα της δολοφονίας του Μιχάλη Πρέκα. Δεδικασμένο, λοιπόν, με την καθαρά νομική έννοια του όρου, δεν υπάρχει. Παρόλα αυτά όμως, είναι πολύ δύσκολο πλέον να βρεθεί δικαστήριο, που θα καταδικάσει τον Μαρίνο και τον Σμυρναιο – αλλά και τον Λεσπέρογλου με τον Μπαλάφα που φυγοδικούν – σαν μέλη μιας οργάνωσης που δεν υπάρχει.

Όπως ήταν αναμενόμενο, το δικαστήριο έκρινε ότι με την αθώωση των δύο κατηγορουμένων η υπόθεση έκλεισε. Κατά την απόφαση «δεν συντρέχει λόγος αποζημίωσης», μια και ο παρατεταμένος διασυρμός και η δεκατετράμηνη προφυλάκιση ήταν αναγκαία κακά για τη διαλεύκανση του ζητήματος. «Κατέστησαν εαυτών ύποπτον εξ αμελείας», είναι η συνήθης νομική δικαιολόγηση. Με άλλα λόγια, ας μην πέρναγαν από τα Εξάρχεια. Το γνωστό έργο με άλλους πρωταγωνιστές. Κάποιοι συλλαμβάνονται, διασύρονται και φυλακίζονται. Στο τέλος, μόνο που δεν τους ζητούν τα έξοδα διαμονής. Ο σκηνοθέτης είναι πάντοτε ο ίδιος...

Το νομικό πλαίσιο που υπάρχει δεν επιτρέπει την αναζήτηση των απωλεσθέντων. Η πολύμηνη ψυχική και σωματική ταλαιπωρία των δύο κατηγορουμένων, ο έντοπος στιγματισμός τους, η διάλυση της προσωπικής και επαγγελματικής τους ζωής δεν πρόκειται να αποκατασταθούν με την απόφαση του Εφετείου. Παρόλα αυτά υπάρχει κάποιο κέρδος. Η Βαγγελιώ Βογιατζή και ο Μάκης Μπουκουβάλας ξέρουν ότι, με την προσωπική τους περιπέτεια, μείωσαν τον αριθμό των ανυποψίαστων.

Τώρα πια, που η επικινδυνότητα των αδιαφανών κατασταλτικών μηχανισμών βγήκε στην πρώτη σελίδα, είναι πολύ λίγοι αυτοί που θα αρνηθούν ότι ο πολιτικός τους έλεγχος είναι μια αναγκαιότητα. Γιατί, όπως είπαν και οι ίδιοι στις απολογίες τους, αυτή τη φορά μπορεί να κινήθηκαν πρόχειρα λόγω της επείγουσας ανάγκης που δημιουργούσε ο νεκρός Πρέκας, αλλά την επόμενη κανείς δεν μπορεί να εγυηθεί ότι δεν θα γίνουν περισσότερα επαγγελματίες.

Χρήστος ΜΑΧΑΙΡΑΣ

AIDS ΚΑΙ S

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΚΩΤΑ

□ «AIDS στους εχθρούς του Κοσκωτά»!!! Με τέτοιου είδους πανώ ήταν διακοσμημένο το γήπεδο στις 8 Αυγούστου, όταν έπαιζε ο «Ολυμπιακός» με τον Ντέταρι εναντίον της Άιντραχτ Φρανκφούρτης. Μια ευσεβής επιθυμία, βεβαίως, και τόσο απλό να την εκπληρώσουν οι ίδιοι – ο Κοσκωτάς, ο Ντέταρι και οι φίλοι και οπαδοί τους. Ξαν πιστοί Χριστιανοί ξέρουν να αγαπούν τους εχθρούς τους: ιδιαίτερα αν οι εχθροί είναι αρσενικοί θα γίνουν όλοι φορείς του AIDS απ' την αγάπη των Κοσκωτικών.

Αλλά φαίνεται πως η ζωή και ο θάνατος δεν είναι τόσο αφελείς, όσο παριστάνονται εδώ και χρόνια απ' τη διεθνή προπαγάνδα: ότι είναι, δηλαδή, μόνο ο έρωτας η αιτία μετάδοσης του AIDS. Φαίνεται, επίσης πως ο Ντέταρι φέροντας την κραυγαλέα διαφήμιση για την HOECHST, βάλθηκε να μας το αποδείξει.

Πώς έτσι; Λοιπόν κρίνετε εσείς οι αναγνώστες τις πληροφορίες, που δημοσιεύθηκαν στο δυτικογερμανικό «Σπίγκελ» της 6ης Ιουνίου 1988, τεύχος 23, σελ. 163 υπό τον τίτλο: «Βραζιλία: Τελεία και παύλα στους αιμοπότες». Οι μεταγγίσεις αίματος στη Βραζιλία είναι πάρα πολύ επικίνδυνες, μολύνουν γενικά τους αρρώστους και τα διάφορα θύματα ατυχημάτων, με σύφιλη, ηπατίτιδα, ελονοσία ή AIDS.

Ο Αλβάρο Ματίντα της Υγειονομικής Υπηρεσίας του Ρίο Τζανέιρο υπολογίζει πως από τους 1000 αιμοδότες οι 3 είναι φορείς του AIDS, 14% των μολύνσεων με AIDS στη Βραζιλία προέρχονται από μεταγγίσεις αίματος, στο δε Ρίο το ποσοστό ανέρχεται σε 19%. Όλα άρχισαν με το πραξικόπημα των στρατηγών του 1964. «Οι δικτάτορες προσπαθούσαν να παραδώσουν τα πάντα στην ιδιωτική οικονομία» λέει ο κοινωνιολόγος Χέρμπερτ ντε Σουζα, που στο μεταξύ, αιμοφιλικός ο ίδιος, έχει μολυνθεί απ' το AIDS και προσθέτει: «το Δημόσιο Σύστημα Υγείας καταστράφηκε». Η έλλειψη κρατικής επιτήρησης μαζί με την τεχνική πρόοδο της βιομηχανίας αίματος, ήταν καταστροφική για τους αιμοφιλικούς: ήδη 70% απ' αυτούς είναι φορείς του AIDS στο Ρίο.

«Μέχρι το 1967» εξηγεί ο Σουζα, «οι αιμοφιλικοί έπρεπε να παίρνουν όλο το πλάσμα αίματος, αν και είχαν ανάγκη μόνο το 2%, δηλαδή τις πρωτεΐνες που αποκαλούνται παράγοντες VIII και IX.»

Αργότερα κυκλοφόρησαν φάρμακα, αλλά μ' αυτά οι πελάτες έπαιρναν αίμα από ταυτόχρονα 6 αιμοδότες. Μόλις το 1974 η βιομηχανία κυκλοφόρησε φάρμακα υψηλής καθαρότητας (!!!) = αίμα από 1000 αιμοδότες. Ακριβώς αυτή η πρόοδος προκάλεσε μια μεγάλη μόλυνση για

10 χρόνια, μέχρι τη σύσταση των πρώτων εξεταστικών κέντρων για το AIDS, το 1984.

Ακόμα, πρόσφατα, στην Βραζιλία μόνο το 1/3 του αίματος ελέγχεται, το πολύ... Οι εξετάσεις για το AIDS είναι ακριβές και οι τράπεζες αίματος, που τις περισσότερες φορές είναι ιδιωτικές επιχειρήσεις έχουν ενδοισμούς. «Μόνον 13 απ' τις συνολικά 164 τράπεζες αίματος στο Ρίο είναι δημόσιες» λέει ο Αϊραμίρ Παντίλια της Υγειονομικής Υπηρεσίας του Ρίο και οι ιδιωτικές τράπεζες προμηθεύουν μεταξύ 70 και 80% του συνολικού αίματος που κυκλοφορεί στην αγορά.

Η Αγορά αίματος των προϊόντων που κατασκευάζονται απ' αυτό είναι τεράστια στη Βραζιλία, περίπου 70 εκατομ. δολάρια κάθε χρόνο. Οι παράγοντες VIII και IX αποδίδουν σημαντικό κινητό κεφάλαιο για τη φαρμακευτική βιομηχανία.

Η δε πολυεθνική δυτικογερμανική φαρμακευτική εταιρία HOECHST κυριαρχεί στο εμπόριο των παραγόντων του αίματος. «Οι πολυεθνικές καταφέρναι να γίνει το αίμα καθαρό εμπορικό προϊόν, και μόνο» λέει ο Χέρμπερτ ντε Σουζα.

Η HOECHST δέχθηκε πυρά: ο πα-

ράγοντας IX περιείχε αντισώματα AIDS – το υπουργείο Υγείας απαγόρευσε για κάποια περίοδο 9 προϊόντα της HOECHST. «Τα αντισώματα δεν μολύνουν» αμύνθηκε ο γίγαντας χημικών προϊόντων στις τεράστιες διαφημίσεις των εφημερίδων. «Έρευνες της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας απέδειξαν πως ο ιός του AIDS απονεκρώνεται κατά την κατασκευή των παραγόντων του αίματος» διακήρυττε ο Έλντο Φρανζίν, διευθυντής του μάρκετινγκ πωλήσεων της HOECHST στο Σάο Πάολο. Παρ' όλ' αυτά, οι επιθέσεις εναντίον της πολυεθνικής δεν έπαψαν. «Έχουμε ανάγκη από την HOECHST αλλά δεν μπορούμε να δεχόμαστε να συνεργάζεται η HOECHST με τράπεζες αίματος που λειτουργούν χωρίς έλεγχο, λέει ο Παντίλια.

Πράγματι, οι φαρμακευτικές βιομηχανίες εδώ και χρόνια αγόραζαν τα πάντα που τους προσφέρονταν. Μεταξύ 8 και 24 χιλιάδων δρχ. αποδίδει μια φιάλη αίματος, αρκετά για να προσελκύσει στην αγορά ανενδοίαστους εμπόρους. Οι αναρίθμητοι ζητιάνοι που περιοδικά αφήνουν να φλεβοτομούνται, παίρνουν μόνο κάποιο πολλοστημόριο απ' αυτά τα λεφτά. Από μια έρευνα στο Ρίο

προέκυψε ότι 7% απ' αυτούς τους αιμοδότες είχαν μολυνθεί από AIDS 12,9% από σύφιλη και 22,8% από ηπατίτιδα. «Τελεία και παύλα στις οργανωμένες αιμοποσίες (βαμπίρισμό)» ζητάει ο Κάρλος Μινκ, βουλευτής των Πράσινων. Στο καινούριο Σύνταγμα, που λέγεται ότι θα αρχίσει να ισχύει ήδη από φέτος, το εμπόριο αίματος απαγορεύεται – αλλά το αν αυτό είναι κατορθωτό, αμφισβητούν ακόμα και οι ίδιες οι υπηρεσίες. Δεν υπάρχουν παρά λίγα μέσα ελέγχου. Σπάνια καταφέρνει ο Παντίλια να κλείσει μια τράπεζα αίματος, και μάλιστα μόνο μετά από αιφνιδιαστική έφοδο. π.χ. στη φίρμα «Αμίσα» ο Παντίλια ανακάλυψε αποδείξεις για το ότι η θυγατρική της HOECHST «Ινστιτούτο Μπέερινγκ» είχε βρει σε 7 φιάλες αίματος ιούς του AIDS. Η Τράπεζα έκλεισε. «3 από τους προμηθευτές που ελέγχθηκαν από μας, δούλεψαν κάτω από πάρα πολύ επικίνδυνες συνθήκες» διαμαρτύρεται ο Παντίλια, «ήσαν δε, εξολοκλήρου εφοδιασμένοι από την HOECHST». Παρά τις απειλές ενάντια στη ζωή του ο Παντίλια θέλει να ενταθούν οι έλεγχοί του, και να καλύψει το Ρίο με ένα δίκτυο δημοσίων Τραπεζών αίματος. «Άλλη μια ωραία ιδέα, που θα καταχωνιαστεί σε κάποιο συρτάρι» φοβάται η Μορέιρα Λίμα, της Υγειονομικής Υπηρεσίας στο Ρίο, «είμαστε θύματα των πολιτικών που ολοένα αλλάζουν τις προτεραιότητές τους».

Αυτά από το «Σπίγκελ». Λυπούμαστε μόνο γιατί αυτό το δυτικογερμανικό περιοδικό δεν εξηγεί στους αναγνώστες του, πώς π.χ. περίπου 60% των δυτικογερμανών αιμοφιλικών κόλλησαν το AIDS από τις φιάλες αίματος του (μη ιδιωτικού!) Γερμανικού Ερυθρού Σταυρού και πώς, πάλι π.χ., μολύνεται ο κόσμος στην Ελλάδα – χωρίς έρωτα, εννοείται! Κατά τα άλλα δεν αντέχουμε να μην προσθέσουμε και μεις ακόμα μια ωραία ιδέα: Να απονεμηθεί στον Ντέταρι με τη μεγάλη διαφήμιση για την «HOECHST» την «PUMA» και την Άιντραχτ (θλ. φωτογραφία) το χρυσό θραβείο της αυτοαποκαλούμενης «Ελληνικής Εταιρίας μελέτης και αντιμετώπισης του AIDS» στον «διαγωνισμό αφίσας κατά του έιτζ» (που όπως μας πληροφορεί μεταδίδεται αποκλειστικά με τη σεξουαλική πράξη, παρακαλώ!) Είναι μόνο 200.000 δραχμούλες αλλά αν απονεμηθούν, ίσως ο Κοσκωτάς ή έστω οι διάδοχοί του μπορέσουν να μας δείξουν πώς απονεκρώνουν τον ιό του AIDS. Τότε, ίσως δεν πρέπει να φοβούνται τίποτα οι πελάτες της Τράπεζας Κρήτης.

Πάντως πολλοί λένε ότι τελική κατάληξη του Κοσκωτά θα είναι η Βραζιλία...

Η φωτογραφία και η λεζάντα είναι από το περιοδικό ΚΑΙΚ. Επιστρέφεται για τις σχετικές γαργάρες.

Ρολφ ΠΟΛΕ

ΑΞΙΟΣ Ο ΜΙΣΘΟΣ ΤΟΥΣ

του ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ

□ Από το 1901, το ίδρυμα του Νόμπελ απονέμει βραθεία, δηλαδή ηθική μα και υλική αμοιβή (η τελευταία καθόλου συμβολική) σε διάφορους επιστήμονες, λογοτέχνες και γενικά σε «προσωπικότητες» που διέπρεψαν στις επιστήμες, στα γράμματα και γενικά σε αρετή που οπωσδήποτε, κατά την άποψη των κριτών του Ιδρύματος, ευεργέτησαν την ανθρωπότητα. Πανάρχαια η ανάγκη του κοινωνικού ανθρώπου, της κοινωνίας ως σύνολο, ν' αμοίβει τους «άξιους» (και να μέμφεται και να κατατρέχει τους «ανάξιους»). Ποιοι, όμως είναι «άξιοι» και ποιοι οι «ουτιδανοί»; Αυτό εξαρτιέται από την ιστορική στιγμή και από τις καθιερωμένες ιεραρχημένες αξίες κάθε κοινωνίας. Ο Γαλιλαίος (μέσα 16ου - μέσα του 17ου μ.Χ. αιώνα) είναι για μας σήμερα μεγάλη αξία και αρετή. Για την Καθολική Εκκλησία της εποχής του και για τον πάπα Ουρβανό VIII ήταν η ενσάρκωση επί της Γης του Σατανά. Στον 20ό αιώνα ίσως θα έπαιρνε το «Νόμπελ», το 17ο αιώνα, όμως, γνώρισε τον κατατρέγμο και τη φυλακή. Τότε που υπεράσπιζε τις θεωρίες του Κοπέρνικου και διακήρυττε το «Errur si puone», δηλαδή ότι η Γη γυρίζει γύρω από τον ήλιο ήταν θλαβερός για τη φεουδαλική Καθολική Εκκλησία. Σε μια άλλη εποχή, των νεότερων χρόνων, όπου το δικό μας κοινωνικό σύστημα, το παγκόσμιο καπιταλιστικό, είναι αδιάρρηκτα δεμένο με την αδιάκοπη πρόοδο στην τεχνική, στις παραγωγικές δυνάμεις γενικά, και με την αναπόφευκτη επαναστατικοποίηση των παραγωγικών σχέσεων, ο Γαλιλαίος δεν αποτελεί άρνηση, μα αξία. Έτσι τον αναγνώρισε και η κοινωνία ως σύμβολο εξαιρετικότητας. Η σχετικότητα, λοιπόν, για το ποιος είναι επιφανής και για το ποιος είναι μηδαμινός είναι δεδομένη και αναμφισβήτητη. Μέσα στο ιστορικό γίγνεσθαι της ανθρωπότητας, όχι μια φορά, οι κάλλιστοι γίνονται έσχατοι και οι χτεσinoί χειρίστοι αναγνωρίζονται ως άφθαστης τελειότητας, ήθους και προσόντων.

Την ανθρώπινη συμπεριφορά μπορούμε στην πραγματικότητα να την κατανοήσουμε στην πληρότητά της μονάχα αν αναγνωρίσουμε ότι ο άνθρωπος είναι κοινωνική ύπαρξη. Αυτό σημαίνει ότι σ' αντίθεση με το υπόλοιπο ζωικό βασίλειο, η ανθρώπινη συμπεριφορά δεν καθορίζεται από τη σχέση του οργανισμού του με τη φύση, μα από τη σχέση της προσωπικότητάς του με τον εξελισσόμενο πολιτισμό του, που για τον άνθρωπο είναι και «το εξωτερικό» του περιβάλλον. Έτσι πάνω σ' αυτή τη

Τους αποκάλεσαν «πολεμιστές της Ειρήνης» και η βράβευσή τους με το φετινό Νόμπελ έγινε δεκτή με ομόθυμη επιδοκιμασία. Υπάρχουν όμως δεδομένα που ανατρέπουν την ειδυλλιακή εικόνα. Από την επέμβαση στο Κογκό μέχρι σήμερα οι «Κυανόκρανοι» δεν παίζουν τόσο ουδέτερο λόγο. Ζητήσαμε από τον ιστορικό Νίκο Ψυρούκη να σχολιάσει αυτή τη βράβευση.

βάση κρίνει τις αξίες και τις αναξιότητες. Έτσι, για να στηρίξει τη δοσμένη κοινωνία, με τον ιστορικά δοσμένο πολιτισμό, που μέσα σ' αυτή ζει και αναπνέει, δημιουργεί και τις αξίες του. Και με βάση αυτές τις σχετικές αξίες επιβραβεύει ή απορρίπτει και καταδικάζει. Δημιουργεί μια ολόκληρη ιεραρχία αξιών και απονέμει επαίνους, ή μομφές για να δημιουργεί το κύρος της κοινωνίας της εποχής του. Γιατί το κύρος είναι δύναμη και δικαίωση.

Χωρίς αμφιβολία, ο σουηδός Αλφρέδος Νόμπελ όταν ίδρυσε το ίδρυμά του για την απονομή βραβείων στους «άξιους» της ανθρωπότητας αυτή την ανάγκη ήλθε να εξυπηρετήσει: να δώσει κύρος, άρα και επιπρόσθετη δύναμη και άφεση αμαρτιών στην κοινωνία της εποχής του, στην κοινωνία του παγκόσμιου αποικιοκρατικού καπιταλιστικού συστήματος (ποιες ήταν οι υποκειμενικές διαθέσεις του δεν μας ενδιαφέρουν εδώ). Μ' αυτό δεν θέλουμε να πούμε ότι όλοι οι βραβευμένοι, οι λεγόμενοι νομπελίστες είναι για πέταγμα. Ανάμεσά τους υπήρξαν και είναι αξιόλογοι επιστήμονες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πάντα είναι οι κάλλιστοι. Ανάμεσά τους συγκαταλέγονται το ίδιο και αξιόλογοι λογοτέχνες, χωρίς αυτό να πάει να πει ότι δεν υπάρχουν και πιο αξιόλογοι. Μα εκεί που τα πράγματα ξεκαθαρίζονται και μας επιβεβαιώνουν όσα είπαμε πιο πάνω για την κοινωνική αναγκαιότητα

των βραβείων είναι το βραβείο ειρήνης.

Στην περίπτωση αυτή η πολιτική σκοπιμότητα είναι άμεση. Γι' αυτό και μπορεί κανείς να δει καθαρά σε τι αποβλέπουν τα λεγόμενα διεθνή βραβεία (όχι φυσικά μονάχα τα Νόμπελ). Νόμπελ Ειρήνης πήραν πρόσφατα άνθρωποι σαν τον Κίσινγκερ, τον Σαντάτ, τον Μπέγκιν κλπ., άνθρωποι που εργάστηκαν με ζήλο για τη διατήρηση του σύγχρονου νεοαποικιακού καπιταλιστικού κόσμου, του κόσμου που βασίζεται στην καταπίεση έθνους από έθνος, του κόσμου των πολέμων, του χωρισμού της ανθρωπότητας σε φτωχές και υπανάπτυκτες χώρες (πλειοψηφία) και σε πλούσιες και αναπτυγμένες (η μικρή μειοψηφία) του κόσμου που δεσπόζεται από τις υπερδυνάμεις και τις μεγάλες δυνάμεις.

Αυτός είναι ο κόσμος που βγήκε μέσα από τη φωτιά του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου. Κι αυτόν τον κόσμο, αυτό το νεοαποικιακό στάτους κβο, ήλθε να στηρίξει και να υπηρετήσει ο Ο.Η.Ε. Κι ένα από τα αποφασιστικά μέσα που διαθέτει είναι και οι λεγόμενες ειρηνευτικές του δυνάμεις. Ας δούμε, επί τροχάδην, το ρόλο των δυνάμεων αυτών από το 1950 και έπειτα. Το 1950 διεξήγαγε τον πόλεμο στην Κορέα (δυο εκατομμύρια νεκροί) για να χωριστεί η χώρα αυτή ανάμεσα στις Η.Π.Α. και την Ε.Σ.Σ.Δ. Στα 1956 διευκόλυνε, στον αραβοϊσραηλινό πόλεμο, το

διώξιμο των αγγλογάλλων από την Εγγύς Ανατολή και το μοίρασμα της περιοχής σε σφαίρες επιρροής ανάμεσα στις Η.Π.Α. και την Ε.Σ.Σ.Δ. Στα 1960, οι ειρηνευτικές δυνάμεις του ΟΗΕ, με την παρουσία τους στο Κογκό, έδωσαν τη δυνατότητα και το εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα του λαού του να συντριβεί και η χώρα να περάσει από την αποικιοκρατική κατοχή των Βέλγων στη νεοαποικιακή κυριαρχία των Η.Π.Α. Στα 1963, οι ειρηνευτικές δυνάμεις του ΟΗΕ κάνουν την παρουσία τους στην Κύπρο, επιβάλλουν τις πράσινες γραμμές και διαχωρίζουν τον πληθυσμό του νησιού (σε ελληνοκύπριους και τουρκοκύπριους), βάζοντας έτσι τις βάσεις για τη διχοτόμηση της Κυπριακής Δημοκρατίας και για την αύξηση της επιρροής των Η.Π.Α. και της Ε.Σ.Σ.Δ. στη Μεγαλόνησο. Στα 1967, στον τρίτο αραβοϊσραηλινό πόλεμο, οι ειρηνευτικές δυνάμεις του ΟΗΕ, με τη στάση τους, αποφασιστικά βοήθησαν για το κτύπημα της επανάστασης των Παλαιστινίων. Στα 1974, οι δυνάμεις αυτές δεν έκαναν τίποτα για την απόκρουση της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο κλπ. κλπ.

Από τα λίγα που αναφέραμε νομίζουμε ότι γίνεται αντιληπτό αυτό που είπαμε πιο πάνω: οι ειρηνευτικές δυνάμεις του ΟΗΕ υπάρχουν για να διευκολύνουν τη διατήρηση του νεοαποικιακού στάτους κβο του σημερινού κόσμου. Κι αυτό το νεοαποικιακό στάτους κβο απομαρτίζεται από τους θεμελιωτές του: παγκόσμια ειρήνη (δεν είναι κάτι νέο: τα ωραιόλογα, παχιά λόγια, ν' αποτελούν το φερετζέ μιας θρώμικης πραγματικότητας). Γι' αυτό και οι άνθρωποι του Ινστιτούτου Νόμπελ έδωσαν το βραβείο «ειρήνης» στις «ειρηνευτικές δυνάμεις» του ΟΗΕ. Θέλουν να δώσουν κύρος, ή καλύτερα να δώσουν το κλονισμένο κύρος του μεταπολεμικού νεοαποικιακού κόσμου μας. Αυτός ο κόσμος, με τις δεκάδες πολεμικές συρράξεις (με δεκάδες εκατομμύρια νεκρούς), με τους 45 εκατομμύρια θανάτους κάθε χρόνο από πείνα, με τις απροκάλυπτες επεμβάσεις των υπερδυνάμεων σε ξένες χώρες κλπ., είναι ο κόσμος της νεοαποικιακής θίας, ή αν συμφωνείτε μαζί του και τον αποδέχεστε, είναι ο κόσμος της σύγχρονης παγκόσμιας ειρήνης. Κι αυτόν θέλησαν οι άνθρωποι του ιδρύματος Νόμπελ να τον ενισχύσουν απονέμοντας το βραβείο «ειρήνης» στις «ειρηνευτικές δυνάμεις» του ΟΗΕ. Άξιος ο μισθός τους!

Οκτώβριος 1988

Ν.Ψ.

Ειρηνευτικό πραξικόπημα

Θυμίζουμε μια όχι και τόσο γνωστή συνέπεια της δράσης των «Κυανόκρανων». Τα Νησιά Φίτζι στο Νότιο Ειρηνικό βρίσκονται σε μια περιοχή που ήταν απαλλαγμένη από στρατιωτικά πραξικοπήματα. Στρατός από τα Φίτζι συμμετείχε σε στρατιωτικές επιχειρήσεις όπως στη Μαλαισία (κατά βρετανική εντολή, ως μέλος της Κοινοπολιτείας). Και σαν κυανόκρανοι, κατεντολήν του ΟΗΕ στη Ροδεσία (Ζιμπάμπουε) από το Δεκέμβριο του '79, στο Σινά (συμφωνία Καμπ Ντέιβιντ) το '81, στο Λίβανο από τον Απρίλη του '88. Η συμμετοχή αυτή έδωσε στο στρατό που αποτελείται στην πλειοψηφία του από αυτόχθονες κατοίκους αυτοπεποίθηση που δεν είχε στο παρελθόν έτσι ώστε όταν το Εργατικό Κόμμα (των ινδικής καταγωγής κατοίκων) κέρδισε την πλειοψηφία στις εκλογές ο στρατός να επέμβει με πραξικόπημα.

Σ.

ΤΡΙΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Μεταπολιτεύσεις πολλών ειδών

Υπόθεση ρουτίνας έχουν γίνει πια οι «μεταπολιτεύσεις» του Τρίτου Κόσμου. Ενώ στις Φιλιππίνες (1986) και τη Ν. Κορέα (1987) για κάποια, ανάπηρη, «αλλαγή» χρειάστηκαν ολόκληρες εξεγέρσεις, φέτος τα πράγματα κύλησαν πολύ πιο εύκολα για τις αντιπολιτεύσεις της Χιλή και του Πακιστάν - στην τελευταία περίπτωση, βέβαια, χάρη και στη βοήθεια της θεάς Τύχης που έστειλε τον Ζία Ουλ Χακ στον άλλο κόσμο πριν την ώρα του. Μοναδική εξαίρεση η Βιρμανία, όπου, απ' τις αρχές του χρόνου, η προσπάθεια για ανατροπή του στρατιωτικού καθεστώτος έχει κοστίσει στις λαϊκές δυνάμεις πάνω από 5.000 νεκρούς.

ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ

Πρεσβείες και μυστικές υπηρεσίες

Από φέτος το φθινόπωρο, μια ακόμα πρεσβεία άνοιξε στην Αθήνα: αυτή της «Δημοκρατίας των Φιλιππίνων». Με δεδομένη την ολοκληρωτική αδιαφορία που επέδειξε στις πρώτες περιπτώσεις φιλιππινέζων εργατών που είχαν προβλήματα με τους εργοδότες τους ή με τις ελληνικές αρχές, το άνοιγμά της μάλλον εντάσσεται στα πλαίσια του πολέμου που η κυβέρνηση της Ακίνιο διεξάγει κατά των κομμουνιστών ανταρτών. Ήδη κάποιοι περίεργοι κύριοι από την πρεσβεία άρχισαν να παρακολουθούν τις εκδηλώσεις του εδώ συλλόγου των φιλιππινέζων μεταναστών...

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΒΡΑΖΙΛΙΑ

Θρίαμβος του Κόμματος των Εργατών

ΕΥΡΩΠΗ

Ισπανική προέλαση

Η «ευρωπαϊκή ενοποίηση» δεν προχωράει μόνο σε ζητήματα οικονομικά και άνοιγμα αγορών. Η διαδικασία υπερεθνικής ολοκλήρωσης, η πρώτη μέχρι τώρα που δεν πραγματοποιείται με πόλεμο, δεν τον έχει ωστόσο ξεγράψει εντελώς. Το δόγμα της *ένοπλης ειρήνης* κυριαρχεί και στους ευρωπαϊστές που, αν και η Συνθήκη της Ρώμης και η Ενιαία Πράξη δεν την περιλαμβάνουν ρητά, φροντίζουν με διάφορους τρόπους να συγκροτήσουν και να ενισχύσουν την «ευρωπαϊκή άμυνα». Ο Σχολιαστής έχει αναφερθεί και παλιότερα στα ζητήματα της κοινής ευρωπαϊκής στρατιωτικής στρατηγικής, που ιδίως μετά τη συμφωνία INF μεταξύ ΗΠΑ και ΕΣΣΔ, ενορχηστρώθηκε κινδυνολογικά για χάρη της ευρωπαϊκής άμυνας.

Ανάμεσα στους διάφορους δρόμους που φαινομενικά ασυντόνιστα και ασύμβστα ακολουθούνται για ακόμα μεγαλύτερη ευρωπαϊκή ασφάλεια υπήρξε και «ενεργοποίηση» της *Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης*, ενός «φόρουμ άμυνας» επτά κρατών. Τούρκοι και Έλληνες έχουν ήδη εκδηλώσει το ζήλο τους ενδιαφέρον και για αυτή την πλευρά του εξευρωπαϊσμού: ωστόσο, νέα μέλη της ΔΕΕ έγιναν στα μέσα Νοεμβρίου η Ισπανία και η Πορτογαλία. Ο Ισπανός υπουργός Άμυνας τόνισε πρόσφατα ότι «χωρίς την αμυντική της διάσταση, η διαδικασία της οικοδόμησης της Ευρώπης δεν θα είναι ολοκληρωμένη και πολιτικά πλήρης. Ξεκινώντας από την ΔΕΕ, μπορεί να δημιουργηθεί ο ευρωπαϊκός αμυντικός στυλοβάτης» (τίνος κτίσματος!).

Έχουν δίκιο λοιπόν οι επικριτές της ΔΕΕ όταν την χαρακτηρίζουν σαν «εξωλέμβια μηχανή» για τη στρατιωτικοποίηση της ΕΟΚ, που χρησιμοποιείται όταν δεν γίνονται κινήσεις στα συνηθισμένα θεσμικά πλαίσια της.

Ας θυμηθούμε με την ευκαιρία ότι η Ισπανία, που επί Φράνκο διατηρούσε στρατιωτικές σχέσεις μόνο με τις ΗΠΑ, μπήκε στο ΝΑΤΟ με την σοσιαλιστική κυβέρνηση του Γκονζάλες με ένα δημοψήφισμα (1986) που συμπεριλάμβανε σαν αντάλλαγμα την συνέχιση της απαγόρευσης εγκατάστασης, αποθήκευσης και εισαγωγής πυρηνικών όπλων στο έδαφος της χώρας. Ο υπερήφανος και κυρίαρχος ισπανικός λαός θα μπορούσε ωστόσο να αναρωτηθεί πώς συμβιβάζεται η αποπυρηνικοποίηση της χώρας με την υποστήριξη των σοσιαλιστών στην νατοϊκή στρατηγική της «ευέλικτης απάντησης» (δηλ. της πρώτης χρήσης πυρηνικών όπλων από μέρους του ΝΑΤΟ) ή ακόμα, η - σε παγκόσμια πρώτη - ρητή διευκρίνιση στο κείμενο της νέας ισπανοαμερικανικής αμυντικής συμφωνίας πως η ισπανική πλευρά δεν πρόκειται να ζητήσει να πληροφορηθεί τι είδους όπλα φέρουν τα αμερικανικά πλοία που προσεγγίζουν τα χωρικά της ύδατα.

Ο Ρέτζιναλντ Μπαρτλόμου, γνωστός μας από το 1983, έκλεισε εδώ μια μάλλον καλή συμφωνία: οι υπόλοιποι εταίροι στην ΕΟΚ θα πρέπει ίσως να αναμένουν μια καθαρή αμυντική ισπανική προέλαση τον επόμενο χρόνο, όταν η Ισπανία θα κατέχει την προεδρία της ΕΟΚ.

Γιώργος ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Αν δεν κάνουμε λάθος, δεν έχει ξανασυμβεί να γίνεται δήμαρχος μιας μεγαλούπολης 13 εκατομμυρίων κατοίκων, μια γυναίκα και μάλιστα εργάτρια, στέλεχος ενός ακροαριστερού κόμματος. Και όμως αυτό συνέβη στη Βραζιλία, και πιο συγκεκριμένα στο Σάο Πάολο όπου θριάμβευσε ο Κόμμα των Εργατών (Ρ.Τ.) και η 53χρονη Λουίζα Ερουντίνια!

Η νίκη του Ρ.Τ. δεν περιορίστηκε όμως μόνο στο Σάο Πάολο, την μεγαλύτερη πόλη της Λατινικής Αμερικής. Δικοί του δήμαρχοι εξελέγησαν στο Σάντος (το μεγαλύτερο λιμάνι της Λ. Αμερικής), στην Καμπίνας (τρίτο σε μέγεθος βιομηχανικό κέντρο της χώρας), στο Πόρτο Αλέγκρε (πρωτεύουσα της πολιτείας του Ρίο Γκράντε ντο Σουλ). Στο Ρ.Τ. ανήκουν και τα εργατικά προάστια καθώς και ολόκληρη η μεζιων περιοχή του Σάο Πάολο. Όπως δίκαια δηλώνει ο ιστορικός ηγέτης του, ο γνωστός συνδικαλιστής Λούλα: «το Ρ.Τ. κέρδισε τον έλεγχο των πόλεων που αντιπροσωπεύουν το μισό Εθνικό Ακαθάριστο Εισόδημα»!

Η νίκη του Ρ.Τ. είναι τόσο

μεγάλη ώστε να προκαλεί συναγερμό στην Ουάσιγκτον, μια και δεν αποκλείεται πια ακόμα και η εκλογή του Λούλα στην προεδρία της χώρα του χρόνου τέτοιον καιρό! Αυτή η πρόβλεψη ενισχύεται μάλιστα ακόμα περισσότερο από τη διαπίστωση ότι το κυβερνών κόμμα του προέδρου Ζοζέ Σαρνέζ απειλείται με πλήρη διάλυση καθώς τα εκλογικά του αποτελέσματα δεν ξεπερνούν πια το 15-20%. Κι έτσι, δεν προκαλεί έκπληξη ότι ξαναρχίζουν να οργιάζουν οι φήμες για στρατιωτικό πραξικόπημα...

Προς το παρόν, ο στρατός περιορίζεται να στέλνει τανκς κατά των απεργών όπως π.χ. συνέβη πριν από δύο εβδομάδες στα μεγάλα χαλυβουργεία της Βόλτα Ρεντόντα [τουλάχιστον 5 νεκροί εργάτες]! Όμως, είναι σε θέση να κάνει πραξικόπημα; Αν κρίνουμε από την αποφασιστικότητα που δείχνει η πλειοψηφία των 140 εκατομμυρίων Βραζιλιάνων, από τη μαχητικότητα της εργατικής τάξης και από την απήχηση που έχουν στον πληθυσμό οι θέσεις του Κόμματος των Εργατών, το στρατιωτικό

πραξικόπημα δεν θα είναι αυτή την φορά καθόλου εύκολη υπόθεση.

Κλείνοντας αυτό το σύντομο σχόλιο, θα θέλαμε να κάνουμε μιαν επισήμανση: οι πρωτοφανείς εκλογικές (αλλά όχι μόνον) επιτυχίες του Ρ.Τ. δεν σημειώνονται σε κάποια μικρή, και υπανάπτυκτη χώρα της Λατινικής Αμερικής. Συμβαίνουν στη Βραζιλία, στο γίγαντα της περιοχής, σε μία από τις ανερχόμενες βιομηχανικές δυνάμεις, στην χώρα των 140 εκατομμυρίων κατοίκων! Η ιστορία μας υπόσχεται σίγουρα μία συναρπαστική συνέχεια...

Γιώργος ΜΗΤΡΑΛΙΑΣ

1. Η νέα δημαρχία του Σάο Πάολο κατέγεται από το φοβερό Σερτάι (βορειοανατολική Βραζιλία) όπου κα αγωνίστηκε για είκοσι χρόνια κατι των τσιφλικάδων σαν στέλεχος των περιφημων «Αγροτικών Συνδέσμων» Απειλούμενη με δολοφονία από τον πληρωμένους φονιάδες (πιστολέρος) των κτηματιών, εξελέγη θουλει τίνι στην τοπική Βουλή και φέτος κα τάφερε να οριστεί υποψήφια του Ρ.Τ. για τη δημαρχία του Σάο Πάολ αφού πρώτα επικράτησε του εσωκομματικού της αντιπάλου που υποστηριζόταν από την μετριοπαθέστερη πλειοψηφία του Λούλα. Η Λουίζ Ερουντίνια ανήκει στην άκρα αριστερά του Ρ.Τ.

Εγκυρη λογοκρισία

«Monsieur Mitterand, Herr Kohl», τιτοφορείται η διγλώση πληρωμένη καταχώρηση των ευρωπαϊκών Πράσινων κατά της στρατιωτικοποίησης της ΕΟΚ, με παράδειγμα την πρόσφατη ίδρυση της γαλλογερμανικής ταξιαρχίας. Από όλα τα συντηρητικά και μη, γαλλικά και γερμανικά έντυπα, βρέθηκε μόνη η προοδευτική και εγκυρη παρισινή Le Monde να αρνηθεί τη δημοσίευση και τα πράσινα λεφτά: υπεύθυνη επιλογή ενημέρωσης.

ΗΠΑ

Εθνικό πένθος

Κλάμα πολύ στο θραδινό δελτίο ειδήσεων της ET-1 την Τετάρτη 9/11 για την ήττα του Δουκάκη, φυσικά. Μέσα σ' όλη τη βαθούρα, πάντως, βγήκε και κάτι το αληθινό: ότι οι «ομογενείς μας» στις ΗΠΑ παραδοσιακοί υποστηρικτές των Ρεπουμπλικάνων (και μάλιστα της πιο δεξιάς τους τάσης), γρήγορα ξεπέρασαν τον αρχικό ενθουσιασμό τους και στην πλειοψηφία τους κατέληξαν να ψηφίσουν Μπους. Ανάμεσα σε δύο πατρίδες, προτίμησαν την πραγματική...

ΕΣΣΔ

Υπονομευτές και νόμοι

Νομοσχέδιο περί τύπου δόθηκε στη δημοσιότητα στην ΕΣΣΔ, για πρώτη φορά απ' το 1917. Με αυστηρότατες γενικά διατάξεις, απογοήτευσε ιδιαίτερα τους «αριστερούς» της περεστρόικα – και όχι μόνο αυτούς. Πολλοί επισημαίνουν ότι ιδιαίτερα εκείνη η διάταξη που απαγορεύει την «υπονόμηση του υπάρχοντος στην ΕΣΣΔ κοινωνικού συστήματος» μπορεί, κάτω από άλλες περιστάσεις, να αφορά και τους (αντικονφορμιστικούς) λόγους του Γκορμπατσόφ. Μέχρι κι ο διευθυντής του «Κομμουνιστικού θεωρητικού οργάνου του κόμματος, αντέδρασε κι απ' ό,τι φαίνεται το νομοσχέδιο πάει για «λίφτινγκ».

Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Εργαστήρι εφαρμογών

Με το νομοσχέδιο που ενοχοποιεί ακόμα και τη σιωπή, δηλαδή την άρνηση του ανακρινόμενου να απαντά σε ερωτήσεις, η κυρία Θάτσερ δεν ήθελε απλά να καταργήσει ένα από τα παλιότερα πολιτικά δικαιώματα στη Μεγ.Βρετανία: παράλληλα απαγορεύτηκαν στην κρατική ραδιοτηλεόραση συνεντεύξεις με ηγέτες του (νόμιμου) κόμματος Sinn Féin και παρανόμων οργανώσεων της Β. Ιρλανδίας, ενώ συζητείται και το ενδεχόμενο υποχρέωσης των υποψηφίων τοπικές εκλογές να αποκηρύξουν ενόρκως τη «βία». Η Β. Ιρλανδία αναδεικνύεται σε εργαστήριο πανβρετανικών εφαρμογών.

ΝΑΤΟ

Να τηρήσει το τάμα!

Ο νέος, δυτικογερμανός, Γ.Γ. του ΝΑΤΟ, κ. Βέρνερ υπήρξε στο παρελθόν βουλευτής και υπουργός Άμυνας των χριστιανοδημοκρατών. Τότε, σε χρόνο ανύποπτο, ρισκάρει τις ψυχοπολεμικές του απόψεις κατά του αφοπλισμού, βεβαιώνοντας πως αν οι Σοβιετικοί απέσυραν τους πυραύλους SS-20 από την Ανατολι-

κή Ευρώπη, αυτός θα πήγαινε γονατιστός τα 400 περίπου χιλιόμετρα από την εκλογική του περιφέρεια ως τη Βόννη. Όταν του το υπενθύμισαν μη-επιλησμονες δημοσιογράφοι επικαλέσθηκε φόρτο εργασίας. Ελπίζουμε κι εμείς τα υψηλά του καθήκοντα να μην τον εμποδίσουν να πραγματοποιήσει την υπεύθυνη πολιτική του υπόσχεση, με αποτέλεσμα να τρωθεί το – απαραίτητο για τη σημερινή του θέση – υψηλό κύρος του.

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Εδώ είναι Βαλκάνια

Οχτώ μόλις χρόνια μετά το θάνατο του Τίτο, η Γιουγκοσλαβία κοντεύει να διαλυθεί στα εξών συνεντέθη. Κύρια αντίθεση, αυτή ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες «δημοκρατίες» του Βορρά (Σλοβενία, Κροατία) και τη Σερβία. Οι πρώτες, έχοντας εξασφαλίσει ένα θιτικό επίπεδο κατά πολύ ανώτερο απ' αυτό των «φτωχών συγγενών» τους του νότου, επιζητούν μεγαλύτερη αυτονομία στα πλαίσια της γιουγκοσλαβικής ομοσπονδίας, κλείνοντας ταυτόχρονα το μάτι και προς την πλευρά της ΕΟΚ. Απ' την πλευρά της, η Σερβία, μ' επικεφαλής τον «χωρισματικό» Σλοβομποντάν Μιλόσεβιτς επιχειρεί να ξαναπάρει τα ηνία της χώρας στα χέρια της ενισχύοντας την κεντρική (ομοσπονδιακή) εξουσία και περιορίζοντας τα περιθώρια κίνησης των επιμέρους «δημοκρατιών».

Όντας σε αδυναμία να κερδίσουν την παρτίδα μόνες τους, οι κυρίαρχες τάξεις των αντιμαχόμενων «δημοκρατιών» χοντραίνουν το παιχνίδι, παίζοντας το χαρτί των μαζών. Στη μεν Σλοβενία, ενθαρρύνοντας την (εναλλακτικών απόψεων) νεολαία του κόμματος να τα κάνει γυαλιά-καρφιά, επιτιθέμενη μέσω του περιοδικού «Μλαντίν» στον (ομοσπονδιακό) στρατό, το βασικότερο (αν όχι και το μόνο, πια) συνεκτικό ιστό της χώρας. [Ο «Σχολιαστής» είχε ασχοληθεί με το ζήτημα, πολύ πριν αυτό γίνει ευρύτερα γνωστό – βλ. «Αποστολή στη Σλοβενία», τεύχος 70]. Στη δε Σερβία, κινητοποιώντας χιλιάδες λαού σε ένδειξη «αλληλεγγύης» προς τη σέρβικη μειονότητα της αυτόνομης περιοχής του Κοσουφοπεδίου που, υποτίθεται, καταπιέζεται απ' την αλβανόφωνη εκεί πλειοψηφία.

Αυτό, ωστόσο, στο οποίο και οι δυο πλευρές συμφωνούν απόλυτα είναι η οικονομική πολιτική που πρέπει να ακολουθήσουν για να «βγάλουν τη Γιουγκοσλαβία απ' την κρίση»: οικονομία της αγοράς και ακόμα μεγαλύτερη ενσωμάτωση της χώρας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας. Η περιφημη «αυτοδιαχείριση», διτρίνα κάποτε του «γιουγκοσλαβικού σοσιαλισμού» πρόκειται να καταργηθεί ολοσχερώς, ως αντιπαραγωγική, με την αναθεώρηση του Συντάγματος που έχει προγραμματιστεί για τα τέλη Νοέμβρη. Όσο για τα αποτελέσματα της νέας οικονομικής πολιτικής, αυτά μπορούν πρώτα απ' όλα να επισημανθούν στις δραματικές αυξήσεις τιμών και στο ταυτόχρονο πάγωμα μισθών και ημερομισθίων. Εδώ βρίσκεται και το μεγάλο ερώτημα: πώς στάθηκε δυνατό, απ' τις μαχητικές εργατικές κινητοποιήσεις του 1987 ενάντια στη λιτότητα να φτάσουμε στη σημερινή αναζωπύρωση εθνικιστικών παθών που μόνο άσχημο τέλος μπορούν να έχουν.

Τ.Κ.

ΑΛΓΕΡΙΑ

Αναδιάρθρωση και εξέγερση

Οι αιματηρές ταραχές που ξέσπασαν στο Αλγέρι στις αρχές Οκτώβρη, ελάχιστα απασχολήσαν τον ελληνικό τύπο – πάει καιρός πια που τα τριτοκοσμικά «σοσιαλιστικά» πειράματα έχουν πάψει, ντεμοντέ γαρ, να απασχολούν τη ραγδαία εξευρωπαϊζόμενη κοινή γνώμη της χώρας μας. Αλλά και όσοι κατ' εξαίρεση ασχολήθηκαν με τα γεγονότα, αναλώθηκαν προσπαθώντας να αποδείξουν το αυτονόητο: την καταπιεστική κι εκμεταλλευτική φύση των μονοκομματικών καθεστώτων, όπως αυτό της Αλγερίας.

Ωστόσο, αυτό που προκάλεσε την εξέγερση της αλγερινής νεολαίας δεν ήταν, απλά και μόνο, η ύπαρξη του μονοκομματικού κράτους – αυτό εξάλλου χρονολογείται απ' το 1962, μόλις η χώρα απέκτησε την ανεξαρτησία της. Η αιτία της φετινής πολιτικής κρίσης εντοπίζεται στην οικονομική πολιτική που απ' το 1982 εφαρμόζει η νέα ηγετική ομάδα του FLN, γύρω απ' τον πρόεδρο Τσάντλι Μπενζεντίντ, με στόχο την ανασυγκρότηση της αλγερινής οικονομίας και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της στο διεθνή χώρο. Ανασυγκρότηση που πραγματοποιείται με τη συρρίκνωση του δημόσιου τομέα ή την υποταγή του στους νόμους της αγοράς, την επέλαση του ιδιωτικού κεφαλαίου (εγχώριου και ξένου), τη μείωση των κοινωνικών δαπανών, το ξήλωμα του (αρκετά αποτελεσματικού) κράτους πρόνοιας που οικοδομήθηκε μετά την επανάσταση και τέλος την εμφάνιση μιας αυξανόμενης κοινωνικής πόλωσης ανάμεσα στα λαϊκά στρώματα, που βλέπουν το βιωτικό τους επίπεδο να πέφτει συνεχώς, και τους ευμερούς «νέους πλούσιους», που κατεξοχήν καρπώνονται τα οφέλη της αναδιάρθρωσης. Κι όλα αυτά σε μια χώρα όπου οι εξισωτικές αντιλήψεις, κληρονομιά μιας απ' τις μεγαλύτερες αντιποικιακές επαναστάσεις του αιώνα μας, παραμένουν και σήμερα βασικό συστατικό στοιχείο της λαϊκής ιδεολογίας.

Ήταν ακριβώς τα «επίσημα» συνδικάτα του μονοκομματικού κράτους, η Γενική Ένωση Αλγερινών Εργατών (UGTA) που – εκφράζοντας τη δυσανεκσία των ιδίων των εργαζόμενων αλλά και τις ανησυχίες της «αριστερής» πτέρυγας του FLN – έδωσε στα τέλη Σεπτεμβρίου το εναρκτήριο λάκτισμα της εξέγερσης, προκαλώντας ή υποστηρίζοντας απεργίες σε εργοστάσια, ταχυδρομεία και σιδηροδρόμους, με στόχο την ανατροπή της οικονομικής πολιτικής. Το ξέσπασμα της «άγριας» νεολαίας του Αλγερίου – των μαθητών και των ανέργων που αποτελούν την πλειοψηφία των νέων αλλά κι ολόκληρου του πληθυσμού της χώρας – ήρθε να επικυρώσει την κρίση νομιμοποίησης του καθεστώτος στα μάτια των μαζών. Απ' αυτή την άποψη, η εξέγερση του Οκτώβρη κι η αιματηρή καταστολή της δεν είναι παρά η αλγερινή έκδοση των «εξεγέρσεων της φραντζόλας» που το Δεκέμβριο του 1983 και το Γενάρη του 1984 κλόνισαν τα καθεστώτα στη γειτονική Τυνησία και το Μαρόκο.

Η ομοιότητα, εξάλλου, του κοινωνικού αντίκτυπου της καταπιεστικής ανασυγκρότησης στις χώρες της περιοχής φέρνει στο προσκήνιο μια άλλη πλευρά της αναδιάρθρωσης που συντελείται: την απόπειρα οικονομικής ενοποίησης τους στα πλαίσια ενός «Μεγάλου Μαγκρέμπ» ώστε, μεταξύ άλλων, να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν καλύτερα τη μεσογειακή διεύρυνση της ΕΟΚ, που τους στερεί παραδοσιακές αγορές τους. Άμεση αντανάκλαση της σύσφιξης των σχέσεών τους είναι και το ξεπούλημα του Μετώπου Πολιτισμού απ' το Αλγέρι, που επιτρέπει στο γενικό γραμματέα του ΟΗΕ να διαπραγματευτεί ένα «σχέδιο ειρήνευσης» για τη Δυτική Σαχάρα με όρους που, στο μεγαλύτερο μέρος τους, ευνοούν το Μαρόκο. Όσο για τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της εξέγερσης του Οκτώβρη στην πολιτική και κοινωνική ζωή της Αλγερίας, αυτές φαίνεται πως πρώτα απ' όλα έχουν να κάνουν με την τρομερή φθορά του FLN και (κυρίως) του στρατού στα μάτια του πληθυσμού. Προς το παρόν, το ίδιο το καθεστώς φροντίζει να θυσιάσει ορισμένα απ' τα πιο λαομίσητα παιδιά του (υπεύθυνα για την καταστολή και το «εξακαθάρισμα» των συνδικάτων) και να θεσπίσει κάποια στοιχεία κοινοβουλευτισμού (κυβέρνηση ανεξάρτητη απ' το FLN, κοινοβουλευτικός έλεγχος). Επιπλέον, το 6ο Συνέδριο του FLN, στις αρχές του ερχόμενου μήνα, θα συζητήσει την πρόταση του Τσάντλι για νομιμοποίηση των τάσεων και την καθόδο ανεξάρτητων υποψηφίων στις εκλογές. Το σημαντικότερο αποτέλεσμα της φιλελευθεροποίησης, μάλλον είναι, ωστόσο, οι μαζικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται «από τα κάτω» για τη συγκρότηση αυτόνομων συνδικάτων, ανεξάρτητων απ' το κόμμα.

Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ 88: ΩΡΑ ΜΗΔΕΝ

Η εξέγερση των «μικρών στρατηγών», των κατεχομένων της Δυτικής Όχθης και της Γάζας μπήκε στον δωδέκατο μήνα της και τίποτα δεν δείχνει ότι θα τελειώσει αν δεν δικαιωθεί.

Ένας παλαιστίνιος δημοσιογράφος της Ιερουσαλήμ, ο Νταούντ Κοντάμπ, έδωσε το στίγμα του κινητήριου μοχλού αυτής της μόνης εξέγερσης: «Η απόφασή μας για Παλαιστινιακή πατρίδα είναι αμετάκλητη και για όσο θα υπάρχουν πέτρες στην παλαιστινιακή γη και για όσο τα παλαιστινιακά σπίτια θα φιλάχουν πίττες (Σ.Σ. το ψωμί της Μ. Ανατολής) η ιντιφάντα (=εξέγερση) θα συνεχίζεται...» Πάνω σ' αυτό, εκείνο που έχουμε να πούμε, από προσωπική εμπειρία, είναι ότι η Παλαιστίνη είναι ένας «ευλογημένος» τόπος, τουλάχιστον από... πέτρες!

Με φόντο λοιπόν, το ατέλειωτο θρίλερ της ιντιφάντα, συνέθεσαν τρία γεγονότα-σταθμοί, τον τελευταίο μήνα: 1) Οι εκλογές στο Ισραήλ, 2) οι εκλογές στις ΗΠΑ και 3) το Εθνικό Συμβούλιο της Ο.Α.Π. στο Αλγέρι.

Οι εκλογές στο Ισραήλ, οι σημαντικότερες για τη χώρα από την εποχή της ίδρυσής του (1948) έδειξαν από πρώτη ματιά, μια πραγματική καταστροφή για την αριστερά και ακόμα μεγαλύτερη για τους μετριοπαθείς, τα «Ισραηλινά περιστερία». Η κεντρο-αριστερά (βλ. πίνακα) έχασε 6 ολόκληρες έδρες στην Κνέσσετ, σ' αντίθεση με την Δεξιά κι Ακροδεξιά που κέρδισε, σε σχέση με το 1985, 3 έδρες αλλά με ουσιαστικό νικητή την ακροδεξιά που κέρδισε 6 έδρες παραπάνω κι έγινε έτσι αποφασιστικός ρυθμιστής. Τα «Ισραηλινά γεράκια» ακόνισαν τα... ράμφη τους. Από την άλλη μεριά, η Ισραηλινή αριστερά (που την υποστηρίζουν μαζικά οι Άραβες) έδειξε μία μικρή άνοδο με 2 έδρες παραπάνω και αυτό απέδειξε ότι οι Άραβες-Παλαιστίνιοι πολίτες του Ισραήλ δεν εισάκουσαν τον Γιάσερ Αραφάτ, ο οποίος μερικές μέρες πριν τις εκλογές, τους κάλεσε να υποστηρίξουν τους μετριοπαθείς, υπονοώντας σαφώς το εργατικό κόμμα του κ. Πέρες¹. Οι λόγοι της εκλογικής ήττας της αριστεράς αποδόθηκαν σε διάφορα αίτια, όπως, την πυρπόληση ενός εβραϊκού λεωφορείου έξω από την Ιερριχώ, στην κατεχόμενη Δυτική όχθη, που προκάλεσε τον θάνατο τεσσάρων ατόμων, επίσης άλλοι είπαν ότι ο πληθυσμός των Σεφαράντ εβραίων (εβραίοι οι οποίοι προέρχονται από τη Μεσόγειο και τη Μ. Ανατολή), που παραδοσιακά ψηφίζουν τη δεξιά, έχει αυξηθεί, μ' αποτέλεσμα η δεξιά να νικήσει κλπ. Όμως όλες αυτές οι «δικαιολογίες» δεν μπορούν να εξηγήσουν δύο μεγάλες πραγματικότητες:

α) Συνολικά η Ισραηλινή Κεντρο-Αριστερά ΔΕΝ ΕΠΕΙΞΕ ότι μπορεί να δώ-

σει λύση στο Ισραηλινο-Παλαιστινιακό ζήτημα, γιατί σχοινοβατώντας επί έξι προεκλογικούς μήνες ανάμεσα στον «σκληρό» υπουργό Άμυνας κ. Ράμπιν και στον μετριοπαθή κ. Πέρες, ο οποίος προσπαθούσε να επιτύχει τα ασυμβίβαστα, δηλαδή, και τη συγκυβέρνηση με το δεξιό κ. Σαμίρ να διατηρήσει και τη διάσκηψη ειρήνης για το Μεσανατολικό χωρίς την Ο.Α.Π. να πετύχει, τελικά παραπάτησε κι «έπεσε», χωρίς μάλιστα να υπάρχει... δίχτυ από κάτω...

β) Ο εκλογικός νόμος φαίνεται τουλάχιστον ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ για το Ισραήλ και ζημιόγonos για την Αριστερά. Βέβαια είναι εντυπωσιακό ότι στο Ισραήλ υπάρχει σε παγκόσμια κλίμακα το μοναδικό σύστημα της άδολης (όπως θα

έλεγε και ο κ. Κύρκος) απλής αναλογικής με εθνική λίστα υποψηφίων. Για μια χώρα όμως που έχει τόσα ανοιχτά εθνικά ζητήματα, νομίζουμε ότι, τουλάχιστον για το εγγύς μέλλον, αποτελεί μια περιττή πολυτέλεια. Και είναι φανερό ότι με βραχυπρόθεσμη κατάργηση της απλής αναλογικής θα εξασφαλισθεί ο περιορισμός των ακροδεξιών θρησκευτικών κομμάτων που ωθούν το Ισραήλ σε θεοκρατικό σύστημα αλλά και από την άλλη θα εξασφαλιστεί μεγαλύτερη συσπείρωση της Αριστεράς απ' ό,τι της Δεξιάς αφού τα ακροδεξιά θρησκευτικά κόμματα χαρακτηρίζονται από φανατισμό κι αδιαλλαξία. Το τελευταίο αυτό αίτημα εκδήλωσαν Ισραηλινοί πολίτες σε μεγάλη διαδήλωση στο Τελ-Αβίβ².

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΔΡΕΣ ΣΤΗΝ ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ ΚΝΕΣΣΕΤ (βουλή)

	1985	1988
ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ	5	7
ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ	14	18
ΔΕΞΙΑ	42	39
ΣΥΝΟΛΟ ΔΕΞΙΑΣ ¹	61	64
ΚΕΝΤΡΟ ²	6	7
ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΡΑ	47	41
ΑΡΙΣΤΕΡΑ ³	6	8
ΣΥΝΟΛΟ ΚΕΝΤΡΟ, ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ	59	56
ΣΥΝΟΛΟ	120	120

1. Το 1985 το βασικό κόμμα της Δεξιάς, το Λικούντ, δεν μπόρεσε να συνεργάσει με τους Ακροδεξιούς παρ' ό,τι εξασφάλιζαν πλειοψηφία. Όμως φαίνεται ότι τα «γεράκια» επικράτησαν και το Λικούντ δεν θα συνεργασθεί με το εργατικό αλλά με τους ακροδεξιούς.

2. Τα δύο μικρά κόμματα του κέντρου ΣΙΝΟΥY και ΡΑΤΣΩ αλλά ειδικά το δεύτερο, με τη σκληρή του προσπάθεια για τα δικαιώματα Εβραίων κι Αράβων, φαίνεται ότι κέρδισε κάποια οφέλη.

3. Η Ισραηλινή Αριστερά είναι η πλέον «Αραβίζουσα» πολιτική πτέρυγα (αλλά και το Εργατικό της Κέντρο-Αριστεράς, έχει αρκετά στελέχη Άραβες), αποτελείται από το Κ.Κ. Παλαιστίνης, το Κίνημα για την Ειρήνη (όχι το κίνημα «Ειρήνη Τώρα», το οποίο δεν κατεβαίνει στις εκλογές), και το Αραβικό Δημοκρατικό Κόμμα.

Οι τελευταίες πληροφορίες από το Ισραήλ δείχνουν ότι η κυβέρνηση συμμαχίας του κ. Σαμίρ με τους αδιάλλακτους Ραββίνους θα έχει ισχυρές αντιδράσεις και μέσα στην παράταξη του κόμματός του (Λικούντ)³. Από την άλλη, το Εργατικό κόμμα προσπαθεί με τακτικούς ελιγμούς να επιτύχει την επανάληψη της «Ξαναζεσταμένης σούπας» της συγκατοίκησης με τους δεξιούς, ενώ οι φωνές των νεαρών στελεχών του Εργατικού κόμματος και της ευρύτερης αριστεράς προπαγандίζουν την επανάληψη των εκλογών με ενισχυμένη (!) αναλογική, που κατά την άποψή μας είναι και η στρατηγική που σύντομα θα σηματοδοτήσει εξελίξεις στο εσωτερικό του Ισραήλ.

Οι εκλογές στις ΗΠΑ και η εκλογική νίκη Μπους δίνει μια σοβαρή εγγύηση ότι η αμερικανική πολιτική, τουλάχιστον στο εγγύς μέλλον, δεν θ' αλλάξει. Ως εκ τούτου χρονικά και πολιτικά (αν συνυπολογίσουμε και ότι οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ έχουν δείξει θετική στάση στην επίλυση των περιφερειακών συγκρούσεων) ο παράγοντας υπερδυνάμεις είναι πάνω-κάτω γνωστός, πράγμα πολύ σημαντικό για το Μεσανατολικό πορόβλημα.

Τέλος, η απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου της ΟΑΠ στο Αλγέρι, ν' αναγνωρίσει το κράτος του Ισραήλ, πετάει αποφασιστικά το «μπαλάκι στο τερραίν του Ισραήλ» και «στριμώχνει» περισσότερο τους γηραιούς Ισραηλινούς ηγέτες. Βέβαια αυτά που μένουν να γίνουν είναι πολλά. Τα βασικά ερωτήματα: ποια εδάφη ακριβώς διεκδικούν οι Παλαιστίνιοι και ποιες είναι οι εγγυήσεις της συνύπαρξης και από τις δύο τις πλευρές, νομίζουμε ότι ζητούν την τελική τους απάντηση.

Έτσι, ουσιαστικά, μόλις τώρα αρχίζει η παλαιστινιακή παρτίδα, που νομίζουμε, ότι αυτήν τη φορά θα έχει ανυπέρβλητες δυσκολίες για όσους επιμένουν να παίζουν με σηματοδεδιμη τράπουλα...

Το χαμόγελο της αιώνιας αισιοδοξίας του Γιασερ Αραφάτ νίκησε τον «κατσούφη» Σαμίρ και τον μόνιμο «αινιγματικό» Πέρες δείχνοντας ότι ο ενθουσιασμός όταν συνοδεύεται από ρεαλισμό είναι ισχυρότερος από δογματισμούς ή περιττές σχοινοβασίες. Το ειρωνικό είναι ότι οι Ισραηλινοί πίστευαν ότι αυτοί ήταν οι μόνοι αδιαφιλονίκητοι ρεαλιστές....

Αδάμης ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. Ελευθεροτυπία 28/10/88

2. Περίπου 20.000 διαδηλωτές από το εργατικό αλλά και από τη δεξιά βλ. Jerusalem Post 10/11/88.

3. Αυτοί που αντιδρούν περισσότερο είναι οι Αμερικανο-Εβραίοι, οι οποίοι φοβούνται ότι οι δογματικοί ορθόδοξοι ραββίνοι θα επιβάλουν θρησκευτικούς αφορισμούς στον θρησκευτικό τους φιλελευθερισμό.

ΠΡΟΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΜΟΝΟΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Μαζικές οργανώσεις, νέα κέντρα εξουσίας, αυτονόμηση ολόκληρων Δημοκρατιών, ξεσηκωμός των καταπιεσμένων εθνотήτων... Δεν πρόκειται πια μόνο για την αφύπνιση της σοβιετικής κοινωνίας, αλλά και για την επερχόμενη σύγκρουσή της με το καθεστώς...

□ Με τον Γκρομύκο ν' ανήκει στο παρελθόν, τον Λιγκατσόφ να έχει υποθαμιστεί και τον συρφετό των παλαιοσταλινικών να επιδίδεται σε κλεβοπολέμο, το σοβιετικό πολιτικό προσκήνιο ανήκει φέτος το χειμώνα, εξ ολοκλήρου στην αναμέτρηση της φωτισμένης πτέρυγας του Κρεμλίνου με το λαϊκό κίνημα! Προκλητική η διαπίστωσή μας; Κάθε άλλο αν κρίνουμε από την επικαιρότητα των τελευταίων εβδομάδων: Γκορμπατσόφ κατά Αρμενίων, κατά Εσθονών, κατά Λιθουανών, κατά Λεττονών, κατά αυτόνομων οργανώσεων, κατά οικολόγων, κατά υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κατά επικριτών της σχεδιαζόμενης παντοδυναμίας του...

Αν θυμόμαστε καλά, πριν από έναν χρόνο ή έξι μήνες, χρειαζόταν ν' αποδείξουμε στους «σκεπτικιστές» ότι στην ΕΣΣΔ έχουμε να κάνουμε μ' ένα αληθινό κίνημα πολιτών. Κατόπιν [δηλαδή όταν οι «σοβιετολόγοι» μας εδέξαν να πειστούν], χρειάστηκε να ιδρώσουμε για να τους αποδείξουμε πως αυτό το λαϊκό κίνημα δεν ήταν κατευθυνόμενο και ετερόφωτο, αλλά αυθεντικό και ανεξάρτητο. Ελπίζοντας ότι τώρα πια δεν έχουν καμιάν αμφιβολία και γι' αυτό, θα προσπαθούμε από εδώ και πέρα να καταδείξουμε ότι αυτό το λαϊκό κίνημα όχι μόνο δρα αυτόνομα, αλλά κι ότι οδηγείται με μαθηματική ακρίβεια σε σύγκρουση με το καθεστώς στο σύνολό του! Και πως έχει όλο το δίκιο με το μέρος του...

Το Εθνικό Ζήτημα

Κεντρικός πυροδότης της κρίσης είναι αναμφίβολα το εθνικό ζήτημα. Ποια είναι όμως η στάση του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ και των ετερόκλητων υποστηρικτών του πάνω σ' αυτό το παραδοσιακά τόσο εκρηκτικό και δύσκολο πρόβλημα; Αν και παραδέχονται ότι υπεύθυνο για τα σημερινά δεινά είναι το σταλινικό αμαρτωλό παρελθόν, καταδικάζουν μετά δδελυγμίας τα αιτήματα των ενδιαφερομένων για κατάρ-

ρηση των συνεπειών αυτού του παρελθόντος. Τα επιχειρήματά τους κυμαίνονται από τὸ κατηγορηματικό «νιεν» των υποστηρικτών του αμετακίνητου των εσωτερικών συνόρων ἔως τὸ «ναι μεν ἀλλά» εκείνων που παρατηρούν ότι τώρα επείγει μόνον η σταθεροποίηση της περεστρόικα. Και στις δύο περιπτώσεις, οι Αρμένιοι, οι Γεωργιανοί οι λαοί της Βαλτικής και κάθε ἄλλος λαός ἡ εθνότητα που κινητοποιείται (π.χ. οι Τάταροι, οι Γερμανοί του Βόλγα, οι Εβραίοι ἡ οι Πόντιοι) διεκδικώντας τα δικαιώματά του, αντιμετωπίζεται τουλάχιστον με καχυποψία και καταγγέλλεται σαν... υπονομευτής τῶν μεταρρυθμίσεων.

Κατὰ τὴ γνώμη μας, καμιά σκοπιμότητα δεν μπορεί να δικαιολογήσει αὐτὴ τὴν αντιμετώπιση. Και πιο συγκεκριμένα: ἔχουν ἢ ὄχι οι 'Εσθονοὶ τὸ δικαίωμα ἄκόμα και να αποσχισθoύν ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ Ομοσπονδία; ἔχουν ἢ ὄχι οι κάτοικοι τοῦ Ορεινοῦ Καραμπάχ τὸ δικαίωμα να αποφασίσουν οι ἴδιοι ποῦ θα ἀνήκει ἡ ἐπαρχία τους; ἔχουν ἢ ὄχι οι Τάταροι και οι Πόντιοι τὸ δικαίωμα να ἀπαιτήσουν τὴν ἐπιστροφή τους στην πατρογονικὴ Κριμαία ἀπ' ὅπου ἐκδιώχθηκαν ἀπὸ τὸν Στάλιν; Σε τελευταία ἀνάλυση, τι εἶναι ἡ Ομοσπονδία; Ασφυκτικὸς καταναγκαστικὸς ζυγλομανδῦας τῶν λαῶν ἡ ἐλευθερὴ ἐπιλογὴ συνειδητῶν πολιτῶν;

Δεν νομίζουμε ὅτι ἡ θιαίη αντιμετώπιση ὅλων αὐτῶν τῶν ἐθνικῶν αἰτημάτων οφείλεται στο γεγονός ὅτι ἡ ἀρχουσα γραφειοκρατία ἔχει ἀναγορεύσει τὸ Κράτος σε φετίχ. Ο λόγος εἶναι πιο ἀπλός: ὅλες αὐτές οι ἐθνικὲς κινητοποιήσεις τείνουν σε χρόνο ρεκόρ να ἀποκτήσουν καθαρὰ πολιτικὲς διαστάσεις, να μετεξελιχθoύν σε γιγάντιες ἐκδηλώσεις ριζικῆς ἀμφισβήτησης τῆς γραφειοκρατικῆς ἐξουσίας! Αὐτὸ εἶναι που φοβoύνται σαν τὸ διάολο οι ἀρχοντες τοῦ Κρεμλίνου.

Στην πραγματικότητα, τόσο οι Αρμένιοι, ὅσο και οι Εσθονοὶ δεν ἔκαναν τίποτα ἄλλο ἀπὸ τὸ να πάρουν τοὺς μετρητοὺς τις προτροπές τοῦ Μ. Γκορμπατσόφ περὶ ἀπόδοσης ὅλης τῆς

ἐξουσίας στα σοβιέτ. Ὡστόσο, τὸ πρόβλημα δημιουργήθηκε ἀπὸ τὴ στιγμή που αὐτὰ τα πρώτα αυθεντικά (μετὰ το 1917) σοβιέτ ἀποφάσισαν να μιλήσουν. Τὸ Κρεμλίνο ἔσπευσε να τα χαρακτηρίσει ἀνώριμα και να τα καταγγεῖλει σαν πράκτορες ξένων δυνάμεων, ἀφήνοντας σ' ἐμὰς τὴν ἀπορία για τὸ ποια εἶναι τὰ «καλά» και ποια τὰ «κακά» σοβιέτ...

Ὡστόσο, δεν πρόκειται για μιὰ ἀπλὴ διαφορά ἐκτίμησης ἐνός κοινωνικοῦ και πολιτικοῦ φαινομένου. Ὁ ἀναμφισβήτητος προοδευτικὸς και φωτισμένος μεταρρυθμιστὴς Μιχαήλ Γκορμπατσόφ και οι διανοούμενοι υποστηρικτές του δεν διστάζουν να χρησιμοποιήσουν ἀκόμα και τὴ βία προκειμένου να «πείσουν» τοὺς «ἀπὸ κάτω» για τὴν ὀρθότητα τῆς πολιτικῆς τους (π.χ. τανκς και στρατιωτικὸς νόμος στο Καραμπάχ και στο Εριβάν). Ὅμως, περὶ που τὸ ἴδιο κάνουν και με τις ριζοσπαστικὲς οργανώσεις τῆς ἀντιπολίτευσης. Με τοὺς ἐργάτες τῆς Πολωνίας. Με τὸ κίνημα ὑπέρ των ἀνθρώπινων δικαιωμάτων στην Τσεχοσλοβακία. Με τοὺς ἀντιφρονούντες στην ἴδια τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση. Μήπως ὅλα αὐτὰ τὰ

σοσιαλισμὸς τοῦ τελειώνει ἐκεῖ που ἀρχίζει ἡ αὐτοοργάνωση και ἡ δράση των πολιτῶν. Τι κι αν τὰ Κ.Κ. τῆς Λιθουανίας, τῆς Εσθονίας και τῆς Λεττονίας δεν ἦταν ποτὲ ἄλλοτε τόσο δημοφιλὴ και ἀξιόπιστα ὅσο σήμερα; Τὸ Κρεμλίνο θα τὰ προτιμοῦσε πιο ἀποστεωμένα, ἀλλὰ περισσότερο πειθαρχημένα. Τι κι αν ἡ δημοκρατία των σοβιέτ γίνεται πραγματικότητα στο Καραμπάχ ὅσο – ἴσως – ποτὲ ἄλλοτε στην ἱστορία; Τὸ Κρεμλίνο θα προτιμοῦσε ἀντὶ για αὐτοοργάνωση τοῦ πληθυσμοῦ, ὀρισμένους πειθῆνιους «προοδευτικoὺς» γραφειοκράτες...

□ Ἡ τέταρτη ἐπέτειος τῆς ἐλευσης τοῦ Μιχαήλ Γκορμπατσόφ στην ἐξουσία θρῖσκει τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση ἐντελῶς διαφορετικὴ ἀπ' ὅ,τι πριν ἀπὸ μόλις ἓναν χρόνο! Απὸ τὴ μιὰ τῆς ἀκρῆ ἔως τὴν ἄλλη, ἡ χώρα μοιάζει να προσπαθεῖ να κερδίσει τις χαμένες δεκαετίες μέσα σε λίγους μῆνες. Πρωταγωνίστρια αὐτῆς τῆς ἐξέλιξης εἶναι ὁπωσδήποτε ἡ κοινωνία με τὸ πλῆθος των κάθε λογῆς οργανώσεών τῆς.

Δεν πρόκειται πια για περιθωριακά φαινόμενα ἢ ἔστω για παραδειγματικὲς ἐμπειρίες. Τώρα, δεν περνάει μιὰ βδομάδα χωρὶς ἓνα ἰδρυτικὸ συνέδριο μιὰς μαζικῆς ὁργάνωσης που συσπειρώνει το 20, το 30 ἢ ἀκόμα και το 40% του πληθυσμοῦ μιὰς Δημοκρατίας. Σήμερα, μπορούμε να μιλάμε για ἓνα αληθινὸ μαζικὸ κίνημα χωρὶς προηγούμενο μέσα κι ἔξω ἀπὸ τὴν ΕΣΣΔ. Και βέβαια, ἡ σχεδὸν ἄμεση συνέπεια αὐτῆς τῆς ἀποφασιστικῆς ἐξέλιξης δεν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴ μετατόπιση τοῦ κέντρου βάρους τῆς πολιτικῆς ζωῆς ἀπὸ τις ἐνδογενετικὲς συγκρούσεις, στις σχέσεις τοῦ Κρεμλίνου με τὴν δημοκρατικὰ ἐκλεγμένες ἡγεσίες των μαζικῶν ἀνεξάρτητων ὁργανώσεων!

Και να λοιπὸν που (ανεπαισθῆτως) φτάσαμε στο σημεῖο να μὴ ἔχουμε πια μόνον ἓνα, ἀλλὰ πολλὰ κέντρα ἀποφάσεων στη χώρα (π.χ. τὸ Ἀνώτατο Σοβιέτ τῆς Ἐσθονίας, τῆς Λιθουανίας κ.ά.). Να που ὁ μονοκομματισμὸς φαίνεται να τείνει να καταργηθεῖ στην πράξη. Να που οι σοβιετικοὶ πληθυσμοὶ ἀρχίζουν να παίρνουν τις τύχες τους στα χέρια τους και να γίνονται παραδείγματα για μίμηση ἀκόμα και πολὺ ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ υπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ. Στ' ἀλήθεια, ποιος θα τὸ φανταζόταν μόλις πριν ἀπὸ δύο χρόνια;

Γιώργος ΜΗΤΡΑΙΑΣ

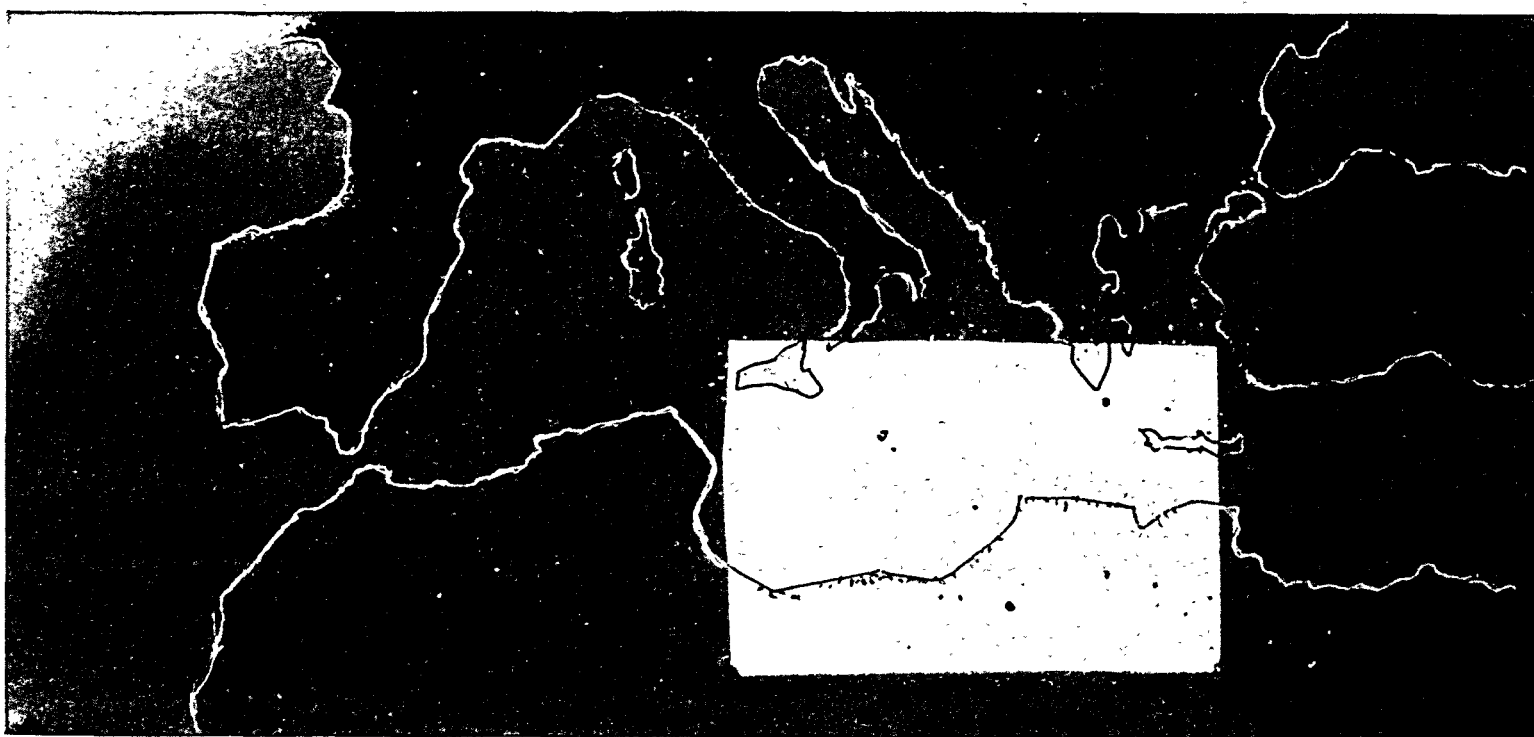
**Πολλὰ κέντρα
αποφάσεων
στη Σοβιετικὴ
Ἐνωση**

«κρούσματα αὐταρχισμοῦ» δεν εἶναι τυχαία και ἀπλὰ υπολείμματα τοῦ παρελθόντος; Μήπως προδίδουν τὴν αληθινὴ φύση τῆς μεταρρύθμισης και διαγράφουν τὰ ὅριά τῆς;

Ἡ ἀπάντηση δεν μπορεί να εἶναι παρὰ καταφατικὴ. Τολμοῦμε να ἰσχυριστοῦμε ὅτι ὁ Μιχαήλ Γκορμπατσόφ κάνει ὅ,τι μπορεί για να πείσει πως ὁ

ΤΣΟΝΤΕΣ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΧΑΤΖΑΚΟΥ

G. V. ARABOS

ΤΑ ΓΕΛΟΙΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

του ΗΛΙΑ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Δέν θά ήθελα νά μιλήσω, σήμερα, γιά τήν Μεγάλη Σφαγή τών Τοπωνυμικῶν, πού ἐγίνε, κυρίως, τόν περασμένο αἰώνα, μέ πρωτεργάτη τόν Νικόλαο Πολίτη. Ἀναφέρω, ὡστόσο, τό γεγονός διότι ἡ Σφαγή τών Τοπωνυμικῶν ὑπῆρξε τό μοντέλο γιά τήν ἀντίστοιχη Σφαγή τών Ὄνομάτων τών δυστυχισμένων ρομιῶν. Καί φαίνεται ὅτι, ἡ πιό ἄγρια περίοδος τῆς Σφαγῆς τών Ἐπωνύμων ἦτο ἡ ἐποχή τῆς ἀνταλλαγῆς τών πληθυσμῶν μετά τή λεγόμενη Μικρασιατική Καταστροφή. Τότε ὁ κάθε δεκανέας, ὅταν ἀκουγε τό δυσνόητο ὄνομα κάποιου φουκαρά πρόσφυγα (π.χ. Οὐσταμπασίδης ἢ Καλντερίμογλου), εἶχε τό δικαίωμα νά ξαναβαφτίσει τό θύμα του, δίνοντάς του κάποιο ἐπώνυμο ἀκραιφνῶς ἑλληνικό. Τό πού καταντήσαμε ὅλοι μας τό ξέρουμε...

Ἡ πίεση τοῦ κράτους μας γιά τήν ὑποχρεωτική ἀλλαγὴ ὀρισμένων ὀνομάτων εἶχε σάν ἀξονα τόν ἐξελληνισμό τών ἐπωνύμων πού εἶχαν ξένη καταγωγή. Ἀπό τήν πλευρά τῆς ἰσχυρῆς ἐκκλησίας ἀσκήσε μιά παράλληλη πίεση γιά τόν ἐκχριστιανισμό τών εὐρωπαϊζόντων καί τών ἐθνικίζόντων κυρίων ὀνομάτων. Δηλαδή, ἐνῶ τό κράτος ἀλάζε, μέ τό ζόρι, τά τουρκογενῆ καί σλάβικα ὀνόματα, ἡ ἐκκλησία μας δέν βάφτιζε παιδιά, γιά τά ὁποῖα οἱ πατεράδες εἶχαν προτείνει κύρια ὀνόματα τῆς μόδας (π.χ. Μαριλίζα, Βάντα), ἡ ὀνόματα προερχόμενα ἀπό τήν ἀρχαία παράδοση (ὅπως: Δαίδαλος, Αἴας, Λαοκῶν). Θά πρέπει νά τονίσω ὅτι, ἡ μέν ἀλλαγὴ ἐπωνύμου εἶναι δυνατή (μέ ἀπόφαση τῆς οἰκείας νομαρχίας), ἡ δέ ἀλλαγὴ κυρίου ὀνόματος εἶναι ἀδύνατη, γιατί ἡ βάφτιση συγκαταλέγεται στά μυστήρια. Ἔτσι, ἐνῶ ἡ διοικητική πράξη εἶναι διορθωτική, ἡ ἀρνήση τῆς ἐκκλησίας ἀποτελεῖ καταπάτηση τών ἀστικῶν δικαιωμάτων τών γονέων. Μιλᾶω γιά καταστάσεις πού ἴσχυαν ὥς τό πρόσφατο παρελθόν. Πάντως, ἡ σημαντικότερη ἀπόφαση, πού προέκυπτε ἀπό τήν στάση τῆς ἐκκλησίας, ὑπῆρξε ἡ ἀπόλυτη ἀντίστασή της κατά τών ἀρχαιοελληνικῶν ὀνομάτων, πού τά θεωροῦσε ἐθνικά καί εἰδωλολατρικά, ἐνῶ τήν ἴδια στιγμή τό κράτος (ἰδίως τήν ἐποχὴ τῆς Μεγάλης Ἰδέας) εὐνοοῦσε ἀκριβῶς αὐτά τά ἀρχαιοελληνικά ὀνόματα.

Δέν προτίθεται νά καταρτίσω ἕναν κατάλογο μέ γελοῖα κύρια ὀνόματα, ἢ ἐπώνυμα, ἢ παρατσούκλια. Συνήθως, τό γελοῖο ὄνομα, ἢ ἐπώνυμο, κατάγεται ἀπό τό παρατσούκλι κάποιου προγόνου. Μέ τήν ἀστικοποίηση τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας τό γελοῖο ὄνομα (—τέως παρατσούκλι) ἀπέβη λίαν ἐνοχλητικό. Γιατί, ἕνα γελοῖο ἐπώνυμο εἶναι ἱκανό νά ἀνακόψει τήν σταδιοδρομία τοῦ φορέως του. Κανείς δέν μπορεῖ

Ο Μερκούριος Μπούας
Ἔργο τοῦ Νίκου Εγγονόπουλου, 1971

νά φανταστεῖ κάποιο ἑλληνόπουλο, φέρον τό ἐπώνυμο Μοναρχίδης, πού νά προσπαθεῖ νά μπεῖ στήν Σχολὴ Εὐελπίδων. Τό παράδειγμα εἶναι συγκεκριμένο· ὁ δὲ ἀτυχὴς Μοναρχίδης, γιά νά σώσει τά προσχήματα, ἐτυμολογοῦσε τό ὄνομά του ἀπὸ τὸ *μοναρχία*. Ἄλλωστε, κάποιοι ἄλλοι δημόσιοι ἄνδρες, μέ ἀρκούντως περιέργα ἐπώνυμα (Μπουρδάρης, Μούντριχας), ἀντιμετώπιζαν, ἐξαιτίας αὐτῶν τῶν ἐπωνύμων, τά εἰρωνικά βλήματα τῶν ψηφοφόρων. Ὅμως, παλιότερα, τά ἀλλόκοτα ἢ (μέ τά σημερινὰ μέτρα) γελοῖα ὀνόματα ἤσαν ἀποδεκτά. Ὁ ὀπληρχηγός Κορκόδευλος Κλαδᾶς (15ος αἰώνας) δέν φαίνεται νά ὑπέφερε ἰδιαιτέρως ἀπὸ τό κύριο ὄνομά του. Τό ἴδιο κι ὁ συγκαρινός του Θόδωρος Μπούας. Τώρα πιά τό ἐπώνυμο Μπούας τείνει νά ἐξαφανιστεῖ, διότι, ἀφ' ἐνός, ἀποδεικνύει ἀρβανίτικη καταγωγή, καί ἀφ' ἐτέρου, στήν καθομιλουμένη μας *μπούας* σημαίνει: κουτός, μπουφός...

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς χρησιμοποιεῖ μέ ἀνεση διάφορα γελοῖα κύρια ὀνόματα, ἢ ἐπώνυμα, πού εἶναι ἄλλοτε γνήσια κι ἄλλοτε πλαστά. Φυσικά, ὁ βαθμὸς τῆς γελοιότητος ἀρχίζει ἀπὸ τήν ἀνεπαίσθητη εἰρωνία καί φτάνει μέχρι τόν ὠμό κυνισμό. Τό ἀργκοτικό ἐπίθετο *Χατζηπαπάρας* πέρασε ἤδη καί στήν δημοσιογραφία. Πάνω σ' αὐτό τό ἐπίθετο θά παρατηροῦσα ὅτι, τό πρῶτο συνθετικό ἔχει μίαν ἐπιτακτικὴ σημασία, ἐνῶ τό δεύτερο συνθετικό δέν σχετίζεται μέ τήν παπάρρα, ἀλλὰ προήλ-

θε ἀπὸ τό *παπάρι* (ἤτοι: ἄβολο ἀντικείμενο, πέρος κτλ.). Ἀνάλογο εἶναι καί τό ἀργκοτικό *Χατζημαλάκας*. Τό πλαστό ἐπίθετο *Κουφιοκεφαλᾶκης* εἶναι γνωστό ἐδῶ καί ἀρκετές δεκαετίες. Ἄλλωστε, τό συναντάμε σέ πολλές καρικατούρες τοῦ '30. Τό, ἐπίσης, πλαστό, ἐπώνυμο *Κτηνόπουλος* κυκλοφορεῖ στοὺς στρατώνες ἀπὸ τόν καιρὸ τοῦ ἀνταρτοπολέμου. Τό δημοφιλές *Τρεχαγυρεῦδης* εἶναι ἀρκετὰ παλιότερο.

Μερικά ὀνόματα (καί, μάλιστα, δίχως νά εἶναι ἐργωνυμικά) χρησιμοποιοῦν-

Ἡ σφαγὴ τῶν ἐπωνύμων καὶ ἡ γελοιοποίηση

ται, μέ δηκτικὸ τρόπο, σάν ἐτικέτες ἐπαγγέλματος, ἢ ἀκόμη, σάν ἐθνοφαιλισμοί. Τό ὄνομα *Μαρία* ὑποδελώνει τήν ὑπηρετρία καί τό ὄνομα *Ἰσίδωρος* (ἢ *Ἰάκωβος*) ταυτίζεται μέ τήν ἐννοία τοῦ καμαριέρη. Τά ὀνόματα *Μήτρου* καί *Γκόγκους* (μετὰ τῆς δεοῦσης προφοράς) στρέφονται κατὰ τῶν ὀρεσιβίων. Στό σχολεῖο ὁ κάθε καλοανατε-

θραμμένος μαθητὴς ἐξακολουθεῖτο ὡς *Μαρικούλα*.

Οἱ ἐνδοξοὶ ληστές ἀφῆσαν πίσω τους διάφορα οἰονεῖ ἐπίθετα, πού ἐνίοτε τά μεταχειρίζομαστε καί σάν ἀνύπαρκτα ἐπώνυμα (π.χ. Γαγκούλας). Ἡ λέξη *σαλικουρτζής* (τουτέστιν: τιποτένιος, ζητιάνος, μπαγαπόντης) προήλθε ἀπὸ τοὺς Σαλικουρτζήδες, πού, ἂν θυμάμαι καλά, τοὺς τουφέκισαν στήν Θεσσαλονίκη πρὶν ἐξῆντα χρόνια. Ἐδῶ θά πρέπει νά ἀναφέρω τίς ὑβριστικὲς ἐπωνυμίες *καπετάν-Λαχτάρης* καί *καπετάν-Κουράδας* (σχετικὸ μέ τὸ φανταστικὸ τοπωνυμικὸ *Κουραδόκαστρο*).

Πολύ νωρὶς τό γελοῖο πλαστὸ ὄνομα ἔκανε τήν ἐμφάνισή του στήν λογοτεχνία μας, καί, ἀργότερα, στήν γελοιογραφία. Στό ποίημα *Διήγησις παιδιόφραστος τῶν τετραπόδων ζώων* (μέ τό τόσο καυστικὸ ἐπίθετο) δέν χρησιμοποιήθηκε ἡ διὰ ἐπωνύμων προσωποποίηση τῶν ζώων, παρὰ τήν βέβαιη ἀνθρωποποίησή τους. Τό ἴδιο θά μπορούσε νά ἰσχυριστεῖ κανεὶς καί γιά τόν *Πουολόγο*. Ἀντίθετα, τά φρούτα καί τά ζαρζαβατικά, πού παρελαύνουν στήν *Διήγησι τοῦ Πωρικολόγου*, εἶναι σαφῶς προσωποποιημένα: μέ ὄνομα καί ἐπώνυμο. Ἡ σχετικὴ παράδοση ἐπιζεῖ μέχρι σήμερα στοὺς ρεμπέτικο τραγουδοῦ. Στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ '30 ἐκυκλοφόρησε ὁ δίσκος *Στοῦ Λινάρδου τὴν ταβέρνα*, ὅπου, σύμφωνα μέ τό τραγουδοῦ, ἐσύχαζαν ὁ Μελιτζάνας, ὁ Ρέγκας, ὁ Παπαρούνας, ὁ Χατζηραπάνης κ.ά. Τριάντα χρόνια ἀργότερα βγήκε κάποιος δίσκος γιά τὴν *Ταβέρνα τοῦ Τουρλοῦ*, ὅπου συναντᾶμε τόν Κρεμύδα, τόν Μπάμια, τόν Πατάτα, τόν Μαϊντανό καί τόν Κολοκύθα. Σέ ἕνα τραγουδοῦ τοῦ Τσιτσάνη παρουσιάζεται τό κλασικὸ ἱππικὸ τρίγωνο: ὁ Κάβουρας, ὁ Σπάρρος, καί ἡ κυρία-Καθουρίνα. Στό κείμενο τοῦ Γ. Τσοκόπουλου *Ὁ βασιλεὺς τῆς ρέγκας* (1914) ὑπάρχουν τά γελοῖα ὀνόματα: Περλεπές / Σοροκάδας / Τζὼν Ποῦλος. Ὁ Δημοσθένης Βουτυράς δέον νά θεωρεῖται σάν μέγας ἐφευρέτης χαρακτηριστικῶν ἐπωνύμων. Ἐνας ἄλλος παρόμοιος ἐφευρέτης ἦτο ὁ Σταμ. Σταμ. Σ' αὐτὸν ἀνήκουν διάφορα διασκεδαστικὰ ὀνόματα: Φουντοτσάρουχος / Τσαρουχό-προκας / Τυρόγαλος / Σουφροχέρης / Ποντίκης / Μανικοκάκης / Μιζομάντηλος / Μπουλαχάνης / Πίτσουλας / Λυκομήτρος / Σουρουκλεμές / Πριόβολος / Σκεμπέογλου κτλ. κτλ. Ἐνα ἀπὸ τά βιβλία τοῦ Σκαρίμπα φέρει τὸν τίτλο: *Ὁ Καραγκιόλης. Γαθαγθόπουλος*. Στήν νεοελληνικὴ σατιρικὴ ποίηση βρίσκουμε καταγεγραμμένα διάφορα γελοῖα ὀνόματα καί ἐπώνυμα ὅπως: Μπαρόφας / Μπεκροκανάτας / Ἀβραμίκος / Ἀκάκιος / Νιαρνιάρης / Καραμπουζούκης. Τό ἐπώνυμο *Ἀβραμίκος* ἀποτελεῖ ἀντι-εβραϊκὴν αἰχμὴ, ὅπως τά ἄλλοθεν

γνωστά Μποχόρικοι και Τσιφουτίνος. Τό όνομα Μποχόρης είναι έθραϊκό και τό έδιναν μόνο σέ έθραϊους, και, ειδικότερα, στό πρωτότοκο παιδιά. Όπως τό έχω ξαναπεί, τό ρεμπέτικο «Τού καμμένου του Μποχόρη / του τή σκάσαν στο θαύρι» μιλάει γιά τό πάθημα κάποιου έθραϊού. Τό Άκάκιος (γνωστό από τόν Σουρή, αλλά και από μία διαφήμιση μακαρονιών) προσάπτεται πάντα σέ καλόγερους.

Συνήθως, τά παρατσούκλια τά γράφουμε μέ αρχικό πεζό (λόγου-χάρη: ό Γιώργος ό ψειρής), ενώ τό ίδιο παρατσούκλι, όταν όριστικοποιηθεί σάν οικογενειακό έπίθετο, παίρνει αρχικό κεφαλαίο (Γεώργιος Ψειρής). Άρκετά παραδείγματα όνομάτων, συνοδευομένων από παρατσούκλια έχουμε στό ποίημα του Τίμου Μωραϊτίνη Κοσμική κίνησης (: ή Τερέζα ή σιδερώτρα / ή Φρόσω ή καμπούρα / ή Βαγγελιώ ή μουρμούρα / ή Κατινίτσα ή μιζού...), Ό Παπαδιαμάντης ήξερε πολλά παρατσούκλια, πού, συχνότατα, έχουν γένος ουδέτερο. Είναι σπάνιο ένα παρατσούκλι ουδέτερου γένους νά παγωθεί σέ έπίσημο έπωνυμο, εκτός αν υφίστανται κάποιες ευνόικές συνθηκες (όπως: ό Κώστας τό άλάνι > Κωνσταντίνος Άλάνης). Υπάρχουν όνόματα πού ό λαός τά θεωρεί αυτόχρημα γελοία και πού, κάποτε, ήσανε τής μόδας: Όνούφριος / Παχούμιος / Χαράλάμης / Καλλιρόη / Σουλτάνα / Παρθενόνη.

Καμιά φορά ή γελοιοποίηση διά όνομάτων (ή διά ψεύτικων τίτλων) περικλείει μία τσουχτερή άσέβεια. Έκτός από τό κλασικό Ψωροκώσταινα, διαθέτουμε και το Μαμά-Έλλάς του Μποσταντζόγλου, στον όποιον όφειλουμε κι άλλα πετυχημένα όνόματα (: Άνεργίτσα / Πειναλέων). Ένα από τά παλιά παρατσούκλια τής Έλλάδας ήτο τό Ραμπαγαδία. Μερικά άλλα δημοσιεύει ή Μαίρη Κουκουλέ στην Νεοελληνική Άθυροστομία. Ό τίτλος «+ ό Ξηροκαμπίας και πάσης Έλλάδος...» είναι έξίσου σαρκαστικός μέ τόν Ξενόφερτο τίτλο «πασών τών Ρωσιών». Στην Ξένη λογοτεχνία όφειλουμε διάφορα όνόματα μέ ειδικό περιεχόμενο. Έτσι, τόν ζηλιάρη τόν άποκαλούμε Όθέλο και τόν φιλάργυρο Σάιλοκ. Άλλωστε, ό κάθε έρωτύλος χαρακτηρίζεται Καζανόθας, ή Δον Ζουάν. Αυτό τό Δόν Ζουάν είναι τριπλά λανθασμένο, καθότι άποτελεί λανθασμένη προβολή τής λανθασμένης γαλλικής προφοράς του λανθασμένου τίτλου του Ξακουστού θεατρικού έργου του Μολιέρου. Κανονικά θά έπρεπε νά λέμε Δον Χουάν. Ό τίτλος *dom* (< *dominus*), *don*, φαίνεται νά καθιερώθηκε από τούς βενεδικτινούς. Οι πορτογάλοι, καθώς και πολλοί λατινοαμερικάνοι, λένε *dom*. Θά πρέπει νά προσθέσω ότι, ό γνωστός από τήν ναυμαχία του Λεπάντε Don Juan (ό έπονομαζόμενος Αυστριακός) έχει καταγραφεί στην γλώσσα μας, ήδη από τίσ άρχές του 17ου αιώνα, σάν: σινιόρ-Τζουάν, ή σάν Δόν Ζουάν.

Παρίσι, 6-1-1988.

Η.Π.

Αυτό τό άρθρο περιλαμβάνεται στον όγκώδη τόμο πού κυκλοφορεί σέ λίγες μέρες από τήν ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, σάν άφιέρωμα στην έπιστημονική δραστηριότητα του Δρ. Ι. Θωμόπουλου, πρώην διευθυντή τής Έθνικής μας Βιβλιοθήκης και Ιδρυτή τής έν λόγω εταιρείας. Τήν έν γένει επιμέλεια του τιμητικού τόμου είχε αναλάβει ή Δρ. Γιάννα Κολλέκα.

Ο Καπιταλιστικός Ρεαλισμός του κ. Έβερτ

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΕΙΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΕΙΣ

Όταν το 59-60 αποφασίστηκαν τα έργα της Ομόνοιας, οι πίδακές της ανέλαβαν και να ξεπλύνουν το άμεσο περιβάλλον της πλατείας. Παρά το γεγονός αυτό, η περιοχή “υποβαθμίστηκε”, τόσο πάνω, όσο και στα υπόγεια του πρώτου ελληνικού μετρό. Η κίνηση είχε ωστόσο αποδώσει τόσες κουβέντες, τόσες καταγγελίες για σπατάλη πόρων σε μια πόλη που δεν διέθετε ούτε τη στοιχειώδη υποδομή.

Η μοντερνιστική επέμβαση του Γιοργίου του Καραμανλή

Τα έργα εκρίθησαν αναγκαία: ο χρόνος τα δικαίωσε, τα παγίωσε, σαν τμήμα ενός μοντερνιστικού σχεδίου της πόλης, σαν δημιουργία συμβόλων και αστικού περιβάλλοντος, απαραίτητου για την παιδευτική εξοικείωση και ταύτιση των πολιτών.

Όστόσο, σαν αποτέλεσμα κάποιων ανατροπών, η Ομόνοια καθιερώθηκε τελικά, με διαφορετική σύνθεση ομάδας την ημέρα και τη νύχτα, σαν τόπος σκοτεινός, θολός και ζωντανός: από τον οποίο δεν είχε να ζηλέψει και πολλά, σε συμβολικό επίπεδο, η επικρατούσα άποψη για τους ανθρώπους και τα πράγματα. Αντίθετα, θεμελιώνει το κοινωνικό Εγώ μιας υποδεούς πλευράς του ταξικού διαχωρισμού στην πόλη.

Ανάλογη κουβέντα έγινε και με την πρόσφατη επέμβαση, “εικαστική” και “αισθητική” στην πλατεία, που παρουσιάστηκε σαν μοντέρνα, εκσυγχρονιστική και — πάνω απ’ όλα —

απαραίτητη. Έτσι, δημοσιογράφος της έγκυρης πρωινής του Κοσκωτά, ακόμα και με κριτική διάθεση, δε μπορεί παρά να υποστηρίξει: «Ένας θεός ξέρει ότι οτιδήποτε και να κάνει κανείς στην Ομόνοια, είναι δύ-

ο “ομφαλός” των Αθηνών και ως τοιούτος δεν είναι από τα αισθητικότερα σημεία του σώματός της (sic), εκτός του ότι μαζεύει και διάφορα πράγματα». Τόσο “πρωτοποριακή” είναι η άποψη της σωματικοποίησης ή φυσικοποίησης της πόλης. Ανάλογες είναι οι προσπάθειες οργάνωσης των στοιχείων της πόλης σε αντιστοιχία με τους χώρους του αστικού διαμερίσματος. Πλατεία ίσον σαλόνι, που όταν δε φτάνει το ξέπλυμα με τη μάνικα, πρέπει να καθαρίζεται από τα διάφορα “πράγματα” που μαζεύει.

Τριάντα χρόνια μετά τον πρώτο διάξαντα, ο μαθητής του ακούμπησε βαρύ το χέρι της δωρεάν παιδείας σε επαρχιώτες και λαϊκούς, ορθόδοξους και ανορθόδοξους, αστούς και περαστικούς. Στη συνέχεια άνοιξε μια συζήτηση περί αισθητικής, ό,τι και να σημαίνει εκάστοτε αυτό. Η Ομόνοια όμως μοιάζει ζορική για τον ρέκτη δήμαρχο (με τους μαστόρους

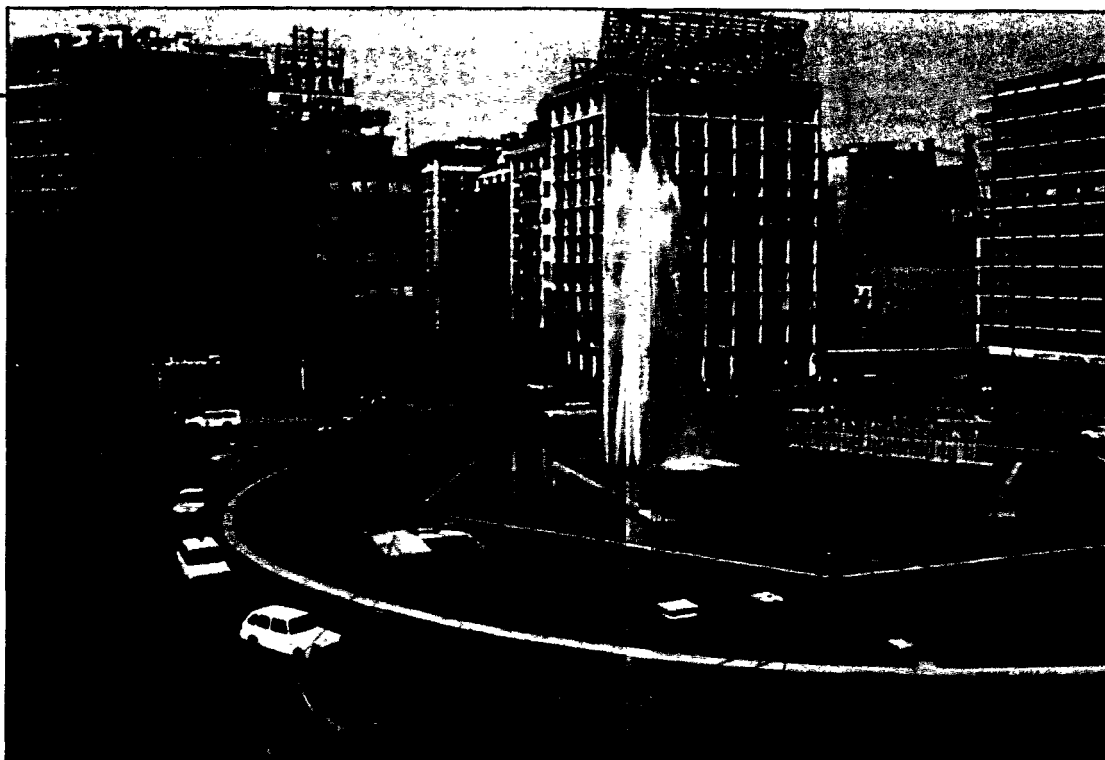
σκολο να την ασχημίσει». Και, με νηφάλιο ρατσισμό, το μετριοπαθές μίσος του παντογνώστη ρεαλιστή, συμπληρώνει: «Η Ομόνοια είναι ίσως

που μαντρώνουν "συμβολικά" τα μπουρδέλα του Μεταξουργείου κι άμα λάχει και καμιά καθαρίστρια από μέσα, ίσως και άλλα "πράγματα")· έτσι που πρώτα προβαίνει σε ενέργειες αντάρτικες – χτύπα και φύγε – για να εξυψώσουν καταρχήν την ποταπή χαμέρπεια της σημερινής Ομόνοιας: στήνει τον "δρομέα" και μισή ντουζίνα φοίνικες. Και η συζήτηση γίνεται αρκετά απογειωμένη από το έδαφος, για το νόημα του αγάλματος ή την ιστορία των φοινίκων. Καμιά σχέση με τις ορθολογικές κουβέντες για την εμπορική αξία της πρώτης εκείνης πεζοδρόμησης της Βουκουρεστίου ή τις χρήσεις γης στο Ψυχικό που αποτελούν αισθητικές πολεοδομικές αξίες ριζωμένες δίπλα, στο έδαφος και τις τσέπες.

Η αθηναϊκή προσέγγιση στους προηγμένους λαούς επιβάλλει την τέχνη του δρόμου ως δωρεάν κουλτούρα· όπου η σκληρότητα της καθημερινής ζωής ανάγεται σε τέχνη, τέχνημα και μύθο ώστε να βιώνεται πιο ευχάριστα. Το δημόσιο ίματζ της πόλης γίνεται κι αυτό εργαλείο του στυλ και της ποιότητας ζωής για τον "εξανθρωπισμό" της "τσιμεντούπολης". Έτσι και οι φοίνικες στα πεζοδρόμια· αυτοί που επί δεκαετίες περίμεναν υπομονετικά σε κάποιο υποτροπικό φυτώριο να αποκτήσουν ρόλο κοσμώντας την πλατεία του λαού με νεοκλασική συνειρμική μούχλα (ή και σαν κοσμοπολίτες της Κυανής Ακτής, στο Λαιμό του Κασσιδόκωστα της Βουλιαγμένης). Αλλά τα πολύχρονα αυτά "θλαστάρια" που φιλελεύθερος δημοσιογράφος θεωρεί "χάρματα οφθαλμών και ψυχής ιατρεία", διεκδικούν σεβαστό χώρο το καθένα: από τους πεζούς, τους λαϊκούς που κατεβαίνουν στο κέντρο, τους επαρχιώτες, τους ξένους, μετανάστες κι εργάτες και όλους τους άτυχους που δεν περνάνε σαν κομήτες μέσα σε οχήματα πάσης φύσεως· αυτούς που φτιάχνουν την κοινωνικότητα της πλατείας, που τα λένε σε εσωστρεφή πηγαδάκια, που υπερασπίζονται ακόμα τη στεριά που έχει απομείνει. Αν κάνουν να σηκώσουν λίγο το κεφάλι για να απολαύσουν μαζική κουλτούρα κινδυνεύουν και να φάνε τα μούτρα τους πάνω σε κανένα από τα τσιμεντένια "καθιστικά" γύρω από τα δέντρα...

Οι μεγάλοι φοίνικες των αθανασδόρων της ιστορικής μας παράδοσης στην Ομόνοια – αλήθεια, πού είναι τα λουλουδάκια, τα μόνιπα και η σχάρα του υπόγειου; – ούτε πιο πολύ οξυγόνο κάνουν, ούτε πλατύτερη σκιά· η "δουλειά" τους είναι να αποτελειώσουν αυτό που απόμεινε να είναι "πλατεία". Οι λοιπές πρασινάδες, σαν τα καφασωτά που περιβάλλουν τους... τηλεφωνικούς θαλάμους, αν ποτέ πιάσουν, θα συντελέσουν απλώς στο καμουφλάρισμά τους. Άλλωστε, η φροντίδα για τα "καθιστικά" δόθηκε, απ' όσο φαίνε-

Η επέμβαση Καραμανλή

γιατί στην Ομόνοια
ο κάθε διαβάτης
η κάθε μηχανή
είτε το θέλει είτε όχι
πρέπει να πάει κυκλοτερᾶ
δεν ενδιαφέρεται κανείς να μάθει
ποιος είναι ο λόγος των τόσων γύρων
αρκείται μονάχα στων άλλων τη ζάλη
και σήμερα οι άνθρωποι, έτσι είναι η ζωή,
σκοτώνουν την κάθε μέσα τους κακοφωνία
στη ζάλη των κύκλων.

Νικόλαος Κάλας
Στρογγυλή συμφωνία

ται στους ενσωματωμένους προβολείς για να κάνουν "ωραίους" τους φοίνικες, θγάζοντας και το μάτι όσων τυχόν καθήσουν στο πλάι τους.

Η κλίμακα της επέμβασης στην Ομόνοια είναι προφανής: ετούτο το πράμα δεν είναι πλατεία. Είναι πέρασμα αυτοκινήτων. Και ώσπου να διωχτούν οριστικά από κει οι παρακατιανοί που τη χαλάνε χρειάζονται τα μεγάλα μεγέθη. Η Ομόνοια σαν σκηνικό για ένα μεγάλο τράβελινγκ (μόνο) από αυτοκινήτου. Ο πρίγκιπας Ποτέμκιν οδηγεί σήμερα μπουλντόζα· ποιοί όμως θέλουν να κάνουν τις Μεγάλες Αικατερίνες;

Οι κεντρικές αισθητικές παρεμβάσεις δε σταματούν όμως εδώ· λίγο πιο πέρα – αλλά πολύ πιο "πάνω" – στην οδό Σταδίου, κοντά στο Σύνταγμα χτυπάει η καρδιά της νέας εποχής: η διεύθυνση κήπων του δήμου φρόντισε να μαστορέψει ένα λοφάκο, να τον φυτέψει με λογής-λογής λουλούδια και πρασινάδες, παστρικά και συμμετρικά και να τοποθετήσει στο κέντρο τους μεγάλους δείκτες ενός ρολογιού με μηχανισμό ειδικό και ελβετικό: Το μάθημα περί της φυσικής μορφής της κοινωνικής ζωής διδάσκεται κι εδώ.

Οι πολυάσχολοι διαβάτες δεν είναι τουλάχιστο με την ψυχή στο στόμα, όπως στην Ομόνοια· πρέπει πάντως να κοιτάνε τα δικά τους ρολόγια, επειδή το ωρολογιακό κηποτεχνημα διαβάζεται μόνο από το πάλαι ποτέ απέναντι κτίριο της Αστυνομικής Διεύθυνσης. Ο χρόνος είναι χρήμα. Η συμβολική της στρατευμένης τέχνης του καπιταλιστικού ρεαλισμού, ρολόι και λουλούδι, εκτίθεται χωρίς εμποδία μπροστά μας. Ο κίνδυνος από την ωμότητα του αστικού όχλου ελέγχεται. Οι περιδιαβαί-

ακριβείας. Όχι αναγκαστικά μοντέρνο, βέβαια· οι παιχνιδιάρικες εφευρέσεις του μπαρόκ που μας στέρησε η Τουρκοκρατία – τα παιχνίδια του νερού, τα μηχανικά πουλιά κι οι μουσικές – μπορούν τώρα σε παρόμοιο κλίμα (όπου όλα είναι δυνατά, σε κάθε κλίμακα, για μια "νέα κοινωνία") να πραγματοποιηθούν από τη νέα εποχή.

Ένα χρόνο μετά τη σύγκρουση ΜΑΤ και φοιτητών, στο ίδιο σημείο, κανένας επαναστάτης δεν πρόκειται να πυροβολήσει τους δείκτες, όπως στο Παρίσι του 1830, για να σταματήσει το χρόνο. Η κυρίαρχη αντίληψη για το χρόνο έχει τα υποκείμενα, έχει και τα θύματά της. Αυτός ο τόπος χρειάζεται πάντως τα ρολόγια του και να 'ναι ευρωπαϊκά· χρειάζεται και κουλτούρα.

Το πρώτο πράγμα που έκανε ο Ρουσώ για να ξεφύγει από την αστική ζωή ήταν να ξεφορτωθεί το ρολόι του. Ανάλογη παραίτηση ήταν γνωστή – και επίκαιρη – στην προ εικοσαετίας Ελλάδα, με αντάλλαγμα ένα κομπολόι. Τέτοια απαισιοδοξία είναι όμως σήμερα ασυγχώρητη· ούτε στο κέντρο ούτε στην άκρη της πόλης. Τα πάντα είναι ζήτημα συναρτήσεων και λογικής του χρόνου: απόδοσης και timing.

Γιώργος ΚΟΚΚΙΝΟΣ

νοντες πολίτες είναι εγγράμματοι και έχουν λόγο· ούτε βανδαλισμοί, ούτε γκράφιτι. Γι' αυτό και αμείβονται με οφθαλμόλουτρο κηποτεχνίας

Η ΜΑΣΤΙΕ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΣΤΑ δικαιώματα του ανθρώπου, εντάσσεται και το δικαίωμα ν' ακούει ή να φτιάχνει μουσική. Με τη λέξη δικαίωμα, εννοώ, όλες εκείνες τις ανθρώπινες ιδιότητες, αυτές που ανήκουν αποκλειστικά στον άνθρωπο και του υπαγορεύουν τις ξεχωριστές του δραστηριότητες, που ο πολιτισμός (με την φραυδική σημασία του όρου) του στερεί. Μια σειρά από «νόρμες» αναγκάζουν τον άνθρωπο να φυλακιστεί μέσα στα διάφορα «πρέπει» και στα διάφορα «αυστά» όπως αυτά ορίζονται από τις κυρίαρχες τάσεις μιας κοινωνίας. Άσχετα θέβαια αν αυτά είναι διαμετρικά αντίθετα με τον εαυτό του και τη φύση του.

Η μουσική γεννιέται με τον άνθρωπο. Ο ρυθμός και η μελωδία υπάρχει μέσα μας, δεν αποχτιέται από τη μάθηση και ούτε μπορεί να διδαχτεί. Απλά εκφράζεται και αναπτύσσεται (εδώ υπάρχει η μάθηση), φτάνει σε μορφές εξαιρετικά πολυσύνθετες, ακόμα και όταν η μουσική τους δομή είναι απλή. Δεν είναι τυχαίο πως το «θείο» δεν μπορεί να εκφραστεί έξω από τη μουσική. Φαντασθείτε μια λειτουργία χωρίς ψαλμωδία. Θα έμοιαζε σαν συγκέντρωση Κομμουνιστικού κόμματος.

Εκεί που ο προφορικός λόγος φτάνει στα όρια της έκφρασής του, είναι η μουσική που παίρνει τη σκυτάλη για να εκφράσει με σαφήνεια και ενάργεια, αυτό που ο λόγος για να το πει, δεν έχει άλλη διέξοδο από τη σιωπή. Την σιωπή ενός Μπέκετ, που είναι ο λόγος στα όριά του. Και η επικοινωνία δεν είναι μόνο προνόμιο του λόγου. Όλες οι μορφές της τέχνης το μαρτυρούν.

Η μουσική, σ' αντίθεση με το λόγο που μπορεί να υπάρξει και στη σιωπή, δεν υπάρχει, αν δεν εκφραστεί. Δηλαδή η κοινωνική της διάσταση, είναι η ίδια η υπόστασή της. Ο λόγος μπορεί να είναι ακοινωνικός (στην τρέλα). Η μουσική ποτέ. Αν η μουσική που θ' ακουστεί δεν πιάσει, πεθαίνει αυτοστιγμεί. Αυτό θέβαια προϋποθέτει πως ο δημιουργός και η κοινότητά που απευθύνεται, αποτελούν έναν ενιαίο χώρο (π.χ. όπως παλιά στα πανηγύρια, μαγαζιά, θέατρα, καμπαρέ κλπ.). Και όταν η μουσική αφομοιωθεί από το κοινό, τότε μπορεί να ζήσει αιώνες. Ήδη μέσα στο «κοινό» υπάρχει ο νέος τραγουδιστής και γιατί συχνά, τα σύνορα «κοινού-τραγουδιστή» δεν είναι τόσο ευδιάκριτα. Το τραγούδι, μερικές φορές, για να ολοκληρώσει τη λειτουργία του απαιτεί τη συμμετοχή του κοινού (χοροί, συνοδεία κλπ.)

Τ' ακριτικά τραγούδια, (οι μελετητές σχεδόν όλοι συμφωνούν) πρέπει να έχουν γεννηθεί τον ένατο αιώνα. Ποιος αλήθεια θα μπορούσε να φαντασθεί, πως το τραγούδι-θεντέτα, «Τώρα τα πουλιά, τώρα τα χελιδόνια», που κατά κανόνα τραγουδάει ο καλλιφώνος της παρέας όταν έχει μερακλωθεί απαρिθμεί έντεκα αιώνες;

Θέβαια, δεν αρκεί να «πιάσει» ένα τραγούδι για να γίνει αιωνόβιο. Μια σειρά από παράγοντες είναι αναγκαίοι. Από αυτούς δυο είναι οι καθοριστικοί. Ο πρώτος είναι η θέση που παραχωρεί η κοινωνία στη μουσική και ο δεύτερος, η προσωπικότητα του ερμηνευτή. Αν ο ερμηνευτής δεν προσφέρει την «ιδιορρυθμία» του, το δικό του «κάτι», έτσι όμως που ο κόσμος ν' αναγνωρίζει σ' αυτό το τραγούδι, όχι τη μουσική του παράφραση, αλλά τη γνήσια ερμηνεία, τότε το τραγούδι χάνει κάτι από την αξία του.

Γίνεται από αναιμικό έως ανύπαρκτο, όσο και αν λέγεται χωρίς λάθη.

Όλα αυτά, εννοείται, πριν επιβληθεί η Βιομηχανία των δίσκων, και πριν την εγκαθίδρυση του δικτατορικού καθεστώτος των τηλεοπτικών-ακουστικών μέσων. Αυτά ανατρέπουν την άμεση σχέση μουσικής-κοινού και απαλλοτριώνουν τον φυσιολογικό χώρο του τραγουδιού. Έτσι μόνο μπόρεσε να γίνει δυνατή η καθιέρωση ατάλαντων τεράτων, που μας καταθασάνισαν κατά καιρούς. Συχνά αυτά τα προϊόντα ευρείας καταναλώσεως, πρέπει να στηριχθούν πάνω στην καταστροφή μιας προηγούμενης μουσικής παραγωγής, εκείνων των κοινωνικών στρωμάτων, που δεν είναι αποδεχτά από το κοινωνικό σύνολο (π.χ. ρεμπέτες, νέγροι, τριτοκοσμικοί κλπ.). Στις 26 Απριλίου 1947, στην πρεμιέρα του φιλμ, «New Orleans», εκπληχτοί, οι κορυφαίοι μαύροι μουσικοί (Louis Armstrong, Billie Holiday, Woody Herman κλπ.) έθλεπαν τον εαυτό τους στο πανί, να παίξουν το ρόλο του κομπάρσου, να είναι είδος μουσικού σκηνικού, σε μια ταινία που είχαν κληθεί να πρωταγωνιστήσουν και να παρουσιάσουν τη δικιά τους τη μουσική. Οι λευκοί είχαν πάρει τη μουσική τους, την «καθάρισαν» και τη μετέτρεψαν σε κλισέ του «Carnegie Hall», με συμφωνική ορχήστρα και χορωδία!

Ν Τ Α

Και φτάνουμε στον δικό μας τον Νταλάρα. Ένα τραγουδιστικό φαινόμενο, που από άποψη δημοτικότητας και παραγωγής δεν έχουμε το αντίστοιχο στον ελληνικό χώρο. Στο ρεπερτόριό του υπάρχει μια σαφής αντιδιαστολή από τη σκυλαδική επιλογή, από την προχειρότητα που προσβάλλει, τη χυδαιότητα που προκαλεί. Η δουλειά του, λίγο πολύ, χαρακτηρίζεται από έναν άσφογο επαγγελματισμό. Οι μουσικές προτιμήσεις του Νταλάρα (Καθημερινή 18/9/88) δείχνουν μια κατεύθυνση προς το «ποιοτικό» τραγούδι. Οι τελευταίες ανησυχίες του καλλιτέχνη, τον έχουν οδηγήσει και προς τα δημοτικά τραγούδια, περιοχή που μέχρι τώρα την είχε αφήσει άθικτη. Όλα τα υπόλοιπα τα έχει κάνει. Υπολείπονται τα εκκλησιαστικά. Αυτό μάλλον θα 'ναι το μεθεπόμενο βήμα.

Λ Α

Στην περίπτωση του Νταλάρα, δεν νομίζω πως έχουμε μια σκευωρία ούτε των Δισκογραφικών Εταιριών, ούτε των MASS-MEDIA. Αυτά άρχισαν να παίζουν ρόλο μετά. Αυτό που χαρακτηρίζει την περίπτωση του, είναι η άμεση αποδοχή του από το κοινό και η εκπληκτική εικοσαετής του καριέρα. Ξεκινάει 19 χρονών παιδί, το 1968, όταν η Ελλάδα της Χούντας, είχε ανάγκη να παρηγορηθεί από την απώλεια της Δημοκρατίας και το 'χε ρίξει στα κοσμικά κέντρα και τα σκυλαδικά για να ξεχάσει. (Τελικά θρήκε τη σωτηρία της ανάθοντας λαμπάδες στην υποδοχή του Καραμανλή και λιθάνι στον Α. Παπανδρέου). Ο Νταλάρας, την εικοσαετία πριν το '68 ήταν αδιανόητος.

Ρ Α Σ

Τί όμως βρίσκει ο κόσμος στον Νταλάρα; Γιατί σε τελική ανάλυση, στο φαινόμενο Νταλάρας, το πρόβλημα είναι ο κόσμος. Η δικιά του ευθύνη, είναι ότι προσαρμόζει τα πάντα στα γούστα αυτού του κοινού. Τα πιο πολλά τραγούδια που λέει, υπήρξαν κάποτε μεγάλες επιτυχίες μοναδικών εκτελεστών, που τους έφαγε το μαύρο σκοτάδι. Η δημιουργία του Νταλάρα συνίσταται, στη μεθοδικότητα του να αποστερήσει αυτά τα τραγούδια από κάθε ζωτικό χυμό, από κάθε έκφραση και κυρίως από κάθε μνήμη.

Είναι τυχαίο άραγε, πως ό,τι τραγούδησε ο Νταλάρας δεν ξανατραγουδήθηκε; Το τραγούδησε και πέθανε. Αλλά αυτό δεν φαίνεται να έχει καμιά σημασία ούτε για τον καλλιτέχνη ούτε για το κοινό του. Αντίθετα η καταστροφή που ζούμε σήμερα στην Ελλάδα, από την Αθήνα που πεθαίνει μαζί μας, μέχρι την αγριότητα των όποιων καθημερινών μας συναλλαγών φαίνεται να έχει βρει τη μουσική της έκφραση στον Νταλάρα. Η μόλυνση του περιβάλλοντος δεν περιορίζεται στη φύση. Αγγίζει όλη την έκταση του επιστητού.

Π.Κ.

ΜΟΥΣΙΚΗ

□ Ζωντανή ΡΟΚ

● Bo Diddley

Από τους μαύρους καλλιτέχνες που συνέβαλαν δραστικά στην δημιουργία της μουσικής που αποκαλούμε Rock 'n Roll. Ο Elias Mc Daniel (γιατί το Bo Diddley είναι ψευδώνυμο όταν ήταν ερασιτέχνης πυγμάχος) βρίσκεται για τέταρτη δεκαετία στο προσκήνιο με κλασικές συνθέσεις (Mona, Who dou you love), έντονο funky στην τετράγωνη (θρύλο) κιθάρα του. (30.11.12.)

● Mission

Μετά τη διάλυση των Sisters of Mercy, ο τελευταίος κιθαρίστας τους Dave Hassey σχηματίζει τους Mission που γνωρίζουν αρκετή επιτυχία στην Αγγλία με έναν ήχο που δεν φέρνει καθόλου στη μνήμη τους Sisters. Ποι με στοιχεία ψυχροδελικής επιθετικότητας, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ιδιαίτερα αξιόλογη, παρά μάλλον σαν μια πιο «εξτραβαγκάνσα» απομίμηση των Simple Minds. (5-7.12.)

● Fuzztones

Προπάτορες του αμερικάνικου γκαράζ με ηγέτη τον Rudi Protrudi και αδιάκοπη παρουσία από το '68. Νύχτες Voodoo και η μυθολογία της κιθάρας VOX σε πλήρη ένταση. (5-6.12.)

● Robyn Hitchcock

Ο πασιγνωστος μάγος και τυχοδιώκτης για δεύτερη φορά στην Ελλάδα. Όσοι προλάβετε τον κύριο θα δείτε. (9-10.12.)

● Thin White Rope

Τριήμερο (Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Πάτρα) ενός από τα καλά καινούργια αμερικάνικα σύνολα που εξέπληξε από τον πρώτο του δίσκο. (12-14.12.)

● Suicided-Band of Holy Joy

Για τους Suicide δε χρειάζονται συστάσεις. Μαζί τους θα είναι οι μουσικοί Martin Rev και Alan Vega - που είναι και avant-garde γλύπτες. Οι Band of Holy Joy είναι βρετανοί πολλά υποσχόμενοι μοτέρ και ανατόμοι της πόλης. Ίσως η πρόταση του μήνα! (17-18.12.)

□ Δίσκοι

● VILLA 21, House of the damned.

Έκτος δίσκος - για ελληνικό γκρουπ μοιάζει κατόρθωμα. Οι Villa εδώ και καιρό μας συνήθισαν στην γεμάτη μουσική τους, όλο και πιο hard. Τα τέσσερα κομμάτια αυτού του Ε.Ρ. προσφέρουν όλες τις συγκινήσεις του είδους. Ήχος βαρύς, αλλά παράλληλα εύπλαστος και ρυθμός δυνατός. Στο ύψος τους πάντα οι κιθάρες - όργανο, όπου οι Έλληνες ρόκερς

διαπρέπουν από την αρχαιότητα. Οι Villa 21 μπορούν να είναι περήφανοι ειδικά με το κομμάτι Back for more, θα πρέπει όμως σύντομα να ξεφύγουν από τα θαμπρολογικά και τσιτάτα θέματα γιατί κινδυνεύουν να χαρακτηρισθούν απλοϊκοί χωρίς λόγο. Υπάρχουν τόσα άλλα ενδιαφέροντα και ανεξερεύνητα μέρη...

A.K.

● VIRIDIN GREEN

Τους Viridin Green έχουμε παλιά παρουσιάσει στον Σχολιαστή στα αφιερώματα για τους πειραματιστές. Αν' αυτούς σήμερα έχει μείνει μόνο ο Στέφανος που παρουσιάζει μέσω της ανεξάρτητης Wipe Out πέντε κομμάτια, με συμμετοχή του Γιώργου Χρήστου.

Στο άλμπουμ ακούγεται μουσική από συνθεσάιζερ, όπου εισβάλλει αταξία, ανορθόδοξο παίξιμο και πολυρυθμία, κλεί-

σιμο μαπού στο rap και house - το άλμπουμ μπορεί και χορεύεται - αλλά πάντα μια αιωρούμενη γαλαξιακή και ακραία ρομαντική για την εποχή μας ατμόσφαιρα. Ο Στέφανος εξακολουθεί να συνθέτει με ηλεκτρονικά και να πιστεύει σε ζωτικά και νεράιδες.

A.K.

□ Ελληνικό τραγούδι

● Πολυφωνίες: πολλοί έκαναν πως ενοχλήθηκαν από την προτροπή του υπουργού χαράς Δ. Μαρούδα για «περισσότερο ελληνικό τραγούδι». Το ουσιαστικό αποτέλεσμα πάντως είναι ότι - κρατικούς ή «ελευθέρους» - τους σταθμούς τους ξεχωρίζεις μα από το σήμα τους. Να 'ναι στοιχείο συναντικτικό αυτή η ευθυγράμμιση.

ΜΗΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΡΓΗΘΟΥΝ ΟΙ ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ;

Ζήλος υψηλής πιστότητας

□ Ο Α. Ζήλος στο τεύχος του Οκτωβρίου του περιοδικού «Ήχος», πουχτισμένος από τη συναυλιακή κίνηση του φθινοπώρου φωνάζει: «Φτάνει πιά». Αφού σαρκάσει και σνομπάρει όλα τα πρόσφατα παρουσιασμένα σε συναυλίες είδη μουσικής, και μουσικών, όλους τους μετέχοντες ακροατές-φάν-μουσικόφιλους, όλες τις απολογίες στην ανακριτική του ερώτηση «και που τους είδατε, τί καταλάβατε;», προτείνει με δυό λόγια... να σταματήσουν οι συναυλίες.

Για να καταλήξει εκεί, ψελλίζει αρχικά κάτι περί της «σχέσης πομπού και δέκτη που έχει επιβάλει η νεότερη αστική πραγματικότητα»... έτσι σεμνά για να πάρει σαν δοσμένη στην συνέχεια αυτήν ακριβώς την επιβολή: δεν περιορίζεται στη διαπίστωση ότι ο δίσκος είναι ο μοναδικός τρόπος επικοινωνίας με τον καλλιτέχνη, αλλά ξεκινώντας από εδώ, στήνει το πορτραίτο του καλλιτέχνη ως «δημόσια πρόσωπο», «κοινωνικό ον», «άνθρωπο με απόψεις» κλπ. κλπ. Και η εικόνα αυτή δεν σχηματίζεται, λέει, απλά στο μυαλό του «δέκτη», αλλά δημιουργείται από τον ίδιο τον μουσικό, «την προσωπικότητά του, το πορτραίτο εγώ του», είναι η εικόνα που «ο ίδιος αισθάνεται ότι αυτή είναι που τον εκπροσωπεί ως άτομο» κλπ. Δηλαδή - πάντα μέσα σ' ένα κλίμα κουρασμένων παλικαριών, απομυθοποίησης και κάποιας έγνοιας - γίνεται η μέχρι γαργάρας αποδοχή του πλαισίου λειτουργίας των μαζικών μέσων πέρα από αυτόν τον «ρεαλισμό», αποσυνδέεται ωστόσο ο καλλιτέχνης από τους όρους ύπαρξης και παραγωγής του (ούτε στη μυθοποιημένη αναγέννηση δεν υπήρξε τόσο αυτοδύναμος όσο τον παρουσιάζει εδώ ο Α.Ζ.), χοντρικά τους παραγωγούς και τις εταιρίες, πράγματα που γνωρίζει

δα καλύτερα από τους περισσότερους αναγνώστες του. Έχουμε εδώ να κάνουμε με τον δὴν νηφάλιο ρεαλισμό που αποδέχεται το πραγματικό, το οποίο στη συνέχεια αναγορεύεται και ως αληθινό. Το ελεγχόμενο λοιπόν image του μουσικού απειλείται στις συναυλίες επειδή εκεί μπορεί να ενσκήψει το τυχαίο, το απροσδόκητο, και να επηρεάσει τη «σχέση» θεατή και καλλιτέχνη. Όπως λέει ο ειδήμων, φτάνει ακόμα και «ένα κακοψημένο μπιφτέκι ή δυο μπουκάλια μπύρα παραπάνω» για να πάνε όλα στράφι. Έτσι η εικόνα που προκύπτει «δεν είναι η σχολαστικά διαμορφωμένη εικόνα του μέσου μαζικής επικοινωνίας. Δεν είναι η βαθύτερα επιθυμητή. Και δεν είναι η αυθεντική» (υπογράμμισή στο πρωτότυπο). Ιδού το αληθινό, που λέγαμε παραπάνω. Ας αναρωτηθεί τώρα ο αναγνώστης τα δικά του τι, πως, ποιος-ποιον, και γιατί.

Τέλος, ο πραγματικός ρόλος της συναυλίας είναι - εφ' όσον και πάλι απομυθοποίηση - «η στιγμιαία διαφήμιση του δημιουργήματος» και ο ρόλος του μουσικού που βασίζεται σε συναυλίες είναι ίσως αυτός του «δημαγωγού, κάποιου που στην ουσία απέχει από τις προϋποθέσεις της σύγχρονης δημιουργίας, επιλέγοντας για λογαριασμό του τις εύκολες και αποδοτικές λύσεις», επειδή η εποχή μας απαιτεί στούντιο οχτακάναλο και όχι περφόρμανς. Επομένως ας προσφύλαξουμε τα οράματά μας μην τα ρισκάρουμε στο θωμό της «στιγμής» της πιθανής απομυθοποίησης, της επαλήθευσης.

Σίγουρα, τα κάθε είδους είδωλα δημιουργούνται ή έστω επαληθεύονται και μέσα από τις συναυλίες. Η «σύγχρονη δημιουργία» όμως είναι αυστηρά αυτό

που προβάλλουν οι κάθε είδους ατζέντηδες στα video-clip; Μας δουλεύει κύριε Ζήλο ή μήπως είσαι πολύ ευαίσθητος στα μηνύματα της νέας εποχής μας; Πρόκειται εδώ για κυνισμό απέριττο σε θεατές που είναι και αναγνώστες στο περιοδικό που γράφει, ακόμα απέναντι και σε ακροατές (δίσκων, που για να κυλήσουν χρειάζονται μουσικοκριτική αλλά και το σχετικό κλίμα μυθοποίησης); πρόκειται για την αφελή αλλοτρίωση που αρνείται με δέος κάθε αντιμετώπιση που δεν είναι εκ του ασφαλούς, στο όνομα του «οράματος»;

Όσο για τα περί «αστικής-πραγματικότητας», «δέκτη» κλπ., ο «ειδικός τύπος» είναι πράγματι ο κατάλληλος χώρος: η συνέπεια που κειμένου βρίσκεται στην αποθέωση του καταναλωτή (του φιλόμουσου χαϊφιντελίστα, ε-δώ), αυτού που ανάμεσα στον ίδιο και το προϊόν της καλλιτεχνικής του αναζήτησης απαιτεί την αμεσότητα της... απομόνωσης που του προσφέρουν τα ακουστικά του.

Είναι γεγονός ότι χωρίς τις συναυλίες οι μουσικοκριτικοί θα έχουν πιο άνετη ζωή. Χωρίς να τους βρίσκει η νύχτα μακριά από το σπίτι τους, μες σε καπνούς και σε θρισίες των πιθανώς αμούσων, πάντως απαιτημένων θεατών της μάζας, να υπομένουν την - βασανιστική για το βαθύτερο εγώ τους - αποκαθής λωση των ειδώλων της εφθρείας τους. Αλλά ας το διεκδικήσουν ως σωματείο από τους εργοδότες τους, αντί να κρύβονται πάλι πίσω από το τάχα συμφέρον των θεατών-ακροατών.

Κατά τα λοιπά, σε δύσκολες και σπληνικές εποχές, ο κυνισμός μπορεί και να αποδειχτεί χρήσιμος - για όσους δεν βουλιάζουν αυτάρεσκα μέσα του.

Γιώργος ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ

□ Εκδόλωση

● Στη συζήτηση που έγινε στον «ΚΕΔΡΟ» μ' αφορμή την απονομή των Κρατικών Λογοτεχνικών Βραβείων μεταξύ συγγραφέων, κριτικών και δημοσιογράφων, η κοινότυπη ερώτηση του κ. Κουμανταρέα προς τους βραβευμένους «ε-κτός απ' τα δικά σας βιβλία ποια άλλα της ίδιας χρονιάς θα θεωρούσατε άξια βράβευσης» προκάλεσε δόξωση (Ελευθεροτυπία, 27.10.88). Στα ρεπορτάζ της συζήτησης δεν αναφέρεται πουθενά αν τέθηκε η εξίσου κοινότυπη και παμπάλαια ερώτηση για το ρόλο και τη σκοπιμότητα των βραβείων και

μάλιστα των κρατικών. Ίσως θεωρήθηκε περιττή μια και όλοι οι βραβευμένοι, με μόνη εξαίρεση τον ποιητή Κλείτο Κύρου, αποδέχθηκαν τα βραβεία και την κρατική αναγνώριση. Ακόμα και ο Νίκος Καρούζος δηλώνει ότι το βραβείο είναι ευχάριστο «γιατί επιτέλους έφτασε και έως εμένα η Πολιτεία» (ΝΕΑ 24.10.88). Είναι προφανές ότι οι διανοούμενοι, και οι λογοτέχνες μ' αυτή την περίπτωση, επιζητούν τη χορήγηση πιστοποιητικών αξίας και αναγνώρισης απ' το Κράτος και τους μηχανισμούς του γιατί έτσι επικυρώνεται και αναβαθμίζεται ο ρόλος τους ως ειδικής κοινωνικής κατηγορίας.

□ Βιβλία

● Ο θάνατος του ιππότη Τσε-λάνο και άλλες ιστορίες της Θεοφανώς Καλογιάννη απ' τις εκδόσεις ΕΣΤΙΑ, είναι η μεγάλη έκπληξη της φετινής λογοτεχνικής παραγωγής. Η νερότατη συγγραφέας - γεννήθηκε το 1967 - επανασυνδέει τη λογοτεχνία μας με τη γοητεία του παραμυθιού. Οι πέντε ιστορίες της συλλογής εμπεριέχουν θέματα, σύμβολα και σημεία ενός ξεχασμένου κόσμου: ιππότες, βασιλιάδες, πρίγκιπες, μάγοι, χαμένες πολιτείες, παράξενα κατορθώματα, γεράκια και άλογα με νου και λόγο. Η αφηγηματική δομή της μυθοπλασίας χαρακτηρίζεται από την υποδειγματική λιτότητα στην έκφραση, τη σαφήνεια και την καθαρότητα των μύθων, τη γεμάτη φρεσκάδα εκφορά της.

Η απογείωση μας όμως στο χώρο της φαντασίας της συγγραφέως δεν αποτελεί φυγή. Αντίθετα. Ο λόγος της Θεοφανώς Καλογιάννη - κυρίως στο πρώτο αφήγημα, που έδωσε και τον τίτλο στη συλλογή - δρα αλληγορικά και υπαινικτικά, κρίνει και σχολιάζει διαρκώς το νόημα της ζωής και καθιστά ευδιάκριτη τη διαχρονική και πάντα επίκαιρη διάσταση της εξουσίας, των μεθόδων της, των πρακτικών της, των δοξαστικών και τελετουργικών επενδύσεών της με τη χαρά και τη ζωή.

□ Ανατυπώσεις

● Ανατυπώθηκε και κυκλοφορεί σε δεύτερη έκδοση η συλλογή δοκιμίων του Γεράσιμου Λυκαρδοπούλου «Η "ρωμιούσση" στον παράδεισο. Σημειώσεις για μια κριτική του νεοελληνικού αντι-διανοουμενισμού», απ' τις εκδόσεις «ΕΡΑΣΜΟΣ». Τα δοκίμια που αποτελούν τη συλλογή είναι: «Ρωμιούσση»: Ιδεολογία και αθλιότητα του νέου εθνικισμού - Νεοελληνικά διλήμματα - Η πολιτική ουσία του λαϊκισμού - Η ιδεολογία της μη-ιδεολογίας.

Τα τρία τελευταία δημοσιεύματα στο περιοδικό «Σημειώσεις» την περίοδο 1976-81, ενώ το πρώτο το 1983 για την πρώτη έκδοση του βιβλίου. Παρά τη

χρονική απόσταση και τη διαφορετική θεωρητική συγκυρία μέσα στην οποία γράφτηκαν τα κείμενα αυτά διατηρούν ακόμα επίκαιρη την κριτική τους ικανότητα και ευστοχία, μια και ο εθνικισμός μαζί με το λαϊκισμό, αποτέλεσαν των οποίων είναι και ο αντιδιανοουμενισμός, μ' όλα τους τα ιδεολογήματα - ελληνικότητα, ξενοφοβία, παράδοση, ρίζες της φυλής, ανορθολογισμός, εξορκισμός της Δύσης, η καθ' ημάς Ανατολή - είναι και σήμερα συνιστώσες της ιδεολογίας των υποτελών κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων, καθώς και της πολιτιστικής παραγωγής.

Θυμίζουμε ότι κυκλοφορούν δύο ακόμα συλλογές δοκιμίων του Γ. Λυκιαρδόπουλου: «Αναφορές» απ' τις εκδόσεις «ΕΡΑΣΜΟΣ» και η «Εσχατή στράτευση» απ' τις εκδόσεις «ΥΨΙΛΟΝ».

ΕΝΤΥΠΑ

Περιοδικά

● «... Αυτοί λοιπόν διαθέτουν την υπεροχή σε μέσα και τεχνικές δυνατότητες αυτό όμως που δεν μπορούν να υπερβούν είναι το γεγονός πως τελικά είναι απλοί υπάλληλοι. Αυτοί πληρώνονται γι' αυτό που κάνουν, εμείς αντίστοιχα είμαστε έτοιμοι να πληρώσουμε ό,τι μας αποστοίχει. Γι' αυτό κύριοι, περισσότερη προσοχή! Α! και κάτι άλλο, εμείς δεν έχουμε την άποψη που λέει πως «φταίει το σύστημα» και καθόλου οι άνθρωποι. Καθότι μιχροαστικής νοοτροπίας, πιστεύουμε στο άτομο, στην ατο-

μική πρωτοβουλία και φυσικά στην ατομική ευθύνη καθενός».

Με αυτά τα εύλογα λόγια αναφέρεται το 10ο τεύχος του CONVOY στη συνεχή παρακολούθηση από την ασφάλεια μελών της συντακτικής του επιτροπής. Στο ίδιο τεύχος, διαβάστε μια συνέντευξη με ένα φαντάρο, άρθρα για το 1992, την κρίση της αριστεράς, τους Ολυμπιακούς αγώνες, καθώς και ένα κείμενο του J. Habermas για την «Πολιτική αλλαγή λειτουργίας της δημοσιότητας».

Ταλέντα

● Όταν - αναφερόμενοι στον υπερκουλτουριάρη μπορχεσιανό, σινεφίλ, μέλος του Δ.Σ. της Τράπεζας Κρήτης, τώως διευθυντή του γκαράζ ταλέντων περιοδικού «Το Τέταρτο» κ. Αχ. Κυριακίδη - αναρωπιόμαστε αν παλιότερο τεύχος αν νιοπάρονται οι Έλληνες διανοούμενοι, είχαμε υπόψη την ανάρρησή του στο Δ.Σ. του Ολυμπιακού. Το γεγονός, μαζί με την φωτογραφία του να κάνει ευλαβικά το σταυρό του στον αγιασμό του «θρύλου», μας έκανε να σκεφτούμε για την μεγάλη του τύχη να έχει για Μαϊκήνα τον Κοσκωτά. Μόλις τώρα (ΒΗΜΑ, 20.11) μαθαίνουμε ότι το κινέζικο και το σαρκίο του διέθεταν την προστασία γορίλων τύπου σκυούρι-π. Έτσι καταλάβαμε πως και να νιοπάρονταν, βρίσκονταν τουλάχιστον σε ασφαλή επιτήρηση.

Διαφήμιση

● Τα «εμπορικά αφιερώμα-

ΟΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Εμπειρίες απ' τις αντιφάσεις της Εκπαίδευσης

■ Μέχρι τώρα οι αναφορές μας για τους εκπαιδευτικούς μηχανισμούς άρχιζαν και τελειωναν ξερά με το θεωρητικό χαρακτηρισμό τους, ως ιδεολογικών μηχανισμών του κράτους. Το βιβλίο των Τασούλας Βερβενιώτη, Ουρανίας Δημητρίου, Κούλας Φραντζή «... στα λυκεία σας» απ' τις εκδόσεις «Υψιλον», έρχεται να μας υπενθυμίσει ότι ο εκπαιδευτικός μηχανισμός, στην προκειμένη περίπτωση αυτός της μέσης εκπαίδευσης, είναι ένας δομημένος κοινωνικός χώρος που συγκροτείται από διάφορες σχέσεις, πρακτικές, νοοτροπίες, συμπεριφορές, αντιλήψεις και αντιθέσεις. Οι κανονιστικά ρυθμιζόμενες σχέσεις κυριαρχίας/υποταγής, η αντίθεση εκπαιδευτή-εκπαιδευόμενου, ο καθωσπρεπισμός και η σωστή εμφάνιση του καθηγητή, οι αντιθέσεις ανάμεσα στους καθηγητές, αυτές ανάμεσα στους μαθητές, οι επεμβάσεις των γονέων, ο τρόπος παραχής της γνώσης, η ιδεολογία της εισόδου στο πανεπιστήμιο, οι εξετάσεις, τα ελληνοχριστιανικά ιδεώδη, ο διαχωρισμός στους υποψήφιους φοιτητές και τους χειρώνακτες των τεχνικών λυκείων, η απώθηση της ερωτικής επιθυμίας σ' ένα νεανικό ερωτικό περιβάλλον, είναι μερικά χαρακτηριστικά του κοινωνικού χώρου της μέσης εκπαίδευσης. Οι τρεις συγγραφείς καταθέτουν την εμπειρία και τους προβληματισμούς τους από μια διπλή σκοπιά: της εργαζόμενης εκπαιδευτικού με τα προβλήματα της συγκεκριμένης δουλειάς, αλλά κι απ' τη σκοπιά κυρίως της γυναίκας που θώνει οδονηρά τον κοινωνικό χώρο της εκπαίδευσης και αντιμετωπίζεται ρατσιστικά απ' τους άντρες συναδέλφους, επιθετικά, πολλές φορές από τους μαθητές, τους γονείς, τον κοινωνικό περίγυρο.

Μέσα απ' το βιβλίο αναδεικνύεται έντονα η αντίφαση του κοινωνικού χώρου της εκπαίδευσης και ο προβληματισμός του προσδευτικού εκπαιδευτικού για το ρόλο και τη θέση του: απ' τη μια μεριά τα νέα παιδιά διψούν για ζωή, χαρά και ελευθερία, απ' την άλλη ο ζόφος της καταστολής, της πειθαρχίας και της εγχάραξης της κυρίαρχης ιδεολογίας. Προτέρημα του βιβλίου είναι η έλλειψη κάθε ακαδημαϊσμού και η ύπαρξη ενός ζωντανού, φρέσκου και καθόλου μίζερου λόγου, ο οποίος συχνά δίνει στους ίδιους τους μαθητές στα κείμενα και στις σημειώσεις τους. Ένα βιβλίο που αποτελεί πρόσκληση για γόνιμο διάλογο αλλά και πρόκληση για απελευθερωτικές πρακτικές.

Κώστας ΚΑΡΑΚΩΤΙΑΣ
Τασούλα Βερβενιώτη, Ουρανία Δημητρίου, Κούλα Φραντζή, «... στα λυκεία σας», εκδόσεις ΥΨΙΛΟΝ.

τα», είναι καθιερωμένος τρόπος εμπλουτισμού του τύπου με ομοειδές διαφημιστικό υλικό: έτσι και «Το βιβλίο στην Ελλάδα» (Ελευθεροτυπία, 29.10), που σε εισαγωγικό κείμενο (αφού διεκτραγωδηθεί για μια ακόμα φορά η κρίση του βιβλίου και η στωική στάση των εκδοτικών οίκων που «προσπαθούν να δώσουν ό,τι καλύτερο υπάρχει στη χώρα του πνεύματος και της μόρφωσης») στην ελληνική και ξένη λογοτεχνία») επιλέγει για το αναγνωστικό κοινό ορισμένους εκδοτικούς οίκους και προτείνει τα έργα τους. Όπως π.χ. «Από τις αποκαλυπτικές εκδόσεις ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΚΕΨΙΣ θα μάθετε την αλήθεια για τον Σιωνισμό». Ή ακόμα, «η ΝΕΑ ΘΕΣΙΣ εκδίδει βιβλία ελληνοκεντρικού περιεχομένου αλλά και ιδεολογικο-πολιτικά εθνικιστικού προσανατολισμού». Όχι, θα κάνουμε λογοκρισία!

ενημερωθείτε από τις 9 ως τις 1 το μεσημέρι, ακούστε από τις 1 ως τις 3 ξένη μουσική και ψυχαγωγηθείτε από τις 3 το μεσημέρι ως τις 7 το άλλο πρωί. Στους 94,5 ΓΙΑΝΝΕΝΑ ΠΡΩΤΟ ΚΑΝΑΛΙ.

● Εκτός από την Κόρινθο απ' όπου εκπέμπει, το σήμα του σταθμού ΗΛΕΚΤΡΑ ακούγεται και στην Αργολίδα, την Αρκαδία, τη Φωκίδα, τη Φθιώτιδα, και το Αίγιο. Στους 30 συνεργάτες του, που είναι όλοι ντόπιοι δημιουργοί, συμπεριλαμβάνονται 5 ερασιτέχνες. Αρχισε να εκπέμπει στις 15 Ιουλίου 1988 στους 98,8 FM Stereo και το πρόγραμμά του περιλαμβάνει την πρωινή ζώνη 7:30-3:00 («Παράθυρο στον Κορινθιακό» με ενημέρωση γύρω από τα τοπικά ζητήματα και εκπομπές διαλόγου), τη ζώνη ξένης μουσικής 3-5 το μεσημέρι, Μουσικές Εκπομπές από τις 5 ως τις 10 το βράδυ, και τη ζωντανή λογοτεχνική εκπομπή «Κάτω απ' τη λάμψη του φεγγαριού» από τις 10 ως τις 1.

ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Ερασιτέχνες

● Στις αρχές του 1978 άρχισε να εκπέμπει στα Γιάννενα ως ερασιτεχνικό, το ΓΙΑΝΝΕΝΑ ΠΡΩΤΟ ΚΑΝΑΛΙ. Από τις 24 Μαρτίου εκπέμπει πλέον νόμιμα στους 94,5 FM Stereo με μεγάλη εμβέλεια (νομός Ιωαννίνων και, με καλό δέκτη, νομοί Πρέβεζας και Άρτας). Ιδιοκτήτες είναι τρεις ερασιτέχνες, ενώ οι συνεργάτες του σταθμού είναι κι αυτοί ερασιτέχνες, φοιτητές, δάσκαλοι, καθηγητές κ.λπ.

Αν βρίσκεστε στην Ήπειρο, παρακολουθείστε στις 7-9 το πρωί την ψυχαγωγική ζώνη,

...ΚΑΙ ΑΦΟΒΑ ΜΠΡΑΒΟ

● Στα Κρι-Κρι που δραπέτευαν από τον Εθνικό κήπο.
● Στους Sonic Youth και τους Savage Republic για δυο από τις καλύτερες βραδιές που μας χάρισαν, και σ' αυτούς που έκλεψαν το βαρέλι από την οικοδομή για να παίξουν οι Savage.
● Στον Nick Cave για το καινούργιο του Tender Prey όπου αποδεικνύει ότι είναι κάτι παραπάνω απ' αυτόν τον junky που είχαμε ξεγράψει.
● Στους Sly+Robbie που απέδειξαν ότι η ρυθμ-session την τρώνε για κολατσιό, αν και παίζουν τελείως βαρετά πράγματα.
● Και στον Marc Almond. Το κίτς είναι τέχνη και μάλιστα υψηλή.
● Σε όλους αυτούς τους Ισπανούς, Ιταλούς, Μαροκί-

νούς που δημιουργούν με βάση την παράδοσή τους. Εμείς κι κάνουμε; Περιμένουμε από έναν Ιρλανδό να μας ξελασπώσει;

● Αλλά και σε πολλούς Rappers μπράβο γιατί εγκαταλείνουν νέο κεφάλαιο στην μουσική με την τερατομυθική τους. Back to the roots με Samplers, Base lines και λοιπά μαραφέτια. Αντίνας και μούρη μη πουλάτε όμως, αδελφία.
● Σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται για να ανοίξουν καινούργιοι χώροι συναυλιών στην Πάτρα, την Αθήνα, για να μπορεί επτέλους το κοινό να αλλάξει παραστάσεις.
● Σε όλα τα funzines για τις σοβαρές τους προσπάθειες. B.T.

ΘΑΨΤΕ ΑΦΟΒΑ

● Τους υπεύθυνους για τη συναυλία του AIDS που έδωσαν 10 εκατομμύρια στους RUN.DMC για να διαφημίσουν τα adidas τους, και στους υπόλοιπους παρωχημένους ανάλογα ποσά. Πάντως οι RUN.DMC μάλλον κορόιδα τους έπιασαν, μια και η συνηθισμένη ταρίφα τους είναι το ένα πέμπτο του ποσού που δόθηκε.
● Τους ηγολήπτες των clubs που επιμένουν να έχουν το master volume της κονσόλας στη μέση όταν παίζουν σάμπρτ ελληνικά γκρουπς - να μη μιλήσουμε για sound-check - και το τερματίζουν όταν ανεβαίνει στη σκηνή το ξένο γκρουπ για να φανεί η διαφορά (εις θόρος ποιού;)
● Τους Christian Death... αυτοί το αξίζουν... μα την Παναγία (και σταύρωμα ει;)
● Τους διάφορους security bodybuilders και υποκόσμικά στοιχεία που εμφανίστηκαν απρόοπτα το καλοκαίρι για να ταραξουν την ψυχική μας ηρεμία να νομίζουμε ότι είμαστε κομπάρσοι σε ταινία με τον Κόναν (αυτούς θάψτε τους με φόβο).
● Τα διακοπώλεια που έχουν ποσοστά κέρδους γύρω στο

40-45% - και οι δίσκοι εισαγωγής να έχουν πάει αιώως στις 2.500. Μετά μιλάμε για πολιτιστική πολιτική, αισθητική παιδεία και άλλα τέτοια τρομάρα μας.

● Να πούμε τα ίδια και για τα καταστήματα οργάνων ενισχυτών;

● Τα F.M. που ζούνε σε άλλους κόσμους. Δεν πιάνονται με τίποτα αυτοί. Άσε που έχουν υπήκοο και μύτη. Από την εξουσία του εκφωνητή καλά πάμε, να δούμε πότε θα ακούσουμε μουσική.

● Θάψτε άφοβα, όλους αυτούς τους καλοντυμένους νεαρούς που συχνάζουν στις ντισκοτέκ και χορεύουν - όποτε τους τη δώσει - σαν νευροπάστα υπό τους ήχους rap και κοίτανε ψευτολάγνα τις αντίστοιχες κοπέλλες. Είναι για γέλια όλοι οι νεόκοποι fans της μαύρης μουσικής.

● Θάψτε και τους Public Enemy που ακύρωσαν την τελευταία στιγμή τις συναυλίες τους γιατί φοβόντουσαν - λέει - την έξαρση της τρομοκρατίας στην Ελλάδα (καταραμένη προπαγάνδα), αυτοί που είναι επαναστάτες και άλλα τέτοια για φιγούρα.

Οι εικόνες των Sonic Youth

Η αμερικανική πρωτοπορία (ή πέστο αλλιώς) πέρασε με 3 συναυλίες από τη χώρα μας στην αρχή της φετινής περιόδου - Λύντια Λαντς, Σόνικ Γιουθ και τέλος Σάβατζ Ριπάμπλικ. Μερικές κουβέντες από τους Sonic Youth λίγο πριν τη δεύτερη συναυλία τους:

Kim Gordon (μπασιίστρια, τραγουδίστρια): Οι συνθέσεις μας γράφονται, κάνουντες. Τυχαίνει να αυτοσχεδιάζουμε σε ηχογραφήσεις και σε συναυλίες, ιδιαίτερα στα περάσματα ανάμεσα στα κομμάτια.
Σ. Παίζετε σε εξωτερικούς χώρους;
Μ.Γ.: Μια φορά ήταν υπέροχα, παίξαμε στην έρημο με μεγάλες φωτιές από βενζίνη. Μια άλλη φορά ήταν στο Χιούστον, ανάμεσα στους ουρανοξύστες που αν-

τανακλούσαν τον ήχο...
Σ.: Υπάρχουν εικόνες που ταιριάζουν στη μουσική σας;
Lee Renaldo: Θα μπορούσαν να είναι λίγο απ' όλες τις εικόνες που έχουμε δει... Μας αρέσει π.χ. να βάζουμε στη σειρά αντιφατικές σκηνές ή καταστάσεις με συγκεκριμένο νόημα και να τις χρησιμοποιούμε αλλάζοντας τη σημασία τους.
Σ.: Ποια άλλα γκρουπ θάλεγε να ακολουθούν παράλληλη πορεία με σας;
Λ.Ρ.: Υπάρχουν κάποιοι που μας μοιάζουν αν και εμείς έχουμε πολύ προσωπική άποψη. Θα έλεγα για τους Butthole surfers, Suicide, Dinosaur, Remplacements και μερικούς ακόμα. Τελικά είναι όλοι όσοι έχουν αποκτήσει μια δημιουργική στάση και συμπεριφορά... η δική μας ακόμη είναι ο τρόπος που παίζουμε. Δεν ισχυ-

ρίζομαστε ότι κάνουμε κάτι το διαφορετικό όπως προσπαθούν τα μεγάλα γκρουπ. Θέλουμε πιο πολύ να ζούμε τον τρόπο και τη στιγμή που βγαίνει ο ήχος μας παρά να τον αλλάζουμε. Θέλουμε να είναι ήχος φυσικός, αληθινός. Να ηλεκτρίζει από μόνος του τον αέρα.

Λίγη ώρα αργότερα η συναυλία τους παρέσυρε σε χείμαρος όλα τα ερωτήματα και τις θεωρίες για το ροκ. Οι Sonic Youth πέρασαν την θετικότερη ενέργεια που έτυχε ποτέ να δεχτούμε. Πολλοί εκείνο το βράδυ ένωσαν να ακούν στις παραισθήσεις της ηχητικής καταιγίδας μια δική τους μουσική.

*Αγης ΚΕΛΠΕΚΗΣ

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Δορυφορική

● Ελντοράντο: για τηλεθεατές και εγκαταστάτες κεραίων αποδείχτηκε η εισβολή των δορυφορικών προγραμμάτων. Το κλίμα είχε προετοιμαστεί και από τους ευρέως οριζώντων νεοπλουτοφύλων που τα ακουμπούσαν σε πανάκριβες ατομικές δορυφορικές κεραίες, ανιχνεύοντας πολιτιστική τροφή. Με δεδομένη την αφασία του μοντέλου ΕΡΤ, αλλά και την πίεση του κεφάλαιου που οσφράνθηκε την ελεύθερη ραδιοφωνία για να γευτεί ελεύθερη τηλεόραση, φαίνεται ότι η δορυφορική εισβολή θα αναλάβει να σπρώξει το πρώτο ελληνικό ιδιωτικό κανάλι στο φως της ημέρας, αφού η «Γραμμή ΑΕ» δεν αξιώθηκε να το καταφέρει.

ΚΡΑΤΟΣ, ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΕΣ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ...

Τα UFO στο ραδιόφωνο

■ Νοέμβριος 1986 - Νοέμβριος 1988. Δύο χρόνια συμπληρώθηκαν από τη νομιμοποίηση της μη κρατικής ραδιοφωνίας. Εκείνη η πρωτοβουλία του Γ. Παπανδρέου, υπό την πίεση του Μ. Έλμπερτ, χαιρέτιστηκε απ' όλους, επαινέθηκε ποικιλοτρόπως και θεωρήθηκε τομή/άνοιγμα των μέσων ενημέρωσης στην κοινωνία.

Το δρόμο που άνοιξαν οι δημοτικοί ραδιοσταθμοί το 1987, στη συχνότητα του οποίου προστάθηκε να συντονιστεί και η κρατική ραδιοφωνία, μετέτρεψαν σε λεωφόρο οι ιδιωτικοί ραδιοσταθμοί που ξεφύτρωναν σα μανιτάρια φέτος. Σταθμοί-καρμπόν, με το πρόγραμμά τους να υπαγορεύεται από τα συμπεράσματα των ερευνών αγοράς, εκπομπές χρηματοδοτούμενες, παραγωγοί-ταλέντα υπό μεταγραφή.

Και όμως, τα UFO υπάρχουν. Στριμωγμένοι στις συχνότητες που καθόρισαν οι ποικιλώνυμες επιτροπές του Κακλαμάνη, οι ραδιοερασιτέχνες επιμένουν σε μια άλλη σχέση με το ραδιόφωνο, αρνούνται τη λογική του διαύλου εκπομπής διαφημιστικών μηνυμάτων και συνεχίζουν να έχουν το δικό τους κοινό. Για πόσο καιρό, όμως; Μήπως εκεί που απέτυχαν τα ραδιοφωνιόμετρα έχουν καλύτερη τύχη οι σειρήνες των προηγμένων τεχνολογικά studio και της μεγάλης εμβέλειας;

Δύο μέρες αφότου ο Γ. Παπανδρέου ανακάλυψε ότι ένας από τους υπηρέτες της νέας εποχής ήταν κοινός συκοφάντης και απατεώνας, θυμήθηκε τους ερα-

σιτέχνες και δήλωσε «απογοητευμένος από τον τρόπο που αντιμετωπίστηκαν από υπηρεσίες και επιτροπές» και αυτοχαρακτηρίστηκε «εραστής και ακροατής των εξειδικευμένων σταθμών». Τρεις μέρες αργότερα, στις 2/11, ανακοινώνεται η κοινή πρωτοβουλία του 4ου Προγράμματος της ΕΡΑ και της ΓΓ Νέας Γενιάς για την καθιέρωση ζώνης ραδιοερασιτεχνών. «Το 4ο πρόγραμμα της ΕΡΑ προσανατολίζεται όλο και περισσότερο προς ένα νεανικό ακροατήριο και σ' αυτή την κατεύθυνση θα συμβάλει η ζώνη με τους ερασιτέχνες», λέει ο Διευθυντής του Προγράμματος Νίκος Ιγγλέσιος.

Η δημιουργία ζώνης ερασιτεχνών φαντάζει δεληή πρωτοβουλία μπροστά στη συμφωνία της Αιριανής με τους γνωστούς ραδιοερασιτέχνες του «Ράδιο Θεσσαλονίκη» για να εκπέμπουν πια νόμιμα, ως ο σταθμός του Κουρή στη Βόρεια Ελλάδα. «Για μας τα πράγματα δεν ήταν και τόσο δύσκολα, αφού είχαμε ήδη εμπειρία... Είχαμε τις απόψεις μας, τις προσορμώσαμε, κάναμε τις απαραίτητες αλλαγές, όπου χρειάστηκαν», δήλωσε ο εκπρόσωπός τους στην Ελευθεροτυπία. Πόσο κομψά λέγονται μερικές φορές τα πράγματα...

«Είμαι απογοητευμένος για το πώς αντιμετωπίστηκαν οι ερασιτέχνες», δήλωσε ο Γ. Παπανδρέου, όπως γράψαμε πιο πάνω. Μακάρι να απογοητευτεί και από το πώς θα τον αντιμετωπίσουν οι ίδιοι οι ερασιτέχνες...

*Αγης ΝΤΑΤΣΗΣ

ΣΙΝΕΜΑ

Λογοκρισία

● Η κούτσα-κούτσα πανελήνια δικαστική απαγόρευση του Τελευταίου Πειρασμού ως αφιερωθεί κατ' αρχήν σ' εκείνους που θεώρησαν τα πρώτα επεισόδια «μυσαιωνικά» και τους δράστες τους «νεοσκοταδιστές» κλπ. Κατά δεύτερο λόγο, αφιερωθεί στην καταπιεσμένη «κοινωνία των πολιτών». Η πορεία της νίκης ξεκίνησε από τον ελληνικό βορρά, στο κλίμα Κούβελα-Παπαθεμελίη.

Ο υπουργός Μακεδονίας που διαπίστωσε το βλάσφημο της ταινίας από την ανάγνωση του σενναρίου, εκδήλωσε τη συμπάραστασή του σε κληρικολαϊκή συγκέντρωση διά τηλεγραφημάτων ελπιζοντας ότι η δικαιοσύνη θα πράξει το χρέος της (εν παρώδω: το σχετικό ρεπορτάζ της Ελευθεροτυπίας της 7.11 ενώ κάλυψε ακόμα και σχετική συγκέντρωση Παλαισημερολογιών, δεν έκρινε άξια λόγου την αναφορά στον κ. Παπαθεμελίη).

Στην πρωτεύουσα το ιδεολογικό μέτωπο ενίσχυσαν αρμόδιοι διανοούμενοι όπως ο Χ. Μαλεβίσιος, ο Τ. Λιγνάδης, ο Χ. Γιανναράς κ.λπ. ενώ κατασκευάστηκε και η παράδοση της πνευματικής νομιμότητας ως κατηγορία.

«Με τόσο και σημαία η νίκη είναι θεδαία!» Αλλά και με την πένα και το μυαλό. Για τους διανοούμενους οι πειρασμοί δεν έχουν τελειωμό.

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΥΠΟΓΕΙΑ ΡΕΥΜΑΤΑ

Η βίαιη πλευρά

Στην εποχή μας πολλοί απαρνήθηκαν τη βία. Ηρεμήστε! Ήταν το ολόγαν που περνούσε απ' όλων των ειδών τα media. Και δεν ήταν μόνο η αποθλακτική όψη των γυριών που τέλος πάντων μοιάζουν περισσότερο με πακέτα, αλλά αυτή η παραφύση ηρεμιστικής καμπαρία - τρομοκρατική κατά τ' άλλα - που πέρασε σ' όλους τους τομείς συμπεριφοράς και δημιουργίας. Και στη μουσική μέσω κονσερβαρισμένου ήχου, τεχνοκρατικού περφεξιονισμού και αναβίωσης, με χυδαία ψεύτικο τρόπο μιας ορολογίας προτύπου «ροκ», «ποπ», «σούουλ», «τζάζ»...

Αν στη δεκαετία του '70 οι ζωντανόι ακροατές απαιτούσαν από τα γκρουπ που σαλιόριζαν στη σκηνή το ρυθμό, με την κραυγή ροκ-εν-ρολ! μέχρι τελικά να τα δώσουν όλα στο πανκ, στα '80, τα πράγματα οργανώνονται και συστηματοποιούνται με τους «φαν» ορισμένων πια γκρουπ μεγεθυμένων από τις μεγαλοεταίριες διανομής ή κριτικούς δημοσιογράφους που φαινόταν να οριοθετούν τη μουσική μέσω στυλ (heavy metal, new wave, garage κλπ.). Βέβαια, ούτε αυτό το στυλ της «βίας» δεν έλειψε αφού πρώτα καλοουπώθηκε μέσα σε ειδικά φιλμ ή μουσικές ορολογίες για να ξέρουμε τι μας γίνεται.

Η δεκαετία του '80 αναβιώνει, επιμελείται, διορθώνει το ροκ με πληθώρα εικόνων κλισέ, οργανώνοντας τους καλούς μουσικούς, τις άψογες ερμηνείες, τις εκφραστικές φωνές. Τα αποτελέσματα αψεγάδιαστα ίσως, αλλά σ' όλα αυτά υπήρχε και ο φόβος άσχετα με το ποιος φοβόταν (εταιρίες, μουσικοί, κοινό...). Φόβος του κατακυλισματος που περιείχε το πανκ, του καταστροφικού,

σκληρού ροκ, της χαοτικής πολυφωνίας της Free Jazz... Εύκολες λέξεις για να χαρακτηρίσεις τις καταστάσεις, τις έννοιες και τα άτομα που αντιπροσώπευαν αυτές οι εννοηλχητικές μουσικές. Εύκολες ακόμα για να ελέγξεις και να απομονώσεις τους καλούς από τους... «άλλους».

Όμως... η μουσική δεν περιορίζεται. Περιέχει τρομακτική ενέργεια. Όσο κι αν προσπαθείς να την οργανώσεις, τόσο συσσωρεύεις σύννεφα καταιγίδας. Μέσα στις «άλλες» αυτές μουσικές υπήρχαν οι ριζοσπαστικότερες τάσεις και ελεύθερες στάσεις που είναι μόνες ικανές να προχωρήσουν τα πράγματα.

Στην ίδια αυτή δεκαετία πίσω από τις θιτρίνες και την υπερκατανάλωση συνεχίζουν να δημιουργούνται τα «υπόγεια» ρεύματα των αναπότακτων μουσικών.

*Αγης ΚΕΛΠΕΚΗΣ

Αφορμή για να γράψουμε τα παραπάνω στάθηκε η έκδοση από την ανεξάρτητη ελληνική εταιρία «Δικαίωμα Διάβασης» τεσσάρων άλμπουμ και φυσικά, οι συναυλίες που οργανώθηκαν.

LYDIA LUNCH, Honeymoon in red
Ηχογραφημένο το '82, μόλις πέρυσι ρεμικαρίστηκε για να βγει σε δίσκο. Ένα άγριο μουσικό ποίημα που μας φέρνει μπροστά στην... κακή πλευρά της Αμερικής.

SONIC YOUTH, Bad moon rising
Άλμπουμ του 1984, το τρίτο τους στροφή και αφιερώματα για το μεγάλο ταξίδι του δημιουργικού ροκ αυτού του γκρουπ.

BIG BLACK, Atomizer
Ηχογραφημένο στα τέλη του '85. Μια σκληρή ηλεκτρική ακτίνα που εκπέμπεται από τους δαιμονικούς μουσικούς του Σικάγο.

THE EX, Aural guerrilla
Φετινός δίσκος της συλλογικής των «προβό» διανοούμενων του Άμστερνταμ που είδαμε πέρυσι στην Αθήνα, όλη η δύναμη του πανκ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ

ΠΛΥΣΗ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ

ΧΟΥΛΙΓΚΑΝΙΣΜΟΣ

ΟΠΟΙΑ σύμπτωση! Την εποχή που το ξύλο πέφτει άφθονο στα γήπεδα και προβλέπεται αγριότερο στο άμεσο μέλλον, εμφανίζεται σαν από μηχανής Θεός μια επιστημονική έρευνα να φωτίσει με την αντικειμενικότητά της το φαινόμενο.

Μια έρευνα λοιπόν, που την παρουσίασαν με ιδιαίτερη χαρά τόσο ο τύπος όσο και η τηλεόραση, επιβεβαιώνει και επικυρώνει την εικόνα που υπουργοί, αστυνομικοί και δημοσιογράφοι πασχίζουν καθημερινά να δημιουργήσουν για τον χουλιγκανισμό και τους νεαρούς θιασώτες του. Βάνδαλοι, κτήνη, αλήτες, χαπάκηδες, βάρβαροι, κανίβαλοι, αποθράσματα... είναι μόνο μερικές οπτικές γωνίες της ίδιας εικόνας. Ο στόχος είναι ορατός και, τουλάχιστον από τους πιο αγανακτισμένους δημοσιογράφους, ομολογημένος.

Να αποκοπεί η εξήγηση του χουλιγκανικού φαινομένου από κάθε κοινωνική αιτία που το δημιουργεί και το θρέφει. Να μπολιαστεί η κοινή γνώμη με μια ωμά ρατσιστική άποψη για την «ποιότητα» των πρωταγω-

νιστών του. Η φιλοδοξία βέβαια της κρατικής προπαγάνδας, σ' όλες τις εκφάνσεις της, είναι πολύ πιο πρακτική απ' όλα αυτά. Πέρα απ' τον συνηθισμένο κυριακάτικο ξυλοδαρμό των φανατικών οπαδών απ' τους Ματατζήδες, να εξασφαλιστεί ακόμα και η φυσική τους εξόντωση με τις εκατοντάδες συλλήψεις και καταδίκες και τους δεκάδες εγκλεισμούς στις φυλάκες. Και όλα αυτά μπορούν να γίνουν πράξη μόνο αν εξασφαλιστεί η κοινωνική ανοχή και συναίνεση κάτι, που στην Ελλάδα τουλάχιστον, δεν έχει κριθεί οριστικά. Χαρακτηριστικό και μόνο παράδειγμα αυτής της ανάγκης είναι η πρόσφατη επίδειξη υστερίας απ' τον γνωστό αθλητικογράφο Κατσαρό, που από τις στήλες της, κατά τα άλλα δημοκρατικής και ευαίσθητης «Πρώτης», αγανάκτισε με την επιείκεια των δικαστικών αρχών να αφήσουν με εγγύηση (500.000 δρχ.) - αντί να τους μπαουλιιάσουν αμέσως - τους συλληφθέντες στα επεισόδια του ΠΑΟΚ με την Νάπολι. Λες και θα φύγουν...

Σ' αυτό λοιπόν το ήδη δια-

μορφωμένο κλίμα έρχεται μια έρευνα με γενικό συντονιστή τον Δ. Σαρρή και επιστημονικό υπεύθυνο ένα καθηγητή της εγκληματολογίας (!) να συνεισφέρει σ' αυτή την αξιόπαινη προσπάθεια μαζικής πλύσης εγκεφάλου. Όχι βέβαια, για να ερμηνεύσει έστω και επιφανειακά το φαινόμενο, αλλά για να το συσκοτίσει ακόμα περισσότερο, ανάγοντάς το στο χώρο του ανεξήγητου. Είναι μάλιστα τόσο χαριτωμένο το συμπέρασμα της έρευνας, που η Λιάνα Κανέλλη παρουσιάζοντάς την στο «Βήμα» δεν κρατιέται και το διατυπώνει πριν καν παρουσιάσει την ίδια την έρευνα. Προφανώς για να προειδοποιήσει για την ιδιαίτερη πρωτοτυπία της:

«Φαίνεται πως ο μύθος των φτωχών και ανέργων καταπιεσμένων νεαρών, στην πλειονότητά τους αγραμμάτων, με τον οποίον αρσεκόμαστε να περιβάλλουμε τους χουλιγκανς, σύμφωνα με την έρευνα, καταρρέει. Οι έλληνες ακραίοι οπαδοί διαφέρουν πολύ λίγο από τον γενικό πληθυσμό των αστικών κέντρων της ηλικίας και της κοινωνικής και οικονομικής τους κατάστασης. Σε αρκετές μάλιστα περιπτώσεις, οι χουλιγκανς εμφανίζονται "άνωτεροι" συγκρινόμενοι με τα στοιχεία του μέσου όρου». (Βήμα 9/10).

Ας απολαύσουμε όμως καλύτερα μερικά εκλεκτά αποσπάσματα της έρευνας αφήνοντας ελεύθερη την φαντασία μας να πλάσει ένα άλλο είδος χουλιγκάνου απ' αυτό που γνωρίζουν τα γήπεδα και τα κελιά. Στο κάτω κάτω είμαστε ενήμεροι πώς γίνονται οι επιστημονικές έρευνες για τον στρατό, ξέρουμε πώς γίνονται για το νέφος, ας αποκτήσουμε και μια ιδέα για το πώς πραγματοποιούνται γύρω απ' τον αθλητισμό, χώρο

αυστηρά ουδέτερο και απολιτικό.

«Το μέσο μηνιαίο καθαρό εισόδημα της οικογένειας ενός χουλιγκαν είναι μάλλον υψηλό, περίπου 100.000 δρχ. (αρχές 87) αισθητά υψηλότερο από τις 74 και 55 χιλιάδες δραχμές που είναι το μέσο εισόδημα υπαλλήλων και εργατοτεχνιτών, αντίστοιχα στον γενικό πληθυσμό...»

«Οι γονείς τους έχουν εκπαιδευτικό επίπεδο, που μέχρι ενός βαθμού υπερτερεί έναντι του αντίστοιχου γενικού πληθυσμού, στην περιφέρεια της πρωτεύουσας. Οι περισσότεροι είναι απόφοιτοι γυμνασίου ή και λύκειου ή πτυχιούχοι ανώτερης ή και ανώτατης εκπαίδευσης και πολύ λιγότεροι, οι απόφοιτοι δημοτικού και οι αγράμματοι...»

«Οι ίδιοι (οι χουλιγκανς) δεν είναι λιγότερο μορφωμένοι από τα παιδιά που δεν πάνε στο γήπεδο...»

«Οι χουλιγκανς προέρχονται από προβληματικό, οικογενειακό περιβάλλον, έχουν κακές σχέσεις με το σχολείο και τους δασκάλους τους και γενικώς δεν προέρχονται απ' αυτό που θα λέγαμε "ήρεμο" αν όχι ευτυχισμένο σπίτι...»

«Σε ποσοστό 44,8% οι οπαδοί των "θύρων" έχουν δοκιμάσει τοξικές ουσίες εξάρτησης, χαπάκια, ναρκωτικά κλπ!...»

«Η "θύρα" προσφέρει συγχρωτισμό με το περιβάριο όπως οι αναρχοαυτόνομοι (10,2%) και οι νεοναζιστές (5,4%)...»

«Τα συμπεράσματα της έρευνας ήταν ομολογούμενως εντυπωσιακά: Μόνο σε ποσοστό 18,2% των επεισοδιακών αγώνων συνέτρεξαν αθροιστικά οι εξι ανωτέρω παράγοντες. (Φανατισμός, θαυματολογική κρισιμότητα, ύπαρξη φήμης για "πουλημένο" αγώνα, λαθεμένη

δαιτητική απόφαση, η παρότρυνση της θύρας για δράση απ' τους επικεφαλής της, η έλλειψη κρατικού και κοινωνικού ελέγχου, όπως η ελλιπής αστυνόμευση)».

«Κατά τους συντάκτες της έρευνας επιβεβαιώνεται έτσι η θεωρία του Ι. Μ. Δασκαλόπουλου ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά είναι αστάθμητη και δε μπορούν να εκτιμηθούν εκ των προτέρων και με κάποια ασφάλεια, οι αντιδράσεις ενός πλήθους, έστω κι αν συντρέχουν όλοι οι αναγκαίοι ή ικανοί παράγοντες "μηχανιστικής" πρόκλησης αντιδράσεων».

Εμπρός γερά, με τσαμπουκά

Πράγματι. Οι λαϊκίστικοι χαρακτηρισμοί του τύπου «άνεργοι», «φτωχοί», «αγράμματοι» διαλύονται μέσα στην κενότητα τους. Δεν μπορούμε πια παρά να παραδεχτούμε ότι έχουμε να κάνουμε, όταν μιλάμε για χουλιγκάνους,

με μια τυχαία συνάθροιση ανώμαλων προσωπικών περιπτώσεων από τις πιο διαφορετικές κοινωνικές τάξεις και στρώματα. Μεταποιο διαφορετικά επίπεδα μόρφωσης και κουλτούρας. Ότι η έξαρση του φαινομένου μ' αυτή την αγριότητα την τελευταία πενταετία δεν μπορεί παρά να οφείλεται πιθανόν στη διάλυση πολλών ευτυχισμένων σπιτιών. Ότι η συνωμοτική και πάντα μεθοδική δράση των αναρχοαυτόνομων μαζί με τις τοξικές ουσίες είναι κι αυτή μια απ' τις συνιστώσες του φαινομένου.

Το μόνο που απομένει μετά απ' ό' αυτά είναι μία βάσιμη πλέον ελπίδα. Αν δεν μπορούμε να εξαφανίσουμε ολοκληρωτικά τον χουλιγκανισμό προστατεύοντας τον αθλητισμό και την κοινωνική γαλήνη, τουλάχιστον μπορούμε να τον περιορίσουμε εξαφανίζοντας τους να παραδεχτούμε ότι χουλιγκανούς. Και μετά...

Θεόφιλος ΠΛΑΤΗΣ

Όχι άλλοι πουλημένοι!

□ Πολλοί είναι αυτοί που παρατηρούν ότι η πολιτική σκηνή τον τελευταίο καιρό θυμίζει γήπεδο, όπου σοσιαλιστές και νεοσυντηρητικοί ανταλλάσσουν εμετικά συνθήματα, εν είδη επιχειρημάτων. Όμως ένας τέτοιος παραλληλισμός είναι κατάφωρα άδικος και προκατειλημμένος στο βαθμό που θίγει ανεπανόρθωτα τους φανατικούς οπαδούς όλων των ομάδων της χώρας. Οι τελευταίοι όχι μόνο προειδοποίησαν για το φαινόμενο Κοσκωτά από την πρώτη στιγμή αλλά έριξαν και άπλετο φως σε αυτά που οι εκπρόσωποι του δικοματισμού κουκούλωναν. Και για τους άπιστους θωμάδες, που επιμένουν να αρέσκονται σε τόσο άτυχους παραλληλισμούς, θα θυμίσουμε ότι οι χουλιγκανς ενημέρωσαν, με ποιητικό θεαίωτρο τρόπο, πρώτα και εγκαίρως την κοινή γνώμη για την ευγενική προέλευση του ανδρός: «Κοσκωτά, Μαρία, σ' αρέσουν τα τρία». Περιέγραψαν με αξιοθαύμαστη σαφήνεια το μέγεθος της ασυδοσίας του: «Ο Κοσκωτάς αγόρασε όλους τους σινεμάδες, να παίζουν τον Πειρασμό, να βλέπουν οι παπάδες». Τέλος βοήθησαν αποφασιστικά την κάθαρση αποκαλύπτοντας μια από τις πιο απόκρυφες και σκοτεινές πτυχές της ρεμούλας: «Ο Κοσκωτάς αγόρασε ορίτζιναλ αρχίδια, τα έβαλε στον κύλο του και τα κάνε στολίδια». Μετά απ' όλα αυτά δεν είναι κρίμα κι άδικο να τους βάζουμε όλους στο ίδιο τσουβάλι;

Ακριβές μεταγραφές; Να λείπουν

□ Φήμες φέρνουν γνωστό προπονητή, που είχε το προνόμιο να είναι συγχρόνως τσάτσος του Βαρδινγιάννη και του Κοσκωτά, να ενισχύει με την σεμνή του παρουσία τον συνασπισμό της Αριστεράς στις εκλογές. Άλλες πληροφορίες αναφέρουν ότι αθλητές, μετρο του ντοπαρισματος στη χώρα μας, θα τρέξουν να συνεισφέρουν κι αυτοί χερί-χερί με δαιτητές που πάσχουν από μόνιμη αγκύλωση. Άλλες πάλι θεθαίνουν, ότι φτασμένοι αθλητικογράφοι, που πηδάνε - λίγο αργά είναι αλήθεια - απ' το τρένο του ΠΑΣΟΚ, δεν θα χάσουν την ευκαιρία να αναβαπτιστούν βάζοντας και την δικιά τους πινελιά. Μέχρι και για κραγμένους αθλητικούς παράγοντες έχει γίνει λόγος, ότι θα σπεύσουν. Τίποτα δεν αποκλείεται.

Δικαίωμά τους. Στο κάτω κάτω η Αριστερά ούτε πρέπει ούτε μπορεί να διαλέγει τους ψηφοφόρους της, ούτε βέβαια να ελέγχει τους λόγους για τους οποίους ο καθένας την φλερτάρει. Δεν υπάρχει όμως και απολύτως κανένας λόγος να οργανώσει το μαζέμα των υπογραφών τους και να προβάλλει τη συλλογή τους γεμάτη χαρά και έπαρση, υποτιμώντας βάνουσα τη νοημοσύνη και τη μνήμη των φιλάθλων. Αν παραμείνει καρφωμένη στην χρόνια αφέλεια της, ότι έτσι θα βελτιώνει το εκλογικό της προφίλ και ψαρεύει έστω και ένα ψηφοφόρο - κούνια που την κούναγε και αυτήν και εμάς μαζί.

Το μόνο που θα καταφέρει είναι να γίνουν ακόμα πιο δυσδιάκριτες οι όποιες διαφορές της αθλητικής της αντίληψης απ' το ΠΑΣΟΚ, εάν βεβαίως υπάρχουν...

ΕΙΝΑΙ ο θεματοφύλακας της ολυμπιακής ιδέας. Είναι ο παγκόσμιος μάντζερ του ολυμπισμού. Άμα δε θέλει αυτός τίποτα το ολυμπιακό δεν προχωράει. Είναι εν πάση περιπτώσει, ο Χουάν Αντόνιο Σάμαρανκ, που λένε. Τον έχετε φάει στη μάπα πλειστάκις, με το ωραίο του σταυρωτό σακάκι να φιγουράρει σπαθάτος και κοτσονάτος δίπλα σε κάποιους δικούς μας αρμοδίους, λίγο πλαδαρούς και χαλαρούς, πάντως ολυμπιακούς. Ο άνθρωπος αυτός είναι από το 1980 ο Κουμπερτέν της σήμερα· πρόεδρος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής που θα 'χετε ακούσει αρκετά για τη δύναμη των.. επιχειρημάτων της διεθνώς.

Ήταν όμως από καλή πάστα και διέθετε καλή κράση για να φτάσει ως εκεί. Οι ισπανοί συμπατριώτες του λένε πως γεννήθηκε με ανθισμένο πεινό και πως ίσως γι' αυτό κανείς δεν διανοείται να τον μεμφθεί για το παρελθόν του. Και είναι πλούσιο, αθλητικό και πολιτικό. Λοιπόν, ο υποψήφιος αυτός νομπελίστας της ειρήνης, έχει υπάρξει σωστός αθλητής του δυναμικού χόκεϊ επί πάγου και έχει ακόμα ασχοληθεί με την ευγενή άμιλλα στην πυγμαχία και το ποδόσφαιρο. Λόγω ίσως του αθλητικού ταλέντου διορίστηκε Γ.Γ. Αθλητισμού επί Φράνκο (κάθε πόλη και στάδιο, κάθε χωριό και αρένα), στα στερνά του φρανκισμού υπήρξε πρόεδρος της «κυβέρνησης» της Βαρκελώνης, πρεσβυτής της Ισπανίας στη Σοβ. Ένωση κατά την περίοδο της μετάβασης στη δημοκρατία, για να καταλάβει την ολυμπιακή του θέση επί δημοκρατίας. Ο ίδιος είναι ενθουσιασμένος από την τωρινή του θέση και πιστεύει πως όλο και λιγότεροι τολμούν να τα βάλουν με την ΔΟΕ, επειδή αυτή «δεν εξαρτάται από κανέναν» για την επιτροπή που δεν εκλέγεται με δημοκρατικό τρόπο, αλλά με ορισμό (κοσπτάσια, κομμουνιστί), επιμένει περί του αντιθέτου: «εκλέγεται δημοκρατικά μεταξύ μας».

Ο πρώτος αθλητικός μάντζερ του κόσμου είναι και αρκετά κοτσονάτος στα 68 του χρόνια: πιστεύει στη δύναμη του καλού παραδείγματος. Όχι μόνο προσέχει τη φιγούρα του στα αμέτρητα επίσημα γεύματα, αλλά και διάγει θίον καθαυτό αυστηρόν και εγκρατή. Φυσικά κοιμάται νωρίς για να σηκωθεί νωρίς και τα λοιπά. Πάνω απ' όλα όμως, φροντίζει το σώμα του και τη φυσική του κατάσταση. Έτσι, σαν καρπό της πολυχρονής πείρας του, έχει καταλήξει σε ένα πρόγραμμα

καθημερινής γυμναστικής σε ελάχιστο χώρο, ακόμα και σε μια τόσο δα σουίτα ξενοδοχείου σ' οποιοδήποτε μέρος του κόσμου - που μεγαλόθυμα κοινοποιεί και προσφέρει στον κόσμο, από την Κίνα ως την Ισπανία κι ακόμα πιο πέρα. Αυτή την απλή ολυμπιακή γυμναστική θεωρούμε απαραίτητη να γίνει κτήμα κάθε φιλόδοξου Έλληνα, στο βαθμό που δε θα καταφέρει να ψωνίσει ιστιοσανίδα και να ψωνιστεί μαζί της όπως καληώρα το καλοκαίρι ο νεαρός και αθλητικός υπουργός Παιδείας και θρησκευμάτων. Μελετήστε κι ασκηθείτε: η χρυσή γυμναστική για το '96.

ΠΡΟΠΟΝΗΘΕΙΤΕ ΓΙΑ ΤΟ '96 ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ Δ.Ο.Ε.

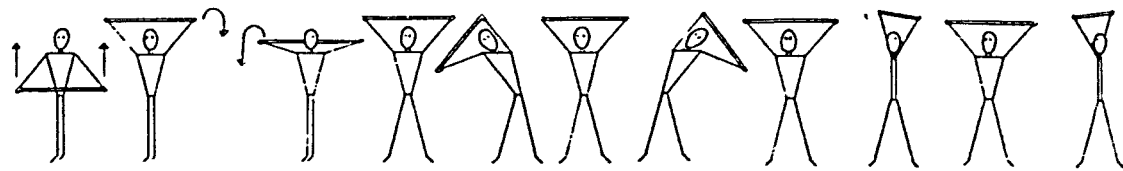
Η γυμναστική του Σάμαρανκ

A

No 1 10 φορές

No 2 20 φορές (με επαναφορά)

No 3 20 φορές (με επαναφορά)

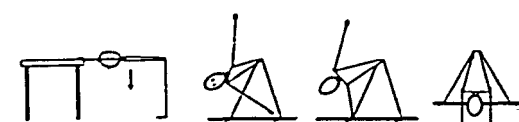

B

No 1 10 φορές

No 2 10 φορές

No 3 10 φορές

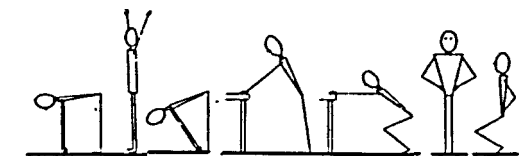

No 4 10 φορές

No 5 5 φορές

No 6 20 φορές

(με επαναφορά)

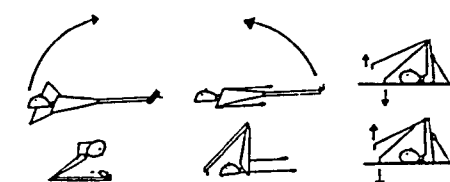

Γ

No 1 10 φορές

No 2 10 φορές

No 3 10 φορές

Δ

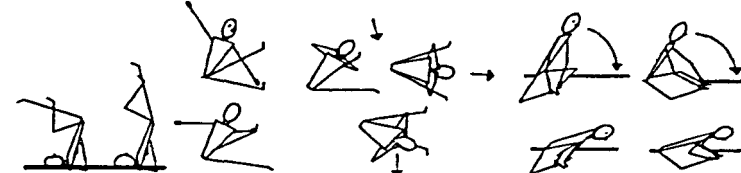
No 1 50 φορές

No 2 20 φορές

No 3 10 φορές

No 4 10 φορές

No 5 10 φορές

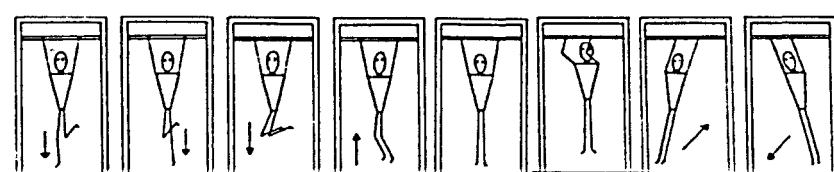
E

No 1 10 φορές

No 2 10 φορές

No 3 10 φορές

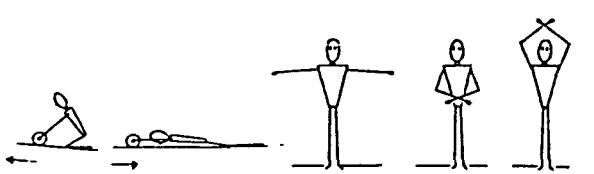
No 4 10 φορές

ΣΤ

No 1 10 φορές

No 2 10 φορές

□ Το πρόγραμμα του προέδρου αποτελείται από εννέα ομάδες, συνολικά 39 ασκήσεων. Εκτός των ασκήσεων που παρουσιάζονται στα σκίτσα προσθέστε: έξι ασκήσεις ακόμα στην Β ομάδα· τέσσερις του υπερήφανου τράχηλου (από δέκα φορές, κινήσεις

προς τα εμπρός, πίσω και τα πλάγια, περιστροφές με το κεφάλι κάθετο και μεγάλες περιστροφές) και άλλες δύο για τους βραχίονες (50 φορές μπρος-πίσω εκτάσεις στο ύψος του στήθους, 40 περιστροφές σε έκταση, προς τα πάνω). Στην ομάδα Ε, άλματα με σκονάκι, 70 με τα πόδια ανοιχτά και 70 με κλειστά· ή, από 20 πηδήματα που επαναλαμβάνετε ως πέντε φορές ακόμα στη διάρκεια 5-7 λεπτών· προσοχή μη σκοντάψετε! Στην ΣΤ υπάρχουν ακόμα έξι ασκήσεις με μικρά βάρη, 4-5 κιλών, από περιστροφές με τα χέρια κάτω· χέρια σταυρωμένα και λυγισμένα προς τα πάνω· χέρια τεντωμένα, λυγισμένα πάνω-κάτω με ενδιάμεσο χρόνο· τεντωμένα μπροστά, λυγισμένα στο στήθος· προς τα πάνω και τεντωμένα κατά μήκος του σώματος, εναλλάσσοντας τα χέρια. Τέλος, η ομάδα Ι αποτελείται από δύο ασκήσεις όπου χρειάζεται ένα λάστιχο· το πατάς και το σηκώνεις με τα χέρια τεντωμένα πάνω απ' το κεφάλι δέκα φορές· το στερεώνεις στο πόμολο της πόρτας και το τεντώνεις προς τα πάνω 20 φορές, με τα πόδια κλειστά. Άντε μπράβο!

Η ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗ ΠΕΡΝΑΕΙ ΑΠ' ΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Ενιαία αγορά, ενιαίος κοινωνικός χώρος, διεθνοποίηση, ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Και μέσα σ' όλα η Αριστερά να αναζητά, εν όψει του '92, τη χρυσή τομή ανάμεσα στον ευρωπαϊκό πραγματισμό και την αντιεοκική συνθηματολογία. Στη συζήτηση που ακολουθεί, ο Δημήτρης Τρίμης μιλάει με τον ευρωβουλευτή του ΚΚΕ Αλέκο Αλαβάνο, τον ευρωβουλευτή της ΕΑΡ Κώστα Φιλίνη και τον Γιάννη Δρόσο, μέλος του ΚΚΕ εσ. - ΑΑ, για την ΕΟΚ, την Αριστερά και το σκοτεινό, ακόμη, αντικείμενο του εκλογικού της πόθου: τη συμπαράταξη.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Τον τελευταίο καιρό, η συζήτηση για την Ε.Ο.Κ. τροφοδοτήθηκε με νέο υλικό. Η αρθρογραφία Ανδρουλάκη και οι θέσεις που διατυπώθηκαν για το 1992 φάνηκαν ότι διευρύνουν τον ευρωπαϊκό ορίζοντα του ΚΚΕ. Άλλοι μίλησαν για «στροφή» και άλλοι για «ιστορική δικαίωση της ανανεωτικής αριστεράς». Ποια είναι η γνώμη σας κ. Φιλίνη;

ΚΩΣΤΑΣ ΦΙΛΙΝΗΣ: Εμείς δεν είπαμε ποτέ ότι διακρινόμαστε, επειδή μετακινείται το ΚΚΕ. Το αντίθετο. Λυπούμαστε, επειδή δεν μετακινείται. Αυτό που διαφοροποιείται, και μάλιστα ιδιαίτερα σε θέματα ευρωπαϊκής πολιτικής, είναι το ΚΚΣΕ. Επομένως, αν καμιά φορά συζητάμε για «δικαίωση» – επειδή είναι και γλυκερά η λέξη – το λέμε μόνο ως προς τις εξελίξεις που συμβαίνουν σήμερα στη Σοβιετική Ένωση.

Κατά τη γνώμη μου, το ενδιαφέρον δεν ήταν οι θέσεις, που σε τελευταία ανάλυση εμφανίζαν με νέες διατυπώσεις την παλιά γραμμή, αλλά ο τρόπος που παρουσιάστηκαν. Υπήρχε ένα νέο εποικοδομητικό στυλ και μια διάθεση διαλόγου. Αυτό ήταν το ελπιδοφόρο. Βέβαια, αυτή η διάθεση να μελετήσουν και να ξανασκεφτούν τα πράγματα δεν φαίνεται ότι είχε διάρκεια. Κατά τα άλλα, για να επανέλθουμε στην ουσία, μέσα στις θέσεις του ΚΚΕ για το '92 υπήρχαν πάρα πολλά αρνητικά. Και το πιο αρνητικό απ' όλα ήταν ότι διατύπωσαν έναν κατάλογο, όπου τους απασχολούσε πώς θα παρεμποδιστεί η προώθηση της Ενιαίας Πράξης. Το έχουμε τονίσει κατ' επανάληψη: αυτός ο αρνητισμός καταλήγει στο να ζητάει να φύγει η Ελλάδα απ' την ΕΟΚ. Αν ζητάς όλα αυτά τα πράγματα μόνο εκεί οδηγείσαι. Αυτό είναι το ζήτημα!

Σ.: Έχετε την ίδια γνώμη και για την αρθρογραφία Ανδρουλάκη;

Κ.Φ.: Εδώ υπάρχει κάποια διαφορά. Κατ' αρχήν δεν είναι θέσεις του ΚΚΕ. Είναι η προβληματική ενός στελέχους του. Θεωρώ όμως σημαντικό και θετικό το άρθρο, επειδή μέσα απ' αυτό παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά στον «Ριζοσπάστη» οι νέες απόψεις της ΕΣΣΔ για την Κοινότητα. Και αυτό είναι καινούργιο, μια και ο «Ριζοσπάστης» έδωσε ελάχιστες πληροφορίες γι' αυτό το ζήτημα. Ο Ανδρουλάκης κατάφερε να δώσει ένα στίγμα μέσα από μια αρκετά καλή ανάλυση. Δεν θέλω να τον προσβάλω λέγοντας «αρκετά καλή». Ήταν αντικειμενικά αδύνατο να είναι καλύτερη, αφού κι αυτός, όπως συμβαίνει και με άλλα στελέχη του ΚΚΕ, προσκρούει σε κάποια όρια. Ίσως και να θεώρησε ότι οι θέσεις του πρέπει να πάρουν υπόψη τους το βαθμό ωρίμανσης ορισμένων ιδεών μέσα στο κόμμα του...

Το κείμενο του Ανδρουλάκη αποφεύγει να αξιοποιήσει τα συμπεράσματα των Σοβιετικών για την ΕΟΚ, που κατάλαβαν πια ότι η Κοινότητα είναι διαφορετικό πράγμα από τις ΗΠΑ.

Η ΕΣΣΔ αναγνωρίζει επιτέλους την ΕΟΚ σαν μια πραγματικότητα και αντιλαμβάνεται ότι μπορεί να προωθήσει μαζί της μια νέα ευρωπαϊκή προοπτική. Είχα την απαίτηση από τον Μίμη να βγει και να πει, ότι η ένταξη της Ελλάδας στην Κοινότητα είναι μια αμετάκλητη πραγματικότητα. Δεν μπορούμε πια να φύγουμε από την ΕΟΚ, όπως δεν μπορούν οι Σοβιετικοί να την αγνοήσουν.

Σ.: Ο κ. Φιλίνης μας εξέθεσε την άποψη και τις επιφυλάξεις του για τα ευρωπαϊκά ανοίγματα του ΚΚΕ. Εσείς τι λέτε κ. Αλαβάνο;

ΑΛΕΚΟΣ ΑΛΑΒΑΝΟΣ: Πριν απ' όλα θα κάνω μια εκτίμηση. Αυτή τη στιγμή, οι θέσεις του ΚΚΕ για το 1992 βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος όλης της Αριστεράς. Δεν το λέω για να περιαιολογήσω, αλλά αν ρίξει κανείς μια ματιά στα αριστερά έντυπα θα διαπιστώσει ότι οι θέσεις μας σχολιάζονται και αποσπούν την προσοχή όλων, αν και ορισμένες φορές φοβάμαι ότι είτε δεν κατανοούνται πλήρως είτε δεν υπάρχει επιθυμία να κατανοηθούν. Αυτό για μας είναι θετικό. Μπορεί να θεωρηθεί σαν επιτυχία της προσπάθειάς μας.

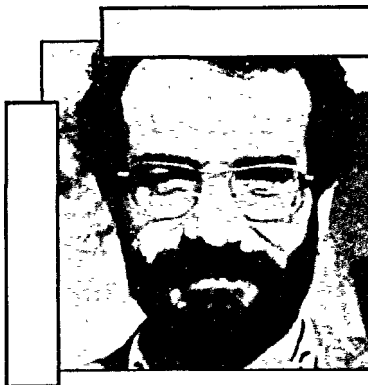
Κάναμε μια συνθετική δουλειά. Κατ' αρχήν πήραμε υπόψη μας τις εμπειρίες της ένταξης. Αναλύσαμε γενικότερες εξελίξεις και μεταβολές, αλλά και κοιτάξαμε στο βάθος του το διάλογο που είχε αναπτυχθεί μέσα στους κόλπους της Αριστεράς για την ΕΟΚ ακόμη κι όταν αυτός έπαιρνε μορφές πολεμικής. Αυτά όλα, μαζί με τις εμπειρίες του μαζικού κινήματος, αποτέλεσαν το υλικό μιας προσεγγίσεως και επιστημονικής δουλειάς. Οι άξονες που θέσαμε θα επιτρέψουν στο μαζικό λαϊκό κίνημα να παρέμβει πιο ενεργητικά, θα δώσουν τη δυνατότητα στο κόμμα μας να πάρει υπόψη του τις νέες διεθνείς εξελίξεις και τις αλλαγές που συμβαίνουν στη διεθνοποίηση της παραγωγής. Επιπλέον, όμως, θα θέσουν τις βάσεις για μια εποικοδομητική συζήτηση ανάμεσα στις αριστερές δυνάμεις. Μέχρι τώρα μπορούσαμε να διερευνούμε δρόμους σύγκλισης σε αρκετά ζητήματα. Όταν όμως φτάναμε στα ευρωπαϊκά οι δρόμοι μας χώριζαν.

Σ.: Με άλλα λόγια, η Συμπαρατάξη περνάει απ' τις Βρυξέλλες;

Α.Α.: Ας μείνουμε λίγο στις δυνατότητες διαλόγου. Η άποψη για την Κοινότητα δεν θεωρείται πια a priori κλειστό ζήτημα. Ούτε επίσης, αποκλείεται η συνεργασία, επειδή διαφωνούμε στα εοκικά ζητήματα. Ακόμη και οι παρατηρήσεις του Κώστα, αν και διαφωνώ με τις περισσότερες, αφήνουν το παράθυρο ανοιχτό. Το ΚΚΕ δεν κάνει στροφή 180°, ούτε εγκαταλείπει τη θέση του για αποδέσμευση, για μια άλλη ισότιμη θέση στο διεθνή καταμερισμό εργασίας – δεν θα του επέτρεπε άλλωστε η πραγματικότητα. Απλά βελτιώνει, ανανεώνει και εμπλουτίζει την προβληματική του με καινούργια δεδομένα, όπως άλλωστε επιδιώκει και θα επιδιώκει σε όλα τα θέματα. Πρέπει να ρίξουμε το βάρος προς την πλευρά μιας ευρωπαϊκής συνεργασίας που θα αγκαλιάζει καπιταλιστικές και σοσιαλιστικές χώρες. Οφείλουμε να εργαστούμε για να διευρυνθούν τα σύνορα του λαϊκού κινήματος, ώστε να μην περιορίζεται μόνο σε στόχους αποδέσμευσης ή ρήξης με την ΕΟΚ, αλλά, ανταποκρινόμενο στις σύγχρονες απαιτήσεις, να θέτει στόχους πάλης και διεκδίκησης ακόμη και μέσα στα πλαίσιά της. Και το επαναλαμβάνω. Κάνουμε ένα βήμα για να ξεπεραστεί το εοκικό ταμπού!

Δεν το κρύβουμε πως επιθυμούμε ειλικρινά τη διαμόρφωση ενός κοινού προγράμματος δράσης της Αριστεράς που θα ξεκινά από τα πλαίσια της σημερινής πραγματικότητας της χώρας στην Ε.Ο.Κ. Εκείνο που αρνούμαστε, είναι να εξαρτηθούν οι προγραμματικοί στόχοι για ριζοσπαστικές αλλαγές στην ελληνική κοινωνία από το θεσμικό πλαίσιο και τις ντιρεκτίβες της ΕΟΚ.

Σ.: Ποια είναι η θέση του ΚΚΕ εσωτερικού - Ανανωτική Αριστερά κ. Δρόσο; Τι νομίζετε ότι συμβαίνει με το ΚΚΕ;

ΑΛΕΚΟΣ ΑΛΑΒΑΝΟΣ

Η Αριστερά μπορεί να χαράξει ένα κοινό πρόγραμμα και είμαστε πρόθυμοι να το δοκιμάσουμε ξεπερνώντας το εοκικό ταμπού.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΡΟΣΟΣ: Θα κάνω ένα διαχωρισμό. Άλλο πράγμα οι θέσεις για το '92, άλλο το κείμενο Ανδρουλάκη. Ας ξεκινήσω απ' το δεύτερο. Πρόκειται για ένα πάρα πολύ έξυπνο κείμενο, το οποίο δεν σκόπευε να καταστρώσει ένα πρόγραμμα για την Αριστερά, αλλά να εξηγήσει ότι τα εοκικά ζητήματα δεν πρέπει να αποτελούν εμπόδιο για την κοινή στάση της Αριστεράς σε άλλα θέματα. Απ' την άλλη μεριά, κι εδώ διαφωνώ με τον Κώστα, οι θέσεις του ΚΚΕ για το '92 αποτελούν μια σημαντική εξέλιξη. Υπάρχει νέο ύψος, άλλη γλώσσα και ορισμένες επιμέρους προτάσεις διευκολύνουν το άνοιγμα μιας συζήτησης. Παρόλα αυτά, το σημαντικό αυτό βήμα είναι καθυστερημένο και λειψό. Υπάρχουν πολλά θεωρητικά και άλλα κενά. Η ιστορία της «εσωτερικής αγοράς» προχωρεί ήδη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Οι κοινωνικοί θεσμοί (κοινοβούλιο κλπ) υφίστανται και λειτουργούν. Όλα αυτά όμως δεν αναλύονται...

Μια παλιά θέση της Αριστεράς, και ιδιαίτερα χρήσιμη όσο την υπενθυμίζουμε, είναι ότι η ΕΟΚ επιβλήθηκε σαν θεσμός κάτω από την πρωτοβουλία και την ηγεμονία του κεφάλαιου. Η ΕΟΚ δεν δημιουργήθηκε απ' το εργατικό κίνημα. Προέκυψε από τις επιλογές αναδιάρθρωσης αυτού του τμήματος της ευρωπαϊκής ηπείρου. Ακόμα λοιπόν και στην κάθε επιμέρους οδηγία θα πρέπει να προβάλλουμε τη δική μας προοπτική έναντι αυτού του μηχανισμού. Η αδυναμία στη διαμόρφωση μιας αριστερής προοπτικής για την Ευρώπη δεν θεραπεύεται με τα παλιά συνθήματα «Έξω απ' την ΕΟΚ» κλπ. Το ζήτημα σήμερα είναι να βρεθούν οι δρόμοι που θα μας κάνουν να υπερβούμε τα αδιέξοδα του παρελθόντος. Ο διάλογος και η κριτική είναι πλέον ανάγκη. Γι' αυτό δεν είναι δυνατόν να αγνοούμε ότι υπάρχουν εξελίξεις στο ΚΚΕ.

Πάντως, σήμερα, δεν έχει θέση παρά μόνο σαν ιστορικό ζήτημα το ΝΑΙ ή το ΟΧΙ στην ΕΟΚ. Αυτό μας απαλλάσσει από πολλά προβλήματα. Είναι καιρός να αξιοποιήσουμε όλοι το στοιχείο «πεδίο πάλης μέσα στην ΕΟΚ». Έχουμε υποχρέωση να δώσουμε με οξύτητα σοβαρές μάχες μέσα στην Κοινότητα. Διαφορετικά, εργαζόμενοι και Αριστερά, θα βρεθούμε με τους δυσμενέστερους όρους μπροστά στην «ενιαία αγορά».

Κ.Φ.: Πριν προχωρήσουμε τη συζήτηση, θα ήθελα να επανέλθω σ' ένα ζήτημα που επικαλείται επακριβώς ο Ανδρουλάκης στο άρθρο του. Μιλώ για την Ισπανική Ενωμένη Αριστερά. Ο Μίμης έγραψε ότι στην Ισπανία συνεργάστηκαν δυνάμεις με διαφορετική άποψη για την Κοινότητα. Η αλήθεια όμως είναι ότι συνασπίστηκαν πάνω σ' ένα πρόγραμμα που προέβλεπε σαφώς ότι «αγωνιζόμαστε μέσα στην ΕΟΚ». Επ' αυτού ρώτησα και τον Perez Royo, τον ισπανό ευρωδουλευτή που εκλέχτηκε με την Ενωμένη Αριστερά το 1987. Ο Gallego είχε μια γραμμή για την ΕΟΚ παρόμοια με αυτή του Γαλλικού Κ.Κ. που δεν λέει «έξω απ' την ΕΟΚ» ούτε ζητάει αποδέσμευση. Προσυνέγραψε μαζί με το PCE (Κ.Κ. Ισπανίας) και το P.A. SOC (Κόμμα Σοσιαλιστικής Δράσης Ισπανίας) θέσεις που υποστήριζε χρόνια το Ισπανικό κόμμα...

Α.Α.: Δεν θέλω να χαλάσω τη σειρά της συζήτησης, αλλά θα σε ρωτήσω κάτι. Η ΕΑΡ είναι διατεθειμένη να υπογράψει μαζί με τα υπόλοιπα ελληνικά αριστερά κόμματα ένα πλαίσιο συμφωνίας σαν αυτό των Ισπανών, αλλάζοντας περίπου μόνο τη λέξη Ισπανία με τη λέξη Ελλάδα;

Κ.Φ.: Υπάρχει κάποια διαφορά, βέβαια... Γενικά θα έλεγα ναι στην ερώτησή σου. Άλλωστε, η γραμμή του Κ.Κ. Ισπανίας είναι ίδια με τη δική μας. Είναι γνωστό ότι στο Ευρωκοινοβούλιο ψηφίζουμε τα ίδια πράγματα. Το ερώτημα, πάντως, επιστρέφεται, γιατί αφορά πολύ περισσότερο εσάς. Θα δεχόταν το ΚΚΕ να κάνει ότι κι ο GALLEGO; Θα μπορούσε, δηλαδή, να δεχτεί ένα πρόγραμμα συνασπισμού που δεν θα αναφερόταν στην έξοδο από την ΕΟΚ; Θα μπορούσαμε να θίξουμε κι άλλα σχετικά ζητήματα. Όπως για παράδειγμα το θέμα της αύξησης των εξουσιών του Ευρωκοινοβουλίου. Εσείς αντιταχθήκατε, παρόλο που άλλα αντικοινοτικά κόμματα και ευρωδουλευτές την αποδέχτηκαν. Όπως η Van Dijk του Κ.

Κ. Ολλανδίας, ο Πράσινο Β. Härlin, ο Negri του Partito Radicale κ.ά.

Α.Α.: Θα μπορούσα κι εγώ να σου απαριθμήσω μια σειρά ονόματα που το καταψήφισαν. Η συζήτηση όμως δεν προχωράει έτσι. Πράγματι, στους κόλπους όχι μόνο της ελληνικής και της ευρωπαϊκής Αριστεράς υπάρχουν πολλές διαφορές σε σχέση με την ΕΟΚ. Από τα προβλήματα της ένταξης και τα ζητήματα της «ολοκλήρωσης» μέχρι τα θέματα των θεσμικών μεταρρυθμίσεων και των εξουσιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, υπάρχουν διαφορές. Αυτό είναι γνωστό. Το πρόβλημά μας είναι πως θ' αναζητήσουμε δρόμους σύγκλισης μέσα σ' αυτή τη διαφορετικότητα...

Γ.Δ.: Θα ήθελα να κάνω μια παρατήρηση στους δυο φίλους...,

Α.Α.: Πες μας σύντροφους!

Γ.Δ.: Βέβαια σύντροφους. Ήθελα να πω, λοιπόν, ότι όταν συζητάμε για την συνεργασία της Αριστεράς θα πρέπει να αποκαλύπτουμε και την οπτική γωνία από την οποία τη βλέπουμε. Είτε το θέλουμε είτε όχι, στην καθημερινή πολιτική πραγματικότητα επανέρχεται συνεχώς το ζήτημα της προοπτικής. Εκεί πρέπει να επικεντρώσουμε το ενδιαφέρον μας.

Ούτε ο Αλέκος ούτε ο Κώστας ξεκαθαρίζουν τι θέλουν από μια σύγκλιση. Σε ποια κατεύθυνση συζητάμε όταν δεν έχουμε διαμορφώσει την ίδια ιδέα για την Ευρώπη; Τον καιρό που δούλευα στην γραμματεία της Κομμουνιστικής Ομάδας, επί ενιαίου ΚΚΕ εσωτερικού, προσπαθήσαμε να βρούμε με τους γάλλους κάποια στοιχεία που θα μας επέτρεπαν να τοποθετηθούμε συνολικά. Αναζητούσαμε έναν συνολικό λόγο με προοπτική, όπως συνολικός είναι και ο λόγος του κεφαλαίου. Βλέποντας μόνο τα επιμέρους δεν μπορούμε να προχωρήσουμε.

Βέβαια, δεν θέλω να αποκαλύψω κανέναν ούτε να κάνω εφέ. Για μένα το ερώτημα είναι τι θέλουμε να βγάλουμε από τη συνεργασία. Κι αυτή την ανάγκη δεν την παίρνει υπόψη του ο Κώστας.

Κ.Φ.: Γιάννη διάξεσαι. Δεν είμαστε σε προαύλιο πανεπιστημίου. Εδώ βρισκόμαστε μπροστά σε προκλήσεις. Το ΚΚΕ λέει να κατεβούμε μαζί στις εκλογές. Τι θα λέει, όμως, το κοινό πρόγραμμα που θα συμφωνήσουμε για την ΕΟΚ; Νομίζεις πως είναι μικρό πράγμα ο εκδημοκρατισμός των εοικικών θεσμών ή το πρόβλημα των εξουσιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των περιφερειακών οργάνων; Δεν κάνω εφέ θέτοντας τέτοια ζητήματα. Αποτέλεσμα ψάχνουμε...

Να δούμε το θέμα της Ενιαίας Πράξης... Αν θέτουμε χωριστά αιτήματα που την ανατρέπουν, προφανώς δεν γίνεται να συμφωνήσουμε, διότι ουσιαστικά θα έμπαινε το «Έξω από την ΕΟΚ». Πώς θα υπογράψουμε μαζί κάτι τέτοιο;

Η Αριστερά πρέπει να θέσει κοινά αιτήματα. Έχουμε ήδη χάσει έδαφος. Υπάρχουν, για παράδειγμα, ορισμένα θέματα που προωθεί η Κοινότητα – όχι βέβαια πολλά – που μπορούμε να εκμεταλλευτούμε προς το συμφέρον των εργαζομένων και να τα διεκδικήσουμε από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Ας πάμε στο θέμα των Μ.Ο.Π. (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα). Το ΚΚΕ, με τις δυνάμεις που έχει στα συνδικάτα, μπορούσε να προωθήσει το ζήτημα. Αντί γι' αυτό, προτιμά ν' αποδεικνύει προπαγανδιστικά ότι η απόσταση Ελλάδας-ΕΟΚ διαρκώς μεγαλώνει, αποδίδοντας την ευθύνη στην Κοινότητα. Εμείς λέμε πως πρέπει να στρέψουμε την ευθύνη προς την κυβέρνηση και να διεκδικήσουμε την αξιοποίηση των Μ.Ο.Π. Μπορούμε, επίσης, να εκμεταλλευτούμε σε πολλές περιπτώσεις τους κοινοτικούς θεσμούς. Εγώ χρησιμοποιώ τακτικά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, επειδή εκτιμώ πως είναι έκφραση της κοινής γνώμης και μπορούμε να έχουμε αποτελέσματα. Εσείς ακούτε Δικαστήριο και το βάζετε στα πόδια. Αυτό που λέω δεν σημαίνει, βέβαια, ότι όλη μας η πολιτική συναρτάται από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου. Έχουμε όμως πολλά δείγματα αξιοποίησής του προς την κατεύθυνση της Ευρώπης των εργαζομένων. Πρέπει, κάποτε να εγκαταλείψουμε την αντίληψη που λέει ότι δεν πρέπει να ζητάμε την εφαρμογή μιας Κοινοτικής Οδηγίας. Ακόμη κι όταν πιστεύουμε ότι βοηθά το λαϊκό συμφέρον. Υπάρχει περιθώριο για ένα κοινό πρόγραμμα διεκδικήσεων. Μόνο που χρειάζεται αλλαγή νοοτροπίας και θάρρος. Κι αυτό, νομίζω, δεν είναι τόσο δύσκολο.

Σ.: Είναι το «θάρρος» που λείπει απ' το ΚΚΕ κ. Αλαβάνο;

Α.Α.: Νομίζω, ότι πέρα από το θάρρος και την εξέταση κάθε συγκεκριμένης Κοινοτικής Οδηγίας, πρέπει να αποκτήσουμε μια συνολική αντίληψη για την Ενιαία Πράξη. Το με-

ΚΩΣΤΑΣ ΦΙΛΙΝΗΣ

**Υπάρχουν περιθώρια
για ένα κοινό
πρόγραμμα. Μόνο
που χρειάζεται
αλλαγή νοοτροπίας
και επίδειξη θάρρους
από την πλευρά του
ΚΚΕ.**

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΡΟΣΟΣ

**Το ΚΚΕ και η ΕΑΡ δεν
ξεκαθαρίζουν τι
ζητούν από τη
σύγκλιση. Μια
αριστερή
στρατηγική οφείλει
να αντιμετωπίσει την
καπιταλιστική
ολοκλήρωση της
Ευρώπης.**

γαλύτερο βάρος ίσως θα έπρεπε να πέσει στην ενιαία εσωτερική αγορά. Είναι νομίζω κοινή διαπίστωση πως η επιχειρούμενη πλήρης απελευθέρωση εμπορευμάτων, κεφαλαίων, υπηρεσιών, αυτή η πλήρης κατάργηση της δυνατότητας να πάει μια χώρα μέτρα στήριξης της παραγωγής της απέναντι στο διεθνή ανταγωνισμό είναι μια επιλογή των πολυεθνικών. Κάτι τέτοιο έχει τεκμηριωθεί και είναι κοινώς αποδεκτό. Δεν είναι λοιπόν περίεργη, ούτε παράλογη, η επιφύλαξη του κόμματός μας. Δεν πρέπει να ξενίζει γιατί εμείς ζητάμε μια αποφασιστική αντίσταση σ' αυτό το σχέδιο ενιαίας αγοράς και πιο ειδικά στις βασικές της Οδηγίες. Βέβαια, δεν μπορούμε να διαφωνήσουμε με την ανάγκη μελέτης των Οδηγιών μία προς μία. Και εάν βρούμε κάποιες που συμφέρουν τους εργαζόμενους και την ανάπτυξη της χώρας δεν θα αρνηθούμε να τις ψηφίσουμε. Κριτήριο μας είναι τα προβλήματα των εργαζομένων κι όχι αν κάτι προέρχεται απ' την ΕΟΚ. Άλλωστε, κάναμε ήδη ερώτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προς την ελληνική προεδρία, γιατί η κυβέρνηση δεν εφαρμόζει Κοινοτική Οδηγία που προβλέπει αποζημίωση των εργαζομένων σε περίπτωση πτώχευσης της επιχείρησης. Δεν μπορούμε όμως να δεχτούμε, και είχαμε συγκρουστεί παλιότερα γι' αυτό με τον Κώστα σε μια ημερίδα της ΟΤΟΕ, πως επειδή μια ντιρεκτίβα είναι της εσωτερικής αγοράς δεν επιτρέπεται να ζητήσουμε να μην εφαρμοσθεί.

Κ.Φ.: Δεν ήταν έτσι. Εμείς είπαμε στους συνδικαλιστές ότι αυτή η ντιρεκτίβα έτσι κι αλλιώς θα περάσει, διότι και τα συνδικάτα των άλλων χωρών δεν αντιδρούν. Άρα λοιπόν, είπαμε, μη θέτετε αιτήματα που μας απομονώνουν και μας γελοιοποιούν ως δουλευτές και ως αριστερούς, τη στιγμή που οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι προχωρούν.

Α.Α.: Να μια διαφωνία. Εμείς δεν δεχόμαστε τη λογική «θα περάσει». Εφόσον πιστεύουμε ότι η συγκεκριμένη οδηγία θάχει αρνητικές συνέπειες, πρέπει να το πούμε στους εργαζόμενους και να χρησιμοποιήσουμε κάθε μέσο για να αναγκάσουμε την κυβέρνηση να μη τη δεχτεί.

Φοβάμαι, όμως, ότι δεν μελετάμε όσο χρειάζεται ο ένας τα ντοκουμέντα του άλλου. Έχουμε κάνει συγκεκριμένες παρεμβάσεις για τον περίφημο «ενιαίο κοινωνικό χώρο», τα διαρθρωτικά ταμεία, τα Μ.Ο.Π. Ειδικά για τα τελευταία έχουμε κάνει περιόδεις στην επαρχία και έχουμε εκδόσει ολόκληρο βιβλίο για τα Μ.Ο.Π. Αττικής με την πρότασή μας για ένα οικολογικό Μ.Ο.Π. Το ίδιο ισχύει και για τα ζητήματα περιβάλλοντος και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, που είχε προηγουμένως ο Κώστας. Από το 12ο Συνέδριο του ΚΚΕ, και ήταν μια γενναία χειρονομία αυτή, είπαμε πως είμαστε διατεθειμένοι να συνεργαστούμε και σε ένα κυβερνητικό πρόγραμμα με τις άλλες αριστερές δυνάμεις, χωρίς να εντάσσουμε σ' αυτό τη θέση μας για αποδέσμευση της Ελλάδας από την ΕΟΚ. Δεν έχει νόημα να απαιτείτε να υιοθετηθούν από το ΚΚΕ οι γενικές σας αρχές και τοποθετήσεις πάνω στο θέμα της ΕΟΚ. Κάτι τέτοιο δεν μπορεί να γίνει.

Κ.Φ.: Το ερώτημα είναι τι θα κάνουμε με την Ενιαία Πράξη. Θα ζητήσουμε από την ελληνική κυβέρνηση να την παραβιάσει;

Α.Α.: Το είπα και πριν. Όταν διαφωνούμε με κάποιες ντιρεκτίβες που είναι αντίθετες με τα συμφέροντα των εργαζομένων έχουμε υποχρέωση να προσπαθούμε να τις ματαιώσουμε. Οπωσδήποτε.

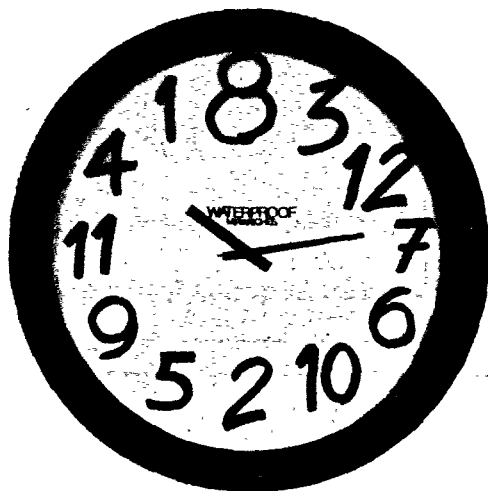
Σ.: Επειδή είναι αδύνατο να σταθούμε και στις 300 Κοινοτικές Οδηγίες, ας δούμε το ζήτημα μέσα από ένα άλλο πρίσμα. Πώς νομίζετε ότι πρέπει η Αριστερά ν' αντιμετωπίσει την καπιταλιστική ευρωπαϊκή ολοκλήρωση; Τι λέτε κ. Δρόσο;

Γ.Δ.: Κατ' αρχήν, νομίζω πως πρέπει να κάνουμε μια βασική παραδοχή. Η πορεία για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς είναι μια επιλογή των κοινωνικών δυνάμεων που στηρίζουν το κεφάλαιο. Θα ήταν ανόητο να ισχυριστούμε κάτι διαφορετικό. Η Αριστερά, σ' ευρωπαϊκό επίπεδο, έχει σημειώσει στο θέμα της καπιταλιστικής ολοκλήρωσης μια ιστορική αποτυχία. Δεν μελέτησε τις εξελίξεις, δεν μέτρησε τους παράγοντες και, τώρα, καλείται να κολυμπήσει σε πόντες που έφτιαξαν άλλοι. Υπάρχει ζωτική ανάγκη να κερδηθεί το χαμένο έδαφος και να δοθούν σύγχρονες απαντήσεις. Βέβαια, μέσα στους πολέμιους της «ολοκλήρωσης» συγκαταλέγονται και ορισμένες αμερικάνικες πλευρές. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως η «ολοκλήρωση» είναι καλή. Αν η ESSO είναι εναντίον της SHELL, εμείς δεν πρέπει να είμαστε αναγκαστικά με τη SHELL...

Παρόλα αυτά, η εσωτερική αγορά είναι μονόδρομος. Σήμε-

ΕΟΚ

ΝΕΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

ρα, δεν υπάρχουν οι πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις που θα μπορούσαν να σταματήσουν την πορεία της καπιταλιστικής ολοκλήρωσης στην Ευρώπη. Ισχυρίζομαι, όμως, ότι σ' αυτόν τον μονόδρομο μπορούμε και πρέπει να βάλουμε εμπόδια. Μια αριστερή στρατηγική δεν μπορεί παρά να τοποθετηθεί κατά αυτής της κατεύθυνσης. Δυσκολεύομαι, Κώστα, να κατανοήσω το υπαρκτό άγχος σου να προχωρήσουμε σαν χώρα, επειδή οι υπόλοιποι ευρωπαίοι προχωρούν. Δεν υπάρχουν Κοινοτικές Οδηγίες που θα έπρεπε να μπλοκάρουμε την εφαρμογή τους;

Κ.Φ.: Δεν το αποκλείω καθόλου. Δεν είναι όμως ο κανόνας.

Γ.Α.: Υπάρχουν παραδείγματα πολλών οδηγιών που θα έπρεπε να αρνηθούμε. Οφείλουμε να κρατήσουμε ορισμένες στρατηγικές δικλίδες. Να μην αποφεύγουμε να λέμε όχι και να δοκιμάζουμε να ορθώνουμε πολιτικά και κοινωνικά μέτωπα αντίθεσης στην καπιταλιστική στρατηγική της ολοκλήρωσης. Το λέω αυτό, επειδή από διάφορες πλευρές της ΕΑΡ ακούγονται διάφορες περίεργες απόψεις.

Καλές είναι οι συζητήσεις περί συνεργασίας, αλλά θα πρέπει να ξεκαθαριστούν τουλάχιστον κάποιες αρχές. Είναι γνωστό πως μέσα σε μια μερίδα της Αριστεράς έχει αναπτυχθεί μια ολόκληρη ιδεολογία που αντιμετωπίζει σαν θετικό σπινθήρα προέρχεται από την ΕΟΚ. Εκείνο το «οι υπόλοιποι ευρωπαίοι προχωρούν» με αφήνει παγερά αδιάφορο. Εγώ λέω πως διεκδικώ όσα είναι θετικά, όχι μόνο ως εθνική οντότητα, αλλά και ως κοινωνική παράμετρος.

Κ.Φ.: Δεν είπα ότι πρέπει ν' αντιμετωπίζουμε τα πράγματα άκριτα. Αντίθετα, είπα πως πρέπει να κάνουμε αγώνα μέσα στην ΕΟΚ. Δεν με ικανοποιεί η γενικόλογια σου Γιάννη ούτε οι εκκλήσεις να βρεθούν κάποιες γενικές αρχές συμφωνίας. Διαπιστώνω στην άποψή σου έναν ελληνοκεντρισμό που παλιότερα δεν υπήρχε. Εγώ δεν πρόκειται να πω ποτέ 'ας κόψουν το λαιμό τους οι άλλοι'. Γιατί αν το πουν αυτό οι εργαζόμενοι σ' όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, τότε οι μόνοι κερδοσμένοι θα είναι οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία!

Είμαστε υποχρεωμένοι, παίρνοντας υπόψη μας τις εξελίξεις, να απαντήσουμε στα ερωτήματα που θέτει η εποχή μέσα από έναν συγκεκριμένο διάλογο. Νομίζω πως αυτή η τάση έχει ωριμάσει πια μέσα στον κόσμο της Αριστεράς. Δεν ξέρω αν θα καταφέρουμε να φτιάσουμε σε κάποιο κοινό πρόγραμμα μέχρι τις εκλογές. Ομολογώ πως το βλέπω δύσκολο. Αλλά το εύχομαι.

Σ.: Εσείς πόσο αισιόδοξος είστε κ. Αλαβάνο;

Α.Α.: Η Αριστερά μπορεί να χαράξει ένα κοινό πρόγραμμα. Και είμαστε πρόθυμοι να το δοκιμάσουμε. Πιστεύω ότι μπορούμε να οδηγηθούμε σ' ένα σοβαρό επίπεδο συμφωνίας, χωρίς να επιβάλλουμε σε κανένα τις απόψεις μας. Εκείνο που εγώ ζητάω απ' τις υπόλοιπες δυνάμεις της Αριστεράς, είναι να αποφύγουν να ανασύρουν τις παλιές εοκικές διαφορές. Θα είναι ένα εύκολο άλλοθι, αλλά καταστρεφτικό.

Υπάρχουν πολλές νέες πραγματικότητες που οφείλουμε να διερευνήσουμε. Όπως οι νέες τάσεις διεθνοποίησης και ο τρόπος που αυτές συνδέονται με την παραγωγική ανασυγκρότηση και τον κοινωνικό μετασχηματισμό της χώρας. Η Αριστερά, όμως, δεν πρέπει να αποδεχτεί στα προγράμματά της, στους στόχους της, στις διεκδικήσεις του λαϊκού κινήματος, στις ιδέες της για το σοσιαλιστικό τα όρια που θέτει η καπιταλιστική ολοκλήρωση. Χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει πως θα πρέπει να περιχαράκωθεί, χτίζοντας τείχη. Γιατί ισχύει αυτό που λέει ο Καβάφης: «ανεπαίσθητος μ' έκλεισαν από τον κόσμο έξω».

Σ.: Και η δική σας γνώμη κ. Δρόσο;

Γ.Α.: Πριν πω τη γνώμη μου, θα σταθώ στην παρατήρηση περί «ελληνοκεντρισμού» που έκανε ο Κώστας ο Φιλίνης. Ήταν άστοχη. Αντίθετα, εγώ μίλησα για ιστορική πορεία μη αντιστρέψιμη και για διεύρυνση των ορίων. Εμμένω στις παλιές θέσεις του ενιαίου ΚΚΕ εσωτερικού. Πιστεύω, δηλαδή ότι η ΕΟΚ είναι ένα πεδίο ταξικής πάλης. Εσείς, Κώστα, λέτε ότι οι κομμουνιστές δεν έχουν άλλο περιθώριο από το να συμφωνήσουν με την «ολοκλήρωση» για να μη βρεθούν εκτός παιχνιδιού. Διαφωνώ! Οι κομμουνιστές πρέπει να επηρεάζουν την πορεία της κοινωνίας και όχι απλά τα εκλογικά αποτελέσματα με ή χωρίς συμμετοχή.

Κλείνοντας, θα ήθελα να πω ότι ο διάλογος είναι χρήσιμος. Και μ' αρέσει που την ίδια γνώμη έχει κι ο Κώστας. Αρκεί, βέβαια, να μην εννοεί διάλογο... μερικών. Εμμένω, όμως, ότι τα παλιά λάθη και οι παλιές διαφορές δεν πρέπει να συγκαλυφθούν.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ δύο τρόποι να αξιολογήσει κανείς τη συζήτηση που έχει ξεκινήσει στην αριστερά, και ειδικότερα τη συζήτηση για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και το 1992. Ένας τρόπος είναι να θεωρηθεί αναμφισβήτητο θετικό γεγονός η ύπαρξη μιας τέτοιας συζήτησης, και η προσπάθεια επεξεργασίας αναλυτικότερων τοποθετήσεων και προγραμματικών θέσεων, που τη συνοδεύει. Ένας δεύτερος τρόπος είναι να διερευνηθεί σε ποιο βαθμό οι παλιές και νέες τοποθετήσεις ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες του αριστερού χώρου, και απαντούν σε σημερινά ερωτήματα.

Η αποδοχή της ένταξης στην ΕΟΚ, ή καλύτερα η εγκατάλειψη του στόχου της αποδέσμευσης από την Κοινότητα, αποτελεί σημαντικό βήμα για το ΚΚΕ, με την έννοια ότι του επιτρέπει να αναπτύξει πρωτοβουλίες, να επεξεργαστεί θέσεις, που έχουν σχέση με τις πραγματικές εξελίξεις, και του επιτρέπει να πάρει να εξαρτά τις προγραμματικές τοποθετήσεις, από ένα επιτακτικό, αλλά και μακρινό, «όχι στην ΕΟΚ».

Μία τέτοια όμως αλλαγή στάσης, που έχει για το κόμμα αυτό μεγάλη σημασία, δεν είναι σε σχέση με την κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα, παρά μία καθυστέρημένη προσαρμογή που αφήνει αναπάντητα τα περισσότερα ερωτήματα. Και το πρόβλημα δεν είναι αν το ΚΚΕ, ή η αριστερά, υποτάσσεται στη σημερινή ΕΟΚ, ή βλέπει με έναν ευρύτερο τρόπο την ευρωπαϊκή ενοποίηση. Αλλά είναι μάλλον ότι υπάρχει μία μεγάλη καθυστέρηση στην επεξεργασία μιας πολιτικής που να διεθνοποιεί την πρακτική του κόμματος. Μία καθυστέρηση που δεν αφορά μόνο το ελληνικό ΚΚ.

Εκ των πραγμάτων, αυτή η καθυστέρηση σημαίνει ότι δεν αμφισβητείται ουσιαστικά στο επίπεδο του προγράμματος το υπάρχον κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο, ούτε οι κυρίαρχοι ταξικοί συσχετισμοί, και η δυνατότητά τους να διαμορφώνουν τις οικονομίες και τις κοινωνίες. Αν πάρουμε το κεντρικό ζήτημα της βιομηχανικής αναδιάρθρωσης μέσα από την ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς, είναι προφανής η αμηχανία του ΚΚΕ και της αριστεράς, που οφείλεται βέβαια στην απουσία ενιαίων θέσεων των ευρωπαϊκών αριστερών δυνάμεων, αλλά οφείλεται και στην εύκολη αναδίπλωση σε «εθνικές αναπτυξιακές πολιτικές», που είναι πολύ δειλές σε ζητήματα με τα οποία κλονίζεται το κοινοτικό «κεκτημένο».

Το ΚΚΕ (εσ.), και μετέπειτα η Ελληνική Αριστερά, αντιμετώπισαν επίσης αυτό το πρόβλημα της προγραμματικής ανεπάρκειας σε διεθνές επίπεδο, φορτώνοντας με έναν πιο κατηγορηματικό τρόπο όλες τις απαντήσεις, στην κρατική αναπτυξιακή πολιτική, που το ΠΑΣΟΚ δεν εφαρμόζει, αλλά η αριστερά μπορεί να εφαρμόσει. Με τον τρόπο αυτό φυσικά, η πρακτική σε ευρωπαϊκό επίπεδο περιορίστηκε στη διακήρυξη του στόχου της Ευρώπης των εργαζομένων, και στην αναμονή θετικών – εκ των άνω κυρίως – πρωτοβουλιών προς κατευθύνσεις που ενοποιούν τις κοινωνικές κατακτήσεις.

Οι διαπιστώσεις αυτές εξηγούν σε μεγάλο βαθμό και την ιδιαιτερότητα συζητήσεων, όπως αυτή που δημοσιεύουμε. Έχει κανείς την εντύπωση ότι δεν υπάρχουν σοβαρές διαφωνίες για το τι πρέπει να γίνει στο μέλλον, πέρα απ' αυτές που έχουν σχέση με τις τοποθετήσεις του παρελθόντος. Ο καλοπροαίρετος συνομιλητής μπορεί άνετα να δείξει πλήρη κατανόηση, διότι δεν συναντάει παρά αναστολές και αδυναμίες, και όχι κατά κανόνα δουλεμένες τοποθετήσεις.

Η ανάγκη αποδοχής της ευρωπαϊκής διάστασης της αριστερής πολιτικής, οδηγεί αναπόφευκτα στη συνειδητοποίηση των ορίων του προγραμματικού και ευρύτερου «πολιτιστικού» κεκτημένου της ελληνικής αριστεράς. Το νέο κλίμα που έχει διαμορφωθεί μεταξύ των αριστερών κομμάτων είναι εν μέρει τουλάχιστον αποτέλεσμα αυτής της συνειδητοποίησης, και ανεξάρτητα από τα άμεσα πολιτικά αποτελέσματα των συζητήσεων, η πρόθεση των συνομιλητών – και παραδόξως κυρίως του ΚΚΕ – να θέσουν νέα ερωτήματα και να προσφέρουν κάποιες απαιτήσεις, δεν μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις.

Πέτρος ΛΙΝΑΡΔΟΣ-ΡΥΛΜΟΝ